

Catholicki Pofol.

Ludowy časopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda
w Budyschinje.

Redaktor: Jurij Kusejanski.

Dziesiąty lata.

W Budyschinje.

Czischczak L. A. Donnerha.

1872.

W o p s i c h i j e c z o.

	str.
Budź kwałemy Jezus Chrystus. Postrowjenjo. Wot redakcera	1
Cyrkwiński rozhľad na speciálu lata. Wot r.	2
Nasch čas. Wot r.	9
Wuhlady do blízšeho psichlada. Wot H. D.	11
Wohr' we měsíce Chicago.	17
Wéra. [Z poštového pastýrskeho lísta archibiskopa P. Melchersa we Kólnie.] Wot H. D. 25. 33	
Pošt. Wot r.	35
Bowončka. Wot r.	41
Bože horjestacie. Wot r.	49. 57
Nový zechwikt „Živjenja Svätých“. Wot F.	50
Franc Lemmer. Wot r.	51
Nom a svätý vōtc. Wot r.	59
Kak steji z novej cyrkви w Čzornečach abo Bacžonju. Wot Michala Hórniča. 65	
Pius IX. Wot r.	73
Někto z katholskeho živjenja we Indijskej. Wot P. T.	75
Schto je wěrnošej. Wot r.	81. 90
Zluky a powodženja. Wot r.	83
Karl Jarisch. Wot r.	85
Ruza a prěstva. Wot r.	89
Serbšte pišmowstwo. Wot I.	93
Srječ njeplšecjelov. Wot A.	97
Cyrkej njezkožuje ſo po duchu časa. Wot r.	105
Schto praja Jesuitojo k swojemu wypokazanju z Němckeje. Wot r.	107
Statistika katholikow we Sakſkej. Wot r.	108
Katholska cyrkje we Žendželskej. Wot r.	113
Statistika katholikow serbščich wosadow. Wot r.	115
Swjatý Bernard. Wot r.	121
Tak lubuje měchnik njeplšecjeli. Wot r.	123
Němcké katholske towarzſtvo we Mainzu. Wot r.	129
Franc Niedel. Wot M. Hórniča	133
Zhremadžizna katholikow we Wroclawje. Wot r.	137
Cyrkwińskie swjatočnosće a jubilej we Kólowie. Wot duch. radu Fr. Schneidera	139
Wobrady a medlitwy pschi nutowdženju, draſčenju a ſtajenju kňežinow cister- ſkoho rjada. Wot II. D.	145
Wopomjenje pišmo arcibiskopow a biskopow. Wot r.	153
Stoletne jubileum swjeczenia Wotrowieſeje cyrkwe. Wot H.	161
Vekstalétny měchniſki jubilej k. kan. fararja Jakuba Varta. Wot M. H.	163
Živjenjo jeho miſionſkoho biskopa. Wot J. K.	164
Zkety kwas Jeju majestoscjow krala Jana a kralowny Amalije. Wot r.	169
Advent a jutinje. Wot r.	177
Duchowna Nőjewna. Wot M. H.	179
Schto moja katholikojo we naschim časťu činie?	185
Nowinki a powjeseče: Z naſcheje dičeſy. Z drezdžansſeje dičeſy. Z pruskeje Kujſich. Z wukraja.	} Stajne rubriki.
Cyrkwiński powěſtiſk ze serbščich wosadow.	}
Naležnosće towarzſtwa.	}
Dach za cyrkje we Čzornečach abo Bacžonju.	}

Vschispomnjenjo.

Z hornimi nastawkami su tak, kaž znamjeseška pošazuja, schesczo knjezojo redakciora podpjerali. Do rubriki „Z noscheje dicesh“ dopisowachu: knjez farač Hörniš, k. farač Herrmann, k. kapłan Duczman, k. farač Smoča, k. kapłan Nola, k. kapłan Scholka, k. studenta Skala, k. wuczer Šral, k. Wawrik, k. kubler M. Koška, k. M. Scheneczij. Rubriku „Z dreždanskeje dicesh“ wobstarau redaktor sami a „Z pruskeje Euzich“ dopisowasche k. duchowny radziczel Fr. Schneider. Do rubriki „Z wukraju“ pschinoschowachu k. farač Hörniš, k. farač Herrmann, k. kapłan Duczman, k. kooperator P. Tadej a k. wuczer Šral. Cyrkwiński powěstnik podawaschtej pscheczelnje k. farač Hörniš z Budyschiniskeje a k. kapłan Duczman z Nadworskeje wosady. Wschém titym knjezam praju za nischu procu wutrobný džak a proschu naležuje tež we pschichodnym lécze we bratrowsku podpjemu.

Hłowna expedicija „Kath. Posoka bě pola redakcera. Expediciju zwonka Budyschina wobstaradu dobrociwje k. duch. radziczel Schneider za Kulow, farač Herrmann za Motrow, kapłan Duczman z Nadwoří, P. Innocenc za Marijnu Hwězdu a Niebjełczich, P. Tadej za Kožant, kapłan Nola za Malbich a kapłan Scholka za Khrósczich. Wěseči budje tuczi wysokoczesczeni knjeza tež we pschichodnym lécze nasdomu towarzstwej luboscž wopokazac̄ a Posoł rozscherjecz a pschinoschki za njón wobstarac̄. Z tutej nadžiju porucža so najpodwolniſcho

W Budyschinje, 21. decembra 1872.

Juriij Eusejanski, redaktor.

Katholicki Posol

Wukhadža prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy ežasopis,

wudawany wot towarzista S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Jurij Lusčanski.

Číslo 1.

5. januara 1872.

Lětnik 10.

Budź khwaleń Jezus Chrystus.

Tak postromi po katholickim waschnju Posol, swój djeſatý lětnik zapocjinajo, swojich čítari a pschečzeli. Džewjecz lét je fo tak wot założenja towarzista swj. Cyrilla a Methoda minhlo; stajne pschibjeranjo sobustawow svědeči za to, zo serbski lud joho wažnoſej a spomožnoſej pschipóznaje a towarzisto same smě ze spokojoſoſcu na skutkowanju minjentych džewjecz lét hladacj.

„Katholicki Posol“ joho časopis, pod wustojnym wjedzenju I. fararja Hórnika wudawany, wukhadžeske porjadnje a podawaske powuczace nasiawki, najwosobniſche powjesče z chrkwiſtſkoſe žiwjenja bližjich a dalszych krajinow kaž tež z wotcneju diöceſow. Swojich dalszych zaſtojnſkich džekow dla zkoži zaſtužnych kniez farač redakciu a wubjerk towarzista dowéri tusamu podpisamomu. We nadziji na pschečzelné podpjeranjo dotalſkich a na dobyčjo nowych sobudžělaczery ſhm tusamu pschijal a powjedu ju na dotalſke waschnjo we thimsamym duchu. Wotpoſladanjo Posola je a wostanje serbski katholicki lud rozwučječ we najwosobniſher wědomoſci, we wěroſeſzach wěry, kij su we naſchim času tak wjele stracham wustajene; nabožne a chrkwiſke zmýſlenjo we nim zdjerječ; psched njeweru a jeje grudnymi ſežhwłami jón zakitacj, najwosobniſche podawki z chrkwiſtſkoſe a politiſtſkoſe žiwjenja njeſtronisch a po wěroſeſzi powjedacj. — Zo je tajki powuczach časopis we naſchich dnach nuzna wěc, nicto přeč njemóže, dolež hđeč ſo wſchudžom we ſlovje a piſmje tak wjele za hanjenjo a wutorjenjenjo kſchesčjanſtwa ſkutkuje, dýrbi. ſo wſchudžom ſt najmjenſhomu něſhto ſt joho zamkowjenju a zakitanju ſtač. Z těkli nětko njeſodža ſo wſchelake wěch rozeſtajecj, we towarzijnym rozmíkowjenju we katholickich bjesadach njemóže ſo tež doſč ſtač, jeniečki a najlepſchi pucz je ſt wobſherniſhomu rozeſtajenju za chrkwiſke žiwjenjo tak wažnych podawkow naſchoho časa, pucz časopisow. Tohodla budže tež katholicki Posol dale wukhadječ, a proſh

jenož, zo by so pschez swojich dotasschich pscheczęci dale rozschěrik. Jedyn nie-dyrbjak serbsku katolsku swójbú natrječicž, kiz Posok nječita. Tene z psichodných čjistow pschinješe, tak wjele so jich do kózdeje wý ſczele.

Katolski Posok pak njecha a njebudže ženi wotmłowječ na hanjenja, kiz ma we wjehelakich liberalnych nowinach wustacž; so pscheczęwo tajšim ludžom zamko-wječ by rěkalo, so samoho wobſkoržowacž; my nječamž ſebi z cyka jich spodo-banjo abo spokojońoč dobyč; tefame by nam wěste znamjo bylo, z smy na wo-pacznym pucžu. Tež tamne njeļubozne, z džela zeskhané rozſudženja někotrych-podawkow, kiz někajki čjowjek tež i swojej hanbje do ſaſlích a wukrajnich no-winow druhdy ſczele, rjeſju wotmłowjenja hōdne. My podawki njezamłowjamž, ale je tež prawje wobžarujemž, tola podobne wěch stanu ſo tež, a ſnabž hischče hōrſche, druhdže; za dobre waschnja naſchoho ludu pak ſwědcži to, zo tamny čjuchler pišti wſchitkej swojej prôch ničo nowoho i hanjenju njenamaka, a tak nětko hžom lěta doſho na tamne zapokućene a tał wot kózdoho čjeſnoho čjowjela zabyte wěch ſpomina. Taſkomu čjowjeku my njewoimlojamž, ale jenož joho wot wutroby wobžarujemž.

Wysche Posola pał wudawa naſche towarzſto tež „Žiwjenja ſvjathych“ wot k. kapłana Duejmana po rjeđe chrfwińskich ſtawiznow rjenje ſpisane. Dženjath zefhiwki ſo čjichęci a rozpoſcjele ſo no zapocžatku psichodnoho měſaca. Tuta wjžina kniha by ſo mohla ſpěchuiſcho wudawacž, hdy by towarzſto bohatſhe pjenježne ſredki mělo. Za někotre lita dohotowjene, budža „Žiwjenja ſvjathych“ we kózdom domje witana a lubowana kniha. — Wysche něk trych móliczkoſcžow, wudawa ſo pod naſladom towarzſta tež „Katholska protyka,“ we kotrejž hžom čjisko 21. zandženohho lěta wobſcherniſcho rječeſche. Tak je naſche towarzſto ze ſwojimi ſuadnymi ſredkami po móžnoſći ſkutkowało. Boh daj, zo by jomu nowe lěto prawje wjele nowych ſobuſtawow dobyč; dokelž čim wjac wjac ſobuſtawow, čim wjac hodži ſo dokonjecž.

Furij Eusejanſki.

Chrfwiński rozhlaď na ſpočatku lěta.

My smy we jenym prawje njeſernym času živi. Ředoma zo bu krawna a ſurowa wójna mjez dwěmaj narodomaj ſkónčena, zbehá ſo wjele ſtrachniſchi njeſchęci, kiz chec ludej naſdrožsche kubka a naſwjacziſche prawa z mocu rubicž. Tutón njeſchęci je njevěra, kiz ſo pod wjehelakimi ſchtaſtuoſcžemi na wjacorých pucžach i nam bliži, a kotrejž je ſo hžom radžiko wjele ſlabych wutrobow za ſwoje wucžby dobyč. We jeje ſlužbje ſtoja tamne nowiny, kiz wſchě běžſke wědomoſcž a baſniſtvo pschez ſwoj wſlim na čjowjeku rozom a wutrobu wosobnje mlodyh hischče njenazhonjeny lud do ſwojich prudkow zawiedu, na jeje ſtronje ſtoji tež wumjekſto (Kunſt), kiz pschez ziajnje dowolene pokazowanjo a wuſtajenjo wjehelakich njeſocžiwyh ſvjecžatkov njeninowatoſcž a hanbicžiwoſcž z wutrobow a z waschni zacižeri. Pschede wſchim pak zbehá ſo njevěra ze ſwojimi pomocnikami pscheczęwo katolskej chrfwi, twjerdžizne wěrnoſcze, macžeri a zakitarach poccžiwyh

wąschni. We nowischem cęaszu je na stronu niewerh pszechzwo katholickiej cyrkwi tež stupila swētna wychnosz, kij dce pschez nowe zakonje cyrkwi a jeje skuzownikam wchón wliw na schuln a swójbui wzacz, haj tež we jeje samotnym domie je we najnowischem cęaszu jeje duchownym zakazane, pszechzwo niesprawnym zakonjam jeje prawa zakitacz. My nienozemny tak przcz, zo my nowe lęto pod straschnymi wobstejnosciami zapoczynamy, we wschitich krajach ma tak cyrkej z mocnymi nepszechzemi wojsowac.

Schtož najprejdy nasch wótcny kraj nastupa, je nascha cyrkej tu wschelakim ji jara napszechzivnym kazujam z przedawschich cęasow jow poczyniona, kij jeje spomognomu skutkowanju czezle zadziwki to pucza kradze, tež wschelach nijschi zaſtojniych pschi sudniſtwach su we naloženju tamnych zakonjow husto njezneſliwi. Tola Bohu dzak njejo zjawnia njeſzechzenosc mjez najwyschimy cyrkwinſkim a krajnymi zaſtojniſtwami so hacz dotal pokazała. Gafki zapoſlanc we bundesradze hlosowaſte tež pszechzwo tamnomu njezneſliwomu pichistawkej k kosta-connu zakonjej (hl. Kath. Posol 1871 str. 185). Njech tak tež dale pszechzwo njeſzechzenosc wostanie mjez swētnej a cyrkwinſkej wychnosz, dokelz wobej trzechitej so we wschelakorych naležnoszach a mōzetej we pszechziednoszji za ludowe zbozo wjele wujitnoho dokonjecz, hdyz žana swoje mjezy njeſzechstupi a druheje prawa njerani.

Ze zrudobu pak dyrbimy ſkoro wschednie ſkuchecz, tak we drugich němſkich krajach, tak lęta dotho hizom we Badeufskiej, we nowischem cęaszu wosobniſe we Bayerskiej a Pruskiej swētne wychnosze njeſzechzelsz pszechzwo katholickiej cyrkwi wступuja, tak ji njezneſliwosc a żadosc za swētym knejſtwom wumietuja, hdyz wona tola swoje prawa z dowolenymi ſredkami zakituje. K wérjenju njejo, zo bydu wysoch zaſtojniych, kij krajne naležnoszce wiedu, a ſpiſowaczeljo, kij we nowinach wuezbh a skuzownikow a zarjadowanja cyrlwe stronisch rozſudzeja a hanja, we tym pszechziedzeni byli, schtož pszechzwo ni rycza abo piſaja, a ju tak we prawdze za krajne wychnosze ſtraictru, zdżlawosczi a mudromu poſrązowaniu napiszechzilnu meli, nē, z tajtimi ryczem i ma fo jenož lud ſlepicz. Tich wotpohladanjo wjele wjac je, wulku němſko-narodnu cyrkej zakoniec, do kotrejz maja wschitich podani němſkoho khejorſtwa pschitlushecz, kotohož wieſch ma tež uehdom wjeſch tuteje cyrkwe bycz. Najwjetſchi zadžewk we wumiedzenju tutoho wotpohladanja namakaſa woni we katholickiej cyrkwi, a tohodla dyrbi fo ji wscha mōc wzacz, jeje skuzownich ze schule cijescze wupokazacz, ze wuezierskich zaſtojniſtwow wuzankuſez, haj tež we jich przedwajach fo wobledzbowac. A pszechzwo tomu njeſdyrbiala fo cyrkej zamkowecz? mjeſczo ſebi lubicz docz, tak jena hafka po druhzej fo ji wotręza? We zamkowjeniu swojego prawa wojuje wona za wérnu zdżlawosc a zbozo ludu, ryczi wona za zdżerzenjo kſcheczanſtwa; dokelz tefame njejo za jedyn jeniczki narod. Chrystus je swojim japoſchtołam poruczil, wschitke ludy wuezic, a s. japoſchtołoj procowachu fo, chely swēt za Chrystusa dobycz, zo by tak był jedyn pasihé a jena wocejeńja. Hdyz my tak biskopow prawa cyrkwe zakitacz widzimy, mōzemy ſo na tym wjeſelicz, dyrbimy pak kózdy po swojej mōznoſci a we swojich wobstejnoscach jich podpierac; wschitich pak Boha proſyć, won chcyk wosobniſe swētne wychnosze rozwetlicz, zo jich zakonje cęasnemu a węcznomu zbožu luda njebychu ſchodziſi.

Każ we krajinach němščinu křežorstva, tak ma so chrkvi tež dothe lěta hžom wobaracž we Rakuskej. Tutoń kraj je wot lěta 1859 z cyka jara wjele njezboža měl, nic jenož we krawnych wójnach, pſchez kotrež bu joho zwonkowna moc zla- mania, wjetſche njezbožo potrjechi jón hischče we znutskownych naležnoſćach, we zarjadowanju prawow jednotliwych ludow a krajow mjez sobu. Tak stoja jara měne ſtrony napsheczo ſebi, a jene ministerium po druhim ſo wot křežora wu- zwola, ale kóžde dyrbjeſche ſo hacž dotal zas pſcheciz, bjez toho zo by žadane wujednanjo dołonjako. Prjedy bě katholſka chrkvi zwjazk, kotrež rakuſke ludy hromaduđerzefche a zjednoči, tola liberalne ministerije ju we jeje prawach ra- niču, tamne zjednočenſto mjez swjatym wótcem haſo wjerichom katholſkeje chre- kvi a rakuſkim křežorom, konfordat mjenowane, ſamowolne złamachu, a nowe chrkvi napshecizwne założne wudachu a tak tamny zwjazk roztohrnyču. To drje pſchinjeſe chrkvi wjele ſchłodý, tola wubudži katholſki lud, kij mjez sobu do to- warſtow ſtuji a tak wſchudžom jenak zrjadowanu a derje wjedzenu ſchłodu, kij tamne założne nabožnomu žimjenju pſchinjeſechu, po mōđnoſći zas wotwobroča. Čechem ſo nadječ, zo ſo tajke nabožne towarſchne žimjenjo prawje rožscheri a po- ſhlini, zo ſo zas katholſich mužojo do ſejmow wuzwola a krajne naležnoſće ka- tholſkeje Rakuskeje zas do swojich rukow dōstanu, a tamne njeſprawne założne zas wotſtronja. So rožemi, zo ſo to tak bórž hischče njeſtanje, l tomu budže wjele proch a wobſtajnoſće ſkuſhcz, dokež lohch drje ſo kóž, czejkö pak porjeđa.

Wulke nadžije we ſwojim wuſtupowanju a poſtočowanju chrkvi ſtajachu tamne wyschnoſće na tak mjenowaných protestkatholikow, tohodla buchu tuež zjaw- nje podpjerani, pſched načožowanjom chrkwiſtich lažni zakitani. Tak njezłówachu tež biskopojo wjac̄h prawa, njeſtoluſtih duchownych pſchez chrkwiſtli założ zas k ſlužnej ſwérje pſchinjeſcz, dokež tajch namalachu podpjeru pſchi ſwětnej wysch- noſći. Tola tute nadžije ſo njeđopjelnja; mjez thſacami měſchuiķow njenama- lachu ſo 20, kij buchu chrkvi ſwérzu złamali. To poſaza zjawne, zo katholſich měſchinch njeſtu najenich, kij ſo jeno pſchez bojoſcz pſched chrkwiſtmi lažnemi k dopjelnjenju czejkich winowatoſčow mužowacž dadža, ale zo ſu dobrí paſthyrjo, kij ſwoje ſtadka ſwědomicze hromadu džerža. Tak widźimy my tež, zo lud žanoho ſpodobanja na tamnymi nowymi wucžbami nima, a tamna cžroda wucžených muži, kij ſu po wſchęch měſtach rožscherjeni, njebudža tež žamu wosadu wucžinic̄ moc. Mudri mužojo, kajž Bismarck ſu tohodla tež nadžiju na protestkatholikow pſch- ežili a to tež zjawne wuprajili. Najwjac̄ hary cžinja cžiſami hishčeze we Wni- chowje a we někotrych druhich měſtach Vajerſkeje, a we ſufobnym Warnsdorfje, hdjež přjedawſki duchowny a wucžer křežeczanſkeje wucžby Mittel pſchez někotrych bohathych fabrikantow podpjeran, wjele pohorſhla dawa. Tola hdjež ſo tutym wostudži, joho a joho wěc podpjerac̄, potom wěsczi rožpadnje, dokež won ſam njejo muž za tym, ju ſam džeržec̄ moc. Kajž najnowiſche powjescze nam pſchinjeſu, je netko pſchez kraju wyschnoſć swojoho wucžetwa tamniſcheje katholſkeje ſchule wotſadzeny. Boh daj, zo buchu wſchich wot tutych nowych wucžbow za- ſlepjeni, bórž i prawomu ſpóznacžu pſchischi, a tak ſo zas ponížne ſwojej macžeri, ſ. chrkvi wróčzili.

Nowinki a powięscze.

Z naszej diöcesi.

Z Budyschyna. W zańczonym lęce je so w naszej wosadze narodziko 97 dżeczi, a to 49 mužskoho a 48 žónskoho spłaha; z nich bu 67 (a hirschego 5 z czynnych wosadow) pola nas hirschowych a 30 druhdze. Pschipowiedanow bě 31 a werowanow 9. Wumrjelo je 116 człowiekow; bjez nimi je wyshe 5 morwodznych 58 dżeczi, kotrej 14. lěto njedocpěchu, a najstarschi bě pschez 91 lět; dale je bjez nimi 14 mandželskich hospodarow, 10 mandželskich hospozow, 6 wudowcow a 10 wudowow. Na pohrębničę s. Miklawsha bu pohrębanych 88, do Mniszchonca 18 a 10 druhdze. K Bożemu blidu bě w tachantskiej chrkwi s. Pětra a we farskiej s. Marije 3665. I.

Z Budyschyna. We tachantskiej wuczerni bu wołolo 180 khudym dżeczom rjane wjeselo pschipotowane; boże dżeczo bě jim pschez ruku smělnych dobroczeli z dżela wschelake czopke draſth a druhe węch wobradzile, kiz so jim tu psiatk psched hodami we pschitominoſci hnadnoho knieza biskopa, k. duchownych a wuczernow a něchtio druhich schulskich pscheczel pschedpodachu. Knies direktor Scholka napominasche dżeczi we dlejszej wschelach hnijomnej ryczi k džakominoſci za dōstate dobroth a k bohabojaźnomu a pilnemu žiwjenju. Podobna swjatocznosc bu tež drugi swj. dżen we khęzi katholickich rjemieżnikow za towarzhow a wuczownikow pschipotowanu. Tež ju poczęsečki kniez biskop ze swojej pschitominoſcę.

Z Idowa. Psi poslenim ludusiezenju zhoničnym, zo tudh 326 katholikow bydlí.

Z Radworja. W naszej wosadze je so w zańczonym lęce 73 dżeczi narodziko, 89 ludzi (mjez nimi 52 dżeczi) wumrjelo; 20 porow bu pschipowiedanych a 7 werowaných. K Bożemu blidu je jich bylo 1741 (a to 1650 we Radworju, 91 we Zdžeri). H. D.

Z Eazla. Katholska bjesada pschech pschibjera. Na swj. Domascha zhromadzi so zas, a nowe sobustawu dachu so zapisac; je jich nětko 62. Powuczowace pschednoski mějachu we njej zas kniez kapelan Róla, kniez kooperator Tadej z Różanta a kniez wuczet Hicka z Nalbic.

Z Wotrowa. We zańczonym, z bożej miłosćju dołanjanim, na ważnych podawlach tak bohatym lęce, je we naszej farskiej chrkwi swjatu Hirschenu dōstało 16 dżeczatkow (loni tež tak wiele), mjez nimi 1 njemandželske, 10 hólčatkow a 6 holčatkow. Schowane bu na nasz kerkow 10 ejełow (loni 24), mjez nimi 2 z hrósczanskiej wosady, 3 czeka dorosznych a 7 dżeczi. Pschipowiedanych bu 6 porow (loni 5), 4 porh (loni tež tak wiele) buchu pola nas werowanu. K Bożemu blidu su boli 1731 (loni 1600). Wunosck tjoſch wot duchownej wyschnosze poruczeńych chrkwiſkich woporow bě sczehowach: Za lyonske towarzstwo abo za skuf k roszčeroloszczenu wěrh mjez pohanami pschez 39 tolef; za towarzstwo swj. Bonifaca k chrkwiſkomu podpieraniu khudych katholikow, mjez drohověřinymi bydlachych 16 tolef; a za potkočzenoho swjatoho Wóteca bu we dwojim hromadzenju nawdate pschez 96 tolef. Bohu budž džak za wſchitku podwołnosć a luboſć,

z lotrejž tež naschi wosadni tym wažnym chrlwinskiim potrebnoscjami po thymle wuswiedezenju tak bohacze k pomocu khwatachu Nascha farška wosada wobsteji po wupokazanju poslednoho luduliczenja z 503 katholikow. Wot thichle pschindze na zafarowane wsh: Wotrow 263, Žurich 73, Lada (Neuhof) 47, Želch 11, Noweměsto 11 duschow a na pschipokazane Kastech 49, Krępejch 43 a Žedlow 6 duschow. Pschipokazane su k nam tež hiscze někotre druhe města a wsh, tak daloko hac̄ katholikojo we nich bydla. Dokelž pak čjile nasche bože sluzby rjaduje njewophtuje, a my tež k jich mnohosč hac̄ dotal njeznajemy, njemóžachym jich tudy sobulicžic̄.

H.

Z w u l r a j a.

Z e B h o r j e l c a. Tudy wumrje jara zaſlužbny kniež farař Stiller. Wot leta 1835 skutkowaſche wón nanajpilnisch we naschej wosadje, natvari rjanu cyrkj, faru, lekowarnju, we lotrejž miloſćiwie fotry khochych wothladaja, starasche so tež za to, zo město woſebitu ſchulu za katholiske džecži džerži. Pschez njoho je we Bhorjelu rjana katholika wosada naſtala, kotaž ma wokoło 4000 duschi. Jego ſmjerz zbudzi tak wulku zrudobu a joho pohrieb 23. decembra bě jara ſwjatocžny, nie jeno joho wosyroczena wosada ale tež joho duchowni bratsja z blizka a daloka pschewodzachu joho a tež cykle Lutheriske duchownſtwo, zastupjerjo města wopokazachu zaſlužbnomu mužej poslenu čjeſz R. i. p.

Z Barlin a. Někotromužkliž budže zajimawe, ſicžbu wotebjerarjow zho- ničz, kotoruž tudy wuſhadzace wulke katholiske politiske nowiny „Germania“ we Saksjej maja. Po wot „Germanije“ sameje we zařidzených dnjach pschinjeſenym wupokazanju ma wona we Saskej 36 abonnentow, kotsiž jo po ſežehowach na ſeženich ležanjich městach rozdžela: Drezdany 10, Lipsk 8, Budyschin 7, Žitava 2, Biskopich 1, Dahlen 1, Freiberg 1, Glauchau 1, Kamjenc 1, Lubij 1, Mlischno 1, Radeberg 1 a Ročlic 1. Schtóž Budyschin nastupa, njeſtu wěſci wſchitc abonmentojo we měſce ſamym, ale k wjetſhomu dželej, na wokoło ležachych wsach. Pschech dobre znamjo, zo tež ſach katholikojo zaſlužbne woſowanjo Germanije za prawo a sprawnosč pschipognaſja a po móžnosći podpjeraja. H.

Z P h i l i p p s d o r f a. Řetne wopomnječjo spodživninho wozjewjenja najzböžniſcheje knježin so tež lětsa ſwjatocžne wobondže. Khapalka, na měſeče wozgiewjenja twarjena, so nimale dohotowjena. Tak khetſe hac̄ čjas a wjedro do-woli, so zwonkowniye wobmjetu, znutſkomu wudebi a potom woſwjezi, zo byhmu so potom we njeſt bože sluzby mohli ſwjecžic̄. Wona je 24 koheži dolha, 12 ſcheroła, wysokoscž wuzčini 25 koheži. Wokna budža z pisanje ſchleñch. Na chrlwi samej so tež pschech dale twari, ieſe ſiwy tórm, kiz z khapalku hromadu wsh, je hižom 16 koheži wysoki, tež murje pschech pomalku pschibjeraja a znutſkomne ſtolpy su hižom tež ze zemje. Řetſa pschetwari pschez 20,000 ſchēſnakow, dokelž wosobnje zapołożk k ſtolpam jara droho pschindze a wjach hac̄ 2000 ſchēſnakow pschetrjeba so na drjewo k róſchtam a twarjenju. Z blizka a z daloka pschin-džechu pak tež lětsa zas rjane wopory nimale 10,000 ſchēſnakow hromadu, bjez toho, zo by so tež jeno něchtó wj darh proſyl, wěſci dopokaz božeje pomocj.

Hnadne město wophtowaſche pał so tež wosobnje we ſeče a nazymu prawje bohacze, a budže jemu khapalka na měſcze wozjewjenja za bože ſlužby pſchihotowana, budže to znova wěrime wutroby dobyč a dotwarjenjo cyrkwe poſpěſhici. Tola zo so nadate pieniezj njebychu jara khēſe pſchetrjebali, budže so cyrkej nětlo jeno pomaku dotwarjecz, wyſche toho, zo tež tał ſpěſhne dotwarjenjo nuzna wěc njejo, wjach, hdž ſo khapalka božim ſlužbam pſchepoda. Njech tał Bóh tón kniez wſho i swojej wjetſchej čeſčci a i pſchekraſnjenju njebyſtejce macjerje pſchitici.

Z Rom a. Boža nóc, a z chla wjesok ſwiedzeni hodo, kíž bu druhe lěta tał ſwjatocžnie wobondženij, ſwjeczesche ſo lětſa hížom druhí króč z cícha, a polaza z chla, tał je tu nabožne a chrlwinſte živjenjo wotewzało. Wjez thym zo běchu hewaſ we połnoch wſchitke cyrkwe najrjeſhcho wudebjene a bohacze rozwětſene, a z pobožnymi modlerjemi pſchepieljnene a hasy z wczipnymi enzhmi, kíž jenu cyrkej po druhej wophtowachu, wožiwjene, běchu ſeſta cyrkwe mało wophtowane, dofeſj je we prawdze we noch jara ſtrachne po hasach a torhoschecjach khodžic, hac̄runiž je tu nětlo pſchi nowym kniežtſtwje ſnadž džesacj króč tał wjele wójska laž předh. Šwjath wótc, kíž je doſpołnje ſtrów, ſwjeczesche božu nóc we swojej domiacej klapali, boži džen pał mějeſche božu mſchu we ſiktinskej klapali a wudželſeſche tu něſhco enzhm a romſkim zeinjanam ſwj. woprawjenjo. — Pjatl pſched hodoami zhromadži ſwj. wótc kardinalow pſchi ſebi, kotsiz pſchez khoroscz na thym zaděwanii njebečhu, a wožewi jim mjenia archiſkopow a biskopow, kotrýchž bě za nětore woſhrocžene diöceſy Italskje, Rakusſeje, Portugalſkje poſtaſil. Potom pſchinjese jomu we mjenje kardinalkollegija kardinal Patrizi wutrobne zbožapschecj a ſwiedzenju hodo, taž tež i naſtupjenju nowoho lěta. Licžba kardinalow, kotrýchž po prawym 70 byč dyrbi, je ſo pſchez ſmijereč w poſlenich lětach jara pomjenſhika, dokež hížom ſo za dolhe časys nowi njezužwolachu. Taž rěla pał budže lětſa wokoło ſwjeczenia ſwj. Marije čiſtoſeſzenja ſich licžba ſo zas wudospołnic. Kardinalojo ſu mjenujich najblížſhi radžiceljelo ſwj. wótc a džela ſo do wjedzenja wſchelakich cyrkwinſkich naležnoſcžow. Bóh zdžerž nam ſwj. wótc tež we nowym ſeče ſtrówaho a tróſchtui jeho we čeſčich domapýtanjach!

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbiſtich wojadow.

Z Budyschina. Kſchczenaj: Franc Max, ſ. cigarnika Oskara Hartmannia ze Židowa; Martha Bertha, dž. cigarnika Heinricha Wrajidla z Budyschina. — Wérowanaj (z wyschnostnej dowolnoſci): Gustav Wenschlag a Marija Řeutschec z B. — Zemrjeczji: Max, ſ. Karla Poppy z B., 4 ſ. 6 měj.; Martha, dž. tohoſamoho, 11 l.; Hana zwudowjena Mužikowa z B., 59 l.

Naležnoſcze towarzſtw.

Sobuſtawny na lěto 1872: 1. kooperatör P. Ladej Natusch z Róžanta; 2. Han-drij Barjent z Džejnikec; 3. kapucinat F. Jurij z Numburka; 4. kapucinat F. Bon-krac z Brünnu; 5. Hana Machelec z Bazka; 6. Jakub Glawšá z Róžanta; 7. Michał Čyž z Budyschina; 8. Petr Duczman z Bozankec; 9. ſcholar M. Koſka z Marijnoho Doka; 10. tač. registratör Jurij Banda z Budyschina; 11. R. D. z Kh.; 12. farat Jakub Nowak z Radworja; 13. kaplan Han-drij Duczman z Radworja; 14. Jakub

Hascha z Budyschina; 15 – 17. z Budyschina: Jan Koplancki, Jakub Schpan, Jurij Kubasch; 18. Jan Čejz z Radworja; 19. Kornel Krempka z Khasowa; 20. Jan Větka z Budyschina; 21. Jakub Wenka z Budyschina; 22. Michał Polanik z Niemischonca; 23. Franc Gabler ze Zajdowa; 24. kapłan Lipicę z Kulowa; 25. Anna Balantowa z Nachlawa; 26. rybata Miklawski Scholka z Różanta; 27. Jakub Kubasch z Pěštec; 28. Jan Kraša z Vělcze; 29. Michał Vojdrich ze Smierdzaceje; 30. Hanža Čumpjelic z Nuknicy; 31. Anna Ryncejcz z Baczonja; 32. Madlena Wieczarzowa z Prawocie; 33. Handrij Smolka z Baczonja; 34. Michał Późniak z Khróscie; 35. Petr Wolenk (Vér) z Bytie; 36. kapłan Jakub Scholka z Khróscie; 37. J. L. z B.

Na lěto 1871 do placíku: 385. Jan Žur ze Ždjerje; 384. Jan Full ze Ždjerje; 385. Jan Kecz z Brémjenja; 386. Jan Lehman z Brémjenja; 387. Michał Wieczarz z Brémjenja; 388. Franc Měrcinsk z Vělcze; 389. Michał Bobik z Wotrowa; 390. Marija Hessowa z Neuhoſa; 391. Jak. Čejz ze Žuric; 392. Miklawski Nobel z Wulkoho Wjellowa; 393. Domaschka ze Swinjarnje; 394. Madlena Wawrikowa z Radworja; 395. Jan Kubica z Khasowa; 396. Wórschla Krawežitowa z Bronja; 397. Miklawski Žofia z Bronja; 398. M. N. z Čej.; 399. Miklawski Pětrjenc z Čjornec; 400. Franc Fähnchen z Čjorncho Hodlerjo; 401. Miklawski Scholka z Różanta; 402. Jakub Kubasch z Pěštec; 403. Michał Suchi z Różanta; 404. Miklawski Kubica z Horž; 405. Petr Herrmann (Žur) ze Smieczie; 406. Jakub Nowak ze Staréje Čjehelnice; 407. Petr Žur z Worle; 408. Miklawski Schewe z Horž; 409. Michał Lukasch z Khróscie; 410. Michał Schpitank z Bytie.

Dobrowolne darř za towarzstwo: Madlena Wawrikowa z Radworja 6 nsl.; J. J. 5 nsl.; J. Čej. 10 nsl.; k. Donnerhal 5 nsl.; h. B. 5 nsl.; M. D. 10 nsl.; M. B. 2½ nsl.; Petr Wolenk ze Bytie 15 nsl.; M. K. z h. 2½ nsl.

Za swj. Wotca: Fr. G. z B. 5 nsl.

Hlowna expedicija Rath. Posloka namaka so hacj na dalsche pola redaktora. Tu wotebawaja so tež pschinostki sobustawow. Na wsach su expediciju pscheinjne na so wzali: Za Khrósciech k. kapłan Scholka; za Marijnu Hwězdu k. P. Innocenc; za Rjebjelciczy k. farař Smolka; za Radwor k. kapłan Duczman; za Malbicy k. kapłan Róla; za Różant k. P. Tadej; za Wotrow k. farař Herrmann. Kulowje wotebjera so Posok pola k. radjicjela na farje a pola pscheinupca Horniga.

Z nakkadem našeho towarzstwa je wusčka a pschedawa so we expedicijach Posłka a pola klamarjow za 2½ nsl.:

K r a j a n.

Ratholska protýka za Hornju Lužicu na lěto 1872.

We expedicijach Posłka je za 3 nsl. na pschedan:

Pomocna knižka k wuličenju nowych a starych měrow a wahow.

Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbski a němčki je v tutej knižce jara derje wučzena dohodna, ploninska a čjelenna měra, tež za tōcne wěcy, žita atd. Pschedatý je pscheinlad decimalow atd. W schulach dybci so nowa měra a waha lěta naučicje; duž poruczamy tule knížku tym samym. Wona je tunischa dyžli podobne němčke!

Dary za chylej w Čjornech abo Baczonju.

A czechii Božej a k spomoženju dusichow su dale woprowiali: N. N. z R. 1 toli. Hromadže: 5783 tol. 7 nsl. 5 np.

Cíjskejčak L. A. Donnerhal w Budyschinje.

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolétna płaćizna na pósde
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy ežafopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinie.

Redaktor: Jurij Łusčanski.

Číslo 2.

20. januara 1872.

Lětnik 10.

N a s ī h e ž a s

dopomni nas pramje živje na słowo našeho zvōžnila: „Schtóž ze mnū njejo, tón je pschečzivo mi, a schtóž ze mnū njechromadži, tón ropjerscha.“ Cyk ežafestwo je so tak rjec do dwej stronow dželilo. Na jenej stoja swérni wuznawario Ježusoweje wuczby a posluskchni wobledžbowarjo joho załoni, dopjeljenijo swojich nadžijow, a myto za swoju swérnu we njebiesach wočałowajo; na druhiej stronje ežrody tamnych, kž sebi myšla swoje žadoseče z kublami a wjeselemi tuteje zemje spokojicž, kž nicž slyshecz njechadža wo nowym živjenju po smjerci, wo placenju we wěčnoſći. Tsecžu stronu jedyn sloro wjac hnenamaka, dokež ežas njenětoscje je nimo, někto rěla: abo swérne wuznawacž swoju wěru ze słowom a skutkem, abo dželacž za rozschěrenjo njevrh, za woživjenjo starohho pořanštwa.

Tohođla slyschi jedyn we tak wjele horžinskich skutkach, dokonjaných za králestwo bože, ale we thymsamym ežasu husto na thymsamym měscje tež mócne napihanjo wšchěch mocow we džele králestwa ežmy.

Tak wjele směry prajicž, zo je chrkej hacj runiž stajnym wojowanju, wot swětnieje moch ežiscze wopusczezena, haj potkocžowana, we sebi pschežena a wobkruczena. Doškolétna pschezechanja bamža, a skončne namđene wzaczo joho swětnohho knježitwa zhubži we wutrobach wšchěch sprawnje zimyšlených wěrnu sobuzenosę, joho szérpne podaczo do božej mole, swérne a njebojazne zamkowenijo pravow japoščotolskoho stola wjesoku społojnosč, widżownych załit boži, kž Piusa IX. pschi wšchitkej starosći, stajnym džele, we tak ežejskich ežesnosčach pschi tak wysokej starobje spodžiwne strovoho zdžerža, nutrnu džakominosč pscheživo Bohra tomu knjezej. Schtož je tak japoščotolski stol na swětnej nahladnosči pschifadžil, to je wón dobý na swérje a na lubosči, kotrež wšchitkach wěrni kchesczienjo psche-

bohatę wopory, zjawnie adreszą a częstne depuracije jomu wopokazacz njepeščestanu. Wyšte toho su wšchitcy biskopojo we wjedzenju swoich wosadow tak swědomiczi a pišni a z wjerchom cyrkwie zjednoczeni, kaž ženi priedy. Duchownistwo widzi we nimi jasne pščikkadly kruteje a žiweje wěry a dopjelni same swoje winowatoſeje bjez bojosče. Mako je mjez nimi, kiz su na swoje powołanjo, we službje cyrkwie swěrjenje wojowarz zabylí a tak swoje města wopustchczili do služby swěta stupili. Próca swěrnych duchownych pak njejo podarmo, we tym swědečza bohatę wopystowanjo božich službow, pilne dōstawanjo swj. sakramentow, rozschrjenjo pobožnych bratstwów. Kscheſčijanjska luboſč njeboji so woporow na zamoženju a pjenięzach a času. Haj to su wjesoke znamjenja časa. Tola pšči nimi pokazowaſa jo tež, haj we wjetšej mnogoſći znamjenja, kiz nam wulku zrudobu a njemēr činjia. Wschudžom wulka njeſpokojnoſč z tym, schtož wobsteji, njepeſčejednoſč mjez wjščinoſčemi a poddanami, ſurowe wobronjene wójska, pšči tym pščibjeraca khudoba, njeckhmanſtwo a wſchelake druhe hubjenſtwo, a woſebje roszchrjenjo bohazabyciwoſče a njevěry, njehańbile hanjenja wſchoho, schtož na boha dopomni a k bohu wjedže.

Cjiscze wopacžne je měnjenjo, zo zjawnie žiwenjo, zo politika nicžo z nabožnoſčju činić nima. Bohaństwo wohańbi tu naſchu nowotnu mudroſč. Hacžruniž pohanojo pščejedni njebečhu we naſtupanju swoich bohów a we waschnju jich česčenja, běchu tola pščewědzeni, zo bjez boha nicžo, wosobnje žadyn kraj wobſtacž njemože. Aristoteles, jedyn z jich najſławniſtich muži, wucži, zo bjez česčenja jenoſho bōžkoho bhcza žadyn kraj wostacž njemože. Bohazabyciweho člomjela mějachu tak starı pohanojo za njepeſčezala kraja a čłowjeskoho towařſtwia.

Tamni, kiz čcedža tak nabožniſtwo a pōčciwoſč z zjawnoho žiwenja wopokazacz a tutej dwaj ſtolpaj čłowjeskoho zboža powalicz, su runiž tak derje njepeſčezelojo swětneje wjščinoſče kaž cyrkwiſleje. Washington, tamny ſlawny wónſki wjedzicjer a začožer zjednoczenych ſtator polenočneje Ameriki wuprají jemu: „Nabožniſtwo a pōčciwoſč ſtej najnužniſciej podpjerje zjawnoho rjada. Tón žadyn pščeczel wótceinj njejo, kiz thce tutej dwaj mócnę ſtolpaj čłowjeskoho zboža powalicz.“

Tola něko dyrbi zjawnie žiwenjo bhcž bjez boha, bjez nabožniſtwa; tohodla su cyrkwi wščē česne prawa wzate, kotrež běchu ji pobožni předownikojo podali, zo bhcwu ju halo džowlku božu na swěče wuznamjenowali. Nic na tym doſč, ieje prawa, kotrež ſo swětnej wjščinoſči njeſubja, ſo zbhunu, nowe zakonje ſo dawaja, kotrež ieje ſpomožnomu ſlutkowanju zadžewki pščihotuju.

Džecžo ma ſo tak pščez bjezwirivu (confeſſionelose) ſchulu nabožnomu wocžehnjenju wutorhuhež, a cyrkwi čjiscze ze ſchule wopokazacz. Pſched lětami zveri ſo tutu ſtrona we Belgiiſkej to zjawnje wuprajicž: „Wščē džecži bjez wuwzaczha maja hacž do 17. lěta ſchule wopystacz a džecži a starschi z kruhym khorſtanjom k tomu nuzowacz, jeli-zo to ſami wot ſo nječinjia, zo bhcwu tak wščē nabožne smyſlenjo, kiz do ſchulow ſobu pščinjemu, čjiscze wotpokožili.“

Swojib a dyrbi ſo wot nabožniſtwa dželicž, a tohodla zwjazk mandžeſtwa jenož halo zjednoczeniſtwo bjez mužom a žonu placikž, kiz móže ſo tež zaſ roztorhnyč, hdž ſo to wobymaj ſpodoba, abo jedyn džel wažne myn̄ za to namaňa.

Z tym dostanje potom dźiwja nałkłnosćz pschewahu a poccziwe cziste waschnja dyrbja so zhubicz, swojne zbożo a wjeselo pschestacż.

Pschez to, zo maja so też kerkowh chrkwienskomu dohladej wzacż, a niskomu chrkwienski pohrjeb zapówjescz, chce jedyn też mordlych wot nabożnictwa dżelicz.

Tak wojuje mocna strona we wszech krajacach za wypokazanjo chrkwie a jeje kazni z zjawnoho živjenja. Tola zbożo ludu so z tym zaweżeji njezaloži, dokelž bież nabożnictwa njejo žana swedomitoſcę we dopjelnienju winowatoscżow, žana dowera na čłowiekow, žana poſluſhnoſcę pschecziwo wjśchnoscżam. Zenož we jenym nabožnym ludze je dobry rjad, je bohaty darmiwy a smeliń, ljudy spokojuń a dżakowny, je wjśchnoscę sprawna, poddani poſluſhni. Doitš so taſte wobkrucżene założne njepchispóznaja, tak dolho njebudże hubjenstwo we swęcje wotebjeracż.

Wuhlady do blízšeho psichihoda.

W nastupanju pschitomnyh podežiſhčenjow chrkwie pschez piemontskoho mócnarja su wopominjenja hódne słowa kiž su pobożne dusche hizon psched dlejšim časom wuprajile a kotrež naschu nadžiju pozbudžuja. Wopomnu tuď někotre taſte słowa :

Marija Cataſte je ziewiła, zo budże pschitomne pschemocowanjo Roma něſchtoto mako pschez 3 lěta tracż. — We lécze 1847 zemrieta Dominifanka (klóſtciſta kniežna) Rosa Asdente je ziewiła, zo so nětežiſche italske kraleſtwo z wotsadzenjom Viktor Emmanuela ſloneži. — We lécze 1837 zemrieta Hana Marija Taigi je ziewiła, zo bndże Pius IX. něſchtoto pschez 27 lět kniežicž a so wón na kónen swojego kniežerſtwa zaſh kniežiſto nad chlym chrkwienskim krajom nastupi; joho njepcheczeloga pał, kotsiž su najbóle napſcheczo swětnomu kniežerſtwu romskoho biskopa zaſhadželi, njebudžea tele wulke dobhežo wohladacż. — Dopjelnili so wschitko to, by piemontſke pschemocowanjo, kiž je so 20. septembra 1870 zapocząto, a bamžowske knieženjo Piusa IX., kiž je so 16. junija 1846 zapocząto, we lécze 1873 i kóncej pschischko. Bóh daž swojej chrkwi nadobne dobhežo, jeje njepcheczelam pał pokutne wobroczenjo.

H. D.

Nowinki a powjescze.

Z nasheje diöceſy.

Z Khroſcžic. We minjentym lécze narodži so we nashej wosadže 94 džeciątkow; 109 woſobow je wumrjeto; pschipowiedaných bě 36 porow a z nich dachu so pola nas wěrować 26 porow.

M. K.

Z Ralbic. We zařidzenym lětu je w nashej wosadže so narodžilo a we nashej farſkej chrkwi swj. Iſchecenu dōstaše 28 džeciątkow, a to 15 hólęzatkov a 13 holčatkov. Wumrjeto je tu 35 woſobow a to 20 mužskoho a 15 žónskoho ſplachu. Potajskim je so 6 mjenje narodžilo hacž wumrjeto. Pschipowiedaných bě 18 porow, z nich jow wěrowanych 12 porow.

R.

Z K u l o w a. Tudy założena katholicka bjesada rjenje pschibjera; hacž do-
tal je so 56 sobustawow zapisac̄ dalo. Pschez nju założi so tež ratařské towar-
stwo, kromuž tež h̄izom 44 sobustawow pschisluscha. Wobec̄ towarſtwie budžetej
so procowac̄, za c̄zelné a duchowne zbožo ludu po mōžnoſci so starac̄.

Z Čežkec. Tudy wudhri tſchwortk 11. januara wjedzor wołoko 8 boži
wohēt a pschewobroc̄i we krótkim času 9 statokow do popiełka, mjez nimi tež
ksi burſte kubla, a to Róblec, Žordanec a Lipic̄ec. Boh wobradž wbohim wot-
palenym dobroc̄iwe a pomocne wutroby.

Z Reichenawa pola Oſtrica. Kak katholikojo pschibjeraja, hdžez je za
chrkwine naležnoſci dospolnje starane, połaza nam tudomna wjes. Tudy bu
psched 3 lětami katholicka fara założena, a katholicke wobydlerſtvo, kij pschi poslenium
luduliczenju 1867 528 duschow liczeſche, je nětk h̄izom na 817 duschow pschiroſtlo,
potajkim so wo 289 duschow powyschito. K.

Z pruskej Lužic̄.

Z Kulowa. Skutlowaca luboſc̄ we wutrobach wěrnych kſchęſčanow ženi
njewumrje. To woziewi so we naſchej wosadze z nowa hodh pschi wobra-
dzenju božoho džesčza. Naſche měſtačko, pschez politisku mjezu we lěče 1815
wot ſakſkich katholickich bratrow wottorhnjene, je jara khude; wobydlerjo živja
so z wjetſcha z toho ſchtog jim polo a hródz poſkic̄itej, pschetož wutwarjene drohi,
zeleznici a mócie rjeměſtſtvo tu ujenamaſaſh. Z teje wjeh je pola naſ
wjele khudých ſchulerjow, kij we zhmje najnužniſhu draſtu a pschisprawny wo-
džewk za c̄zelo nimaju. Na nich tež lěſta bože džec̄zo zabhez njechaſche. 43 khud-
ých ſchulerjow hromadžichu so we domje naſchich lubykh miloſejivych ſotrow,
hdžez krafny wobraz božoho naroda pschihotowaný bě a hdžez we tſioch ſtwach
tsi wulke a ze wſchelakimi drobnosíkami wudebjene hodowe ſchtomu jaſne zwjieselace
swětlo wuliwachu. Po wuspěwanym rjantym khěrlusku džerzesche farař ryc̄, na
kotrejz wón swjatu Khudobu nowonarodženoſtu zbožníka wulkadowasche a khudých
tróſhtowasche, dokelž woni we khudobje runja ſu božomu Synej, kotryž je z lu-
boſc̄e i nam hrěſchnikam njebeſtu hordofc̄ wopuschęſit a ſej na zemi khudobu
a nízkotu wuzwolit. Naſchim duchownym ſnejznam pschisluscha najwutrobiňſchi
džak, pschetož kózde lěto hromadža miše darh a woblekaju z wulkim procowaniom
maki Ježus džec̄zatko we khudých ſchulerjach. Pschi tajlich, mitskowne c̄zuežo naj-
mócníſho wubudžachch pschiležnoſc̄ach wuwinje so z wutroby te žadanjo, zo za-
zlobjeni njeſchec̄eljo klóſchthyrſkich rjadow a zjenocjeniſtrow mohli swědkojo bhez
jich měrnych wot Boha zahnowanych dobrých ſkulow! — We zańdzenym lěče
1871 je so we kulowskej wosadze narodžilo 61 hólcžatkov a 48 hólcžatkow,
hromadže 109 džec̄zi (23 mjenje hacž we lěče 1870); bjez nimi ſu dwójich dwój-
nikaj a 7 njemandželske džec̄zi. — Wumrjeto je 108 wosobow, 60 muſkich a
48 žónſkich (44 mjenje hacž we lěče 1870). — Wěrowaných mandželſtrow
bě 33, pschi powied anhch pał 40. — Do archratſtwa swjatohu rózarija
buchu zapisani 65, a do bratſtwa ſw. ſkapulira 16. — Schulerſkich džec̄zi
je 538 a to: 394 we ſchěſč měſchczanskich ſchulach, 144 we tſioch wjehných

schulach. Spowiednych dżeczi po jutrah bě 81 z wosadu a 9 z euzb; k božomu blídej bě nimale 10,000. — We chrówniskich kollektach je so hromadzko 13 tolerjow 15 nsl. za khrude chrkwe a schule, a za duchowne potřebnosće wurubjenego swjatoho wótca a bamža 38 tol. 25 nsl. — Prędkstejczeska naszych milosczivych sotrow, kniežna Hanža Hanel, je wot Doho Majestoscze krala Sakskieje wopomijenski kshiz za wothladanjo khorých a ranjentych wojakow we dreždanskich lazaretach doftala.

Z Kulow a. We nastupanju pruskich ludowych schulow, z kotrychž chceboža duchowne a farste wobkredžbowanjo a rozwuczenja zahnač, je z naschoho města a z nascheje wosadu prósiwa na sejm prěnjeje a druheje komorž we Varlinje woteſčla, we kotrej 114 samostani mužojo a nanojo — bjez nimi měschčansch zaſtojniskojo, wuczerjo a wosadny wýschi scholta — protestiruju pscheczivo taſkomu trajnomu zakonje, kotryž schulu wot chrkwe dželi a duchowne wobkredžbowanjo wuczerjow a schulskeje młodoscze zbehnje.

Z wulkrajo.

Z Philippdorfa. Džen 13. januara, lětne wopomijeczo spodžiwnoho wojewjenja najzbóžniſcheje kniežiny bě za naschu wjes a wokolnosć rjany swjedžen. Čelu noc předny hízom bě hnadne město wot pobožnych čjeſčowari bohacze wopytane. Dopoldnia 10, po pschihadze processiona z Philippdorfa běchu we Georgswaldbě wulke ſemſche, chrkę bě pschepjelnjena. Po ſemſchach wróciſi so pobožny lud zas we processione pod spěwanjom lauretanskeje litanije k hnadnomu městej. Wsché ſobustawh katholſkoho kaſina wokoło 350 muži wobdželsku so pschi processione. Tež wſchelake rjane a drohe dary za nowu chrkę a kapałku pschinibzechu na tuthym wopomijenskim swjedženju z blizka a z daloka.

Z Varlina. Měschčanska rada bě wobzankyla, zo maja Varlinske schule bjezwérlive (confessionslos) bhez a zo katholſch duchowni w měschčanskich schulach kchecziansku wucžbu wot 1. aprila ſem wucžic̄ njeſmědža, a zo ma so dohlađ na schulemi krajnym wýschnoscjam pschepodacz. Pscheczivo taſkim njeſprawnym pschilaznjam paſ zbehā ſo wěrime wobhdeſtvo Varlina. Tež wokoło 400 katholſkich muži zhromadži ſo njedželu 14. januara a wobzanku, ſo z proſtu na krajnu schulſtu wýschnosc a na komorje ſejma wobročic̄, zo ſo tamne njeznejſliwe pschikazuje wuwjedli njebychu.

Z francóſka. Husto móžesche jedyn ſchecz, a tež naschi wojac h ſo na tym dživali, taſ njerodnje ſo we Francóſkej njedžele a ſwiate dny ſwjecza. Wot tamných zrudnych njeměrných časow jow, kij na koncu zandženohu a na zapoczątku naschoho ſtotetta taſ ſurowe njebožo na francóſki lud a kraj pschinieſchu, a dobre kcheczianske waschnja a poczintki wukorjenichu, je ſo tež njedželski džen ſwjedženskych zjawnje wobonč pschiftak. Tola nětko dyrebi ſo ſwjeczenjo njedžele pschecz ſwětnu wýschnosc ſnowa pschilaznj. Za to rycza wſchelake wjetſche nowin, ludowe zhromadžin, a wosebnje pschepoda zapóſkanc baron Chaurand wosebitu wot 10000 kholſkich pschekupcow a druhich měschčanow zestajene a podpisane proſtne piſmo francóſkemu ſejmej, we kotrymž woni za to wojuja, zo

by tsečja kaznja boža kij rěla: th dýrbisich svjath dženj swječicę zas, we zjawiutim žiwenju swoje prawo dostała. To połaze k najmjenšhom, zo francózski lud zas i zpóznaczu pschińcę poczina, zo bjez pschipóznacza a czesczenja Boha toho knjeza i zbožju a k moch pschińcę njemöže. —

Z Veron h. We Verenie w Italiskej sta so széhovach podawki. We tutym měsće bydlesche prawiznik, kij niemieche na wurubjenju s. wóteca wulke wjeselo. Hdyž 20. septembra w l. 1870 italske wojska pschez wrota Porta Pia do hlownoho města křesćjanstwa pschiczhnychu, bězesche tónsamu w klobuch a z palatę trubku w hubje do hlowneje chrkwe. Tam hawtowasche a wołasche a naposledk pschez hroženja dospě, zo so ze wschemi zwonami k wjefelu nutsczenjenja Italiskich do Roma zwoniesche. We běhu léta 1871 dasche so wón husto skyshecz, zo dýrbi so 20. september halo létny džen wosebicze swjatocznie wobeńcę, a zo budže so wón na wosebite waschnjo pschi tymle swjedzenju wobdzelič. Tola schto so sta? Někotre dny psched lónskim 20. septembrom wón skhorí a 18. septbr. zmírje, bjez to zo bu s. sakramenty dostał. A hlej! Kunje 20. septbr. 1871 bu wón zahrjebam.

K.

Z Roma. Hdyž běhu boži dženj swěrni wobhlerjo Roma swojemu prawomu knjezerjej, Piusej IX. swoje zbožopschecza ziewili, wotmokwi jim hamž ze széhovachmi słowami: „Nadžije a pschecza, kotrež je mi senator (wyschischi za-stojnič) we mjenje mojich lubych Romjanow wozjewiš, su mi wěste znamjo, zo wasche najnutkowniſche czuczo wam praji, zo wěch tak wostacż njemöžeja. Nadžijemj dha so wschitch toho, a to czim bôle, dokelž džensa swjedzenj swječimy, kotrež nas na to dopomija, kāk běsche romske khězorstwo tamnych časow podobne nětčischemu knjezstwu we Romje, mjeniujc we tym, zo běsche tehdomne towarzystwo na najwyschischi wierschki njeporjada, rozwzdzienoscze a nakazjenja dôshle. Dobre a prawje myslace wutrobh tež tehdom wołachu: Rosuicze njebjesa z wyskoſcze a mróczele njech deshečuju Sprawnoho! Tež tehdom žadachu mnogo, zo by so bjezbóžnosći mjesa stajila. W tym samym času poruczi khězor Augustus zliczbowanie luda. Hdyž tale porucjnosć do Nazaretha pschinidze, dýrbiesche swjath Józef ze swojej swjatej towarzystwu do Bethlehema hicž. Tu móju wam słowa wospjetowacz: Boże słowo dopielni so hacž do poslednovo pismika. — Wot Boha běsche postajene, zo dýrbi Wumoznik čłowjestwa, założer praweje wěry na zemi, w Bethlehemie na swět pschińcę. Hdyž někto k posyljenju naszych nadžijow, njeporjad a bjezbóžnosć, kij je so w nowishim času we wěčnym měsće zawiedla a hdzej so džensa kja prěduje, hdzej so wiczerjo njewěry sprocuja, młodzianu ska-zycz, hdzej so wopaczne a helske zasadu rozschérjeja, pschirunam z časom tamnoho zliczbowania ludow pod Augustom, (pschetož tež tym, kotsiž džensa tudj w Romje rozlaſuja, je do myslow pschiscklo, lud zliczbowacz dacž): dha njemözemj nadžiju zhubicę, zo tež my swětlo a wěrność wohladamy. To je czim skršscho móžno, dokelž běsche tehdom liczba tych, kotsiž Boha proschachu, wjele snadnischa, dýgli džensa, hdzej so w tutym měsće, po chlej Italii, po chlej Europje, haj po chlym katholiskim swěče Bož wo zakit swjateje chrkwe prosh. Sprawna nadžija, po-božne žadanja, zo by so žadlawi napohlad pschemeník, kij nam swět někto po-

ſlizja — zemdu ſo, kaž tehdom, ze zliczbowanjom luda. Wocžakujm̄ dla cžim bôle wot ſmilnoſcze bojeje, zo ſo tež nětka, kaž tehdom, tónle žadkaw̄ napohlad pſched ſwělkom wěrnoſcze zhubi. Wocžakujm̄ to wot ſwérneje wěry ludow, wot pſchezjednoſcze wſchitkich dobrých. Haj, nadžijejm̄ ſo a njedwělujm̄, zo budže Boh nas tróſchtowac̄. Pſched rjach ſtohtkami pſchindje muž poln̄ hróbleſcze, wuſtojnnoſcze a krutoſcze z horow ſčpaniſkeje krajin̄ a poruczi wěriwomu ludej, zo by Schpanſku wot turkowſkoho połměſaca wumožil a kraj z nowa do kſheſcjanſkoho, derje katholſkoho pſchewobročil. Wocžakujm̄ dha wot wěry, wot nabožnoſcze ludow, zo ſo taſte džiw̄ wobnowia. Zo pał bychm̄ wuſtyschenja taſkich proſtwow dostali, njepřeſtanice ſo modlič, zo by ſo Boh we swojej ſmilnoſczi na nas dopomnił. Tohodla pozběhuju swojej wocži k njeſjesam a praju ſknezej z modlenjom: Kneže, Ty ſy tułe winicu ſtworil a ſadžat. Wona Tebi ſluſcha, dokelž je z kraju japoſchtolow napowjena, z kraju wjèle thjacob marträxow poſtrjenia. Ty ſy ju ſadžat: Boh je ju ze swojej prawicu ſadžat. Ty ſy tułe zemju wobdžekal z čiſtoſczi wucžby, ze ſwiatloſczi pſchikadow, kotrūž ſy do wutrobow teſko pobožnych mužow zaſchęzepík, kotrýhž ſy do swojeje winich póſkaſ. Poſhlađaj z wocžkom miloſcze a ſmilnoſcze na nas, pozběh ſwoju prawicu a požohnuj ſwoj lud, kotrýž je Tebi a tomu, kotrýž wdt Tebje pomoc, wumoženjo, hnadu wocžakuje, tak njeſkoučnje drohi. Zohnuj ſwoj lud na čele a na dusći, zohnuj joho ſwojib, a Twoje žohnowanjo podaj jomu połoſ. Zohnuj wſchitkich katholſkich kſheſcjanow, kotsiž po cyhym ſwěcze k pomoženju dusichow na wumoženju wot wſchoho zloho džělaja, kotrež nas wſchudžom doma pyta. Zohnuj jich we tutym woſomilnenju jich žiwenja, kaž tež we hodzinje jich ſmjerce, a ſciń jich hódných, zo bych u we paradizu do wěcznoſcze žohnowaní byli." — Ma to wudželi Pius wſchitkum pſchitomnym japoſchtolske požohnowanjo.

H. D.

Pólska. Lěša je ſto lět, zo bu Pólska wot svojich ſuſodow, Brusleje, Ruſowſkeje a Rakufkeje rozdžélena. Tohodla wopominaja Polach we zrudobje tónle podawki. Jim klubu chcedža pruscy Němcy pſchipadnienio džela Pólskeje k Bruslej ſwjecziej.

Ruſke nowiun pſjaja, zo chce kniejeſtvo warschawſkoho archiſkopa Feliňskoho na ſwobodu puſchecic̄, kotrýž bu w lěže 1864 hľuboko do Ruſowſkeje zarjezeu (w měſeče Wjatka internirowan̄), dokelž běſche prawa wěry swojoho luda zakital. Wón doſtanje dowolnoſcze z ruſowſkoho kraja do cyzby wujęſz. Khezor chce wu-prózujene biſkopſtwa w Pólskjej zaſy wobsadžic̄; ale to je czežlo, dokelž dyribi bamž tež za wobsadzenjo nětrotých biſkopſtow we wjeczornej Ruſowſkej byc̄, kotrež wjach wobsadžic̄ njecha.

Auſtralia. Wot tudy je francózſke kniejeſtvo wjeſoku powięſcž doſtało, zo ſu bohate złote podkopki namakane na tudomných francózſkich ležownoſczech.

Chrlwinſki powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Budjſchina. Kſchęzenej: Jan Theodor, Jana Kahle z B.; Marija Theresia, Eduarda Pjeda z podhyoda. — Zemrjetaj: Paweł Beno, Karla Henki z B.: 5 měj.; Jan Ernst Heine ze Židowa, 44 l. 23 dnow.

Należnoścę towarzstwa.

Sobustawę na lěto 1872: 38. k. can. cap. senior J. Hoffmann z Budyschina
 39. tach. vilar J. Dienst z Budyschina; 40.—48. z Jaworzy: Michał Czorlich, Mi-
 kawsch Barjent, Miltawsch Wawrik, Michał Hanusch, Michał Rynčz, Miltawsch
 Schncider, Petr Bryl, Madlena Scholczina, Madlena Trucec; 49. Hejdán z Mikoczie;
 50. Hajnł z Panczic; 51. Michał Handrik z Budyschina; 52. Katha Duečmanec z
 Budyschina; 53. Maria Duečmanec z Budyschina; 54. Schwejda z Panczic; 55.
 Michał Czornak z Koczinje; 56. Jakub Hórník z Kulowa; 57. gymn. Michał Hórník
 we Saganje; 58. Petr Hascha z Bajdowa; 59.—61. z Klöschtra Marijneje hnězdý:
 R. V. Cölntina, R. V. Francha, R. V. Josefa; 62. Čech z Kulowa; 63. Delenczla
 z Kulowa; 64. Jan Wóski z Strožischcza; 65. Jakub Čech z Strožischcza; 66.
 Maria Wóskec z Kelenia; 67. Maria Hřeherjowa z Strožischcza; 68. Miltawsch Ku-
 banja z Kalbic; 69. Miltawsch Manjol z Höfka; 70. Michał Ryczla z Dženikec;
 71. Jakub Wenzel z Dženikec; 72. wucjer Miltawsch Hicka z Kalbic; 73. Jakub
 Matla z Konec; 74. Miltawsch Blažek z Kalbic; 75. Jan Čornak z Trupina;
 76. Jakub Barjent z Kalbic; 77. kapł. Michał Röba z Kalbic; 78. Jan Kral z
 Čemeric; 79. schosar Petr Wornacž z Worklec; 80. Rozalia Weis z Worklec;
 81.—88. z Khrósczic: Hanža Herrmanec, Jurij Nobel (Herrmann), Hana Wieczazowa,
 Petr Hejdusčka, Jan Domanja, M. Čejzowa, Maria Wawrikowa, Jakub Turk;
 89. Jakub Bryl z Staréje Čehelnich; 90. Madlena Kaschporlowa z Bacjona; 91. Schew-
 cžil z Bacjona; 92. Miltawsch Nobel z Čornec, 93. Jakub Rynčz (Walda) z Čor-
 nec; 94. Madlena Wolmanowa z Čornec; 95. Jakub Bér z Libonja; 96. Hana
 Běrowa z Libonja; 97. Schpitank z Sulšhee; 98. Domanja z Euseja; 99. Michał
 Schokta z Jasenich; 100. Kravža z Now. Jasenich; 101. Jakub Leschawa z Prawo-
 cziec; 102. Michał Wenka z Pozdec; 103. Handrij Kschijank z Pozdec; 104. Katha
 Piechowa z Pozdec; 105. Petr Piech z Časec; 106. Michał Rynčz z Časec; 107.
 ežel. mischr. Schöna z Časec; 108. Maria Donatowa (Ryczherina) z Nutnich; 109.
 Lebza z Nutnich; 110. Miltawsch Nowak z Horz. (Psichoduje dale.)

Na lěto 1871 dopłacjichu: 375. Michał Wawrik z Khrósczic; 411. Maria
 Nowalec z Jasenich; 412. Michał Wawrik (Kislink) z Khrósczic; 413. Petr Kuba z
 Worklec; 414. Mülleroma ze Skoneje Borschicze; 415. Petr Schmank (Lebza) z Wo-
 trowa; 416. Jakub Scherak z Neuhofa; 417. M. B. z W.; mjená druhých lžíz na lěto
 1871 dopłacjichu pščinjeje psichodne čísto.

We Khrósczich pola 1. kapł. Scholty zapłacjichu dale sydymjo Posok na lěto 1872.

Dobrowolne darh za towarzstwo: B. S. z R. 5 nsl.; Inj. can. cap. senior
 Hoffmann 15 nsl.; M. W. z Kh. 10 nsl.; Maria Wawrikowa 5 nsl.; Maria
 Donatowa 5 nsl. — Za svj. wótcia: M. R. z R. 5 nsl.

R. bř. we Łazku. Wutrobný djal. Wěsteje winy dla niewoziemwi so. M. H.

Dary za chrzej w Čornečach abo Baczonju.

W čescej Božej a l' spomoženju duschom su dale woprowali: Z Zdžerje: Jan
 Schmarander 1 tl.; Hana Rynčec 5 nsl.; Karolina Lehmanowa 5 nsl.; August Schokta
 5 nsl.; Michał Mark 5 nsl.; Njemjen. 10 nsl.; Jakub Henka 5 nsl.; Jan Richter
 5 nsl.; Michał Kasper 10 nsl.; M. Budarec 2 nsl.; Jakub Čzorlich 1 tl.; Jan
 Almert 10 nsl.; Jan Žur 1 tl.; Jurij Petřjene 2 tl.; R. R. 4 nsl. 6 np.; —
 Z Brémjenja: Hana Wieczyna 7 nsl. 5 np.; Njemjen. 1 tl.; Maria Čzornakowa
 5 nsl.; Njemjen. 5 nsl.; Njemjen. 1 tl.; Njemjen. 5 nsl.; Jakub Strauz 5 nsl.;
 Petr Schrama 5 nsl.; Katha Lehmanowa 1 tl.; Njemjen. 15 nsl.; Jan Lehmann
 20 nsl.; Hana Lehmanowa 3 nsl.; — Z Nadwórija: 5 nsl. 9 np.; D. z B. 15 tol.
 Hromadže: 5813 tol. 15 nsl. 5 np.

Czischet L. A. Donnerhal w Budyschinje.

Katholicki Posł

Wukhadza prěnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolétna płaćzna na pósće
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy ežaſopis,

wučawany wot towařstwa S. C̄yrilla a M̄ethoda w Budyschinje.

Redaktor: Jurij Lusčanski.

Číslo 3.

3. februara 1872.

Lětnik 10.

Wohén we měscze Chicago.

Wjachytrócz pschinjese hízom Cath. Posok wschelake drobnostti wo surowym wohenju, pschez kótrýž so amerikansle město Chicago 9. oktobra zapusczi. Tute město, kij na južnym brožu jézora Michigan leži, je pschez pschelupstwo spodjiwne nahle rošto; psched 30 létami bě hischeje njenahladna mjes, a we tak krótkim času narosče k jenomu z najrjeńšich městow swěta, kij mějesche wjac hacz 300,000 wobydleri. Tola najwjetschi džel městia, wjac hacz 20,000 lhézow bu we času 24 hodžinow pschez wohén, najsléršcho pschez zlóstniſlu ruku założen, do popjela pschewobroczen. Jedyn duchowny z rjadu s. Benedikta, Gerhard Artmann, rodzený Němc, wopisuje wohén a pschez njón nastate hubjenstwo, we dleſhim liscze, kij psched krótkim jenomu ze swojich pscheczelí pôsta. Rjad s. Benedikta mějesche tam rjanu wosabu, chkej, schule a druhe twarjenja, tola wſho je so spalito. Pschez 200,000 dollarow schlodý naczini jim wohén. Podamý tu wopisanjo wohenja po joho liscze.

Hízom sobotu wudhyri we južnorańshim dželu města wohén, kij wjac milionow schlodý nadžela; tola njedželu rano zdasche so strach wotwobroczenym býc. Njedžela minh so we mierje, my mějachym káž hewal we naschej krasnej cirkvi bože slúžby. Wjezor sedžachym hromadže we zahrodze hacz blizko k džesaczym, tu na dobo čepjechu zwonu k wohenjel. „Hízom zas wohén“ prajeſche P. Prior. Dokelž pat to we amerikanskich městach nicžo nowoho njeje, njeledžbowachym dale na to, wot wohenja njebe pola nas nicžo k widženju, a duž džechym hjez staroscze do loža. K napoč tſjom buchym wokani, dokelž bě wohén so spěšnje rozschérik. My stanyhym, a džechym tam, bě to lhétry kruch pucža, a na druhzej stronje reči. Jedyn dyrbjesche najdala stojo wostac suroveje héč dla, kij jenomu na pscheczo sapasche. Dokelž tu nicžo pomhac žnjemžachym, wrócižachym so zas domoj.

Na dompučzu palesche so tež hižom wulki móst, pschez kotrhž děchm̄y pschischi. My zwažim̄y pak so tola hischeče pschez njon hicž, dolež njevjeđachm̄y, hacž býchm̄y na druhich mostach pschez rěku pschinic̄ möhli. Woloło l napoł schy-
rjom běchm̄y doma; a tu wuhsadamy na dobo we poknóenym̄ dželu města surowe
plomjenja. Njeho bě tu čerwjene laž krej. K tomu zběhny so mócn̄y michtor.
P. Prior chysche, zo bý jedyn wot nas duchownych božu mschu swjeczil, zo
bý pschi njej pschegohnowane woblatka wujit. Za hym l tomu hotowym̄, hacž runiz
so mi strach za nas býc̄ njezdache. We domjacej khapalcy du ja l woltarjej,
jedyn druhí duchowny pschinjese mi kheluch z pschegohnowanymi woblatkami z na-
scheje chrlwie a tež tamny z kloschtra sotrow z rjadu svj. Benedikta. Hdyž ja
prěnje Dominus vobiscum praju, wuhsadam, zo zadý našcheje chrlwie wodome
nastroje (Wasserwerke), wulkotne parne maschinu, pschez kotrež so cyle město z wodu
wobstara, we plomjenjach stoja, a za wokomilnenjo rozlecza parny lótslik ze suro-
wym̄ holkom. Něk̄ njemějše město krepki wodh wjac̄. Pschi Sanctus pschin-
dze P. Prior a jedyn druhí měschnik, a wokaſtej na mnje pschi durjach, zo
dyrbju khwatacz, hewař wjac̄ z domu njeps hündu. Tola ja njemězach wjac̄
khwatacz, dolež móžach slowa jenož čezlo wuprajic̄. Swětlosz a hěca tak pschi-
bjeraschtej, zo we knihach sloro nicžo njewidzach. P. Anselm pomhasche swjate
hostije wujic̄ a potom wopuſchcžichmoj khwatach khapaku. Hdyž po schodze dele
džech, wuhsnih na dobo plun (Gas); to bě znamjo, zo so tež plunome nastroje
pala. We mojej stwičej wjac̄ sebi khětsh kobul a mój lofr, we ketrymž hischeče
wschě wěch derje zrjadowane běchu, dolež běch halle psched 4 dnami do Chicago
pschischoł. Tónsamh pschinjesc̄ hacž do khěze won, tola tu dyrbjach jón stojo
wostajic̄, ani schlörni njemězach so wjac̄ wobuc̄, we čjvijach dyrbjach čelnyc̄.
Hdyž na hasu pschiniidzech, zdashe so mi powětr jara čopky, móžach lědoma
dychac̄. Za khwatach, shtož móžach, zo bých sloro l lepschomu powětru pschi-
schoł. Potom halle so wobhlađných. Kajli napohlad! Měſcheica, hara a hubjen-
stwo njeda so wopisac̄. Wschém njemězach so pomhač. Khoru noschachu so
na khribječe abo čahachu so na swojich lěhwach dale, jedyn matrowasche so sam
ze swojim posleschcžom, doňž bjezmócn̄ njepradny. My spytachm̄ joho zas l
žiwjenju pschinjesc̄, njemězachm̄ pak krepki wodh, a njemězachm̄ tu pschi nim
wostacz, dolež tu l mutracž njebe. Shto je so z nim stalo, my njewěmy.
Nimale poł hodžin wot našcheje chrlwie, zastupich do khěze, kž hischeče l našchej
wosadže skuschesche, we nadžiji, zo tu žadyn strach wjac̄ njejo. Dolež so jara
slabý čujjach, prošach wo někajte poshljenjenjo. Dóſtach schleincu wina a kusl
thlanca. Lědoma běch to zjed, bě tež tu hižom hěca čjuc̄. P. Prior bě tež
pschischoł, a něklo khwatachmoj dale. Thsach so palachy schiniidželi, pokojich deſlow,
žehliwe wulko lětasche tu we lofcze a padasche dele, a milliony a milliony schlicz-
kow, cly powětr zdashe so žehliw býc̄, woheń wo prawdze dele padasche.
Zena žona njesesche tu swoje čěsc̄ne džec̄o, tu panu plomjo z njebjes, spali ji
ruch, tak zo dyrbjesc̄ne džec̄o pusčcžic̄; džec̄o spali so psched jeje wocžomaj.
Jedyn starý muž našcheje wosadž njesesche swoje posleschcžo. Na dobo čjispne je
prječz zavokajo: „Moj božo, moje džec̄o!“ wrocži so z khwatkem do swojoho domu,

pschinje se swoje hižom na poč zadržene džecjo hač i durjam, hdež sam pan, a so zaduši. Na drugim dniu ležeše wopalene džecje we rukomaj hišeje z 19 družimi mužemi, kiž včahu tu živjenje zhobili we tak imenovanym Lincolns Parku. 60 wosobow wuczahnychu z rozwadansow jeneje jeniceleje kheze. Mlody muž je svojej žonu we jenej khezi 4 skhody wysoko, phtasche podarmo za pomocu; kheza paleše so deleka, a tež třeha. Kur nam jei pschir, a wobej namakaschtej we plomjenjach smicerj. Druhoho muža žona bě svoj rozom zhubila, ja wuhladach jei runje, tak won jei ruch z schtrykem hromadu wjeza, a ju tak precz čehnješe, dofekz chchše z mocu zas do plomjenjow. Nicžo njejo jomu wostalo, hač wrótna žona. Hodžinu dalolo my tak džecym, a namakachny wuczel we klóschtrje redempstoristow pschi chrkwi swj. Michaela. Hdyž knježa nas pschinč widžachu, myslachu sebi, ščto je so nam stalo. Wótsje z nami plakachu, powitachu nas do swojoho klóschtra a slubichu nam, zo chcedža nam radu pschi sebi wobydlenjo dac, donž moža tu sami wostac. Myj jim powjedachmy, zo mot 4. hodžiny jow našcha chrkę, schula, wobydlenjo, klóschtr sotrow našchoho rjada we plomjenjach stoji. Tu my najprjedy něčto mało posvědachmy a potom rozeidžechmy so na wscheinake stronu, zo výchym widželi lažti puč ſurowý woheri bjerje. Ja džec i šrot-nich, a wuhladach bórži tak so twarjenja zadu njeje pala. Wrota kheze so tež hižom wotewrichu, a wbohe šrottii, dwie a dwie, laž hewak do chrkwe du, wopushčichu zrudne swoju domowiznu. Jene pomahasche druhomu, wjetšče molic-kim, njez tym zo sotry cízce male na svojich rukach njeſehu; džecji a sotry plakachu hörke ſylzy. Tich bě na dwě ſcje; a wbohe džecji dyrbjachu na tamnym dniu nimale dwě hodžinje dalolo hic, donž we wječornym dželu města pola Jesuitow swoje wobydlenjo namakachu. Ja džec dale i hōjerni, kiž mějachu tu bratsja rjadu Alexianow. Bratsja včahu hižom swojich khorých přječ donjesli. Šynych so tu na ſchodzieli jich twarjenja, ſtſtliwie čakajo, hač woheri tež sem svój puč wozrie. Za krótki čjas hižom zapocja so cyklej we mojej blízkosci palic a něko widžach, zo nic jeno hōjernja, ale zo tež chy džel města, tež cyklej redemptoristow a jich chla wosada psched ſpěchnje běžachni plomjenjemi zaſitana njewostanje. Za tohodla khwatach i redemptoristam, kiž včahu nam wobydlenjo dali a pschipowjedach jim zrudnu powječz a radžach wſho zrumowac, tak derje hač so hodžesche. To bě wokoło jědnacich, hdyž so zas wrózich a tu ſkyschach-my žakoſnu powječz, zo mot naſcheje chleje wosady žana kheza wjac njeſtoji. My pomahachny něko redemptoristam jich knihovnu rumowac a wſho do zahrady zahrjebac, precznejecz abo wječez dac bě nježna wěc. Popokdnju tſjoch cíz-lachmy potom dale do wječornoho džela města, i Jesuitam. Po ſchtrjoch ſtojeſte hižom kraſna chrkę swj. Michaela we plomjenjach, redemptoristojo ſu wobydlenjo na kraju we němskej šrot nich namakali. Wječor požđe pschinidžechmy my i jesuitam, kiž nas pscheczelne a ſobuzelnosečiwje pschijachu.

Myh běchmy polni ſazow a woci počne procha i jesuitam pschischi, a wutoru rano dyrbjachmy z čerwjenymi wocžemi a z čornym woblicžom i woltarzej ſtupic; ja mějach hižom rano pječic řemishe, zo nježnih widžan býl; wodu žanu njeinejachmy. Za ſchtrji dny halle dosta město zas wodu. Najprěnsche džeo

wutoru bě, spalenischčo našćeje chrkwe a wosadu wołsadač. Čežko nam bě město, hdjež bě chrkje staka zas namačac. Naposledku namača našch pohoneč město bislopstje chrkwe, a wot jow bě nam tež móžio, tamuh blak zas namačac, hdjež bě našcha chrkje staka. Tu my z woza zlězechm, synchm so na lamjenje a plakachm kaž džecži. We kraju, hdjež so jenož ze smělnych darow wěriwych chrkwe a schule twarja, je tajke njezbožo wjèle bôle cžucž. Tola výchm hřichče na to zahyli, njebh-li so nam jenož tež cyla wosada sobu spalila. Tak dalolo hacž móžachm widžachm widjocž, nicžo hacž spalenischča. Myh jědzechm psched město na prärije, to su wulse kuki. 10 haj 20 tysac ludži ležesče tu druhdy na jenej tajke kuch; někotsi mějachu swoje posleschča, drugy nicžo, jenož někajlu njeđospošnu draſtu na febi. We noch bě deschcžik ſchol a někto bě khetro zyma. Myh trjechichm žónſte, kiz žane wobuežo na nohach njemějachu. Tu so džecži narodžichu pod holymi njebjesami, a husto něhdom z macjerjemi zas wumrjechu. Hubjenſtwo njejo l wopisanju. Wjèle dnuw dolho bělžachu džecži wołoko a pytachu swojich starſich, žonh swojich muži.

Tak wopisuje P. Gerhard Artmann ſurowy woheń, kiz za tak krótki čas rjane a bohate město Chicago zapujiči, na wjèle tysac zbožomých ludži hubjenſtwo a njezbožo pschinjese; naftata nuza bě čim wjetſha, dokelž so wbohím ludžom runje l zymniſhomu čjaſej wobydlenja a zamoženjo spali.

Nowinski a powjeſcze.

Z našćeje diöceſe.

Z Budyschina. Kaž na wſchelatich druhich ſtronach, pschibjeraja tež w naščich ſerbskich wſach jétra. Ludžo njeđyrhjeli ſo próchy bojecž, ſo z nowa ſchępicež dacž. Pschez to wuzčelne ſo lóžo natykowanju, a byrnje ſo jedyn pschez to psched ſtrachnej horoscžu njezalata, njewutupuje wona tola tak ſylnje a njeſloneči ſo tak ločhy ze ſmijercžu abo njewostaji po ſebi tak zrudne ſcžehwki. Vělarjo mjenujich wobswědečeja, zo jene ſchępjenjo jenož na njewěsty čjaſ, wołoko ſchępſet lét wobwarnuje.

Z Budyschina. Pschi zlicžbowanju ſudu 1. decembra 1871 poſaza ſo, zo ma naſche měſio (z wumzacjom Židowa) 13,295 wobydli. Po tajkim je wot poſlenjoho zlicžbowanja psched 4 lětami we 704 wosobow pschibylo. Po wěriwuznacju je tu 1194 Katholikow, 11,994 Lutherskich, 52 Rongianow, 4 Difſiden- tojo, 1 pschiftuſcha l wosadže čeſko-moravſkych bratrów, 1 unitowanym, 40 refor- mirowanych, 8 židow.

Z Njebjelcžic. We lěcje 1871 je ſo we naſchej farſkej chrkwi lſchęjilo 17 džecžatlow, a to 7 holcžatlow a 10 holsčatlow. Wumrjelo je we wosadze 25 wosobow. Pschiphomedaných bě 15 porow, z koſtrhž ſo tu tež 5 wěrowacž daču. Řeſ. woprawjenju bě tu 1800 wołoko wosobow. S.

Z kupyjele pola Smjekče. Psched dvěmaſi lětomaſi załoži ſo tudy za ſerbsku wołolnoſć požolatſke towařiſwo, kořež ma někto hižom pschez 50 ſobuſtaſow. Wone ſwječesče tudy njeđuelu 21. januara ſwoj założenſti ſwjedžen, na

łotrymż so też druzg hosczo a pszechocjo wobdzeliwu. Pschi nim knieżesche towarzchna wjeskośc a pschitojnosć. Założer a pschedsyda towarzstwo je L. Jurij Nobel z Njebielcje.

M. R.

Z w u k r a j a.

Z Varlina. Kultusminister Mühler je někto tola swoje założnictwo złożil. Tónsam by bě předy konserwatyne zmýšleny, a mějesche tohodla lěta doho wot liberalneje druheje komory pruskoho sejma wjele wustacż. Wón bě też pszechociwni bjezwierwych schulow. Tola we poslenim lěče won tež so pschemeni, a we wschelakich ważnych chrlwinislich a schulsich należnosćach zadżerża so po woli liberalnych. Tola kaž so zda, njewierjesche so jemu tu hiszce prawje a duż so radyscho czisceje woteziszcze. Toho nastupnik rěla Fassl, je zdżelany prawnik, kij so we swojich dotalischich założnictwach, kaž tež na sejmje pschez wótre rozsudzenja węch w tež pschez spodobnu rycznioścę wuznamieniesche. Toho město je jara ważne, dokelž zmięje założne wosobinje schulu a chrlki nastupace sejmnej pschedpoložicż. Tola my nimam wjesołych nadžiju, zo budżet wschelake wot swojego předownička zhotowjene abo zapocząt, chrlki napschecjone kązne zbehnycz abo porędzień, wjele wjach manu winu, so bojeż, zo na nastupijentym puču dale kroczi a zo budžet nowe założne kij so we bliższych cjasu wuradża, prawa katholikow hiszcejczego raniż.

Z Varlina. Wobstupjeny kultusminister Mühler bě pruskomu sejmnej nowy założni, do hlad ludowych schulow nastupach, pschedpoložil. Tutón nowy założni woźnie chrlki z jenym dobom wschę ji pschisłuchace prawa, schule wjesę a jeje skutkowanjo dohladowacż. Pschecjivo tomu zbehę so wériwe wobydlesztwo chleho kraja. Wjac hacż 1200 protestow z wschelakich městow a wosadow z wjele tysac podpisami, pschedewschim z katholickich krajinow je so druhej komorje sejma pschisłako, we łotrymż njewolwiśni mužojo, wosobinje tschesciancy nanojo pschecjivo tamnomu njesprawnomu założnej swoje prawa zamłowjeja. We najblízsichim cjasu zhorimy, hacż tutón powschitkomin hłos kraja pola nowoho ministra a zapostanowu ludu sħoto zamożi.

Bajerska. Arcbislop we Mnichowje bu wot s. wótca z listom poczesczeny, we łotrymż so jomu bamž dżaluje za wopokazanu wobstajnosć a wutrobitosć we zamkowjenju chrlwiniskeje wucżby a joho prosh, tež dale pschi czerpienjach swaru wobłhowacż.

G. Bajerska. Tudy je wussa njepschecjenosć na sejmje a w chnym kraju. Bisłop z Augsburga běsche żadał, zo by knieżerstwo protestkatholikow wjach njezakitalo a wosobje wotpanienym duchownym zdru dale njepschizwoliko. Wo tymle namiecze so wjach dnow na sejmje ryczesche, hacż bu won slončnije z hłosami połochi zapóskancow zaczisnieny. Duż na tymle sejmje po bajerskim założni so tajki namjet wjach stajicž njesme. Tohodla tež protestkatholske hibano tam dale traje.

Nakuska. Kaž je znate, je po wotstupjenju Beusta wuherski hrabja Andraßy móc a wliw na chrlwiniske a schulske należnosće katholickiego kheżorstwa na so torhnyk. Wón drje je po swojimi narodże katholiki, tola tak kaž něhdy Favour w

Italskej. Lutż we Bajerskej a druži, kij swoju mōć a katholske mjenou i schłodże swojeje chrkwe nałođeja. Wot katholickich towarzistwów běchu so jomu pschi nastupjenju zaistojniſtwu protestu z wjach dňzli 412,000 podpismani pschepodali, we kotrychž so niespolojońscz katholickoho ludu z Beustowym zadžerzenjom pschecžiwo Italskej wupraji a wón sam napomina, zo by prawa a swjatoho wótna a katholskeje chrkwe, i kotrejj wjetšina rakuſtich poddanow pschisluſcha, zamolwiaſt pschecžiwo uamocnomu napadowanju italskoho kniežerſtwa. Tola Andraſſi njecha tute sprawne žadanja dopjelnicz. Ale nadžiamy so, zo je tež najdlēje naležnoſcze khežorskiwa wiedź a zo so khežor snadž skoro pschepokaza, zo swoje ludy jenož spokoji, hdjž muža za přenjoho rodžicjerja wuzwoli, kij je tež pschecžiwo chrkwi sprawny.

Raſu ſka. Předawſhi khežorski poſlanc pola italskoho krala, baron Küber, je wo pschesadženjo proſhl, dokelž njecha w Romje poſlanc italskoho krala býč. Toho nastupnik je hrabja Wimpffen; tón samy njezini ſebi z toho žane swědomijo.

Z Rom a, 24. januara pschepodachu wotpoſlani wſchelakich katholickich towarzistwów Němiskeje, Małukiskeje, Belgiskeje, Spaniskeje, Franciskeje, Žendželskeje a Schwajcariskeje swjatomu wótej adresſu, we kotrejj woni we mjenje katholickoho ludu swojich krajow wobžaruja, zo ſu jich krajne wyschnoſcze swojich zapoſlancow tež do Roma i italskemu kralej poſkali a pschez to kſchindu a ſurowu njeprawdu, kij je wot Italskeje ſwj. wótej ſtała pschispóznali. Adressa dale wobkrucza, zo katholicki lud žanohro džela nima na tutym pschispóznačju dokonjaneje kſchindu, ale zo zacpěje tamnu njeprawnu nowotnu wucžbu, kij cžinjenu njeprawdu zamkoja, hdjž je ſo ſtała.

Z Rom a. Pschi wustajenju pjeniez za pschichodne lěto žadasche ministerſtwo na ſejmije za policiju w Romje ſamym 26,000 frankow a i tomu hiſhce wurjadyň pschidawļ 961,000 frankow. A tola je woprawdze tak malo za policiju starane, zo paduſhi a rubježnich ſamo wodnjo w Romje ſwoje khumſkthy wuvjeduja.

Z Rom a. Swjath wótc powita 19. januara pschi ſebi tamnich wucžeri romiskeje univerſit, kij běchu chrkwi ſwěrni wostali, radſcho ſwoje města wopuſcheli, halo zo býchu italskemu kralej ſwěru pschisahali. Pschi tutej pschiležnoſci wupraji bamž ſkora, kij ſu za katholickich wucžerjow wſchech krajow rozpoznjenja hōdne. „Kaž měſčník tak ma tež wucžer, njech je duchowny abo nic, jara czežke zamkowjenjo we nastupanju wot njoho wudželeneje wucžby. Bóh dawa starſchim džeczi, wažny zawdaſ ſwojeje luboſcze. Tuči pak doverja najdrožſche, ſchtož jim tón kniez we jich živjenju na zemi poda, wucžerjam, dokelž je ſami rozwucžecj njeniža. Woni ſo nadžija, zo dawana wucžba wutroby jich džeczi njezkaž. Cžini pak to jedny wucžer pschez pschednoschenja wopacžnych wucžbow, cžint to pschez wſchelake wuprajenja we woblhadze ze ſwojimi wucžomcami, kij jemu starſchi, kij emu Bóh doveri, pschehrëſhi ſo wón nic jenož pschecžiwo ſwojemu najvhysiſhomu ſudníkem, ale tež pschecžiwo starſchim, pschecžiwo młodžinje haj pschecžiwo chlomu čłowjeſkomu towarzistwnej, a je khostanja hōdny, býrnje by jomu tež tudy na zemi cželnič, haj býrnje by ſo tež pschez runjeſmyſlenych wuznamjenowaſt. Powołanjo wucžerja džeczi abo młodžencow je jene wyſole, rjane, cžesče hōdne, a

plodh, tiz swđomith wucjer woezehnje, najrjeñische, najwyschische mhto. Wostañicze krucji we wérje, lubi synojo, waschoho a waschich wucjencow wéznoho zboža dla, dokeš wucjer tiz so we wérje khabka kaž sejina we wétsku, njemože swoje powołanjo zaſtać. Husto je so jedna prajic zwérit, zo wéra wédomosćam a pokročowanju we wuzitnych naležnosćach człomieſtwa schłodzi, mjez tym hacj je tola runje kſcheszijanstwo wýschisu wédomosćz wudospolniko a sebi najwosobniſche zaſlužby we nju dobýko. Wopacjne wuczby, tiz někajsi wucjer rozyhva, körjenja so, kaž pjanika, a býrnje tež dobre shymo druhich wucjeri císcze njepodusyly, schłodza tola njeskónčenje wjele dobromu shymjenju, tiz móže potom jenož pod zdženlami roſc̄ a zrawic̄. Tohodla njech tón najwyschisci wasche krocjele wjedje, njech wam móć a wobstañosćz wudželi pschez swoje žohnowanje, we kotrež ja za was proſchu."

Shpaniſla. Nowy kral, italski pryne Amadeo, chce sebi cíku móć w chrlwinich naležnosćach pschiſwojic̄. Tola kardinal Mozeno, archeinop w Walladolidze je pschecžiwo tomu swój hčos pozběhnyk a drugy biskopja, cíle duchownstwo a wulki djel nahladniſtich ludži chłoko kraja su wuprajili, zo su runje tak zmýſleni a zo budža za teſame prawa wojowarz kaž archeinop. Katolicka mložina w Madridze je archeinopej tež pschihloſowacu adreſſu pôſlaka.

Francóz ſla. Kaž we němſkich krajach, tak ma so tež tudy we Francózskiej ſchuli naſtupace kažnje k ſchłodze chrlwie a wérnoho zboža ludu pschemenič. Minister zjawnie wuczby Jules Simon chce imjenujec wſchē džecži nuzowac̄, do wot krajneje wýshnosće założene a wot njeje wjedzenie a dohladowane ſchule wopytowac̄. Tola to by jeno sprawna wěc byla, hdh by wýshnosć tež wſchē žadoseſče chrlwie a starſtich we naſtupjenju wotczehnjenja džecži a mložiny dopjeliſnika. Hdzej paſ so to njeſtanje, tam dyrbi tež starſkim dowolene byc̄, swoje džecži do druhich ſchulow ſlac̄, k lotrymž maja wjach dowěry. Tohodla fo tež tu wérivý lud mócnje hibje. Biſkopojo, pschedewſkim ſlawnh biſkop Doupanloup wojuje we ſlowje a pismje pschecžiwo tutomu zakonjej, imjenuja tón tamy „zjawnie njezbož ſurowiſche a ejeſiſche hacj kózde druhe, tiz je francózski lud hacj dotal potřeboſto“. Sedny z toho widži, zo je we wſchitnich krajach tamna kſheszijanstwu njepſchecžna ſtrona jara pilna a tež móena, zo wſchudžom za teſamej wěcu z týmisamými brónjemi wojuje, a zo maja tohodla tež kſheszijansich zmýſleni mužojo wſchē dowolene ſredki pilne naſoječ, zo njeby zbožo kſheszijanskeje zdžecanoſcze k zhubjenju ſchlo.

Chrlwinſki powěſtnik ze ſerbiſtich wojoadow.

Z Budýſhina. Kſchecženi: Madlena Marija, dž. Milkawſha Heinrich ze Škoneje Vorſchje; Marija Mladlena, dž. Handrija Augusta Rencza z B.; Hermann Clemens, f. Fr. Wylema Niedela ze Židowa; Ernst Rudolf, f. murjerja Michala Horjenta ze Židowa. — Wérowanî: Wylem August Vöffler z Nachlowa a Hana Šopic z Prawožic; Petr Pawoł Kubica, tyc̄her, a Hana Libſdlic z B. — Zemrjetej: Hana Lefšawic ze Židowa, 69 l. 10 m.; Ther. Menzelec z Ehrenberga, 56 l.

Należnoścę towarzstwa.

Sobustawy na lato 1872: ll. 111. Pētr Schneider (Krawc) z Jaworę; 112. P. Ludwig Angermann, administrator we Nōjenicze; 113. Hana Schokzina z Paźla; 114. Katha Suchowa z Różanta; 115. Pētr Kral z Hrubelczie; 116. Pētr Nikołaides z Kulowca; 117. Hana Mrózec z Budyschina; 118. Michał Hascha z Matajiec; 119. Jurij Kolla z Bojdowa; 120. Marija Madlena Parasowa z Hrubelczie; 121. can. cap. cant. Kucjanek z Budyschina; 122. Marija Pjetaschowa we Drežjanach; 123. direktor tach. schule P. Schokta z Budyschina; 124. farař Smola z Rybnejczie; 125. Krawc; 126. duch. radziczel a farař Fr. Schneider z Kulowa; 127. pren kapłan J. Woyciek z Kulowa; 128. wuczęz Jakub Schokta we Kočinie; 129. wuczęz Miltawskich Ćzórlich we Culschecach; 130. wuczęz Pētr Rosmij we Němeach; 131. Katha Schokłowa we Nachlowie; 132. Wórschla Nowotnilek z Hösla; 133. Jakub Schokta (Rostok) z Salowa; 134. Pētr Hejdan z Kulowa; 135. Jakub Žur z Hösla; 136. wuczęz Jakub Kral we Radworju; 137. Miltawski Mischnar z Radworja; 138. Miltawski Libscha z Radworja; 139. Michał Domisch z Bozanec; 140. R. V. priorka Paula z Marijnego Doka; 141.—150. z Miltacjic: Jawork, Jurjanc, Kral, Pētranc, Full, Pētit, Lukasch, Krawc, Wurodżanski, Schwon; 151. Kella z Swinjarnie.

Na lato 1871 dopłacjichu: ll. 418. Pētr Ćumpjela z Wotrowa; 419. Janek Schokta z Panczic; 420. Pētr Nikołaides z Kulowca; 421. Michał Nowak z Hrańc; 422. Boleszij Schuster z Różanta; 423. tubler Piech z Swinjarnie; 424. tubler Žur z Swinjarnie; 425. Ryehoř z Wętenc; 426. Madlena Kucjanek, albertinka we Drežjanach; 427. Madlena Bielec, albertinka we Drežjanach; 428. Miltawski Mischnar z Radworja; 429. Pētr Weclich z Žuric; 430. Madlena Thomasowa z Radworja; 431. Michał Ćunka z Khełna; 432. Pētr Męcher z Mękowa; 433. hajniš Jurij Pētrenec z Bzjerje; 434. Jan Schmarander z Bzjerje; 435. Hana Rynejiec z Bzjerje; 436. Michał Markt z Bzjerje; 437. Michał Ćzornak z Konjec; 438. Wórschla Schipšikec ze Schunowa; 439. Miltawski Nocho ze Schunowa; 440. Marija Hejdusikec ze Schunowa; 441. kowar Jan Machel we Schunowie; 442. Michał Kummer z Paźla; 443. Michał Woko ze Schunowa; 444. Michał Schota z Konjec; 445. Hana Wieczazowa z Khróscjic; 446. Miltawski Biedrich z Haslowa; 447. Jakub Bryl z Starej Ceselnich; 448. Jan Ćzornak z Trupina; 449. Miltawski Nowak z Hory; 450. Hana Naturschek z Hory; 451. M. J. z Nowej Cehelnicy; 452. mikoł. Jakub Ćzornak z Rybnejczie; 453. Michał Lukash; 454. Michał Běl; 455. Krawc; 456. Miltawski Ćzornak z Wotrowa; 457. Hana Mužikowa z Budyschina; 458. Jórdan z Ćzepkic; 459. Jan Lehman z Boranec; 460. M. Libscha z Radworja; 461. Schokta z Miltacjic; 462. M. Schokta z Konjec. (Pschid. dale.)

Na lato 1870 dopłacjichu: M. W. z R., Pētr Nikołaides z Kulowca, Michał Nowak z Hrańc, Michał Schokta z Konjec.

Dobrowolne darzy: Jurij Kolla z Bojdowa 5 nsl.; Marija Pjetaschowa z Drežjan 5 nsl.; Jan Lehman z Boranec 5 nsl.; R. V. priorka Paula 15 nsl.; Hana Mužikowa 5 nsl.

Dary za cyrkej w Ćzornech abo Bacżonju.

Ke čzeczej Bożej a k spomienju duchow fu dale woprowali: Jurij Hawł z Swinjarnie 10 tol.; pszech jemu knięznu z Kłoschtra 20 nsl.; njemienowana skujowna dżowka z Bacżona 1 tol.; Miltawski Ryjeczka z Brémjenja 15 nsl.

Hromadze: 5825 tol. 20 nsl. 5 np.

Cziszczerstki zmolt: We darach z Bzjerje běchu we poslenim čísle wuwostajeni: Jan Strauß 5 nsl., Jan Kubasch 10 nsl. a Jan Full 2 tol.

Cziszcjer L. A. Donnerhał w Budyschinie.

Katholicki Posol

Wukhadza prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolētna płaćizna na pósce
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy ežałopis,

wydawany wot towarzystwa S.S. Cyrilla a Metoda w Budyschinje.

Redaktor: Jurij Łusćanski.

Číslo 4.

17. februara 1872.

Lětnik 10.

Wěra.

[Z pôvodneho pastýrského lísta archibiskopa Pawla Melchersa w Kœlnie. *)]

..... Zaídzene lěto je njemalo wěcow na swětko pschinjeko, kij dyrbja wszech swérne džeczi chrkwi z hórkę bolesču napjelnječ. Wérch naſcheje chrkwi, našich wótc a najwyššehi pastýr, je pszech hischče swojoho wobſedženstwa, swojeje trébneje swobodnosće a njewotwisnoscje wurubjeny we jatoſći; a nimale wschudžom w Europe je so napšeczo naſchej swjatej chrkwi zatraschne hidzenjo ze strony jeje njeſtřeczelow, zavérných wichor hanjenjow, kow a napadowanjow pozběhnyk. Jeje bójſke wuczby so zacpěja a zaſhymjatuja, jeje pschecziwnikojo so khvala a zakitaja, jeje najswiecziſche wustajenia so hanja a tamaja, njemidre žada so zbehnenjo a zahnaczo jeje Bohu swjeczenych towarzistw a zjenočenstw. Spytiua nic jeno chrkci a jeje skutkownosć, ale tež křesčanstku wěru ze swójsk, ze ſchule a z krajnoho zarjadowanja chle wulkoczic, a na jeje město ſchłodne zasadhy nowoho pohanstwa stajic. Haj, tak daloko hizon je pschischo, zo so zda, halo býchu ſebi množ zjawnje a nietajne za nadawki ſwojoho žiwenja stajili, nie jeno křesčanstwo, ale tež wschitku nadpschirodnu wěru do Boha a njeſmier noscze ze swěta zahnac.

Schtóžkusi z wěriwym a njezapſchimyjenym wóczkom znamjenja časa wobledžuje a z rozwaznosću a pschemyslenjom wulfotne podawki najnowisheje zanđzenosće wobhlaďuje, tomu njemóže so potajic, zo ſmy we času pschekhoda, hdzejz boža spravnosć a mudrość čłowieski splah wophtuje z čejkimi prutami, kij ſu pschirodženj a nuzných ſčehyk njeměrh a hrécha; zo ſmy we čaju, hdzejz

Pastýrski líst kóždoho katholického biskopa drje je tak wazny, zo zaſtuji, tež zwonka wosady tutoho biskopa ſo cítač. Podamy tudy z pomjenowanego pastýrského lísta to, ſtož ma płaćiwosć za cyklu cyklej, a tež za nas.

boža pschedwidżownoſć d'ce prawej wérje tak jara wocuzbjenih swět zaſy wróćic̄z i kužokam ſpomoženja a hnadi, i kſchijez a i chrkvi kſchijowananoho, zwonka kotrejz žana zbožnoſć njeje za čas a węžnoſć.

Rozpominajo tuto, chcu i wam rhyzec̄z wo wérje, wo naſhej ſwiatej katholſkej wérje, kotaž nam pschech a wſchudze prawh pucz poſkazuje, a kotaž nětko bôle, dhjali hdy, wožiwjenja, poſhljenja a wobkruczenja potrjebuje.

1.

Wy wſchitc̄ ſcze džec̄zi naſheje macžerje, katholſkeje chrkvi, a wſchudzom namala ſo we wutrobach katholikow žiwa wéra a ſwerna pschiwiſnoſć i naſhej ſwiatej chrkvi. . . . O, wobkhowajc̄ ſwoju wérvi; ta je najdrožſhi poſkad, kiz ſcze wot božej hnadi dôſtali. Wona je ſwětlo, bjez kotorohož prawh pucz i ſwojemu węžnomu powołanju namakač ſiemozemny. Wona je korejn a ſpočatki wſchije kſchecžanskeje poccziwoſće a to jedne nuzne, bjez kotorohož njemožemny i węžnej zbožnoſći pschinc̄. Toho dla praji bójſki Zbóžnik: „Schtóž njeſwéri, budže zataſtany” (Mark. 16, 10), tón je hízon ſudženj (Jan 3, 18); a japoſhkoſt praji: „Bjez wéry je njemožno, ſo Bohu ſpodobacz.” (Hebr. 11, 6.)

Wéra je nuzna, nic jeno toho dla, dokelž je ju Bóh poruczil a dokelž ſo ſluſcha, zo čłowjek bjez wuměnjenja to za wérno džerži, ſhtož je Bóh, węžna wérnoſć, wožewiš, ale tež a woſebje toho dla, dokelž naſcha padnijena natura, naſcha pschez herbſki hréch zefabjena a zacžemnjena duchowna móć wjach njezamogi, ze ſebje bójſke wéch a węžne wérnoſće tak ſpóznawacz, kaž je to i naſhej zbožnoſći nuzne. Naſch rozm ſože drje hiſhce někotre z tutych wérnoſczow ſpóznacz, n. psch. njeſmjerſnoſć dusche, bjezko najwyskſchoho bójſtwa. Alle ſta- wiſnji a nažhoniſja wſchitkli ſtołykow ſu na doſc̄ dopoſkazale, kaž cžejko je čłowjek, tele wérnoſće bjez pschiměſhenja hrubych bludženjow ſpóznacz, a kaž mało tele pschirodne ſpóznaczo i tomu doſaha, wolu naſjedowacz a prawh pucz i węžnomu powołanju namakač. Bójſke wéch a węžne wérnoſće ſu tak wyſoke a wot naſchich čželnych ſpóznawanjow a pschirodnenych zapſchijeczow tak zdalene, zo je jeno hačo potajnoſće wéric̄, nic pač hačo pschedmijet pschirodzenoho ſpóznanja na doſahace waſchnjo zapſchijecz zamožemny. — Runje kaž kódžnik pucz po wulkim morju ujenamała, hdyž by ſomu magnetna jehla we kompaſu prawh zamēr njeſpokazowa; runje kaž hwězdač bjez dalokowida hwězdy na njebju a jich pucze wuměrječ njeđolonja: tak njemože čłowjek pschez zeinske žiwiſenjo bjez ſwětla wérh na ſwojim pućowanju prawh pucz i njebeſkej wótčinje namakač. Toho dla je ſo boža luboſć čłowjekſkomu ſplahej ziewila, a nam wſchitko, ſhtož i węžnej zbožnoſći trjebam, wožewila, a nam poruczila, zo dyrbimy to wéric̄, je-li węžnu zbožnoſć zhubic̄ njezechcemy.

2.

Tale wéra, bjez kotrejz zbožnoſć njeđoſtanjem, je nadpschirodna, bójſka poccziwoſć, kotrejz załožl a bjezko je ſo nam we ſwiatej kſchecženych pschez božu hnadi podalo. Wona wobſteji we krutej a wobſtajnej woli a zamožnoſći, wſchitko

pschijecz a za wérno dżerżecz, schtož nam swjata katholska chrkëj hako boże ziewjenjo i wérjenju pschedstaja. Wójska wéra je nic same ménjenjo abo njewěste za to dżerżenjo, ale wschitkón dwéł wuzamkace pscheswědczenjo a wěstoſez wo wérnosci toho, schtož je pschedmjet wérjenja. Pschedmjet wérjenja pał je jeno to, schtož so po swědečenju chrkwe na bože ziewjenjo zepjera. Nicžo njeje rozmniſche, hacž to, swój rozm božej nahladnosci podczisnycz. Zo pał je swědečenjo chrkwe njezmyslne, mamy dopokazmow na dość. Schtožkuli z njezamrōczenym poahladom stawizn chłowjestwa wobhladuje, lohcy spóznaje, zo je Jézus Chrystus, założecz nasheje chrkwe, frjedźnik stawiznow swęta, kóne staroho, a zapoczątk nowego časa, lužek wschodnego zboża za wschitke stawu čłowięſtka ſplasha. Wón běſche woczałowanjo ludow a wosebję wuzwolenoho luda, kotoromž běſche Boh pschez telko ziewjenjow a wěšczenjow wo ſlubjenym Miesiącu hako wumoyerju a zbožniku z hukoboko ho hubjeniſta, do kotorož běſche swét pschez hręch zapadnył, jaſinj a pscheladny wobraz psched woczi ſtajk, kotoruž je we Jézusie Chrystusu swoje dopjelinenjo doſpołnje namakał. Wy wschitcy znajecze chle swjate žiwjenjo, swjatu bójſtu wucžbu, njeprscheliczne džiwh, moch a spóznacza, pschez kotrež je so wón hako kńjeza chleje pschirody, njebjes a zemje, hako kńjezerja na žiwjenju a ſmierci, hako frēdnika mijez Bohom a čłowiekami, hako pschitkad wschitje swiatoscze, hako swětko swęta wozjewił. Wy wschitcy wěscze, kaf je so wón we njeſtōcnej luboſci pschez swoje hórkę czerpjenjo a wumrjeczo hako krejný wopor bożej sprawnoſci podał za hręchi swęta, a njezapschijomnu, bójſku potajnoſcz luboſce wumakal a poſtajk, w kotrež wón pschez pschitomny wostawa we chrkwi, kotoruž je ſebi założil, a wschitkim ſplasham a ſtawam wumrozenoho čłowiestwa płody a hnady wumrozenja pschibwrocžuje, a ſo jim i jędzi podawa.

Wy wěscze, kaf ſpodžiwanje je ſo potom kſchescianſtwo roſzchérjalo pscheszjivo wschitkim zadžewkam, kotrež jomu pschirodżene naſhilnoſcie čłowiekow, krawne pscheszhanja, krajne potkōczenja, njeprscheliczne bludh a prćcowanja wopacjneje wědomoſcie na pucz kladzechu. Wschitke tute zadžewki njezamožachu joho roſzchérjenjo zaſtajicz, ale pomhachu je roſzchérjecz, runje taž krajje millionow swiatych marträjow, kotsiž wjefele a wobſtajnie we čjwielach swoju wérnu do Jézusa Chrystusa wuznawachu, njeprějome ſwědczenjo dawasche bójſkej moch wérnu a hnady, kotoruž we nich běſche a ſlutkowasche. Nic mjenje pscheswědczace je žiwjenjo njeprschelicznych Swiatych, kotoruž je Jézusowa wéra we wschitkich ſtothkach kublaſa, a w kotoruž žiwjenju ſo žiwjenjo, poczinki a džiwh Jézusa Chrystusa wobnowiſachu. Schtož njeznaſje dale żohnowanja, kotrež je kſchescianſtwo wschudžom roſzchérjalo, hdjež bu pschijate? Psched nim čekný pohanskie pschibójſtwo ze ſwojimi blaznoſcemi a žadkawoſcemi, kotrež bečhu ze ſlužbu złych duchow ženoczene. Pschez nje minj ſo čłowjeka wonjeczeszace njeſtōcniſtwo, w kotoruž psched Chrystufom najwjetſhi dżel čłowiestwa žałoszczesche. Z kſchescianſtowm pschitidze ſwětko do čym a ſmiertrnych ſcijinow, z kotoružiž běſche pohanſtwo ſwét zawobžeko.

Mijez tym zo pod kńjeſtrowm pohanſta lědym najwuzjenniſchi mudrowe wo najwazniſtich naſežnoſczach čłowjeka w joho poměrach i Bohu a i joho wězniſtym powołanju někajte ſpokojace wotmołwjenjo dacž zamožesche, móže tebi po jaſnej a

jednorem wuczbje Jezusowej kózde dzeczo w Kscheszanskiej schuli wo najwjetshich a najklubshich potajnooscach Dójshta a wecznoscze wschitko prajic, schtož so k zbožnosći wiedzecz trjeba.

Chele nowe žiwienjo je z Kscheszanstwom na swet pschiscklo a hdzeczkuli je wone wutrobu czkomjela pschewzało, je ju ponowilo, wucziszczo, wozbózniko. Haj, schtožkuli je swoje žiwienjo po Jezusowej wuczbje zradował, mózesche na sebi samym zhonicz, kaž mérne je słowo, kotrež je Jezus junu prajik: „Ehee-li schtož wolu mojoho Wóteca cjinicz, tón spóznaje, zo je moja wuczba z Boha.” (Jan. 7, 17.) Hdjh hřeschnik so nawoprawske k Bohu wobroczi, so wuspomjeda a pokutu cjni, pschiniidze mér a potož do joho z thschnoscju a czwelu wobczęzeneje wutroby, a wón dóstawa nadpschirodne moch k rozłamanju putow hřechu. Hdjh hordh nje-wériw człowiek, wot częstkich czerpjenjow domapytan, so psched Bohom swoim Zbóznikom ktoni, wotpadnije wot wózka joho ducha zaslepjach zawiażt a Khrystus joho duszu rozwśietluje. A sprawny, kotrež je po wérje do Jezusa Khrystusa žiw, ma w swojej wutrobie nadobnošcz po koja, kiz jomu swědczi, zo je Boh joho Wótc.

Hdjh pał ma Kscheszanstwo bójski zapoczątki, hdjh je joho założer Jezus Khrystus, syn boži, dha je tež chrkę bójską, kotrež je wón założik z połnomocu, wschem ludam joho wuczbu przedowac, wschem człowiekiem joho hnadu wudzialec. To je ta chrkę, kotrež psched wosomnacze lěftotyków stoji na założku, kotrež je Jezus Khrystus sam połozil, prajich: „Ty sh Pětr, a na tule skaku natwarzu swoju chrkę a moch hele ju njebudzeja pschemocowac.” (Math. 16, 18.) To je ta chrkę, kotrež slyszheć je wón nam wschitkim poruczil, hdjh swoim japo-schtokam a ich sežehowarjam prajesche: „Schtož was zaprěje, mje-zaprěje”, a „schtož chrkę njejchshi, toho mječe za pohaua a ctonika.” (Math. 18, 17.) To je ta chrkę, kotrež je wón swojego swiatoho Ducha póstak a joho pomoc na węczne slubit, a w kotrehož moch je wona psched wosomnacze lět stotytkow swěrnje po Jezusowej poruczności cjinika, psched swoju wuczbu a sakramenty miliony Swiatych lubaka a so chele spodźiwnoho zakita pschedwidżownoscze pschedch wjesclita. To je ta chrkę, kotrež je wot swojego założenia biez pschedorhnenja te wot Jezusa pschedopade wuczbę a średki hnadow, kaž tež wot njoho dóstatu wustawu, w nastupaniu hlowy a stanow, we wschitkich kruchach hač do džensischego dnia swěrnje wobłhowała a kotrež može so ruije toho dla wot wschitkich z wěstoścju a biezdwělnoscju halo „chrkę žiwego Boha, halo stołp a zakład wěrnoścze” (1. Tim. 3, 15) z lóhloscju spóznacz.

(Pschedoduje dale.)

Nowinki a powjescze.

Z nasheje diöcezy.

Z Budyschina. We přenich lětach swojego wukhadzenja mjeſeſche Rath. Posol wschelakich pschedzivníkow, kiz mjeſachu we nim wjele wecow wustajecz, wosobnie běchu z nowym prawopisom, abo kaž jedyn prajicz slyszheſche „z tym pis-

mom", jara njespołojni. Tola Bohu dżak, dobra węc je dobrka, a schótž je sebi jeno kuf próch dawał, czita nowy prawopis runiž tak derje a lohch, kaž tamny předadawskich serbskich piśmow. Tak namaka sebi Posol z kózdym létom tež nowych pscheaczeli. Podam dżensa liczbu czitari we jednotliwych serbskich wsach, tak daloko hacž je to pschez pscheaczne podpjeranjo wonkownych expedicijow móžno. Z tutoho pschechlada kózdy lohch spóznaje, zo mohlo we někotrych wsach Posol hiszceje wjèle wjac wotebjerarjom sebi dobycz. We Budyschinje rozdżela so 70 Posolow, a to we měsće samym, na Židowje a podhrodom 30; dale bjeru: Skona Borshez 6, Bělzech 5, Čzemjerich 5, Džejnikech 5, Zajdow 4, Bozankech 3, Hrubjelczich 3, Wulki Wjelkow 2, Bobolch 1, Čorne Noslich 1, Dalich 1, Horna Kina 1, Mnichonc 1, Ratarzech 1, Wunjow 1. We Nadworju rozdżeli so tež 70 a to we Nadworju samym 27, dale bjeru: Ždzej 7, Bronjo 6, Kamjenje 5, Brémjenjo 5, Kħelno 4, Kħasow 4, Strójszhez 3, Čornh Hodler 2, a Bora-nech, Lutowęz, Luh, Kħiwa Borshez, Libuchow, Brunow, Dreždjan po jenym. We Kalbich rozdżeli so 37 a to we Kalbicach 14, dale bjeru: Schunow 13, Konjecy 8, Nowoslich 1 a Trupino 1. We Róženčje rozdżeli so 60 a to we Róženčje 17 a dale bjeru: Pěſlech 8, Koſlow 7, Nowoslich 7, Dobroſtich 6, Łaz 5, Sernjanh 4, Smjerdzaca 3, Grańca 2, Horki 1. We Wotrowje rozdżeli so 46 a to we Wotrowje 24, a dale bjeru: Žurich 8, Kashech 5, Kħanech 4, Neuhof 3, Krjepjech 2. Do Kukowa pschiidu 23, za město a wo-kolnoſć. We Khróſczej rozdżeli so 150, a we kłoschtrje Marijnej Hwězdje 68. Kak wjèle z tuthych do jednotliwych wsow pschiidze, wozjewimy tež, tak khēſe hacž zhoniñ. — Wysche toho wopósczele so na poscze 36 exemplarow do wsche-lakich městow Saksleje, Čeſkeje, Morawſkeje, Schlezynſkeje a dwaj Posolaj pschiidzeti do Schwajcarskeje.

Z Budyschina. We tudomnym domje katholickich rjemjeſnikow bě nje-dżelu wjeczor wjesola zabawa. Towarschojo hrajaču džiwiadlo abo theater. Dwoj praje žortniwej kruchaj: „Das Landhaus an der Heerstraße“ wot Chr. Ney-a, a potom: „Incognito“ abo: „Der Fürst wider Willen“ wot Kippera buschtej jara derje z dżela wuběrnje pschedstajenej a pochniſtej wschich wschiſladowari wjeloſci a zbudzischtnej powšichtkemu spokojuſć z naſhwilnymi hercami, kiz heval we wschelakich druhich ważnych powołanach dżelaja. Wulki sal towarschinje bě pschedpjelnym. Wuzitne towarzſtwo dobywa pschech na pschezelach, a pschibjera na sobustawach, na tak imienowanych česných kaž tež woprawdžithach.

Z Kukowa. Tudy wumrje 30. januara wjeczor předadwski wuczer Jan Maurek, rodzený we lécze 1795 we Nadnicach we Čeſkej. Bon skutkowaſche wot léta 1826 hacž do swojeje smjereče halo wuczer hudzbý we holčim wustawje we kłoschtrje Marijnej Hwězdzy; halo wuczer schule we Kukowje pał džefthe hžiom wo kolo léta 1850 na wumjenn. R. i. p. — Kaž dale sthichim je k. wuczer Bräuer tež někto k wuczerzej hudzbý we spomnjenym wustawje postajeny.

Z Łazka. Nascha katholicka bjesada ma porjadnje swoje skhadzowanki a pschibjera pschech na sobustawach, liezi jich někto 75. Rozwuczace pschednoschki mějachu we poslenjej zhromadźiznie knieža wuczerjo Kleiber ze Schunowa, Hauffa

ze Różanta a Hücka z Kalbic kaž tež kniez pſchedsyda kapłan Róla a kniez P. Ta-
dej z Różanta.

T.

Z dreždžanskeje diöcesy.

Z Dreždžan. Nasche katholiske kafino swiecjesche njedželu 4. februara swój preni założerski swjedzien, kij bu tež pſchez pſchitomnoſcz najwýsokodostojniſchoho knieza biskopa wuznamjenjenyh. Wobdzelenjo sobustawow a tež drugich hosczi bě praje bohate.

Z Dreždžan. We lětusčim poſče budže ſo z dovoľnosču knieza biskopa kóždu ſrijedu wjeczor ſydomich we chrkvi Božefiňſtoho wuſtawa we francózſej ryczi pređowac; stanje ſo to cugých katholikow dla, kij tudy we wulkej mno-
hosczi pſchewywaju, a kij němſke pređowanja dorozemicz njemóža.

Z wukrajo.

Z Varlina. Kaž hížom poſlenje čiſlo Rath. Poſoła tež ſpomni, bu pruſkomu ſejmej nowyh zákon, dohlad ludowých ſchulow naſtupach k wuraženju a k pſchivzaču pſchedpoženy. Swětna wýſchnoſcz ſama pſchimocuje ſebi prawo, dohladowari wjchých zjawných a privatnych ſchulow poſtaſiež. Pruske ſchule ſu ſo pod chrkwiňſkim dohladom na wýſoku ſtipieni pozběhnyli, buchu tež powschit-
kownie kvalene. Tola tute ſwědonite, a tež plódne procowanje chrkwi za ſchulu, plačzi nětſchiſche liberalne pruske ministerium z tím, zo chrkvi a jeje ſlužownitow ze ſchule wupokaza a to pſchecžiwo woli ludu. Ze wjchých dželov kraja, wo-
ſebej paž z katholickich městow a wosadow bu we poſlenich týdženjach pſchez 1900
proteſtow z wjach hacž 300,000 podpísmami druhé komorje pôškane, we kotrymž
lud ſwjatočnje ſo wobara tutých njezbóžnych pſchemjenjenow we dohladowanju
ſchulow. Na dnach 8., 9. a 10. februara jednaſche druha komora we tutym
zakonju. Dokhe a z džela jara wuſtajne rycze móžesche jedny tu pſchecžiwo a
kaž tež z a pſchivzačo zakonja ſkyshecz. Bismark móžesche zle dny, a njeſpokoj-
noſcz a mjerzanjo wožjewi joho chle zadžerzenjo kaž tež rycze, z kotrymž chchische
napſchecžiwnikow zakonja wosobniye zapoſlancow Windhorſta, Reichenspergera a
Mallinckrodta zatraſhicz a mócný wliw jich wuběrných ryczi woskabicz. Na
jene za ministra njejhodne waschnijo wumjetowasche tutym česzechomu mužam a jich
ſtronje, kij bjez tajenia a bojoscze za ſwoje pſchewědczenjo, a ſwiate prawa swo-
jeho ludu rycza, a hlosuja, zo njeſju derje němſcy zmýſleni, zo pſchecžiwo wob-
kruczenju nowoho khejorſta ſlutkuja, a tola njemóže to ani zjenicžkim podawkom
dopolazac. Tak wiele je wěſte, zo je tuton zakon Bismarkej a joho liberalnej
ſtronje hížom nětko wjach ſchodziak hacž pomihal, wěrno drje je, won bu nětko
pſchivzath. Z 369 pſchitomnych zapoſlancow hlosowachu 197 z a tónsamh a 171
pſchecžiwo jomu, jedny zdžerža ſo hlosowanja. Tola paž zjewi pſchi tutej pſchi-
lejnoſczi nětſchiſche ministerium, zo je to jeno mała kréjzel k dalschomu potloczo-
wacemu wuſtupowaniu pſchecžiwo chrkvi a z cyla kóždej duchownej wýſchnoſczi.
K tajſomu ministerijej a k tajſim zapoſlancam, kij tesame podpjeraja, njemóže ſud
žaneje kowery měcz. Spomjeny zakon pſchepoda ſo nětko prenjej komorje k wu-

radženju. Tola powščitkomne wěſčęci so, zo tu wjetſchinu hłosow njedostanje a potom bu hac̄ na dalsche pſchi starym wostalo. To by tež wěſčęci najspomoznische bylo, dokelž poſrązowanju liberalisma dyrbja so zadžewki do pucza klaſę, je-li zo so plodh kſcheczanskeje zdžławoſcę cziscze pſchiadžic̄ njedyrbja.

Z Barlina. We wólbnym wokrjesu Bleß-Rybník we pruskej hornej Schlezyjskej bu tudomny znath katholski spisowar̄, duchowny radžic̄el Müller za zapoſlance na němſki rajchsrat z nowa zas wuzwoleny a to z wulkej wjetſchinu hłosow. Kanclerzej Bismarckej a liberalnej stronje czini to wulke mjerzanje. Tež hžom pſchi powščitkomnej wólbje bu wón wuzwoleny, tola joho wólba bu bjez wini zacžisnjenia, najbóle tohodla dokelž by duchowny radžic̄el wot ministerija tak hidženej stronje centra pſchitstupil, a nowa wólba wuſiſana we nadžiji zo budže přeni króč pſchepadnjeny wjerch Hohenlohe, kž ma we tamnej krajinie jara wulke kubla, a kž bě wot wýſchnoscę poruczeny, druhı króč wjetſchinu hłosow dostač. Joho strona nałożowaſche tež wjele njedžele za ſobu wſchē móžne ſredki za joho wuzwolenjo, tola katholski lud njeda ſo tam zaslepic̄ a zatraſhic̄. Bohat̄ a móden̄ wjerch a wojwoda pſchepan̄ druhı króč, a katholski duchowny bu druhı króč z wulkej wjetſchinu wuzwoleny. Lud ſpózna a dopjelni tu ſwoju winowatoſcę, a tak dyrbiako wſchudzom bjez. We naſchich časach ſu wólbh zapoſlancow jara ważne, dokelž ſwētna wýſchnoscę mocuje ſo wſchitkikh prawow a chce wſchē ludowé naležnosće wobknjeſic̄. Tola zaſonje k tomu wuradžuju ſo we komorach, haj krajne ministerium ſamo wuzwola ſo z wjetſchinu zapoſlancow, abo dyrbi je-li zo chce wobſtač wjetſchinu we komorje zaſo měč, a tohodla dyrbi zo za ſkutowac̄, zo kſcheczijansch zmihſleni mužojo ſo do krajnych komorow ſczelu, a tajch tam tak wjetſchinu dōſtanu, potom budža tež tam wuradžene zaſonje wot kſcheczijanskoho ducha wobknjeſene.

Z Rom a. Wjeſołe žiwiſenjo, kž druhe lěta wokoło pósnic tu Injejeſche a wjele czužych ze wſchēk krajow tu zhromadzi, njechaſche lěſa wotučic̄. Romſch ſo na ziawnych ſwicezenjach njewobdzela, a czrody italſkich zaſtojnukow, za kotrychž dyrbjachu ſo wozy hakle najimac̄, nima ničton fedzby. Italſki kral ſotromuž ſwědomjo we Romje tola prawoho měra njewostaji, je toho dla tež zas Rom wopuſtac̄ a ſo do Neapla podač. — Smjath wótc hac̄ runiž jath dōſtanje, wſchēdnie wopokaźm ſwēry a luboſcę wot ſwojich předawſkich podanow, a nje myſli na to, Rom wopuſtac̄.

Syriſka. Turkoj we Damasku a we wſchelakich druhich džesach Syriſkeje pſchitſtuju we naſladnych czrōdach katholskej cyrkw̄i. To je czim ważniſcho, dokelž mjez tym hac̄ we naſchich dnujach wſchelake europske ludy katholski cyrk̄e tak hanja a hidža, dobywa ſebi taſama we rauſchim kraju nowych pſcheczel. Jedyn jandželski wučenj, kž katholskej cyrk̄i njeſchiſkuſha, chyſche ſo ſam we wěrnoſci toho pſchewědcic̄, a puczowac̄ do tamnych syriſkich krajinow z Jeruzalema, hdžez wón hžom někotre lěta dohlo pſchebiwaſte, a piſa we tym, zo je po joho ſiczenju we krótkim času k najmjenſhom we wſchelakich krajinach 25,000 turkow ſo kſcheczijanswej pſchiwobroc̄ilo. — Boh daj, zo by we tam-

nych rānskich krajinach, kotrej su ze stolkami a krewju swjatoho japoštołow
swieżene, po dokhim spaju tež zas nowe křečežanske živjenje wotucžito.

Chrlwinski powěstnič ze serbskich woſadow.

Z Budyschina. Křečeženaj: Vjedrich Max, s. Pětra Lukascha z pod-
hroda; Hana Marija, dž. Bernarda Puriče Budyschina. — Wěrowanaj: Julius
Künast a Khata Handrikec z Budyschina. — Zemrjeczí: Izobrina mandž. kryjerja
Karla Sentnera z B.; 59 l. 2 měs.; Franc Bernard, s. Emila Müllera z B. 3 l. 4 m.;
Kurt Woldemar, s. wojsnarja Reinholda Bachmanna z B., 6 měs.

Z Radwora. Křečeženaj: Martha Henrietta, dž. Vjedricha Wilema Gnauka
z Radwora; Maria Theresa, dž. Pětra Bartla z Měrkowa; Jakub, s. Jakuba
Schmidta z Radwora; Milkawich, s. Pětra Schramm z Brēmenja; Jan Kerla, s.
Jana Donata z Měrkowa; Helena, dž. Jana Rječzki z Boranec; Hana, dž. Jakuba
Věra z Křelna; Jakub Jan, s. Jana Koče z Brēmenjenja. — Zemrjeczí: Marija,
dž. Michala Kmiecęza z Lutowęza, 3 nj. 1 dž.; Marija, dž. Jurija Hanečzki z Bronja;
2 l.; Jan, s. Jana Henli z Kamjenej, 1 m. 1 dž.; Milkawich, s. Michala Kmiecęza
z Lutowęza, 2 l. 11 m. 6 du.; Hana, dž. Jakuba Wychtarja z Radwora, 1 l. 5 m.
16 dn.; Hanža, wud. njeb. Juria Frencka z Lutowęza, 80 l. 2 m. 11 dn.; Karla
August Paczka z Eupjanskeje Dubrawy, 83 l. 9 m. 14 dn.; Pětr Duczman z Lu-
towęza, 75 l. 10 m. 20 dn.; Hana Augusta, dž. Jana Ernsta Freiberga z Lutowęza,
1 m. 20 dn.; Jan Pěcž z Křelna, 75 l. 3 m. 27. du.; Hanža, wud. njeb. Matheja
Wölk je Božerje, 87 l. 9 m. 14 dn.; Katha, dž. Jana Cyza z Radwora, 4 m.;
Jakub Schotta z Křasowa, 66 l. 5. m. 26 du.; — Wěrowani: Mathej Hanto z
Hōsla, z Hanu, zwud. Věrkowi z Radwora; Milkawich Čech z Hory, z Madlenu
Schpitancek z Radwora; August Helas z Měrkowa z Hanu Kaspercz z Kamjenej;
Michał Schotka z Lutowęza, z Madlenu Lehmanec z Radwora; Milkawich Versch z
Radwora, z Madlenu Kralec z Radwora.

Naležnoſeže towarzſtwa.

Sobustawy na lěto 1872: 1. l. 152. Michał Barjenk z Pozdec; 153. Hana
Nowetnowa z Hōrkow; 154. Pětr Just z Jaseńcy; 155. Jakub Schwocza z Hōrkow;
156. Jakub Budař z Stareje Cehelnicy; 157. Jakub Grös Nuknich; 158. Handrij
Hascha z Zaſdowa; 159. Truc z Kukowa; 160. Michał Mechela z Pěſtce; 161.
Mith z Kukowa; 162. Jakub Wenta z Różanta; 163. Milkawich Mikol z Hatow;
164. Wörschla Schömlowa z Bernjan; 165. Milkawich Duczman z Budwora; 166.
Michał Domšek z Smječkec; 167. Hana Lipicžowa z Kožaric; 168. Michał Janka
z Jaseńcy; 169. Michał Buł z Huseča; 170. pjetar Belnak z Kukowa; 171. Wawrik
z Kukowa; 172. kapłan Innocenz Jawork z Marijneje Hwězdny; 173. Hana Měr-
cinkewa z Džěžnikec; 174. Jakub Kral z Jaseńcy.

Na lěto 1871 depłaciſtih: 463. Michał Schotka z Hōrkow; 464. Jakub
Schwocza z Hōrkow; 465. Michał Mechela z Pěſtce; 466. Paulus z Huseča; 467.
Michał Swodenk ze Smječkec; 468. Wawrik z Kukowa; 469. Jan Rynč z Bronja.

Dary za chrej w Čzornečach abo Bacžonju.

K čreje Bożej a k spomoženju dusichow su dale woprowali: Hrabja Cajus
Stollberg z Brunowa 10 toler; J. D. z Huseča 5 toler.; J. H. z K. 20 tol.

Hromadje: 5860 tol. 20 nsl. 5 np.

Czíščenat L. A. Donnerhal w Budyschinje.

Katholicki Posł

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płacična na pósće
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy časopis,

widawaný wot towarzystwa Ss. Chrilla a Metoda w Budyschinje.

Redaktor: Jurij Łusćanski.

Cislo 5.

2. měrca 1872.

Lětnik 10.

Wěra.

(Słownictwo.)

3.

Dokelž dha mamy tajke z bójskéj mocu a połnomōnoścęju k předowanju zje-wjených wěrnoścōw wuhotowane wuczeństwo we swojej maczteri, katholicki chrkwi, směnh, móžemh a dyrbimh wšchitko z bjezdvwelnnej wěstoścę pschięcę a za wěrno-měcz, schtož nam wona k wěrjenju předstaſia. Kóždh swobodowólnh dwěl na wěrnoſci jeje wuczby je zbhāhano napscheczo bozej nahladnoſci, z kotrejž je bójskie wuczeństwo wuhotowane. Wěriwih křesćjan tohodla rody a wjesele swoje mě-njenjo njezmýlnomu wuczeństwei chrkwie podczisnije, byrnje potajnoſcę wot njeje předowananoho ziemjenja joho rozom pscheshahale. Z krytym, njech tež druhdy cjem-nym wěrjenjom zapšchimuje wuczbu chrkwie, dokelž derje wě, zo so wot nas jeno wěrjenjo, nic pał dospóznanawjo potajnoſcōw wěry žada. Tale wěra wopschija dha wšchitke wuczby chrkwie, a je pscheshchna k najmjeńšhomu po woli, byrnje tež kóždh wěriwih wšchitke wuczby woſebje njeznał. Schtož byrnje jenu jeniczku wuczbu wědomje a ze swojej woli wot wěrjenja wuzamka, nima prawu katholicku wěru, dokelž so samoho nad nahladnoſci chrkwie pscheshběhuje a pschez to bytnoſc wěry zniczuje.

W naschim času su tam a sem čłowječojo, kotsiž so postajenjam najnowiſchoho vatikanskoho koncila podczisnycę njechadža, prajich, zo su tam nowe wuczby wozjewjene, kotrež su dotal w chrkwi cuze byše. Z tym pozběhuja so napscheczo njezmýlnomu wuczeństwu chrkwie, kotrež je we tamnih wobzamkujenjach powschit-komnoho koncila cyłe bjezdvwelnje ryczało. Tak přeja wěru do njezmýlnoho wuczeństwa chrkwie a wuzamka so pschez to sami ze zhromadzeniſta chrkwie. Wysche toho je cyłe wopak prajic, zo su tamne postajenia a woſebje wustajena wuczba

wo njezynlym wuczeſtwje bamža nowa wucžba. Tale wucžba wotpocžuje, kaž wſchitke druhe wucžby chrlwje, na božim ziemjenju, a běſche po swojej býtnosći pschech we wědomoſci a podawiznach chrlwje, hacžrunje předh híſcheče ſwiatocžne wuprajene dogma njeboſche. Pschech běchu jeno te poſtajenja powschitkomnych koncislów placžiwe, kotrež běchu wot bamža wobkručzene. Pschech běſche w katolickej chrlwi prawidlo, zo je kóždy katolik ſwiatostnym poſtajenjam wěrh, kíž ſo wot bamžow ſtanu, wěrnu poſluchnoſci winoſth a zo ſo wot nich njeboži na powschitlownych koncil powołacz. Hlej, to je býtnosć vatiſanskich wuſtajenjow, kíž ſu nětlo wuprajene, a we ſwiatym piſmje a ertných podawiznach zadajene.

4.

Ma-li nam wěra woprawdze i žbóžnoſci ſlužicž, njeſni ſo na muteslowne wěrjenjo wobmjezovalc, ale dyrbi ſo tež wozjewicž we zwonkownym wuznawaniu a we žiwjenju, kotrež je po wuſtajenjach wěrh zrjadowane. Dyrdiſch po wěrje žiwih býcz; pschetož „ſprawny je z wěrh žiwih“ (Rom. 1, 17) a „w Khrystuſu placži jeno ta wěra, kíž pschez luboſc̄ ſlutluje.“ (Gal. 5, 6.) Schtóż ma wěru, ale nima ſlutki wěrh, tón ma morwu wěru, „kaž tež djabolk ju maja, fotſiž wěrja a tſhepotaja.“ (Iak. 2, 10.) „Kaž je čzelo bjez dusche morwe, tať je tež wěra bjez ſutkow morwa.“ (Iak. 2, 26.) Haj naſcha wěra dyrbi býcz körjen, z lotrohož cyle žiwjenjo ze wſchitkimi ſwojimi myſlemi, ſlowami a ſlutkami wuroſcjuje, kaž halzhy, leženja a pſodh ze ſchtomowoho körjenja.

Naſcha wěra dyrbi tač žiwa, tač móena býcz, zo ſmih hotowi, po pſchitlakdze ſwiatykh marträxjom radscho žiwjenjo podacž, hacž wěru zapřež. To je, kſheſčanſki čłowjelo, twoj nadawł tudh na zemi; ſvoje žiwjenjo jenaſte ſežiniež ze ſwojej wěru. Hdyž je njerozom, na wěrnoſci božoho zjerjenja dwellowacž, je híſcheče wjetſki njerozom, tač žiwih býcz, halo by wěra njebožka abo wopacžna býka. Po naſchej wěrje budže nědhj naſche žiwjenjo ſudžene. Starajmy ſo nětlo, zo by žiwjenjo pſ. hezjedne bylo z wěru; potom naſ wěra i žbóžnoſci powjedze.

5.

Zo by naſcha wěra žiwa býla, dyrbimy prawe ſredki ſeje wožiwjenju a poſylnjenju nałožecž. Předh wſchitko dyrbi nam na wutrobje ležecž, zo býchmy wěru halo najwosobniſche wſchitkich ſublow ſebi wysoko wažili a wobkhowali. Woſebje we hodžinach ſphtowanja abo pruhowanja dyrbimy ſo dopomincž, zo je wěra cyle nuzna i žbóžnoſci. „Schtóż njerěri, budže zatamah.“ Dale je nuzne, zo bože ſlowo pilnje ſhſchemi; pschetož „wěra pſchitlakdza ze ſhſchenja.“ (Rom. 10, 17.) Schtóż bože ſlowo njeſhſchi, njeſiže wěru wobkhowacž. Tohodla je telko njerěiwhch a ſiwkich kſheſčanow, dokelž tač množ ſhſchenjo božoho ſlowa zaſomdžeja a ſo njeprócuja, we ſpóznacž ſwiateje wěrh roſcž a pſchiberač pſchez pilne poſluchanjo božoho ſlowa na předowanju a kſheſčanskie wucžbie, kaž tež pſchez čítanjo dobrých rozwučných knihow wo ſwiatej wěrje, mjez kotrež maja ſo tež woſebje licžicž žiwjenja ſwiatyh, kíž nam ſejenjo w joho nałożenju předuha.

Woſebje je nadawł a winowatosc̄ kſheſčanskich starſich, zo ſvoje džecži

wot zażneje młodoscze we wérnej, katholskej wérje kublują a so za to staraja, zo bych su wot dobrých katholskich wucžerjow rozwucžowale. Tohodla ma so ze wsčemi sprawnymi średkami napsheczko tomu dželacž, zo by so schula wot chrkwe dželika a kschesčanske schule wérnu a kschesčanske žiwjenjo wobſchodziwaše. . . .

Tola njesměnh měnicž, zo móžemh sebi ze swojimi mocami wérnu dobyčz abo pschisporęcž. Wéra je hnada boža a tohodla dyrbimy též nadpschirodne średki nałożecž. K tuthym skuscha pilne a dostojne wuziwanjo swjatych sakramen-tow, a nutrne modlenjo, wosebje wo hnadu wérhy, zo bychm spytowanja napsheczko wérje pschewinylí. „Knieże, pschisporęcž nam wérnu” (Luk. 17, 5) proſchachu japoſchtoſojo. Dokelž pak wéra we swojim körjenju a bęcžu we poniznym pod-čišnjeniu swojego spóznanawania pod božu nahladnoſež wobſteji, dyrbi kschesčan často poczink wérhy wubudzecž a so wschoho zdalowacž, schtož je napsheczko poniznoſci. Horboſež a čeſcež-lakomoſež je hrožach strach za wérnu.

6.

Wulki strach za wérnu leži tež we chým zloženju a waschnju naschoho časa, w kóthym je wjèle tajlich, kotsiž so wo jedne nuzne, mijenijeh wo Boha a węčnoſež njesstaraja; tajlich, kotsiž su nadpschirodnu wérnu do Boha zhubili, su hórschi, džzli pôhanjo; do Boha, njesmjernośćež a węčnoſež niewérja, ale su z diaboliskim hidženjom napsheczko Bohu a wschomu, schtož je swjate, wosebje pak na-psheczko katholskej chrkwi, a napsheczko wschitkim swérnym sobustawam tuteje chrkwe napjeliſeni, hanja wscho swjate a buchu wérnu najradſho mijez čjlowjekami poduſhli. „Hładajcze ſo falschnych profetow, kotsiž we wowczęch drastach i wam džeja, nuteska pak ſu torhace wjelli.” (Mat. 7, 15.)

Dalschi strach za wérnu ſu tajke čjasopish, kotrež w hidženju wschitkoho kschesčanstwa a kschesčanskoho žiwjenja kž a niewérnoſež a bludu rozgħerjeja a we wutrobach wérnu podrhwaja. Schtož tajke čjasopish čjita, ſtaja swoju duſchu do stracha, wobdželi ſo na czužch hréchach a podpjera ze swojimi pjeniezami nje-pscheczelow chrkwe.

Wuzitne a nuzne a minowatoſež je, dobre, kschesčanske čjasopish čjitarę a podpjeračę, kotrež wérnu podpjeraja, a ſo za rozmne rozwucženjo staraja. . . .

Wubrat H. D.

P ó ſt.

Wsché ludh swéta ſu we tým pschejzene, zo je poſčenijo boža ſlužba. Stari Romiſch čjesczachu svojich pschibohow pschez poſčenijo, wosebje wémh, zo ſo kózde pječ lét i čjesczí bohowki Ceres poſčazhu; Grichyojo pschilhotowachu ſo pschez pôst i swjecženju eleufinskich potajnoſcžow, a tež we starých Egipcjanach ežitamh, zo dyrbiachu ſo předh dolho poſčicž, hdjž chchchu swojej bohowch Iſis woprowacž. Hač runiž preni wobħolderjo Ameriki we nabožných węcach jara bludžachu, namaka ſo tola tež pola nich pôst, pschez kotrež chchchu svojich pschibohow čjesczicž. Po tajkim poħanojo džeržachu na pôst a hisčeze džensnisci džen ſkuscha poſčenijo pola poħaniklch Indow za najwoſobniſhi počutný ſtuk.

Też pola Muhamedano w płacz i poszczeniu wjele; we měsacu Ramadan poszczę so kózdy jara krucze, dokelž psched skhabzeniom prenjeje hwęzki wječor za chłdzeńniczo t sebi njebjerje, ani lekarstwo. — Też Židża so jara swędomicze poszczę; kaž bu jim we starym zakonju kruth a husto dolhi póst jako bohuspodobny pokutny skutk psched profetow pschiporuczeniu, tak wobledzbuja też nětko Židża pódla pječ hłownych póstnych dnów wjele mjeńich. — Hacż runiż bu we 16. lětstoteku psched Luthera a joho nastupnikow póst zaczisnieniu, njemóžachu tola wujitk toho samoho pręcz. — Kaf krucze so we gricholskej cyrkwi póstna kaznia dopjelni, je znate; tu zapocząna póst so hizom pónđzelu psched popjelnej sřiedu, a psched chłdzeń czas hacż t jutram njejdźa niczo wot skutu, ani jeja, mleko, butru, wino; też nic wolisj, a we tſioch poslenich dnach psched jutrami njevoznu abo żaneje chrobry, abo społaja so jeno z khlébom a wodą. — We katholskej cyrkwi skuska poszczeniu we wschitkach ežasach t dobrym bohuspodobnym skutkam, a je so póst psched po pschitkadle a wuezbje naschoho zbójnika a joho japoštolow swérnje dżerzał, hacż runiż je po wabstajnośczech wschelakich krajow, Indow a ežasow prenjońtua póstna kaznia wschelako polóżena. We prenich ežasach njebejenož mjasajedzeniu, ole z cyka wschitta jędz wot skutu zakazana, a też junu za dzeń dowolene do spolne naszczeniu mōžesche so halle po skonca skhowanju stacż. Tola nětko je pschemenjenych wobstajnośczech dla cyrkwińska kaznia jara polózeua, a cyrkej njeckladże tak wulku ważnosć na zwonkowne póstne skutki, ale wjele wjach na psched tesame do konjane znutskomne pschemenjeniu čłowjela, na wérne wobročeniu a nakažanju wutroby. Zwiazki hręcha dyrbja so roztohracz, njeprawe nakhilnosće so moricž, zke naučenja wotpoložicž a wschitkach t bohuspodobnym dżeczom so pschemenjenicž.

Nowinki a powojesze.

3 nasheje diöcesy.

3 Noweje wjeski. Piątk 23. februara pschewobroči boži woheń wobydlenju tudomnoho khežkarja Kocora do popieka; tónsamh kaž tež jedny druhi kħudh dżelacżer, kiż tu na hospodze bydlesche, pschihadži swoje chłek zamożenjo. Woheń wundże psched to, zo bęchtaj sebi dwę dżesči t swojomu zawjeſeleniu we bliżkoſezi khežki woheń zadżelako wot lotrohož plomju do nizleje tsechi sapnh a tak njezbojo pschihotawa.

M. K.

3 dreždanskie diöcesy.

3 Dreždjan. Też we druhiej komorje naschoho sejma je zakładzeniu pschecžiwo katholskej cyrkwi, kiż bę we zaindzienych thdzenjach z Barlina jow husečiſcho skuskej, swój wothłos namakalo. Kaž je znate, njejmiedža so po § 56 kraju noho zakladnoho zakonja nowe kłoschtrz założeż, a Jesuitojo a drugie duchowne rjady do kraja pschijecž. Nětko pak skutkuja we Dreždjanach we tak mjenowanym Jesenjanskim wuſtawje z dovolnoſcžu a t zpołożenju krajeje wjśchnoſcze „sotry kſchecžijskie luboſcze“, kiż buchu psched lětom z Paderborna jako wuečecki sem powołane. Tesame su nětko wschelakim ludžom jara na puczu a maja so z tam-

nym paragrafom začadnhoho zakonja z kraja wuhnacj. Liberalni zapošlanc Ludwiga staji namjet, zo ma so kraja wyschnoscz proshcz, zo býchu so „sotry kshecijanskeje luboscze“ z kraja wupokazali. Tola we tamnym samu na sebi hžom njeznežliwym postajenju začadnhoho zakonja je jenož začoženjo nowych klóschtrow aby psch i w začzo duchownych rjadow zakazane, tola pať tamne sotry kshecijanskeje luboscze njezwiežinija žadny klóschtr, njeſu tež žadny duchowny rjad, ale jenož duchownym rjadow podobne ziednoczenstwo, haj njeſu do kraja pschiwzate, ale skutkuja tu nětko jeno našwilne, dokelž ſu ſem powołane. Teſame njeſu po tajkim pschez začadnhy zakon ſakazane. Minister zjawnego wučeřtwa Dr. Gerber zamkowesche tohodla tež sotry pschecživo tamnomu njeſprawnemu namjetej Ludwiga, khwalesche jich skutkowanjo, kotrež bě pschez jenoho zaſtojnika swojego ministeřija, pscheladacj dał, a wupraji, zo tamny paragraf začadnhoho zakonja ſo na nje načožez njeħodži. — Ludwigej a tamnym ludžom, we fotryħiż mjenje won ryczi, njeſu pať jenož tamne piñe ſotry kshecijanskeje luboscze, ale tež naſchej dwaj klóschtraj, kotrejuž wobſtačo je pschez tōnsamh začadnhy zakon zawęſczene, haj z chla skutkowanjo katholskeje chrkwe we Sakszej na puczu, haj won widzi we thmsamym strach zu „protestantsku swobodu“. Njejo ī wérje podobne, zo moħġ Ludwiga we tym pschewdczę̄nij býcz, ſchtōž won wupraji; joho ſłowa pokazaja wjèle wjach, tať njeħube jemu je, zo hiſħeze maja katholikojo tež we Sakszej wěste prawa. Tola tute njebudža wěſci lutheriskim ſobukrajanam strach abo ſchodus pschijnejscz. Jedyn wjèle wjach namača, zo ſo katholikojo ze ſwojimi njeħatholiskimi bratrami prawje derje zniſcż wjedža a we pschejednoſczi hromadže bħdla, haj zo ſebi wjèle lubiċż dacż, zo móža ſloro wſħednié wěriność ſwojeje wěry, wustawu a zarjadowanja ſwojeje chrkwe we wſchelakich nowinach, ludowych zhromadziznach, na džiwidlaħ abo w kelijsach hanjene a fmēschene widžecż a kħiſħecż, tať zo móža woni prajicż, zo „katholiskej swobodze“ pschez dowolenjo tajlich wěcow strach hroži. Ke tomu nětko zwaži ſo we ludowej komorje zjawnje psched eklym krajom jedyn ludowym zapošlanc tať czejko chrkę wobſkorżowacj a njeznežliwym namjet na ſejm stajicż, zo bý ſo jeje ſkutkowanjo pschepħtało, a tomu ſamomu mjež ſtajko. Brudnije je we prawdze, zo my we druhej komorje ani jenoho katholiskojo muža nimam, liž bý tajse njeſprawne namjeti wotpokazał a ſkutkowanjo katholiskeje chrkwe zamkowiał. Tať bě za Ludwiga drje jara lohko, nic pať jara rjenje, tať zjawnje ſwoje ſkórži wuprajiż. Nadžiżiñ pať ſo, zo budże tjeżza deputacija ſejma, ke kotrejž bu tamny Ludwigowym namjet ī dalshomu rozſudżenju pschepo-dat, a wjetſchina komorj, kotrąž budże we thmsamym hiſħeze jumu jednacj mēč, zniſcżliwscha hako namjetowař a zo we ſkutkowanju katholiskeje chrkwe žadny strach za „protestantsku swobodu“ njeſpóznaje a ji žane nowe zadžewki do pucza njepołoži.

Z wukrāja.

Z Barlinu. Tudi su wondanjo Polata jatoho wzali, liž je dyrbjał, taž ſo praji, Bismarck za živjenjom hicż. Wot knjeřtwa placzene nowinh cijnja mēc jara ważnu, tola ſchtōž ſo hacż dotal z wěſteżu zhoni, pokazuje na to, zo je to wſcho wotryħżane a ſakazane, zo býchu ſo pschez to katholikojo a Polach, liž

su pschez swoje njebojazue a khowalomne zadžerženjo we sejmje pschi wuradženju schulskoho zakonja pola luda a, kaž so praji, tež kralowskoho dwora na nahladnosći dobyli, halo za krajne zbožo strafchni ludžo połazali, a zo by pschez to Bismarck, kij we zarjadowanju domjachch naležnosćow tajke zbožo nima kaž we zwonkownich, a tohodla wjèle pschewieschka zhubi, na wažnosći dobył. Tohodla so tež, tak khetse hač běchu Westerwella, tak Polak rěka, sadžili, s do cykloho swęta trubjescze, zo je wón jara dobrý katholik, zo je so dlešchi čas pola jenoho wjefokohu duchowneho we Poznanju zdžeržował, zo je pola zwónka katholskeje cyrkwe swj. Hedwigi we Barlinje, kij je joho pschirodný nan, trjechent.

Z R ö l n a. Protestkatholitojo su tu tež z pomocu wójerskeje wjśchnosće cyrkzej k božim službam dostały. Ze to cyrkzej s. Pantaleona, we kotrej mějachu wojacach, katholisch kaž Luthersch po rjedze swoje bože služby. Brěni króz buchu jich kemsche jara derje wophtane, dokelž weџipnosć bu jim najwjach ludzi do cyrkwe pschivjedka. Tola nětlo hížom so połazuje, zo drje budže cyrkzej za krótki čas prezna stacj. Arcbiskop je tež z wšichch kletkow wozjewicž dał, zo so kóždy, kij so na tamnych božich službach wobbdzeli, pschez to sam z cyrkwe wuzankuje.

Z R o m a. Wschitch wosobni cuzi, kij Rom wophtuja, nic dokelž je to nowopięczené hłowne město zrudnogo italskoho kraeswa, ale hłowne město a s rjedziną katholiskoho křesćijanstwa, proscha tež swjatohu wóteca, zo býchu so jemu pschedstajicž směli. Tak běchu tu we zandženym thdzenju wójwoda Nassauſki, ze pryncem Wilhelmom a pryncesna z Oldenburga; někotre dnj pozdžischo prync Vjedrich Karl z Pruskeje ze swojim pschewodom. K tomu pschindu wschedne deputacie z Roma a z wołoknosće a tež z dalskich krajinow předadawskoho bamžoweho kraja, zo býchu swj. wótej zacjucza a dopolazy swěrž a pschivignosće wozjewili. Swj. wótc, Bohu džak dospolnie strovh, staja swoju dowěru na njebjestu podpjera a pomoc. Wón nadžije so hisczeje lěto jubilejskoho wotpuſtka 1875 doczakacj, a sam tak njenowane swjate wrota „porta santa“ a z nimi čas jubilejskoho wotpuſtka wotwericž. Boh daj, zo by so jeho nadžija dopjelnita.

S ch p a n i ſ k a. Nowy schpanski kral, italski prync Amadeo, drje so tež dolho wjach na tronje zdžeržebz njebudže. Joho nan ma sam strach za njoho, dokelž tam žanu politisku stronu za so nima. Ze wschelakich stronow dawa so jomu tohodla hížom dobra rada, so trona wotrjec, kij jomu tola po prawdze njeſluſha, a so zas domoj wróćicž.

F r a n c ó ſ k a. Mér, kij nětlo někotre měsach dolho we kraju kniežesche a surowe ranj njezbožomneje wójny gas někak hóicž zapocžinasche, je drje najdlěje trał. Makwilne kniežerstwo pod pschedsydu Thiersa njemóže so dolho wjach džeržecž. Pschi wschelakich pschiležnosćach połaza swoju slabosć. Tola schto potom? Zastrupjerstwo ludu kij je hisczeje we Versaillesu zhromadžene, kaž lud sam je do wschelakich sebi napschczęwnich stronow dželeny. Najeſtličnu stronu zda hrabja Chambord za so měcz, kij tu khowilu we Belgiskej we Antwerpenje pschebhywa. Wschedne pschilhadžaja tu k njemu wschelake wosobne deputacie zemjanstwa, duchownstwa, wojerskich wjeschich, a tež ze wschelakich wjeschich městow. Tež po stanigach ma tuton najwjach prawa na francóſki trón, Wo-

tónsamý pak wojuje tež mklódfa halza bourbonského království svých, svoboda Orleáns. Prýnc Ludwík Philipp, hrabja z Paríže, zdíří se so tu k hvízu ve Paříži, a začítí se tu své prawa. Tola namála malo luboše a svérnoho psychoměstka. Tež za věste zjednocenjo tutej království svých, kterež především su na francouzském tróně sedželi, bu doho a tež ve poslennim času bu jara plnje džekane, tola so njeradži. Tsecž strona, kž ma ve ludže a tež mezi výškem krály psychoměst, wojuje za vrácení Napoleona; těsama so tež vosobně ve poslennim času jara mocienje hibje, tola bu to runíž tak vulse nejzbožo za Francouzku bylo, halo hdý by schvára strona dobyla kž chce republiku zavíjet, kterež psychodýda nicto druhý byl něbý hač znath Gambetta.

England. Psched lětom bu we Londonje wot 12 výškow předawšoho bamžovoho mójska „továřstwo svj. Boszijana“ začleně, kž chce so ze všichšimi dovolenými sředkami wo to staracž, zo by svj. wótc své prawa halo výrých chrkwinsského kraja do společne zas dostač. Tich licžba je so we tuthm lěče na 78 povýšila, a výše toho slusheja i továřství tež 316 česných sobustawow. Tute stojí ze druhimi podobnými továřstwami we všchelských krajach ve zjednocenju. Hač dotal sluktuje wone jenož písomnje, ale podpisera pak tež předawšich bamžových vojakow. We psychihodném času pak budža sobustavu tež píero ze tříslu pscheměnic vjedzec, a muži namálač, kž budža hotovi, bjez bojoseže za své živjenje svjate prawa chrkwi a jeje mědžownomu výrýchzej zas dohodz. Na svj. Boszijana bě we Londonje hlowna zhromadžizna továřstva.

Amerika. Z jednocených krajov severneje Ameriky schimy zrudnu povíseč zo je 8. februara výlch začlužbny arcibiskop we Baltimore a výrých katolského chrkwi we zjednocených statach, Dr. Spalding wunnjet. Won bě rođený 1816 we blízkosći města Lebanon we kraju Kentucký a bě jara horlivý služownik svoje chrkwi, a starosčiwy pastýř svojeje wosady, kž je mnoho chrkwiow, škol, fípitálů a druhých wustawow křesťjanství miloše začožil.

Amerika. We Washingtonje je baronka Bertha ze Gerolt, džowka předawšeho prusko-polského poslance do klóschtho stupila. — We New-Yorku džeržachu wondanjo Jesuitojo w tamnískej chrkvi s. Jana mission. Psihi tutej skladnoče dostaču 12,000 wosobow s. sakramenty a 40 protestantow vrászichu so do klima katolského chrkwi.

K.

Chrkwisskí powěstnič ze serbských wojadów.

Z Budyschina. Křečení: Minna Franciska, dž. Wilhelma Götjesa z Budyschina; Jan Paweł, s. Wilhelma Augusta Löfflera z Budyschina; Jan Jurij, s. Jakuba Hascha z Budyschina.

Maležnoče továřstwa.

Sobustavu na lěto 1872: II. 175. farář Niedel z Luka we Čejšej; 176. farář Michał Hórník z Budyschina; 177. Hanža Pjetashev z Nadworja; 178. Jakub Kral z Konjec; 179. Jakub Matka (Bělschá) z Konjec; 180. Michael Čornak z Kalbic;

181. Miklawšek Nel z Nalbic; 182. Miklawšek Heina ze Skoneje Vorschče; 183. Khata Menjowa z Čemjeric; 184. Hilla z Čebelnich; 185. Vladlena Wünische z Nadworja; 186. P. Benno Krahel z Ossega; 187. Jakub Horjenja (Domaschka) z Kozanta; 188. Michał Lipic z Bernjan; 189. Jórdan z Čejzle; 190. Jan Müller z Čemjeric; 191. Miklawšek Müller ze Skoneje Vorschče; 192. duchowny Cyrill Židek z rjada prämonstratow w Nowej Ricsi w Morawskiej; 193. Michał Wawrik z Chrósczic; 194. Miklawšek Kral z Chrósczic; 195. Jakub Košla z Chrósczic; 196. Madlena Kmieczenowa z Kozacie; 197. Jan Nowak z Noweje Jasenicy; 198. Jan Donat z Nulnich; 199. Jan Delenk z Wutokczie.

Na lěto 1871 doplacičku: k. 470. Miklawšek Schmarander z Nadworja; 457. Michał Lipic z Bernjan; 471. Miklawšek Müller ze Skoneje Vorschče; 472. Madlena Kmieczenowa z Kozacie; 473. Jan Nowak z Noweje Jasenicy; 474. Michał Čejz z Wotrowa.

Za fwj. wóca: J. D. z W. 15 nsl.

Dary za chrlej w Čzornecach abo Baczonju.

Ke česecji Bozej a k spomoženju duschow su dale woprowali: k. dop. pr. J. G. D. 15 nsl.

Hromadze: 5861 tol. 5 nsl. 5 np.

W rebalkiji a w expediciach Póšta je na pschedań:

Pobožnosć na swatem Sthodže.

Tele knižki móža so broszkowane dostač, taž tež w njezehiſtých exemplarach, kotrež so k druhim kniham derje pſchivajazac̄ hodža.

Wuske su a móžeja so we expediciach Kath. Póšta dostač:

- 1) Litanijs wo najswiecziſher wutrobie Jezusowej. 8 stron. — 6 np.
- 2) Čeſeczowanjo ſhdom bohoſzow a ſhdom radoſzow swjatoho Józefa. 8 str. — 6 np.
- 3) Litanijs k česecji swjatoho Józefa. 4 str. — 4 np.
- 4) Rožowc k spomoženju duschow we čzisezu. 2 str. — 2 np.
- 5) Kherluſch wo swjathym Duchu. 2 str. — 2 np.

We expediciach Póšta je za 3 nsl. na pschedań:

Pomocna knižka k wuliczenju nowych a starzych merov a wahow.

Hilfsbüchlein zur Berechnung der neuen und alten Maße und Gewichte. Serbski a němſki je w tutej knižce jara derje wułożena dohoſtna, ploninſta a čelesna mera, tež za tóczne węchy, žita atd. Pschedatly je pschedlad decimalow atd. W schulach dyribi so nowa mera a waha lěſta nauuečie; duž poruczam̄ tule knižku tym samym. Wona je tuniswa dyžli podobne němſke!

R o ž o w c

najzbóžniſcheje Inſejny z rozpominanjemi a modlitwami. Za domſacu pobožnosć zrjadował Handrij Dučman. Beschity płaci 15 np.

Ciſfęcjak L. A. Donnerhal w Budyschinje.

Katholicki Poroč

Wukhadza preňu a třecu
sobotu w měsacu.

Cykolětna pěčizna na pósce
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy časopis,

wydawany wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Jurij Luséanski.

Číslo 6.

16. měrca 1872.

Lětník 10.

Bowoniežla.

Pošleni thdženj s. pôsta injuje so martrownyh thdženj, dokelž je į wopomnječku hórkoho čerpjenja a bolesčiweje smjerce postajeny, pschez kotrej je Ježus Chrystus z luboscje į nam nas wot hrécha a joho zrudnych sczehwów wumozil, a nam zas hnadu a spodobanjo boje zašlužil. Ze to za lózdoho kchesczana swjath thdženj, we kotrejž može wón prawje žiwje cježu a žadkawoszej hrécha spóznacž, tola paž tež minowatoscž pschez cžiche swjate žiwjenjo so za dobyte hnady džakowacž a tesame į swojomu duchownomu wužitku pilnje nakožecž. Tutoń thdžen rělaſte předt tež „wulki thdženj“, dokelž su so we nim za cyle čłowiestwo tak wulke, wažne wech stali, Boh z čłowiekom so wujednał, a najwoſobniſche ſubla so zas dobyli. Zo paž býhmu wěriwi tute wulke potajnoſcze ſebi cžim wyshe wažili, a njeſlónčnu luboscž božu cžim lepje spóznali, wuznamienja chrej tute dnj pschez woſebite rjane a hnujace ceremonije a wuxiadne pobožnoſče. Wona pschewodža tak zbožnika na puczu į joho čerpjenju a joho smjereži, wozjewia najwoſobniſche podawki z poſlenich dnów a woſomilnenjow joho žiwjenja.

Bowoniežla, njedzela z kotrejž so martrownyh thdženj zapocžina, wopomina swjatočných cžah, we kotrejž so zbožník z Bethanije do Jeruzalema poda. K stajnomu wopomnječku na to, zo židovski lud tehdom z bołminowymi haſzami we rukomaj, z wjesolnymi ſpěvami Ježusa powita a pschewodžesche, swjecža so tež dženſinischci džení we wšichc katholickich chrkviach bołminowe haſzy abo jeliko tesame dōſtaču njeſi, druhé podobne a rozdžela so mjez wěriwych, a na to džerži ſo swjatočných procession. Pschi tutej swjatočnoſeži nakožene pacjerje a ceremonije chcu z krótki dale rozeſtajeſz.

Każ wobydlerjo Jeruzalema z bołminami zbožníkej napsheczo džechu a joho swjatočnje powitachu, njeſi į wopomnječku na to tež katholickich kchesczenjo bołminym,

ale święczone. Wszech węch, kotreż chrkę i ślužbie bożej nakożuje, święczi wona najprędy, dokelż wę, zo je so bożej hniew prenijoho hręcha dla na chlu śwórbu wulinę: „zallata njech je zemja twojedla.“ (1. Mózg. 3, 17.) Hdyż tche tak chrkę nějaką węc koz i pſch. móſk. wodu, wolij i ślužbie bożej nakožić, żochnuje ju najprędy, t. r. wona proshy Boha, won chęt na njej wotpocząwac klecjo zbehnycz, zo by wot něktę tuta węc so jomu spodobała a wschem, kiz ju trębaja, i duchownomu a i czelnomu zbożu ślužka. Tak święczi wona težボルミン, kiz so bowonieku pſchi processionje trębaja a potom domach khowaja.

Po wobkhadze z krępencu dže měchnik we fjionkowej drascze zaſ i woltarzej. Tu su na joho liwej stronje i święczenju postajeneボルミン pſchihotowane. Święcizna sama zapocząna so ze słowami, z kotrejmi żidowſti lud Jezuſa powita, kotreż so na khorje śpewają: „Hosiamia synej Davidowomu, żochnowanym budź, kiz pſchikhadza we mjenje toho knieza, o kralo Izraela.“ Ma to praji měchnik znate postronjenje: Dominus vobiscum (ton kniez budź z nami) a śpewa potom modlitwu, we kotreż Boha prosh we pomoc joho hnady, zo bychu wěriwi to zbożownie docpeli, schtoż je jimi syn Bożej pſchez swoju śmierć a horjestačo zaślužil. Ma to czita so wodzelenjo s. piſma z druheje knihi Mójzesowej, we kotrejmi so powjeda, kak Izraelske džęci pſchi czechuienju pſchez puſciniu na jene město pſchi Eslim pſchindzechu, hdyż 12 kujoków a 70ボルミンowych schtomow namakału, kak so tu wolskewichu, za krótki čas paſ zaſ pſchecziwo Mójzesej a Naronej morłotachu, na czóž jím Boh niebieske manna slubi. Czohodla paſ da chrkę tute słowa s. piſma pſchi święciznieボルミンow czitać? Wěsczi nic jenož tohodla, dokelż so tu naボルミンow spomina, ale wjele wjac̄ tohodla, dokelż so tu we czahu izraelskich džęci pſchez puſciniu a we niebieskim manna ryci. Dyl, lud nowoho zakonja, czechuienym tež pſchez straschnu puſciniu do slubjenego niebieskoho kraja, a zo bychmy tam pałm dobycza sobupschiniesli je nam wjele wosobniſche manna, wěrnh khleb z niebieskem poschluienju dath. Ma to czita so wodzelenjo s. piſma nowoho zakonja, a to ze sczēnja s. Mlateja, we kotrejmi so świątoczny czah Jezuſa do Jeruzalema wopisuje. Wěsczi pſchihodza so tute słowa s. sczēnja, kotreż na podawku dopomnia, kiz je wina a wobieczo chlebe świątocinośćę.

Ma to zapocząna so święciznaボルミンow. Měchnik śpewa najprędy modlitwu, we kotreż won Boha prosh wo pozohnowanjo tuthyボルミンowych a wolijskich haſzow, kaj je won pſchedznamia swojeje chrkwie, Noe-a, hdyż z archi wniidze a Mójzesę, hdyż z izraelskimi džęczimi z Egypckowej czechuneske żochnował, zo bychmy my wschtich, kizボルミンow njeſem tež Chrystusej tomu kniezej z dobrymi skutkami napscheczo czahnyli. Woprawdzieボルミンow su mjeniuch jara krasne, tola paſ tež jara płodne schtomu raiſchoho kraja, skódkle płodę, datle mjenowane, na nich roſtu, a z wolijskich schtomow dōstanjem naſlępschi ejiſtę woli.ボルミンowe a wolijskie haſzy pokazują takie kſcheczanski kedznoſcz a płodnoſcz; my njeſiem jenožボルミンow we rukomaj njeſcz, ale dyrbimy samiボルミンow we zahrodze Bożej, we chrkwi Chrystusowej bycz, na kotrejž ton kniez płodę pōcziwoſcęw namaka. — Ma tuton paczec ſczechuije jedyn khwaliby śpew, podobny tamnomu, kiz so wschednije na Bożej mſchi halo präfation śpew. We nim wupraji so, zo

wschē stworjenja tomu Krjezej skuža, dokelž we nim samym swojoho stworicjerja a Boha pschispóznaja. Z tym chee nas cyrlej napominac̄, zo manh tež my runja wschēm druhim stworjenjam woli a czechci Bozej skužic̄. Ze měschnič tak wulkoſc̄ a majestoscz Božu kwalik, pozběhne zas wutrobu, ruch a hlos a prosh we pječ modlitwach njebjeske žohnowanjo na tute hažy a na wschēch, kij je poujſeu. We prēnjej modlitwie spomina ſo na tamnu tróſchtu woliowu hažku, kij hołb, ſo zas wróčzo, do archi ſobupſchinjeſe. Kaž bě tamna hažka Noe-ej znamjo, zo je woda ſurowejſe ſijenych zas wotběžala, a zo ſo zemja znova zas zeleni, tak ſu nam bołminy znamjenja, zo je Jezuſowa krej zemju wot ſchyrithſaclétnoho hręchnoho blota wotmyla a zas za Boha a njebjio plodnu ſežiniła. — We druhiej modlitwie prosh ſo wo Bože žohnowanja za tute bołminowe hažy, za bydu wſchitch, kij je k czechci imena Božoho z dowěru dōſtanu, pſched wſchitkē nužu byli zaſitan. — We tseczej najdlescej modlitwie ſpóznamenj, ſhto bołminowe a woliowe hažy we pocheinjenju na Chrystu ſnamjenjeſa; bołminy imenujeh ſnamjenjeſa joho ſlawne dobyčzo na ſmijerczi, woliowe hažy paſ wozjewieja nam pſchihad duchownoho žalbowanja, t. i. poſhljenja a wobkručenja. Tak ſpózna hižom wot njebjeske ſvetloſc̄e rozwětlenia, tamna c̄jreda židow, zo budże Chrystus tón zbožnik z wjerchom ſmijercze za živjenjo c̄koho ſweta wojowarz a pſchez ſwoju ſmijercz dobyčz. A tohodla jomu z wjerſoſc̄u napſhęczo czechnjechu. Kaž wjele wjach njebhjeli my za tute tak bołſežiwe wuwojowane dobyčzo tomu zbožniķeſ ſo džakowacz, kij ſmy my pſchez njejo hižom wumozeni wot węcznej ſmijercze, kij ſmy hižom dōſtali tamne duchowne žalbowanjo, t. i. poſhljenjo k dobromu. — Ze ſahtwórtej modlitwy žhonimy, zo ſu bołminy tež ſnamjenja mera, mera a poloja mjez Bohom a cžlowiekom, mjez njebjom a zemju, kotorž Jezus Chrystus wſchēm pſchihotował, kij do njoho wérja: „Mér a poloj cžlowieckam na zemi, kij ſu dobreje wole” ſpěvachu janbželojo pſchi joho narodze; haſo kral mera a poloja czechnjeſe wón do Jeruzalema, kaž bě to hižom wot profetow do předka wozjewjene, a haſo ſnamjenja mera njeſech ſo jomu bołminowe hažy napſhęczo a tež my njeſem ſhalo džecži tamnoho wot Chrystuſa dobytogo mera a pokoj bołminy. To ſnamjenjeja bołminowe a woliowe hažy, we prawe zrozemjenjo tutych pótajnoſc̄ow a hódne wobeitđenjo c̄kaje ſwiatocžnosc̄e prosh chrkę we pjeatej modlitwie. Na to wołtjepia ſo hažy tſi-króč ze ſwjećznej wodu a pokadža ſo z woxuchoム a potom roždžela ſo wjez pſchi- tomnych duchownych a wěriwych.

Bo ſwjećznej zriaduje ſo procession, k kotoromuž měschnič pſcheprosh z ſlowami: Procedamus in pace (Cheemy hiž we mérje) a na to ſo wotwóli: In nomine Christi, Amen (we imenie Chrystuſowym, amen), a wěriwa woſada wopuſhęci chrkę. Swjath kſhiž njeſe ſo do předla, dokelž procession ma dopomnic̄ na Chrystuſowych ſlawny cžah do Jeruzalema, dokelž paſ tón knejz na wižowne waſhniuo naſhe processiony pſchewodžec̄ njeſem, njeſe ſo k najmjeſchomu joho ſwječzo ſebu. Za ſwjećzom kſhižowanego zbožnika dže woſadna młodocž, kij dopomni na tamne cžrody džecži, kij z woliowymi hažami zbožniķeſ napſhęczo kwalachu a wjeſele wołachu: Hosianna ſynej Davidowomu, a tak do-

djeſničku tamne ſtovo profeth: We horče džecži a cžejných ſy ſebi khwalbu pſchihotowaſ (Pſ. 8, 3), a tež hiſhče dženjníſchi džen dopjelna pobožne džecži tamne ſtowa. Po mchodosči du wotroſczeni, wjedženi wot ſwojich duschow paſthyrjow, bołminy we ſwojich rukach njeſo. Tute bołminy ſu najprjedy znamjenja naſheje wěry do zbožnika, my ſwjecziny joho ſlawne dobyčzo, pſchez kotrež je wón ſmjerč pſchewinyl a nam njebieſke wrota zas wotewrił. My njeſem ſak tež bołminy halo pſchedznamjenja ſwojich dobyčzow, pſchez kotrež mam ſu pſchewiceli naſchoho wěcznoho zbožja pſchewinyc, laž tež zawdawki krafnoho myta, kiž ſebi pſchez to dobudžem. Zenož ſchtóz z Khriftuſom wojuje, dobudže z nim, a ſchtóz z nim dobudže, budže tež z nim krónowan. „Schtóz pſchewinje“ praji Jézus „tomu chcu ja ze mnou na mojim trónje ſedzec̄ dac̄, runje kaž ſhm tež ja pſchewinyl a z mojim wotcom na joho trón ſo ſhyň.“

Hdyž procession zas chrfwinym durjam ſo wróči, namaka teſame zanknje, tu zaſtanje khwilku, a ſpěvarjo we chrfwi nutſka a kiž ſu pſchi processione pſched chrfwu, ſpěwaja mjez ſobu krótki khérliſch. Ha halle potom, hdyž je měſchnič tſikrój z kſchijzom do duri zaſlepač, wotewrja ſo teſame. Schtó njeđoponini ſo pſchi tym na ſchthri thſac lét dolho zanknjene njebieſke wrota. Hrěch bě je zanknýl, a ničjo nječiſte njemóžesche pſchez nje, žadyn čkowjek njemóžeshe je wotewriž. Šyn Boži pſchińdze na ſwět, zo by za čkowjekow zas pſchistup k njebu dôſtał: „Pozběhnče ſwoje wrota wž wjerchojo, pozběhnče ſo wěczne wrota, zo by zaſtupil kral hordosče“; a wot tamnyh bu prashane: „Schtó je kral hordosče?“ a na to ſo wotmłowi: „To je tón kniez, ton ſhlny, tón mócný, tón kniez mócný we bitwie (Pſ. 23, 8), a zo by wón ſwoju móć poſažał, wza Khriftus tón kſchijz, z tym kſchijzom zaſlepa wón do njebieſlich wrotow, kotrež ſo wotewrichu, a nětko cžehnjesche kral hordosče pſchewodžaný wot čzrdom wumožnych do njebieſkeje wotecžiny, a wot toho čzasa ſtoja njebieſte wrota wſchém wotewrjene, kiž do Khriftuſa, do kſchijzowanohho zbožnička wěra.

Pſchez nětko zas wotewrjene wrota cžehnje procession zas do chrfwje, a na to ſeſehuju druhe Bože ſlužby.

Nowinki a powięſcze.

S naſheje diöceſy.

Z Budyschin a, 12. měrca. Džensa rano runje 7 zaſhyschachym tſikrójki hřeſe za ſobu ſo woſpjetowace praſinjenio, tak ſo wołnia žrachu. We Budyschinſkim pólverniku běchu tsi khežki do lofta zlecželi. Dwaj džeczjerzej pſchińdzeſchtej wo žinjenjo, Stoher a Žoffa z Budyschina. Poſlenički bě halle něſtco měſacow do ſtrachnejše ſlužb zauſtupí. Zavostají po ſebi zrudnu mandželsku z dwěmaj ſyfumaj.

Z Budyschin y, 6. měrca. Džensa popołdnju wołko ſchthyrjoch bě tudý a eylej woſloňoſci ſohle zemježrjenio. We horach bě teſame mócnische.

Z Budyschin a. Pſchichodny thđen budža tu we tačhantslej ſchuli a

na wuczérskim seminaru a z nim zjednoczenej präparandje zjawne pruhowanja, t kótrymž so staríhi pschezelne pscherpruszuju.

Z Staréje Čehelnich. Tudy zemrje psched někotrymi njedželemi we chkej wołownoſci znath J. Skop, kij pschez 20 lét dołho swoje stawy trjebač nje-móžeshe. Hnadna knjeni we Marijnej Hwězde a někotsi drugi dobroczerjo, woſobniye dwaj buraj z Khróscic zastarachu joho dobrocziwje ze wschém, schož potriebashe. Boh zapłacž wschém nanaſbohatſho wbohomu khoromu wopakazanu luboſcž.

J. W.

Z Khróscic. Zanžene dny pschebywaschtej we naschej wołownoſci doſtojnej knjeznej z Klöſterſkoſho zjednoczenja franziskankow z Aachen; knjezna Se-kunda a knjezna Beata; poſlednia je dżorla hrabje Raja Stollberga z Brunjowa, lotraž je psched někotrymi lětami, wjesela a kubla sweta, kotrež by tu wuziwač moħla, zacpěwſhi, ſebi ponizne a woporow połne žiwjenjo tutoho krutoho klöſtertyſkoſho rjada wuzwolika. — Psched 15 lětami buchu někotre ſotři ſpomnjenohu rjada z Aachen do města Kaiserswertha pola Düsseldorfa powołane. Tu psched poda ſo jich zastaranju khorownia a dom za khrudych. Sich luboznomu, kózdomu woporzej ſtajnje hotowomu ſtukowanju za położenjo čłowjeskoho hubjenſtwia pał běchu jim pschedopade kheze bórži njeſodahace. Někotryžkuli jich pílneho wothle-danja potrebny dyrbieshe ſo wotpołazacž, dokež na rumje pobrachowashe. Tak wołankných we nadžiji na pomoc Božju a dobrocziwoſcz smělných ludži nowu rumnu khorownju k čeſczi najbzōžniſhe knjezny Marije natwaricž. Pschez nahladne darh někotrych dobroczerjow bu jich ſpomožnemu ſtutſej zakladnih kamjeni położenj, k spěchnomu dalewiedzenju a zbožownomu dokonjenju pał hiſhče ſu nowe darh potrebne. — We dotalſchich khorowni ſlužach twarzujach pał zarjaduju ſo nowe wuſtawę, woſobniye jedyn za fyroth a druhi k naukuſjenju ſchicža za holszata, kij we ſuſodnych fabrikach džekaja. Nowa khorownja załoži pał ſo tał wołſcherna, zo we njej nie jeno khrudi ale tež khor i z zamozicžiſhich swójbow dobre wothla-danjo dōstanu. Z dowolnoſci ministerija nutſkownych naležnoſcžow, kaž móže ſo to kóždy z „Bautzner Nachrichten“ č. 45, we tym pschedopakazacž, móželej doſtoj-nej ſotſe tež we Saſkej darh hromadžicž, a ſtej we tutym wotpoładaniu do na-scheye ſerbſkej krajinę pschisſlej. Boh wobradž jimaj tež wschudžom druhdze kaž pola nas, smělne wutroby, zo by jeju rjad k położenju čłowjeskoho hubjenſtwia praſe derje ſwoje wotpoładanoſt wuwieſcž moħl.

Z dreždanskej diöceſh.

Z Dreždzań. We druhéj komorje naſchoho ſejma jedna ſo tu khwili wo nowym ſchulſkim zaſkonju, za kótrymž wěſta ſtrona wjele lét hžo žakoſczeſhe. Schulſki zaſkon wot lěta 1835 je naſche ludowe kaž tež wyschſche ſchule na wy-ſoko ſtupeň doſpołenoſcze pschinjeſ, tak zo wſchak tak nuznje njebě, jón čiſce wot-ſtronicž. Ministerium dopjetni pał lětſa wolu tamneje ſtrony, a wudžela do-ſpołniye nowy zaſkon, kótryž ſo woſebitej deputaciji k dalschomu wuradzenju psched-poda. Tola hžom deputacija pschemeni tón ſamý we wjele jara wažnych wěcach, a pschedpołoži jón tał druhéj komorje, kij we nim 4. měrca jednač zapocžinacše.

We nowym zakonju, tak khētse hac̄ so tōnsam̄ wot prēnjeje komor̄ muradži a wot kniejsztwa wobkruci, powuci Poſok swojich čitari we wosebithym nastawku. Ze jednanja druheje komor̄ wuzběhnjem̄ jeno § 15. Tutón paragraf poſtaji mjez druhim, zo je tež cyrkwiniskim rjadam, kongregracijam założenjo wustawow k rozwuczenju a k woczebnjenju młodoscze jenož pod wosebithym zakonjom dowolene.“ Měſlo toho paſtají Ludwig nowy namjet, po kotrejž cyrkwi, duchownym rjadam a zjednoczenjam założenjo tajlich wustawow dowolene njeje, a tež njedyrbi ſo čerpiecž, zo býchu ſobustawh cyrkwiniskich rjadow na wustawach po zakonju wobſtejach wucžbu dawali.“ Z tutym namjetom chyſche won „ſotry kſeſcianſkeje luboſeſe“ (hladaj Kath. Poſ. čj. 5 str. 36) z Bozefijskoho wustawa a z cyka z kraja wupoſazacž, hdyž ſo jomu to z § 56 zaſtađuoho zakonja radžito njebe; wón chyſche potom tež pſchez to ſtutſowanju kniejnów naſcheju kujſiskeju klóſtrów we pſchi nimaj założenych ſchulach zadžewki na pucž klasež. Doho namjet pſchepadln skónčuje a § 15 bu po ſtowach deputacije pſchimwath. Pſchispolnič ſo z wobžarowanjom tež móže, zo kubler Beeg z Bréznej, kotoromž wjetſchina ſerbskich katholikow pſchi wölbach ſwoj hlos da, za Ludwigowu pſchecziwo katholikam tak njezivěſliwý zakon hloſowaſche, tohorunje tež kubler Strauch, za kotorož ſu katholikojo budyskoſtoho ſudniſtwa ſobu zwjetſcha hloſowali. Z toho móža widzecž, tak ſu jich naležnoſcje na ſejmje zaſtupiene.

Z w u k r a j a.

Z Barlina. Minister Bismark krocži we potkocžowanju katholiskeje cyrkwe pſchech date. Kaž je zuate, bu wloni katholifke wotdželenje we ministeriu kulta a wuebžy zložnjenie, kij mjeſeſche cyrkwiniske a ſchulſke naſežnoſcje katholikow Pruskeje rjadowacž, a kij we cyklin časju swojoho wobſtacža tak ſponožuje za gdženjenjo mera a pſchecjednoſcje ſkulcowatše. To paſt bě jenož prěnja, hac̄ runje jara wažna krocžel. Na to bu tamny Litugowy zakon pſchecziwo duchownym do němſkoho rajchſrata pſchinjeſen̄ a tam tež pſchimwath, po kotrejž naja ſo čiſami z jaſtwom hac̄ do dweju lětow khostacž, kij ſebi zwěrja zjawnje we swojim zaſtejuſtwje krajne naſežnoſcje tak rožestajecž, zo mohe to mér ſkazyć. Hizom tu-tón zakon dashe dalshe krocžele wocžakowacž. Tak bu nětk nowy zakon pſched pruſki ſejm pſchinjeſen̄, kij dehlaſ ſudowych ſchulow, kij dotal pod cyrkwiniskej wjſhnoſeſu ſtojeſche, a wot duchownych ſo ſtawasche, ſwetuym wjſhnoſeſam podzjiſnje. Tutón zokon bu, hac̄ runje ſud zjawnje a powſchitkomije ſwoje njeſpodebajo na nim wupraji, we druhej komorje z malej wjetſchinu 10. februara pſchimwath, dyrbieſche paſt ſo hiſteje, zo by placiwoſcž dostał, tež prěnje komorje, abo kaž ſo we Pruskej praji, „komorje kniezow“ k wuradženju pſchedpokožicž. Knieſtvo mjeſeſche netko wulki strach, zo konservativna prěnja komora liberalnym zakonem zacžiſnje, a woprawdze we komiſſiji, kij mjeſeſche tōnsam̄ k dalshomu wuradženju we prěnjej komorje ſejma pſchihotowacž, bu wón tež tak pſheměnjeny, zo dyrbí dohlaſ ſchulow cyrkwiniskim zaſtojniskam tež na dalshe ſo wostajicž. Tola minister Bismark wjedžeſche ſebi tež tu wjetſchinu hloſow dobyž a tak bu tu-tón namjet zacžiſnjeny, a zakon iak pſchimwath, tabž bu we druhej komorje wuradženy.

Zo bý so to docpělo, buchu najprjedz za přenju komoru nowe sobustawh postajene, druhé kíž hewak wjele lét so pschi wuraďowanach pokazali njebechu, buchu tu powołani, nowiny dyrbiachu wschednje dolhe artile za zakon piſac, a Bismark prówowasche we dołich ryczach, we kotrychž pak tola wscho wěrno njebe, dopolazac, zo je tajki zakonu nuzna węc k zdžerzenju mutskomnoho mera we Pruskej, zo wot katholskej cyrkwi za krajne zbožo surowy strach hroź, zo wón a joho towarzchóho to wjele lepje widža a wiedža, jako druzy. Pschez tajke woprawdze njehodne frédki radži so jomu wjetšinu hlosow tež we přenje komorje za zakon dobycz.

Z Barlina. Hrabja Arnim, kíž bě pruski zapóskane pola s. wóteca, je k zapóskancej pola francózskoho kniejsztwa pomjenowaný. We Romje bě won wosobne pola italskoho kraľa a króprynca radž widžanž; hžom psched létom bu z Roma wotwolaný, a jednašče pschi wobzankenju mera mjez Francózskoj a Němiskej. We tuthych dnach pschebywa zas we Romje, zo by s. wótece list swojoho kraľa, kíž joho wottam wotwola pschedepodá. — Pschi zmijšlenju něfisckoho pruskoho ministerija pschećzíwo katholskej cyrkwi drje budže z ejezka nowy zapóskane postajeny, k zaſtupjenju katholickich naležnosćejow pschi japoschtoſkim ſiole.

Z Barlina. Wschelake nowiny, kíž hewak we mjenje a po woli kniejsztwa pifaja, chcedža wjedžec, zo je so tež wobzankuły, pschećzíwo biskopej we Ermlandze, kíž je někotrych njeponuskanych duchownych z cyrkwi wuzankuły, kručje wustopowac, dolež, tak sudža tamne nowiny njerozominje dale, so pschez to prawa swětneje wjehnoſeje ranja. Maſterje budže ſebi pruske kniejsztwo žadač, zo maja katholscy biskopojo najprjedz we joho dowolnosć proſyč, priedy hacž smědža někoho po cyrkwinistich zakonach khostac. Potom ſo wot ministrów a drugich ludzi pschi kózdej pschi ležnosćí katholskej cyrkwi a jeje biskopam porokuje, zo chcedža wschedzom kniejszic. Wychu zawěrno jara njehodni paſtryjo ſwojich wosadow byli, hdj wychu wjehim potkoczowanjam mijelczeli.

Z Erfurta. Tudy wotpali ſo 7. měrca předawſchi klóſchtr bohymnichow Augustinow, kíž nětko lutherſku ſhrotnicu we ſebi hospodowasche. To je tóniamy, do kotrohož je Luther 17. augusta 1505 jako bohymnich zaſtupil. Cuzym poła- zowaſche ſo tež ſtwiežka, we kotrejž bě wón bydlit a kíž ſo tež ſpalí. Tež druhé stare wopomniki, kíž ſo tu khowaču, buchu pschez woheň zapuſczenye.

Rakuſka. We zańdžentym lětstotetku bu pschez křežora Józefa wjetſki džel klóſchtrow we wschedch krajach Rakuſkeje zbehnieny, a jich wulke zamoženje bu wot kniejsztwa pschetrjebané. Maſky džel tohosamoho bu k zaſtupjenju nowych ſchulow a farow ſkhowaných, dokež pschez zbehnienje klóſchtrow pobrachowaſche na duchownych a wuzerjach, kotsiz beču ſo priedy z klóſchtrſkich duchownych brali. Tutón džel klóſchtrſkoho zamoženja dosta mieno „Religiousfund“. Hžom we tamnym časú bě za tute pschez krajnu wjehnoſć założene nowe duchowne města poſtajena mzda jara moliczka. Hacž runje ſu nětko wſchě k živjenju potřebne węch wjac'hacž dwójcy tak drohe kaž tehdom, njeje ſo mzda tamnych farow powyschila, tak ſo dyrbjeſche wjetſki džel rakuſkoho duchownſtwa z nuzi wojowarz abo k najmjenſhomu jara glutniwje žiwý bhez. Tola nětko je rakuſke kniejsztwo ſpoznalo, zo je joho winowatosć, woprawdze zrudne wobſtejnoscze wulkoho džela katholickoho duchown-

stwa polóżicj, a tak dołhodh tamnych z Religionsfonda placzomnych farſtich městow z nowa rządowacj. Dokelž pak so ta hñdom stacj njemóże, je sebi i na hñwilenomu podpjeranju duchownstwa 500,000 schesnakow wot sejma żadało. Tute pje-njezby biehu so potom na jenotsliwe kraje rozdżelike, na czeſte kraſtvo by i psch. 107,800 pschischi. Też wſchelach rakuſch biskopojo ſu wo powyſhennju mzdzy nižſich duchownych wuradželi. Tak je nadzija, zo budże jich woprawdże sprawna žadoſć ſkoro ſpojena.

Rakuſka. Tudy ſo protestkatholitam tak njeholduje, taž we nemſtim khezorſtwie. Ich njehańita žadoſć, zo maja ſo woni za prawu katholifku chrkej we Rakuſkej pschispóznacj a dżerzeč a zo ma ſo jim chrkwiſle zamogienjo pschepo-dacj, je ſo jim taž ſo rozem, chle zapomjela. Ale tež dale je ministerium kulta poſtaſila, zo wot ich duchownych wjedżene chrkwiſle knihe, psched nimi wobzan-ujene mandjelſtwa njepſchispóznaję. Tak drje ſo protestkatholiko we rakuſtich kra-jak ſkoro zhubja.

Z Trienta. Nasch wjerchbiflop Benedikt Rikkabona je 5. měrca we 64. lécje swojeſe starobý wumrjek.

Z Roma. Kardinalojo zhromadžihu ſo 23. februara rano we vatikan-ſtim hrobze a tu woziewi jim ſwoj. wótc 28 z nowa poſtaſených archibiflopow a biflopow. Wlęz tutymi ſu tež 6 za ruſſe khezorſtwo. To za to swědči, zo je zwjazk mzej jaſoſtoſkim ſtokom a ruſſkim knieſtowm zaſ trochu pscheczelniſchi.

Naležnoſcze towarzſtwa.

Sobuſtawu na lěto 1872: II. 200. Michał Lebz z Kulowca; 201. Miltawſch Wenta ze Serbſkich Paźlic; 202. Madlena Sanchyna (Miltawſchyna) z Paźla; 203. Jan Maaz z Wulchoho Wjellowa; 204. Jakub Libšch z Hornjoho Wunjowa; 205. Hana Pjetarjec ze Židowa; 206. Michał Žur z Njebjelczie; 207. farat Jakub Herrmann z Wotrowa; 208. Jakub Stranc ze Žuric; 209. Jakub Smota z Kaschec; 210. Miltawſch Vöhma z Wotrowa; 211. Miltawſch Rynčzla z Wotrowa; 212. Hanža Lehmanec z Khanec; 213. Miltawſch Hejdán z Wotrowa; 214. Kora Nowak z Khanec; 215. Jurij Piech z Krepjiec. (Pſchid. dale.)

Na lěto 1871 doplaci: I. Miltawſch Wujesč z Njebjelczie.

Dobrowolne darh: I. farat Fr. Niedel 15 nſl.; Njemjen. 2 nſl.; F. M. z Ěj. 5 nſl.; J. L. z W. 5 nſl.; B. W. z Ě. 5 nſl.; P. R. z W. 1 nſl.

Dary za chrkej w Čorneſtach abo Vaczonju.

K czeſci Bozej a i ſponieženju duſhov ſu dale woprowalı: I. N. B. W. w Ě. 1 tol.; M. B. we W. 5 nſl.; pschez I. kaplana Duejmanna 1 tol.

Hromadje: 5863 tol. 10 nſl. 5 np.

Za jutrownych kſhižerjow pschedawaja ſo w Khróſcžicach a w Kulowje broſhiro-wane za $1\frac{1}{2}$ nſl.:

Zutrowne kherluſche,
z khróſcžauſtich ſpěvařſtich wuwzate.

Ejsiſczejak L. A. Donnerhal w Budyschinje.

Katholicki Pořad

Wukhadźa prěňu a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy ežaſopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Jurij Łusčanski.

Cislo 7.

6. hapryla 1872.

Lětnik 10.

Bože horjestačzo.

„Tón čenjez je horjestačzo, wón je zawérno wot smjercze stanjal,” tak po-wjedachu sebi swieczi japoščtokojo z wulkej wjeskoſcju na tsecim dniu po boleszcji- wej smjerczi swojoho miſchtra. A tute radoſne powjestačzo wospjetuje ſo wot tamnoho časa kóždolétnje a zbudzi ſwiatu wjeskoſcž we kóždej kſchecčanskej wutrobie. Tola katholicka cyrkej njewozjewia jeno tutón wozbožach podawki ze ſko- wami, ale pſchedstaja jón tež pſchez ſwieczatka, naſhe wucho njedyrbi jeno radoſnu powjescz kſchecč, ale tež naſhe wóczę dyrbi ju widzecz a tak wutroba ju hľubščo začiūč a pomjatk truczíščho woblkowac̄. We jutrowným časú wi- džimy na prawej stronje wołtarja ſwieczo stojo, kíž ſo tež we processionach ſobru- wołtonosy. To je wobraz wot smjercze stanjenohho zbožníka a injenuje ſo tohodla tež „Bože horjestačzo.“ Bone pſchedstaja nam wot smjercze stanjenohho zbožníka, kíž na ſtale stoji, ſwiate pječ ranž na nohomaj a rukomaj a na ſtronje ſu k widženju, z prawicu poſazuje k njebju, z liwicu pał khorhoj džerži. Pſchez tute ſwieczo dopomni nas cyrkej na rjane wučzb̄ a wěrnoſcze.

1. Štaka je podnožk, na kotrejž zbožník stoji. To dopomni nas naj- předn na powjescz ſwiatlych ſcjenikow, po kotrejž Józef z Arimatheje a Nikodemus Žežuſowe čjelo z kſchija vzaschtaj a do nowoho, do ſtakých wurubanohho rowa po- kóžlachtaj. Na ſtaku ſtupe tak tón zbožník najpředn po ſwojim horjestačzu. — Tuta zwonkowna wobſtejnoscž poſazuje pał tež na hľubšče wěrnoſcze. Štaka to je něčto k rute, twjerde, ſchtož ſo tak lohen powalicz a wobrocicž njeda. Tak dopomni pſchi tutym wobrazu ſtaka, na kotrejž Khrystus ſtoji na wobkruczenjo, kíž je joho ſvj. wučza pſchez joho horjestačzo dôstača. Pſchez nje wobkruči zbožník ſvoje ſlowa hako bójku wěrnoſcž. Hízom we ſwojim živjenju poſazuje wón na ſvoje horjestačzo hako na najwjetſhi džiw, pſchez kotrejž budže joho bójke jow-

pschiündzenjo najdospołniščho wozjewjene. „Tutón bohazabheživý, nješwérny splash,” praji wón we njewériwych židach, „žada sebi jene znamjo, ale jomu njebudže žane znamjo date halo znamjo profety Jonasa. Taž je Jonas tsi dny a tsi noch we rybinym brusche był, tak budže tež syn čłowjeka tsi dny a tsi noch we wutrobje zemje.“ A taž Jonas živý z ryby pschiündze, tak stanę tež Khrystus z nowa wožiwjeny, z kina zemje. Móžesche snadž so zjaronišči dopokaz za joho bóžkiu naturu žadac? Móže sebi jedyn wjetšchi džin myslic, halo hdvž so mordkы sam zas i žiwjenju zbudzi. To njemiče smjertny čłowjek, to zamóži jenož njesmjertny Bóh. Skawne horjestacjo je tak najwěsczischi dopokaz, zo je joho wucžba božka wěrnostč, wschě joho słowa su pschez tutón džin wobkruczenie, dôstam krutosć, taž krutosć skala.

„Njebo a zemja zańdu, móje słowa pał njezańdu,” podobnje bě tón zbožnik hufcziščho i swojim japoſčtoſtam ryczał, a my widźimy tute słowa dopielnione, krucze stoji joho wucžba pschi wschittich njepſhczelſkich napadach, krucze taž skala we wichorach wschittich čjasow joho chrkę. Tak mócní njepſhczelovo njeſtanymi we běhu čjasow pschecziwo tutej swjatej wucžbje, židža, pohanojo a njewériwi kicheſzenjo a chchdu ežiſtu wucžbu z wopacznej čłowjeskej wědomoſciu ſtažycz. Wjcho je so we swěcze pschemenito we čaju 1800 lét, ale Jezuſowa wucžba je njepſhemenita wostała, a budže je tež wostac, bhrnię so wona tež taž we naſchim čaju ze słowami a piſmami, z leſcu a kiju hanifa a pschimaka, dokež wěrna wucžba Khrystusowa podpjera so na ſkale, taž jeje wot smjercze stanjeny bóžki wucžer sam a tuta ſkala, hdze wona je? „Ty ſh ſkala, a na tutu ſkale chcu ja moju chrkę twaric, a moch hele ju njepſhewinu.“ Komu prajesche zbožnik tute wojne słowa? ſchtó je tuta ſkala, na kotruž je Khrystusowa chrkę, twierdzina wěrnostiče twarjena? To je Pětr, tamny Pětr, kij ženi njewumirje, ale we swojich nastupnikach, romſkich bamžach stanjne živý wofstanje. Tam je po tajkim jeniczka wěrna chrkę Khrystusowa, hdzej je Pětrowa ſkala, a ſchtóž jenož tež zwjerschnje ſiawizun swęta znaje, a wěrnostiče swoju wutrobu z dobrej wolū njezankuje dyrbi so pschewědczic, zo tuta chrkę we prawdze na ſkale stoji. Hdž by móžno bylo, ju powalic, by hizom so to dawnia dyrbialo ſtač, dokež nic leſtotetki, ale hizom nimale 2000 lét doho zabehuja so pschech nowi njepſhczelovo, ju znicžic, ale wjcho je podarmo. To je tamna khěža, kotruž je tón najinudriſchi na ſkale twarik, tu mója nětko mócné wichory so zbehac a lijency pschecziwo ni swoje žolny ſlacz, tuta khěža njepanje, wona stoji na ſkale. Na krutosć chrkwe do-ponni tak tež ſkala, na kotrejž ſwjeczo wot smjercze stanjenoho zbožnika stoji. Pschez wulki džin swojego horjestacja je tak Khrystus swoju wucžbu a swoju chrkę na najwěsczischi wobkrucził.

(Pſchichodnje dale.)

Nowy zechiwk „Ziwijenjom Swjatych“.

Nashe towarzystwo je džensa džewjatych zechiwk legendy, wot k. kapłana Duci- mana wustojnje a wobſchěnje spisaneye, wudako za sobustawu koñſchoho lěta. Zo je tónle zechiwk halie nětko wuschoł, na tym je čjischčeřenja wina, kotraž mějescze

wot decembra, hdijz sebi docziszczenjo žadachm, pschewjele druhoho džka. Za to wunidže sczehowach zeszivk zahe w nazymju.

W tymle zeszivku je najprjedy dokonczenjo 66. wotdželenja legendy, kotaž živjenja Swjathych psched skónčenjom nawieciornoho romskoho khežorstwa pomjeda. Wobsczernischo je tam wopisanh po swoim živjenju a skutkowanju s. Hieronymus, slawny chrkwiński wuczeř, s. biskop Porphyrius, a s. biskop a chrkwiński wuczeř Hawschtyň (buđe so halo najwobsczernischo wopisanh woſebje naſhomu ludej lubicj), s. marträř Jakub z P.riſſeje. Dokelž běchu w tamnym času přenje mukle chrkwię swjeczene, dha sczehuſe něk powjesz wo założenju a posvječenju baſiliki Salvatora, swiatejtu Pétra a Pawla, s. Marije „na sněž“ a chrkwię „woziewjenja s. Michala“. Potom spoczina so w knizh nowe 67. wotdželenjo „čas pschezahowanja ludow w nawieciornych krajač hacj k Muhamedej“ (445—622). Tu zetkamh najprjedy w rjedze romskich biskopow s. bamža Leo Wulſkoho, s. Hilaria, a bjez sczehowarjem tež wobsczernje wopomjnanoho s. Hrehorja Wulſkoho. Z tehdomnischich biskopow w Gallii (pozdžishei Francózskie) su zajimawi s. Lupus, s. Remigius a s. Čajarius; z biskopow Britaniskeje (Zendželskeje) pak s. Patrik, japoſchtok Irlanda a s. Hawschtyň, japoſchtok Zendželjanow. Bjez Swjathymi z kralowskoho rodu (abo splaha) manh s. Zigmunda, s. kralownu Kloſtilbu, s. prynca Hermenegilda, s. Radegunda a s. krala Ethelberta abo Alberta. Bjez marträjemi z Vandalskich pscheszéhanjow w Africu su s. Deogratias, Armo-gastes, marträřjo jutrowniczki, s. Liberat a towařšchojo, swjata Dionysia, s. biskop Eusebius a vjach druhich. Nashe wobdzíwanjo zaſluža dale tehdom živi swjeczi putnikojo a mnichojo; z přenjsich su to s. Alexius, kij je 17 let njepóznath w domje swojoho nana bydliš, a potom s. Simeon Styilita, kij je najprjedy na dwémaj nizkimaj stokponaj pobhywshji potom 22 let na 40 kočeži wysokim wuzkim stokpje živh był a pokutu předowat; dale tež s. abt Severin, s. nastoknik Daniel, s. Sabbas, s. Jan Mjelczeř a druzy. Z mnichow je tam s. Roman, s. Euthymius, s. arcwótc Theodosius, s. Fulgentius atd.

Tak daloko mój pschehlad. Njeh naſch lud cžita a tež džecžom cžitacž dawa tute živjenja Swjathych, zo býchu wýchitých w kóždym powołaniu swjatoscž wuknysi po ſcowach s. Hawschtyňa: „Hdyž možachu to cžile (swjecži) a tele (swjate), cžohodla nic tež ja?“ Kenjezej kaplanej Ducmanej, naſhomu piſnomu spisowrzej pak prajimy w mjenje towařſtwa džak za tule knihu a pschejemh, zo bý so we wudawanju spěšnischho pokrocžicž hodžito!

I.

† Franc Lemmer.

Pjatk 22. měrca wjeczor 8 wunnje po krótkej khoroſeži zaſlužbnh wuczeř tachantskej ſchule knj. Franc Lemmer. Tónsamh narodzi so we lécje 1822 we Ruzdorſſe pola Oſtrica. Po piſnym pschihotowanju wuczeřſtwiej na Budýjskim krajnostanstvskim ſeminaru ſkutkowaſche won wot lěta 1842 we Oſtricu, najprjedy halo pomocny wuczeř. Tež joho tamniſchi wuczomch wobkhowaja jomu džalomne wopomnječzo. We lécje 1850 bu na naſchu tachantsku ſchulu powołany, na ko-

trejž 22 lét najspomožniščho svoju wucžerstu wustojnosč načožowasče, a to wot započatka jow we tejjamej klasi, najmjeňsche džecži wón wjedžesche a wubudžowasche we nich wotpocžowace moch. Wosobnje znath pak bě njebohi Lemmer we člky měsče píšež swoju wulku wustojnosč we rjanopisu a we rjšowanju, a rozwuežowasche we tym nic jeno we tachautskej schuli ale tež no našim katholiskim seminaru, a tež we ludomnej znatej schuli za pschetupskich. Pod joho naujedowanjom zhotowjene pišma a tých namakachu píchi zjavných pruhowanach wščeh spodobanjo. Tež towarzstwo kath. rjemjeſníkow žaruje píšež njoho, dokelž njeſebičnje wudospolnijesche wón píšež dwé lécze dohlo rjemjeſníkow we pišanju a rjšowanju. — We poslenej žymje bě na nim widžecž, zo je khorowath, tola zasta pak wščitke swoje ſlužby hacž do poslenjeje hodžinu najswěrniſcho, chyſche híſeče tež 18. měrca poſtajene pruhowanjo we tachantiskej schuli sam džerječ a bě k tomu tež hížom we ſalu píſhitomny. Tola tu bě jomu tón kříž mjezu ſtaſit, kotruž njedyhrbejſche píſhetrczicž. Wulka ſlaboſez nuzowasche joho ſo lehnhicž, khorocž ſpěchňuje píſhibjeracše; wón dosta ſwj. ſakramentu khorac̄ a píſhihotowasche ſo tak ſvoje pruhowanjo píſhed Bohom wotpočožicž. Pjatk wjecžor zařidželi ſvojej wociž za tutu čjaſnosč. — Joho ſwiatocžný poříjeb bě we martronuym týdženju wutworh dopoſdnja, a ſwědcžesche, taž bu joho njenadžita ſmicerž wobžarčwana wot džecži a jich starſich, kříž ze ſhlzami we wocžomaj wokolo joho rova ſtojachu. Duchowna wjihnoſez píſhewodžesche we nim ſwědomitohu a podwolnoho wucžerja, kollegojo ze wščeh měſečanskich wucžernjow píſhečelnoho a ſwěruho towarzha, zavofiajeny bratr a tsi ſotř ſkafachu we dobročiwoho bratra a namakachu we poslenej čjeſezi, kříž ſo jomu po ſmicerži wopokaza ton tróſt, zo je ſebi píšež ſvoje pilne ſtukowanjo čjeſčomne a džakomne wopomnijecžo píſhihotowat. R. i. p.

Nowinki a powjescze.

Z naſheje diöceſh.

Z Budžchiná. Rjana jutrownica bě tež lětſa we wščeh ſerbſkých katholických wosadach wjesele pobožných křižízéri zhromadžila, kříž po starým rjedze na rjenje wuphſchených konjach křižízere proceſſionu dokonjachu a wot ſmicerže stanjenemu zbožnikej wjesele kħwalbne kħerluſche ſpěwachu.

Z Budžchiná. Zařidženu ſriedu ſwjetčesche „Macižica ſerbſka“ 25letný jubilej ſwojoho wobſtacža. K tomu bě ſo wjele za ſerbſki lud a zdželanosč ſtaroſčivých muži z blízka a z daloka do hročenica winoweje kicže k hlownej zhromadžizuje zechlo. Šwiatocžnosč započinjsche ſo ze ſerbſkim ſpěwom, na to bě ſwjetčenika rycž, a rozprawa we 20letném ſtukowanju Macižich. Zhromadna wjecžer a zabawa da maciženym ſobuſtawam píſhileňnosč k dalschomu píſhečelnemu rozmíkowenju. „Macižica ſerbſka“ je, taž drje to wjetſchi džel čjitarjow „Kath. Poſ.“ wě, towarzſto ſerbſkých muži, kříž dře píšež wudawanjo dobrých ludových a wucžených ſpijow a píšež wudawanjo čjaſopisa za čjiſčenjo a wutwarjenjo ſerbſkeje rycže a za zdželawosč ſerbſkoho ludu ſo po móžnosči staracž.

Zara wjele spomožnobo je Mačica dolonjaka. Wjach bh so hischče stako, hdyh bh bohatsche pjenjejn e frédky wobsynhka.

Z Kukowa pola Marijneje Hwězdy pisa so do „Katholisches Kirchenblatt“ we Drežđanach: Katholske kasiwo we Kukowje chec serbški črkwinski spěw we Klóschtyrskoj chrlwi Marijneje Hwězdy hajic̄ a k tomu je so we nim čròdka wo- sobniye mlodých muži zjednoczila, zo býchu so pod namjedowanjom knj. wucžerja Bräuera we črkwinskym spěwje wudošpolnoſćili. Z dowěru so nadžije, zo budže tute dobre wotpohladanjo wot Boha žohnowanjo, wot pščeczelri rjanoho črkwinskoſtoho spěwa paſ podpjero dostač. — Tež Kath. Po:ok so jara nad tym zwieseli a pščeje jenož, zo bh so tež serbški spěw w Klóschtyrskoj chrlwi z pščeczelmi pščewodžat. Potom býchu serbske khěrlusche mócnje w rjanej chrlwi klinčeli!

Z Schérachow a. We noch wot 17. k 18. měrca sta so we naſčej črkwji wobžarowania hódnj žlóſinj ſlutz. Paduſchi, kiz běchu pščez wočno do črkwje pščisčeli, ſu tabernakel z mocu wotewrili, a ciborium je ſwiatymi woblaſtami rubili. Hac̄ dotal njejo so nicžo namakalo, tež ſwiate hoſtie nič. Boh daſ, zo bh žlóſcžinc k spóznacžu swojoho njeſutka pščisček, wonjeczesczeny noſwječiſki ſakrament paſ doſpočne wujednanjo dostač.

Z drežđansleje diöceſy.

Z Drežđan. Pomocný wucžer na ſchuli pšči Queckbrunje Moric Domi- nit je k statnemu wucžerzej pšči teſſamej ſchuli poſtajen.

Z Drežđan. Bože ſlužby we matrownym thđzenju běchu we wſchēdych katholickich črkwjach bohacze wopytowane, woſobniye we kralowſkej chrkvi, do kotre- jež woſobniye krasna a hnijaca hudžba pšči božich ſlužbach, kaj jara rjanh Boži rowečk a ſwiatocžnoſć Božoho horjestača wulku mnhoſć pobožnych kemšheri pšči- wiedze. Naſch pobožni kral, hac̄ runiž we poſlenim času kult khorwath, dawa- ſche ze ſwojej wſholej ſwojku wſchēm pščitomnym najlepši pščilkad.

Z Drežđan. Naſch ſejm so němſkoſti reichſtaga dla hac̄ na njewěſtym čas pſchetonhnie. Nowy ſchulski zakon so hakle tak nazymu, dokelž předy drje ſo wuradžowanja ſejma z čeječka zaſ zapoczinu, na dženſki porjad prěnjeje ſomorh pščinjese.

Z wulkraja.

Němſka. Wſchē krocžele, kiz so we němſkim khežorſtwje pščecživo katholickej chrlwi, abo jedny može prajic̄ pščecživo khežecžianſtej ſtanu, pokazaja wěſtu wořycžanu pščegjednoſć, ſtawaja ſo we Bruskej, Badenskej, Sakſkej taž na porucžene kommando. Někotryžkuli wichor hischče hroz̄, prěni budže najſkerje ſo pščecživo duchownym rjadam a Klóschtriskim zienocženjam zbehnjež a pščede- wſchēm jesuitow potřebic̄. Tež prof. Döllinger wěſchecžsche we jenym ze ſwo- jich pščednoſčkow, kiz mějeſte we Mnichowje, zo bórži čas ſo pščibljičiž widži, we kotrymž budže Němſka wot jesuitow wumozjena. Döllinger hako radžicžel wſchelatich wſholich knježic̄, kiz krajne naležnoſće rjaduju, mōjeſte to drje wjedzec̄.

Z Barlina. Nowy, dohſad ſudowych ſchulow naſtupach zaſon, hžom ſo wot ſwēneje wſchonoſće nałożuje; wjach duchownych kiz běchu z čeječku ſwoje za-

siojstwa jako dohľadovarjo zaftali, buchu z njejžakom z thých samých puschčení, druzh su je sami zloželi, mjez nimi tež něšto lutherstich fararov. — Vosobniye njezjniesliwe a čišče po swojej hlowje chce barlinske ministerium chrlwinske a schulske naležnosće we nowymaj krajinomaj Elsaſ a Lothringen rjadowac̄. Tak dolho hač wonej k Francózskej pschitkuschte, rjadowachu so tamne naležnosće po konsordac̄e, kij mjez japoščtolškim stołom a francózskim knjejstwom wobstejeſche. Konfördat zhobi pač svoju placzivosć tak kňetke hač krajinje pod druhe knjejstwo pschitkuschte, a tohodla by so nětko mjez japoščtolškim a prussim knjejstwom nowe zjenoczenjo stac̄ dyrbiako, po kotrymž mohle so chrlwinske naležnosće tamneju krajinow rjadowac̄. Město toho pač chce pruske knjejstwo wscho po swojej hlowje biez wscheje druheje radu dokonječ, so njeprachejo, hač so pschez joho zakonje předawſche prawa katholſkoho ludu a chrlwje ranja a zacpeja abo nic. Kaz věla, dyrbi k dalschomu wuwiebženju tamnyh nowych zakonjow prawje njezjniesliwych zakon Napoleona I. so k zakkadej položic̄, po kotrymž dyrbi chrkj jeno podwolna skužownica krajnjeje wyschnosće bieč, a sebi ničo prajic̄ a cjinic̄ zwěric̄ njezmje, schtož tuta ji njezdovoli. Tamnej krajinje džetaj po wschem zdac̄u cježkim cjaſam napishejo.

Z Trienta. Vjerchbiskop Rikkabona, kotorhož smjerc̄ tež my po druhich nowinach pschinjeſehmy, je strašnu khorosć̄ k radosći swojeje diöcesy pschitrač a namaka so na puču polépſchenja.

Z Roma. Ženje njejo swjath wótc tak wérne dopokaz̄ luboſcje a swěrý dostawač̄ kaž runje nětko we cjaſu italskoho naměnoho knjejstwa, ženje tak blizko a tak husto ze swojimi poddanami woſko klobžit, kaž nětko, hdž je jaty. Wschednje pschitkhabzeja k njomu deputacije ze wschelatich romskich farow a dželov města, wot wschelatich pobožnych bratſtwow, dobrotverskich a wucienych towarzſtow. Wschéh wón wě tróſtowac̄, k dowérje na Božu pschedwidzomnosć̄ zbrndic̄ a tak z nowa wožimyenh a we swěrnje wohkruežených zjesenju chrkwi cjiunjeje njeprawdy a kſchividh z nadžiju na wróčenjo rjeñſich cjaſow pschihotowac̄. 18. měrca powita swj. wó'ca deputacija katholſkých dželac̄eri z Turina a po wožiemienju swojich začjuc̄ow swěrý, pschimyňosće a wobžarowanja pschepoda jomu we mjenje wschěch katholſkých dželac̄eri Turina, drohi, krasnje dželam kheluch a pschistaji pschi tym, zo dyrbi to bieč zaruwanjo za kheluch, kotorž ma kózdoletnje sardinske knjejstwo hačo tribut swj. wótczej dawac̄, winowatosz̄, kotorž pak tamne njezwérne knjejstwo wjèle lét dolho dopjelnilo njejo. Swjatoho wótcia tajte swěrny zmýšlenjo jara zwieseli. — Tež vosobni cužy pschitkhabzeja jara husto k swj. wótczej, tak bě tu psched jutrami danski kral a kralowa ze swójbū, prhnc z Wales, a tež druzh vosobni cužnich. — Kak derje so italske knjejstwo za měr, dobrý rjad a zakitanjo cužoho kubka stara, pokaza podawč kij rakusse nowym „Vaterland“ pschinjeſu: Ma swjeczenju swj. Józefa džeh ja pschez torhochc̄o psched chrwju Marije maggiore, a tu widzu ja cjródu hólčatow, kamjenje do woſknov kloschtra swj. Antonija mjetac̄ a so wjeselic̄, hdž kruchi schleńcow woſko létaja. Psched kloschtrum stoji wojetſta straža, we blízkoſci trzechich dweju wojałow policije, ale tamne hólčata njebachu sebi pschez swoje wjeselo kazyęc̄.

Amerika. W Raleigh pola Baltimore buchu 8. januara pschez t. Narzama do katolickiej chrkwi pschiwizacji 1. general Dargan, senator w Anson County, tiz jo syn protestantskoho predarja, a bratr predarja pola baptistow; 2. slawna spisarka, kniezna Fischerec a 3. Dr. Ives, prjedawski protestantski biskup. Tez prot. predar Dr. Joshua Bradlay, tiz swojej wosadze zaandzenu njedzeli wozjemi, zo chce k katolickiej chrkwi pschijstupic, jo netk w New Yorku w cyrkwi swj. Schcjepana katolske wierhwuznaczo wotpokoził.

K.

Indiska. Tudy skutkuja jesuitowje jako missionarojo, peln predarjo a wuczerjo. Dowolamj sebi tudy sobudzeliç, kaf so jich skutkowanju wot dweju wysokiego protestantskeju zaistojnikow sudzi. Wot 3 lët sem wobstaraja mjez drugim we Kurachec nemscy jesuitowje wuczernju z 120 halczatami. Protestantske tam wuchadzace nowiny, z mjenom „Sindian” 20. oktobra z. l. wo tutej wuczerni takte pisaja: „Za wuczeramskim bësche we wuczerni swj. Patrika w Kurachec lëtne pruhowanjo a wudzelenjo mytow. Kniezejski präsidenta tuteje provincy, William Mercwether bë tez pschitomny, a dzerzesche pschi tej skladnosci rycz. Najbóle wuzbehowaſche wón skutkowanjo a wopori wysokoczesczenych wuczerow. Wón praji: „Zo dyrbu z khwalbu wuznacz, zo su płydy jich skutkowania kózde lëto krasnische, a móža so jenož wosebitym prócam jich wuczerow pschijipiacz. Wobrocziwski so na wuczownikow, pschejesche jim zbozo k pilnosci a tym mytam, kotrež netk dostaniu, a pschijstajiwski hiszczje jich napominaſche, zo dyrbja so tych dobrotom hódnii wopokazacz pschez to, hdz̄ maja wuczerow prawje zańcz, tiz su nic swétnoho wujitka dla, ale, zo bychu za jich duchowne wudospolnenje w tutej wotleżanej provincy jendzelskoho kraleswa skutkowali, domowinu a wótcu kraj wopushcili. K tutomu swédeženju pschizankuje so hiszczje druhe, kotrež pola podomnej pschileznosci belgisch jesuitowje w Calcutta dostachu. We Calcutta, shtož je reſidencia mestokrala Indiskeje, wobstaraja jesuitowje 9 wuczernjow, tiz su wot 1400 schulerjow wopytane, a wysche toho kollegium swj. Franca Xaveriskeho. Tute kollegium, tiz w spoczatku lëta 1864 jenož 100 studowachych liczesche, mjeſesche w oktobru 1871 502 studentow, kotrejmiž 12 jesuitowje jako professarjo, pschedstejachu. Wone ma prawa universith, kaž tamne w Bombai. Pola wudzelenja mytow w zańdzentym lécze poczesci tez mestokral, lord Mayo, kollegium z wopjtom, a w pschitomnosci japoſchtoſkoho provikara a wulkoſci džela kraſowſkich zaistojnikow, praji wón pschi skončenju swjedženja tute słowa: „Wysoczyznesčeni knieža! česčenju wuczerjo, studentojo a wsčitch młodzencovo kollegia Xaverskoho! Je mi k wulkomu wjeseļu, zo móžach so w duchownych dobrotach pschepokazacz, tiz so pschez prówowania tuthych doſtojnych kniežow, kotaž tomu wustawej pschedstoja, wulkej liczbje młodych ludzi wopokazają. Z wulkej spokojoſci widzu, zo so nic samo 567 džeczom tudy dobrota wotczehnjenja stanje, ale zo so jich mjez nimi wjele namałaja, tiz so we wědomosczech dale wudoknjecz pytaja, a w tuthym kollegiu pschileznosc wuzjija, skhodenk wyscheje wědomnosce dozpiecji. Winwatosz pschi kazuje mi, pschi wudzelenju Waschich mytow tudy pschitomny bycz; ale ja pschin-dzich tez k mojomu zwieseleniju. A ja dyrbju wuznacz, zo je mi to, shtož sym widział a słyszał, wulku zabawu pschihotowako. Za móžu z wětoscju wozjalo-

wac̄, zo budža či młodži lubžo, kotrymž mam̄ so tuton rjany džen̄ džakowac̄, tež z podobnými skutkami jich puczowanjo zjawnoho živjenja, kij někt nastupja, wobkruczic̄, kaj su je jow theoretisch wuwiedli. Skonečnje pscheju ja ī. professarjam a studentam wschitke zbožo. Ja mam̄ pscheswědczenjo, zo kózdy fotromž strowe wočehnjenjo a podpjeranjo wérnej wědomnoſc̄ na wutrobje leži, na ležewu tutoho wustawa so wutrobnje zwjeselic̄ dyrbi, hdňž wobhlada, lajski sfhodzenk wědomnoſc̄ow wucžerjo doſpehu, a jich wucžownikow pschez tule doſpownu wucžbu ī tajkej wysokej wědomnoſc̄i pschiwiedzechu. Tola pschi wschém procowanu za wědomnoſc̄e wiedža tucži wucžerjo hiscze mkode wutroby tež ī pōcziwiſc̄i pschiwiesz, kaijuž na druhich wucžernjach njenamaſam̄." Talle ſudžitaj dwaj anglikaſtaj w skutkuwanju jesuitow!!

K.

Cyrkwiński powěſtnik ze ſerbſkich wosadów.

Z Budyschina. Kſchczenaj: Marija Madlena, dž. Handrija Mift. Rjeborla z Budyschina; Korla Mař, s. Handrija Ernsta Gudy z Židewa. — Žemrjec̄i: Boſcij Žofka, džekac̄er we pólvernisku pola Budyschina, 40 l. 2 měs.; Marija, dž. ſchewca Valentina Gornoho z pothroda, 3 l. 6 njež.; Hana Marija, dž. Bernharda Pürſche z V., 4 njež.; Bohuměr Gustav Broda z V., 22 l. 9 měs.; Petr Marcjil ze Schunova, w ſtužbje w Hrubjelcžicach, 31 lét; Hanža zwud. Jenczowa z V., 74 lét; Marija Duczmanec (Kulmanec) z V., 61 l. 3 měs.; Franc Lemmer, wucžer z V., 50 lét 3 měs.; Jan Bjarsd (Nowak) z V., 55 lét 5 měs.

Raležnoſc̄e towarzſtwia.

Sobuſtawu na lěto 1872: ff. 216. Michał Nobel z Wotrowa; 217. Jakub Schelta z Kaschec; 218. Jakub Balcer z Wotrowa; 219. Boſcij Weclich z Žuric; 220. Michał Egi z Wotrowa; 221. Petr Nobel z Wotrowa; 222. Petr Bur z Wotrowa; 223. Michał Rjeda z Wotrowa; 224. Khata Weclichec z Žuric; 225. Petr Šmekta z Wotrowa; 226. Mift. Duczman z Dženifec; 227. wucžer Herrmann Jurk w Woreklic; 228. Jan Duczman z Bozanec; 229. Michał Mai z Budyschina; 230. Jan Petrka z Hrubjelcžic; 231. Pečzla z Wetenich; 232. Lehmann z Rjebjelcžic; 233. Hana Hantowa z Radworja; 234. Maria Věrkowa z Radworja; 235. M. H. z R.; 236. Petr Kral z Brenja; 237. Michał Symank z Wotrowa; 238. herbſki rychtar M. Wałda z Nalbic; 239. rěznik M. Frenzel z Rěžanta.

Na lěto 1871 doplaczí: 476. Berger z Pancžic; 477. Pečzla z Wetenich; 478. M. Wałda z Nalbic.

Na lěto 1870: Pečzla z Wetenich; M. Wałda z Nalbic.

Na lěto 1869: M. Wałda z Nalbic.

Dobrowolne dar: Knj. P. T. 9 nsl.

Dary za cyrlej w Czornecaj abo Bacžonju.

K cjeſci Božej a ī spomezenju duſhov su dale woprawali: „Bóh wobradž nowych dobrocjerjew” 50 toleř; jena ſtužowna džowka pschez fararja Herrmana 1 toleř; pschez kapł. Duczmanu žónſta z kroſcianſkej wosady 10 tol., Ž. Šch. z R. 7½ nsl., že Bezerje 7½ nsl., Marija Duczmanewa z Lutowcza 1 tol., V z R. 5 nsl.

Promadže: 5926 tol. — nsl. 5 np.

Katholicki Posł

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaciżna na pósće
a w kniharni 17 nsl.

Ludowy ežałopis,

wydawany wot towarzystwa S.S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Jurij Łusčanski.

Číslo 8.

20. hapryla 1872.

Lětnik 10.

Bože horjestaczo.

(Słonečenja.)

2. Bohladajmy na swjeczo same, kij na stale stoji a wot smjercze stanienoho zbožnička pschedstaja. Tesame njepokazuje wjac tamne čęščo, kij je na schižu wiſalo, bjez rjanoscze, rozbite, z kremju a ranami pschikryte, blęde, tschepotale, z czerniowej krómu na hłowje; ně, tute swjeczo pokazuje tamne čęščo, kij je hordoznje z rowa staniko. We rowje, hdzej so druhé čęščka woħidža, je tute čęščo njebjesku krasnoscz děstko, módrjeńcy, kij běchu pschez schwikanjo nastale, su so zhubiske, cziste, bjez znamjenja pschětratohu čerpjenja je widzimy, wschě ranę su zahojene, jenož tamne pječ ranę na rukomaj a nohomaj a we stronje je wone wobkhowane k znamjenju wutrobitohu wojsowanja a sławnego dobycza, a město černiowej króny je joho hłowa někó wobdata z jasnymi pruhami. Tak dopomni swjeczo na krasnoscz a spodžiwnu rjanoscz we rowje z nowa wožiwenego čęščka Chrystusowoho. Njebjeska hordoscz, we kotrejż so Chrystus na horje Thabor jeno wołamilnenja dołho polaza, wobdawa joho po horjestaczu stajnje. — Tola podobna hordoscz je tež naschim čęščam pschihotowaną; my wschitchy smy krasnomu horjestaczu powokani, tohodla mjenuje so Chrystus prěni, kij je z rowa wuschoł, toka pał „pschiūdże tež hodjina, zo wschitchy, kij we rowach leża, hłos syna Božego wusħyscha, a ze swojich rowow wuñdu, kij su dobre skutkowali k horjestaczu węžnoho žiwienia, kij pał su zło skutkowali, k horjestaczu suda.“ Wschitchy po taikim zas horjestanu; taž Chrystus we rowje njewista, njewostanje tam tež żadyn čęščwjeł, ale sprawni taž tež hręschnych so zas wot mordlych wubudža, a dōstanu myto po swojich skutkach. Zki wotsudža so k njepśhestawacym martram, dobri pał pschipuszcza so k węžnije zbožnomu žiwienju. To je poħonjowaca, pał tola tež tróšchtowaca a zawjesełowaca mysliečka, kij dyrbi nas poħnuć, wschoho zloho

so swědomicze paſcę, na puczu pōcziwoſcęw swěrnje dale kroczię, na nim so żanych wobceznoſcęw boječ, dokelž jenož ſchtóž wojuje, dobudże, a ſchtóž dobudże, budże pschi horjestaču z kraſnej krónu wudebieniu.

Z prawicu pokazuje ſwieczo t njebiju, t njebiju, hđež Žežus nětko na prawich Wótcia ſebjo tamne myto wužiwę, tiz je jomu njebijefi Wótc wudželič. K tam manę tež my swoje woczę, a swoju wutrobu złozię, hđež wón je, naſch kniez a miſchr, tam dyrbimy tež my bęczę. A ſchtó njedyrbiał žadacž za tamnym městom, hđež ſtajne ſwiate wjeselo, mér a pokoj knieži, hđež žana ſmijercz, žana grudoba, žana bojoſcz wjach njejo. Tola kaſ tam pschiindzem h dola ſylzow t wěžnym wobydleniam zbožnych? To wucji ſiwica božoho horjestača, tiz khorhoj džerži. Ma ejo pokazuje tutu khorhoj? Schto znamjenja, hdyž wojswo so z bitwą z pozběhniemy so zmahowacimi khorhowymi domoj wróci? Kóždy wě, zo je wone hako dobyčeř z bitwą wuſchlo. Ze pak wójſtu khorhoj wzata, pschi-njeſe jomu to najwjetſchu haňbu. Khorhoj je potajſtim znamjo dobyčeja. Toho-dla pschedſtaja so horjestanjeni zbožnik z khorhowju we ruch. Khrystus ſtoji tu hako dobyčeř, hako najławniſchi dobyčeř, won je dobyk na njeſtcezelach, kottij psched nim hiſcheze pschewinjeni njebutu, na njeſtcezelach, tiz joho hacž do ſmier-eze pschewiczhowacu, dobyk na hręſcie, ſmierze i rowie. Won wohaniſi svojich njeſtcezel, pschez to, zo horjestanu na tſeczim dnju, kaž bě to ſam do předka prajk, pschewint hręch, dokelž pschez krawnu wopor na kſchižu njebijefiho wótcia wujedna a wodacho hręchow nam zaſkuji. Won je pschewinkt row a ſmierze, dokelž njeſtcezel na wěžne swoje wopory zdžerzeč, won je pschewinkt helu a jeje wjercha, z kotrehož poddanſtwa won duſche wumogi, haj same njebio je won pschewinkt, dokelž tak doſko zanknjene durje zaſ wotewri. A z kotrej brónju je tón zbožnik tutu krawnu bitwu dobyk? Venicžka bróni to bě tón kſchiž, na kſchižu wiſajo je won swoje dobyče ſwieczič, a tohodla khorhoj tež na kſchižu wiſy.

Dobyčeřſtu khorhoj dyrbimy ſebi tež my dobyče. Veno ſchtóž tajku khorhoj ſobupſchinjeſe, toho pschipóznaje njebijefi Wótc hako towarſcha a ſwěrnoho wojska swojoho bójikoho syna, toho jeno pozběhnie won t herbjej njebijefiſke kraſnoſcę. Ma kaſke waſchnjo pschiindze jedyn tajkej khorhoji? Pschez lenjoseč a ſiwkoſcę, pschez mjeħke ſiwienu njeſtcezel ſebi ju jedyn. Tamny wojač, tiz we ežasu bitwą něhdže ſhowanu leži, abo ſnadž t njeſtcezelam pschiindze, zhubi ejeſcę a ſiwienu. Njebijefi dobyčeř njeſtcezel nam džel bracž dacž na swojej kraſnoſcę a na wěžnym ſiwienu, jelizo ſinj ſiwi a bojazni pschecziwo njeſtcezelam naſchje duſche. Ale we naſchim ežasu dopomni naſ khorhoj tež hiſcheze na druhe wojo-wanjo. Kóždomu je derje znate, zo mócný njeſtcezel ſo pschecziwo kſhesčjan-ſtwej zbehā, žohnowanja, tiz je wone za kraje a ludy rožschériko, přeje a zacpěwa a tohodla wſchē prawa jomu rubi a tak doſpołnje je wukorjenič ſo procuje. Tu njedyrbi ničtō lenjoho pschihladowarja cjinicz, ale kóždy we ſwojim powołaniu za Khrystusa wojovac, pod joho khorhoj stupic, žanoho džika a wopora ſo ſtróječ. Veno taſ može ſebi jedyn rhanu dobyčeřſtu khorhoj dobyče, a za potomnikow plody kſhesčjanſtwa wobſhowac.

Tajle rjane wěrnoſcę wuči nas swj. chrkej pſchez ſwječo Božoho hrjeſta, kiž we jutrownym čaſu na prawej stronje wołtarja ſtojo widžuny.

Im. II.

Rom a ſwjaſtih wótc.

Na 143

Nimale poſdra ſeta je ſo minrklo, zo buchu wołydlerjo Roma rano pſchez kanonu italskich wójskow pod generalomaj Cadorna a Bixio ze ſpanja wubudzeni, a po wtrobithym wołarajom bamžowejne njebojazneče črōdi, kotrež pſchez woſebitu porucžnoſć ſwj. wótcia pſcheſta, czechyſeche njeſcheczelske wójsko do ſwiatohu měſta, a z nim a po nim črōdy zbežtarjow, a druhoſho njeknicjomnoho ludu z Italskeje a druhich krajow. A ſhto ujejo we tutym čaſu ſo ſtukowalo a džeſlalo na ſkaſenju ludu. Tola zmijlenje woprawdžith romſich je teſame woſtało, dofeļ derje wjedža, zo Rom žeaneje wažnoſće ani hało pſchekupske město ani hało twjerdžizna a tež nic hało hłowne město italskoho kraleſtwia nima, ale zo ma swoje chleb zbožo ſo jenož džakowac̄z bamžami, zo ma wažnoſć jeno hało sydło wjerečha kaſholiſteje chrkwe. Tež tamna ſtrona, kiž czechyſehe we Romje italskoho krała a wjerečha kaſholiſteje chrkwe je ziednočic̄z, je to za njemožnu węc ſpóznała, kiž by ſo tola jenož na njeſprawnym puču wuwieſcz mohla. Tak kóždy nětſiſche zrudne woſtejnnoſće wołgaruje. Wopuszczenny je ſwjaſtih wótc wot mócných tutoho ſwěta, kiž drje pſchikhadžea, zo buchu jomu swoju ſobužnoſć wuprajili, ale žeaneje poſmoch ujeſchiniſju a tež ujeſlubja, kiž z nim ijenje cžinja, tola z tamnymi wołokołhodža, kiž ſu joho wuſibili. Tak hoſpodowachu we jutrownym tydženju we Romje 19 kraleſtvičnych priuſcow. Jedyn wopraſcha ſo junu ujelepje jenohu romſiho zmijana, cžohodla wón tež do Quirinala (to je rjany bamžej wzaſt hród, we kotrymž italſki krounprinc bydli) ujeſchikhadža. „Ja ſo Quirinala paſu,” woſmłowi jomu tutón, „dokež tamni, kiž tam bydla, ſo prawow mojohu krała mocuja, a wóru mojich wótcow z nohomaj teptaju.“ Kuž tutón woſobny ſemjan, tak ſudži cžly romſki lud z wumzac̄zem tamních, kiž ſu z nowym kňežerſtвom pſchicžahnyli a we joho ſtužbje ſtoja. Šwoju ſwěru a džeczowſku luboſć wuprajili lud pſchez deputacie, kiž ze wſchēch dželow měſta k ſwiatomu wótcie pſchikhadžea. Ujeſchecželojo chrkwe měnja drje, zo ſu nětko to doſahnyli, za cžimž tak dołho žadachu, ale Bože pučeje njeadža ſo pſchez myſle cžlowiekow woſmjezowac̄z a poſtajic̄z. Zwonkowne na chrkwi drje moža njeſchecželojo pſchimac̄z, chrkej ſama pak ſtoji njeſchecžemita a roſeže hac̄z do konca wſchēch cžaſow. Šwetnu móć móža drje bamžej na wěſty cžas wutorohnyc̄z, ſtaſu pak njebuđa powaličz. Pius mócný ſchedziw, kiž nimale 26 lět chrkej wjedže, a to wjedže we tak cželkikh cžaſach, nje-piſaſche wot ſwojohu prama, woſtanje, zo by ſwetej cyku njeſprawnoſć ſwojich nje-pſchecželi jaſnje poſkaſak, ſrijedža mjez nimi, wón woſtanje, tak husto hac̄z ſo tež piſaſche a wot joho njeſchecželi wudawaſche, zo je na tym, Rom wopuszczic̄z. Wón je we Romje ale tu — ja th; dofeļ Batikanski hród, we kotrymž wón bydli je wot wojskow woſdaty, haj pſchi ſamych wrotach k Batikanej ſtoji italska wojerſka straża. Zo je ſwjaſtih wótc jath, a zo chrkej żaruje, to bě tež woſobnje we martrownym tydženju a jutry widžec̄z, dofeļ ſo hnuijace ceremonije a ſwiatocžne

Boże służby, tijž hewač chrkwe, a wosobnje Pětrowu chrkej z pobožnymi napjelni, swječicž njemogžachu, a runje tež tuthych chrkwienskich swjatočnoſćow dla, na kotrež su romšč tak zwuczeni, a kotrež su pschez něſiſte wobstejnoscje zatorhnjene, su woni tak njespokojni, a žadaja za pschemenjenjom. Boh pomhač jim sforo jich sprawnu žadoſć dopjelnicž.

Nowinki a powięscze.

Z nasheje diöcesy.

Z Budyschyna. Wudželenjo swj. sakramenta firmowanja we serbskich wosadach, tijž dyrbjeſche so wloni khoroscze hnadnoho knieza biskopa dla wotkorcjič, budje so lětſta něhdom po Božohu čjela dokowanju stacž.

Z Budyschyna. Na wucjerškim seminaru věchu wot 4. hacž do 10. hacž po pismone a ertne pruhowanja tamnyh seminaristow, tijž po slōnčenym 6 lětnym pschihotowanju seminar wopuſtečja, kaž tež tamnyh młodych wucžeri, tijž maja po zakonju za dwē lěče po wustupjenju ze seminara swoju křmanoscž k wucžerſkomu zaſtojnſtwu pschez pruhowanjo wopokaſacž, a potom halle móža statne wucjerſke města dostacž. Abiturientſke pruhowanjo wotpołozicu džesacžo seminaristijo a to: k. Grólmus z Radworja, tijž pak hžom nimale dwē lěče město pomocnoho wucžerja najprjedy křwili we Radworju, potom pschi někotrych ſchulach dreždanskieje diöcesy derje zaſtawasche; k. Plevta, tijž dyrbjeſche tež hžom psched lětom seminar wopuſtečjič a hako pomocny wucžer we Lipku ſkutkowacž; k. Jan Scholka z Ždowia; k. Engler z Oſtricha, tijž hacž na dalsche hako pomocny wucžer pschi tachantſtej ſchuli woſtanje; k. Herzig z Oſtricha, tijž bu tež hako pomocny wucžer do swojoho wótenoho města pôſlany, k. Petrich z Budyschyna, tijž na křwili do Neuleutersdorfa pschinđe; k. Endler ze Schérachowa, kotremuž bu tež město pschi ſchuli jeho narodnoho města pschipolazane; k. Wiſchek z Dreždjan; k. Runge z Chemnic a k. Rößler z Budyschyna, tucži tſjo dôstanu města we dreždanskiej diöcesy. Wólbokřmanostne pruhowanjo wobſtaſtej dotalnej pomocnej wucžerzej k. Scholka z Radworja (rodž. z Wotrowa) a k. Brendler z Lipka (rodž. z Oſtrica). Boh žohnuj prócu a ſkutkowanju młodych wucžeri, zo výchu jím dowérjenu mlođoſć w bohabojoſći k wuzitným ſtaravam čłowjeſkoho towarzſtwa wotčahnhly. — We nětko započatym nowym ſchulskim lěče je we seminaru 8 seminaristow, (mjez nimi jeno jedyn Serb, Kubanč z Radworja). Licžba präparandow pak je 28, (tak wjèle jich hiſčere ženi njebe); čjisami pschihotuja ſo tu z džela k pschivzacžu do seminara, z džela k dalschim ſtudiam na gymnaſiach, z džela tež chcedža ſo jeno dale wudospołnicž a potom druhe powołanja ſebi wuzwolicž, kaž pschi poſcze a t. d.

Z pola Braschenjo. Kaž we „Bautzner Kreishblatt“ čjitamy, ſtej wši Zitt a Komorow, tijž běſtej dotal do Njeſwacžidla zafarowanej, z dowolnoſću ministerija do Rakec ſo pschefarowacž daloi. Dokelž pak ſu we Zittu tež něſto katholſkih wobſedžeri, výchmy radu žhonili, hacž ſu tež tucži ſobu do Rakec zafarowani, abo ſnadž pschi tutej pschiležnoſćji do Ralbic??

Tak daloko hacž my węc znajemy, stej wsh z chłym swojim wobſedzeństwom do Rakec zafarowanej, po tajkim tež katholisch wobſedżerjo. Tola pschi cyłej węch dwoje pschi pomnith, mieniujich, zo je pschi ważnych winach m óžno, zo so wsh z jeneje farſteje wosadž do druheje zafarowacž hodža. Tif a Komorow mějeschtej do Njeſwacžidla k najmjenſhom hiscze jemu tak daloki pucž, kaž do Rakec, haj Komorowſch dyrbjachu pschez Rakech abo k najmjenſhom czijsze bližko pschi Rakecach do swojeje prjedawſcheje farſteje cyrkwe kchodzicž a tohodla węſci je ministerium jich próſtwu dopjelnilo. Druha węc je, zo pschi podobnych padach katholisch wobſedżerjo mějchanich wſow zahe so za to staraja, zo bychu ze swojimi wobſedzeństwami so do tamnyh katholisch farow zafarowacž dali, do kotrychž su hacž dotal pschipokazani byli.

Z Budyschina. Kaž so nam wožiewi, chedža někotſi katholisch Serbja na Walporu do Philippendorfa hicž. Shtož chce so k processionje pschizantkyež, móže do tachantskeje na dopolniſche Bože ſlužby pschincž, wot jow powiedże so procession dale.

Z dreždjanſkeje diöceſy.

Z Dreždjan. Nasch cjeſcjomnyh krajnyh wótc, kral Jan a kralowna Amalia stej po radze lekarjow po jutrah do Tirolſkeje pucžowaloj, a 12. ha- pryla wjeczor zbožomnje pschi najmjenſhini wjedrje we Riva, měſiaczlu, kij na poknodenym brožy jézora Garda leži, swoje dalsche bydlo na někotre thđzenje wzałoij. Wóh pschimyedž nam Jež poſylnjeniej zas do wótciny, zo byſtej žadny ſwiedžen 50 mandjelskoho jubileja, kotoromuž so chly kraj zraduje, prawje wjeſojej mohlej wobończ.

Z wulrajo.

Z Varlina. Němſki rajchſrat bu 8. hapryla na cjiče a jednore waschnjo tež bjež božich ſlužbow wotewrjeny. Zapóſlancow bē jara mało pschitomnyh, to wſchak hinal bycž njemóže, dokelž wot nazymja jow bē najwjetſchi džel thđſamych na ſejmach swojich krajow pschitomny, a lědoma ſu wuradženja na nich ſkonečne, zapoczynają ſo nowe we rajchſracze, kij tola tež k najmjenſhom někotie měſach doſho zapóſlancow na wobſiaranju swojich domjachch naležnoſcžow, dželow a zaſtojniwów zadžewaju. K tomu pschindze, zo maja we Varlinje za swoje pjenjezh živi bycž, dokelž diāth hacž dotal njeſſu pschizwolene. Jara ważne zakonje Bismark k wuradžowanju pschedpołožicž njeſlubi, tola pak budža wſchelake próſtwy a addressy pschiležnoſcž doſhim a kruhy rozmiłowjenjam podawacž. Tak ſu hijom dawno próſtwy za wupolazanjo jesuitow ſkazane a pschihotowane, haj woſko ducenta tež hijom wotedate. So rozem, zo tež katholiska ſtrona pschi tym z meroem wofſtač njeſože, dokelž bjež wobaranja njeſmje ſo nichio wurubicž dacž; tohodla budža tež addressy za jesuitow a duchowne rjady a za potkoczenjo ſwobodomurjerow ze wſchęt róžtow Němſkeje na rajchſrat ſlane.

Z Fuldy. Kaž so druhe lěta nazymu němſch biſkopojo we Fuldzi k wuradženju wſchelatich naležnoſcžow zendžechu, ſia ſo to lěſta hijom wot pruſtich

biskopow we zańdżenym thdzenju. Nowy schulski założ je najskerje hłowna wina, tiz mjeńchow cyrkwe lętsa tak zahe hromadu pichinęc da; dokelž dohlad ludowych schulow njedyrbi so netko stacj we mjenje cyrkwe, ale we mjenje swētnoho knie-żerstwa. Hac̄z dotal drje je so pschez tutón założ we prawdze mało pscheměnko, dokelž je dohlad schulow skoro wschudzom we thchsamych rukach wostał, ale za ně-kotre lęta drje budže mało katholickich duchownych, kotrymž budże so dohlad ludowých schulow dowérciż.

Z Tuld y, 11. hapryla. Tudy zhromadzeni pruscy biskopojo su krótki pa-styrski list na swojich duchownych wozjewili, we kotrymž jim radza a postajeja, kat̄ maja so pszechzivo nowomu schuliskomu założenj zadżerječ, zo bychu po jich mōžnoſću straci a grudne sejchowki tutoho założenia za nabožne n oczehnjenjo młodocjje po-mjeńsheli a zbehali.

Němjska. Taza husto czini so we Němskej swērnhym katholikam wot libe-ralnych nowin w a tež wot podobniye smyslenych muži we sejmach porok, zo woni żaneje wotcziniske luboſcze k Němskej njecejuja, zo so za euge naležnoſće, woſob-nje romſte jara pilnje staraja, zarjadowanju nowej Němskeje pak zadżewti do pucza kladu. Zo so tajše poroki najhuszijho bjez wišczejewi wina a dalszeho do-pokazma czinija, je znata węc. Wysche toho, zo su we poslensjej wójnje runje tamne krajinę, kotrychž wobydlerjo su wjetſchoho džela katholick, najbohatsche smělne dary za wójtſto a ranienych woprowatati, su tež katholickie sotry wschelakich cyrkwin-skich zjednoczenjow hordžinſte dopofażi kſic ejezanskieje a wotcziniskeje luboſcze dawali, taž može jedyn to husto z horta wojatow, tiz su jich spomožne ſtutkowanjo wi-dzeli abo sami zhonili, slysciecz. Tež njestroniske nowiny njemóža jim kwalbu zapowiesječ. Tak piſa protestantska belletristiska nowina „Daheim“ takle: Pszech měrnjeńcu wojakow jědze czichho jednoręk rebłowanych nōz, na nim pobieżne miloſcziwe sotry. Z Poznaisſeje su sem khwatali a poſtrowieja so na najjeſczom-niſcho wot wojakow, kóždy wę tak spomožnie a luboſcjiwje wone wschudzom ſtutkuja, kat̄ dobrocjivje a miloſcjiwje wschudzom pomhaja. Mjez nimi su woſobne žoniske, tiz derje francózsch, pólscy, němcsy rycza. Brashcha so je jedny wo jich mjenia, wotmkowjeja, to je „ſotra Barbara“, „ſotra Marija“. Swójbu ženi njemjenjuja, dokelž su ju na węcje wopuſtchzili; ſledži jedyn za njej, ſlyſchi jedyn husto stare pólscy zemjansle mjenia. Ženi njewuproja so wone we wójnje samej, jeno ſtuki kſiejeſzanskeje miloſcze maja psched wozjomaj.“ We jenym druhim czíſle piſa tamna nowina dale: „Psihi zapoczątku wójnę buchu přenije armeji pschipolazane 60 diakonissow z Kaiserswertha a 150 miloſcjiwych sotrow z Deuža; druhzej armeji 70 diakonissow z Königsberga a Berlina a 150 miloſcjiwych sotrow z Deuža; tseczej armeji 12 diakonissow z Trenza, 12 z Wrótſlawy a 150 miloſcji-wych sotrow. Hac̄z do 24. augusta 1870 buchu z nowa k wójſcej pschipolazane 3 diakonissy a 219 katholickich sotrow ze wschelakich mestow, a tež pozdžisjho je liczba miloſcjiwych sotrow na bitwiſchczach pszechy pschibjerala.“ — Nowinu mje-nuju ſtawh wschelakich cyrkwinſkich zjednoczenjow z mjenom „miloſcjiwje sotry“, tola pak njejo jeno tamne zjednoczenjo, tiz my miloſcjiwje sotry swj. Korla Borro-mäiskoſko mjenujemy, tak spomožnie ſtutkowało, ale ſtawh wſchelakich tamnych zjed-

noczeństwów, kij su k położenju człowięstko hübjenstwa pod wschelakorymi mjenami we katholickiej chrkwi nastale. Z dweju provincow Pruskiej jeno, z Rheinlanda a Westfalskeje, dżelsche 1567 sotrow wschelakich jednoczeństwów a 342 miłoścziwych bratrow, po takim 1909 klóschtyrskich stawow na bitwischczach, a wojskowych lazaretach a dawasche tak najrijetši dopokaz wérneje luboſeje k bližchomu a k wotczinje, a wjesoleje woporniwosče za zbožo swoich sobuczlowiekow. Přez pilne a luboſcziwe wothladanjo tħsacow ranjenych a khorých wejalow su sebi njeplaczemne zaſlužby nahromadžili. Ale njedžak je swētowa mzda, tola móže jich tróštowac̄ slubjenjo knieza: „Zbóžni su miłościmi; schtož scze najmjenšchonu mojedla cijnili, to scze mi cijnili; džieje k wjesolosći węžnoho živjenja.“ W nowiſkim času dostawaja pschedstieječeřki wschelakowych klóschtyrskich domow, kotrejch stawów su so we wothladanju khorých a ranjenych wojakow wuznamjeniti, wot kralowny a kheżorli džakowne listy, kij jeje spokojoſeč z jich skutkoranjom wupraja.

Z Trebnic. Tudy wotpołožichu 6. hapryla 10 kniežnow swoje sluby jako miłoſcziwe sotry swj. Koralia Borromäiſtogo. Skutkowanjo sotrow namaka pola wjehitich, tež njeſatholickich zaſluženu kħwalbu, a my so nadžiemy, zo tejame ciky rumm klóſchtyr za nějšto čjasa dōstanu. Hac̄ dotal mójeſche jeno matk džel k dalschomu skutkowanju miłoſcziwym sotram so pschedpodac̄, druhí džel pat hishcze so porjedža a wutwarja.

Z Elsaza. We Lüxelhausen wróciſi so psched krótkim mlobu a nadath fabrikant Scheidegger, kij milliony wobſynje, katholickej chrkwi. Tuta joho kroczel da cím wjach we sebi ryczeč, dokelz tónsamu jenej z najwosobniſich a najbohatſich swójbow chłoho Elsaza pschiſkuſcha. Joho zuata multa dobrocziwoſeč je jomu tutu hnadu wuſtukowała. Joho dželaczerjo z wjesolosći wótſe plakachu, hdyz swojego dobrocziwego knieza přeni króz k swiatomu wopramienju hicž midžachu.

Rakuska. W tuthym kheżorſtwje njecha k prawomu mčrej pschiueč. Wot lěta 1860, w kotrejž bě kheżor nuzowanu psched njezbožownu wójnu znova konſtitucijs abo wustawu dac̄ (po fotrejž maja tež krajni zaſtupjerjo do kniežtwa soburyczeč), traje wojowanoſ politiſkich stronow. Najprijeđi chħysche zahūnath minister Schmerling wſčhe kraje kheżorſtwia w jenym parlamente abo rajchsraze zaſtupjene mčę. Tola nimale ħħeſčelte nuzowanjo a pschedzehanjo njeſchiniſe wuherſke traje do rajhrsata. Duz wulahnu so po njezbožownej wójnie 1866 nowy rjod; naſta dualismus abo rozdželenjo kheżorſtwia do Eis- a Transleithanijs (tafkaj ženje wobſtaka njebē), taſ zo mějachu Wuherjo swój wosebith parlament w Peſčiže a zo dyrbjachu druhe kraje we Winje swoje zhromadne naležnoſeče wuſradžowac̄. Ale tež to njeidžesche, dokelz chħechu we Winje Němcy kniežieč a pôdla druhe ludy, kij su wjesche, potkoczeč. Wjach króz pschemiēnjaču so ministerſtw, hac̄ Hohenwart pschiubze a prawy pucž nastupi, na kotrejž chħysche wjehitki ūdam rune prawo dac̄. Tola němſka a wuherſka strona wiedžesche kheżora wot prawoho pucža zaſhy wotraschieč, zo by njeſprawne kniežtvo nad druhiemi wobthowaka. Hac̄zrunje pak bu Hohenwartowa föderalistiſka strona na kħwilu wotsironjena, mjeſeſche a ma hishcze wulju móć we wſček kheżorowych

krajach. Kunje dyrbi so w najważnišim kraju, w Czëſkej, z nowa na sejm wuzwolecz, dokelž bě tak mjenowane liberalne ministerstwo dotalnhy sejm, hdźež věchu fôderalistojo we wjetšchinje, rozpuszczone. Njesprawnoho wólbnoho rjada dla stej sebi wobej stronje na mnnohoſci krajnych zapóſlancow nimale runej. Duž naložuje kózda strona wschitko móžne, zo by dobyła. Knježerstwo pak pomha liberalnej abo němskej stronje, kotrejz na zdžerzenju khějorſtwa nicžo njeleži a kotaž kraj bôle za pſchipad k wulkomu němſtomu khějorſtu pſchihotuje. Na fôderalistiskej abo statoprawnej stronje steji pak cykly zahorjeny čeſki lud, wulki džel starschoho zemjanſtwa a klóſchtyrſich prälatorow (taž Ossegſki), taž tež džel sprawne zmyſleñych Němcow. W krótkim so połaze, kota strona je mócnischa. Njech pak wypadnie, taž chce, Czěchojo niewotstupja wot swojoho staroho prawa. Dostanuſi mjeniſtinu hłosow, njeponádža woni na sejm; zmęcaſi pak wjetšchinu, njebudze ſich knježerstwo na sejm powołacž a woni wostanu w paſſiownej opoſicji (nopschezinny), taž zo khějorſtu k žanomu mèrej njeſchindže. Woni budža a móža czaſacž, doniž khějor ſo nuzowaný njeſpóznaſe, zaſy němſtoliberalne ministerſtvo ze ſlužby puſczeſic a Hohenwarta abo druhich sprawnych fôderalistow powołacž, zo by swoje khějorſtu a swoju dynastiju pſchi knjeſtivoje zdžerjal!

F.

Naležnoſcze towarzſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1872: ff. 240. Handrij Neicž; 241. W. Bj. z B.; 242. Jurij Lehmann (Kilank) z Róžanta; 243. Jurij Wiczaz z Ralbic; 244. Mich. Schejda we Marijnym Dole; 245. Michal Wagner ze Smolic; 246. Marija Nowakow z Čajacej; 247. Jakub Piech ze Smjedzec; 248. Michal Rynež z Baſenecy.

Na lěto 1871: ff. Jurij Wiczaz z Ralbic; Wagner ze Smolic.

Na lěto 1870: I. Jurij Wiczaz z Ralbic.

Dobrowolny dar: Mich. Kella z Chr. 5 nsl.

Zemirjetej sobuſtawaj našch. towarzſtwa: Jurij Wiczaz z Ralbic. Hana Bułowa ze Žyjic.

Na s. Marka 25. t. m. popołdnju wot tſjoch budže z hromadžin a wubjerkla i pſchihotowanju cyrkwe w Čzornečach abo Vaczonju, a to w Libonju pola I. kublerja Piecha.

J. Kuczanek, can. cap. cantor, pſchedsyda wubjerkla.

Dary za cyrkę w Čzornečach abo Vaczonju.

Še czeſcji Bozej a i ſpomoženju duchow fu dale woprowali: ze Smjerdzacej, hromadzene pſtež i. wubjerkownika Kummera: Mieławich Čjornak 1 tol; Boſeſej Lehman 2 tol.; Petr Kmiecž 15 nsl.; P. Družman 15 nsl.; Sarenk 5 nsl.; M. Měka 1 tol.; Katha Schimankowa 5 nsl.; Wórschla Heinkowa 2 nsl.; P. Jacejkaw 10 nsl.; Mitt. Kuczanek 15 nsl.; Mitt. Mitasch 1 tol. 5 nsl.; Marija Leparec 5 nsl.; Michal Woło 20 nsl.; Mitt. Kuczanek 5 nsl.; M. Serbin 10 nsl.; M. Rul 10 nsl.; Mitt. Kral 10 nsl.; Jak. Biedrich 6 nsl.; J. Piejman 2 nsl. 5 np.; Mich. Domaschka 5 nsl.; Mitt. Domaschka 5 nsl.; M. Wenk 5 nsl.; M. Kubasch 8 nsl.; P. Rychtar 7½ nsl.; Mich. Biedrich 10 nsl.; Mitt. Wincar 10 nsl.; Jak. Bjarſch 15 nsl.; Mitt. Tamer 5 nsl.; Mich. Biedrich 5 nsl.; P. Woło 2½ nsl.

Hromadze: 5938 tol. 8 nsl. — np.

Czíſčenak L. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholicki Poroś

Wukhadźa prěnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósce
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy časopis,

wudawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Jurij Łusčanski.

Číslo 9.

4. meje 1872.

Lětnik 10.

Nač steji z nowej chrkwi w Czornebach abo Baczonju?

Hdy by so mje takle zwiedzivý a zo wšchitko duchownje wužitne zahorjeny katholicki křesćian praschał, bych jomu z dobrým prawom a z wérnej radoſcěj wotmowlit: Der je, hac̄runje moħlo hi schčze lěpje stac̄!

Wot 6. januara 1870, na kotrymž je čiščzana zjawnia „próstwa, nowu katholicku chrkę naštupaca“ wudata, je „wubjerk ē pschihotowanju założenia chrkwi w Czornebach abo Baczonju“, kaž so wón psched chrkwienskej a swětnej wýškynosc̄i mjenuje, zapoczątk hromadzenjo pjenieżnych darow, kotrež so do zapisneje knihi pola pokladnika w Budyschinje zapisuju a pod wobledzbowanjom tachantskoho konſistorija na pschihotne waschnjo wěcze wupożyczuju. Druhe daru ē twarjenju chrkwi, kaž kamjenje atd. zapoczątu so hromadzic̄, kaž bórzy budže wot hnadnoho ē. biskopa w dorozomjenju z tymi, kij chcedza so ē teſle chrkwi džeržec̄, postajene, hdze ma chrkę stac̄. We swoim časzu budže potom tež zapisowane, schto je tón abo tamní za chrkę z poſtliczeniom wjezbh (fóry) abo ruczenoho džera činik. Kaž je to pschi wſchelakich chrkwienskych a druhich zjawných twarach bylo, tak budže, da-li Wôh, tež pschi tymle: wjèle stanje so pschi joho wužedzenju dar mo, schtož pschi privatnych mnohosež pjeniez žada. Darjena budže najprjedy hido leżownosc̄ za chrkę. Czornečenjo su zhromadnije hido taku poſtliceli, a Baczońsc̄i chcedza so tež zjenocžic̄, zo bych u ē. biskopej twarne městno za chrkę na swojich leżownosc̄ach psdiopokazali. Pschi blízkoſeži wobeju wsow budže drje čežko rozsudzic̄, w kotrej by chrkę ē spokojnosc̄i w ſchitkach staka. Tola tudž dowerjam so dospołnje nashej duchownej wýškynosc̄i. Dalskim dobrotzjeram budže kóžde město prawe a czi z jeneje abo dweju wsow, kotiž maja do jeneje dweju mózneju chrkwienu městow wo někotre minutu dale hac̄ do druheje, podezisnu so radu sprawnomu poſtajenju swojoho biskopa.

Na jenym poskiczonmeju městnor a to najsskerje na chle darjenym budže so wotmyślena chrkej twaric̄. Alle hdy? prascha so mje njeweriv̄ Domasch. Ze-li joho praschenjo chle njeſebic̄ne, dha chcu jomu dale wotmokwic̄.

Hac̄zrunje by někotryžkuli rad̄y wibzał, zo by ſo z twarjenjom bórzy za-począł, hdyž wón pjenježny dar „k Bożej czesci a k spomoženju duszhow“ (taž my z prawom jón mjeniem) wopruje; dha je wubjerk tola wobzamkuł 26. februara 1870, zo ſo z twarbi halle zapocznie, taž khęſte budže 10,000 toleri hotowych pjeniez nahromadzenych. Zo to nětko hishcze njeſe, leži w naturje węch sameje a njewotwiſuje wot wubjerkfa ſamoho. Wubjerk je czinił, ſhtož w joho možnosći běſche, a prócuje ſo dale. Wón nětko hido z džakom mjenuje nic ſnadž někotrych, ale hido ſta dobroczerjow. A druhe ſta hishcze czakaja a ſebi roz-myſleja! Někotry ſo tež wſchelato ſebic̄nje zamolkwa a njecha dobru węc ſpēchowac̄! Saro lochko je, na falschne wuzamolkwenja wotmokwic̄. Na pſchi-klad: „Tón abo tamny hishcze ničo dał njeſe!“ — Daj th předby, jomu k ſežehowanju pſchiklada! „Bohath je mjenje dał dhjſli ja khudy!“ — To njeſe žadny daw̄, kiz swētna wyschnosć po zakonju wotméri a kiz po zamozjeniu ſo žada, ale dar, kotryž Bäh po joho wulkoſci a tež po wotmyſlenju dawaczerja pla-czi! „To mi ničo ujepomha!“ — Šhto praji luboſc̄ k bližhomu? Z tobu žane ryc̄e njeſsu! „Khrósc̄zanſka wosada ſo njeſmē torhac̄?“ — Hdze je Böh tak poruczik? Tež ralbic̄zanſka a wotrowſka wosada je ſo wot Khrósc̄zanſkeje wottor-hnhyka! Hdž hcesch tak njemudrje ryc̄ec̄, dyrbis̄h wobżarowac̄, zo je ſo preňja kſchec̄zanſka wosada w Fernzalemje tak bórzy począła „torhac̄“, a zo je ſo kſchec̄zanſtwo do wſchęch ſwētadželow rozpschestrélo! „Šhto pomha tam chrkej z jenym duchownym, hdž zmęja ludžo pſchi tym tola daloko na rauſche khodzic̄? A je tajka chrkej za duchownoho jenož wobczęznoſc̄, dokelž njemóje bjez staroſcze wotenc̄?“ — Najprjedy hodži ſo wotmokwic̄: dha njeſmē nihdze chrkej z jenieckim duchownym bjez. A tola je tajſich wjele. Wſchak móže potom wjetſchi džel woſebje tež starskich ludži na dopołniſche Bože ſlužby khodzic̄ a woſebje tež po-połniſche a na dželawych dnach móža ſo bohatſcho wophtowac̄; pſchetož njetrjeba w kóždym domje něchtóžkuli doma wostac̄, taž to nětko je, hdž ſo druzh chle do-połd njo wot doma zdaleni. A ſhtož wobczęznoſc̄ za duchownych naſtupa, woſtanje wona ta ſama a jenajſa. A ſlonečnje njeſe kruc̄e poſtajena węc, zo dyrbitani pſchech jedny duchowny wostac̄, ale pod pſchemenjenym wobſtejnnoſc̄emi dže je tež móžno, zo zmęjetaj dwaj ſtutlowac̄. „Hdy zmęjecze 10,000 toleri a hishcze wjach?“ — Böh, kiz čžkomječe wutrobh wadži, wubudža pſchech nowych dobrocze-rjow we Serbach wſchitkach powołanijow, kóždeje starobý a wosad̄, kiz bjez na-pominanja a pſchi wſchelakich pſchileznoſc̄ach dawaja, woſebje tež w testamentach na nas ſpominaja, a tohorunja bjez Němcami, dokelž tež my Serbia poměrnje wjele za Němcow woprujem, taž za Bonifacijowe towarzſtwo, za němſki ſtacijon w Parizu, lětsa za khęſu khorych w Kaiserswerthu pola Rajna atd. atd.

Pſchi pſchibjeranju nowych dobroczerjow a pſchi ſwērnoſc̄i dotalných, z kotrychž ſu wſchelach hido wjach krócz dary woprowali, njemóje dotho trac̄ hac̄ ſ dohromadzenju 10,000 toleri. Šchtřiprocentſta daní naſkich kapitalow (z wu-

wzaczom mjenowanym 500 tol. we rozprawje z Libonja) wunoſcha hižo rjanty pje-njez! Nashe kapitale, kiž je wubjerf zhromadžil a hromadži, njeſmědža pak ſo k ničomu druhom u načožic, hacž za twarjenjo cirkve w Czornečach abo Vaczonju; pſchetož džewjath paragraf naſtich wuſtawkow, kotrež je w yſchnoſež wobkručiſka, rěka taſe: „Měl-li ſo wubjerf dobrowólnie*) prjedy rozwjazac, hacž je joho požadane wotpohladanjo doſpěte, dyrbi wón na hromadžene ſredki tachantskomu konfiftoriu abo druhej wychnoſezi k tomu koncej pſchepodac, zo by wotpohladane twarjenjo cirkve w Czornečach abo Vaczonju ſo pſched wo-cjomaj džeržalo, doſpělo a wuwjedko.“

Hdyž hiſčeze pſchidam, zo je wychnoſež 23. novembra 1869 wubjerkej, hdyž ſo pſchihotowaſche, hižo wuprajila, kaž w naſtich aktach ſteji, „ſwoje počne pſchipóznačo za joho kwaliby hōdne a Bohu ſpodobne proćowanjo a najlepſhi wunoſek pſchaka“: dha je wſchitke napſchecziwotvyczenjo pſchecživo dželawoſcji wubjerka k założenju nowej cirkve jenož njerozomne (dokež ſo wjací zahnač njeromže), a ja mami prawo kóždomu Domaschej prajic: Njebudž njeremiw, ale weriw!

Kſchecžanska luboſež k bližšomu zložuj ſo dale na Bože ſlužbenja a radu Božoho ducha: „Masch-li wjele, dawaj nadobnije, masch-li mało, pytaſ tež to mało rady dawac.“ (Tob. 4, 9.)

W Budhſchinje, po libonjanſtej zhromadžiznje 1872.

Miſchal Hórnik, farač,
w tu khwili poſkadnik ſpomijenenoho wubjerka.

Nowinki a powjeſcze.

Z naſteje diöceſh.

Z Libonja. Na kubie k. Michala Pjecha běſche 25. hapryla popołdnju zhromadžizna wubjerka k pſchihotowanju cirkve w Czornečach abo Vaczonju, na kotrež běſche 25 wubjerkownikow a hofci pſchischko. Zhromadžiznu wotewri wysokoſtojny kniez can. cap. kantor Kuczanek z Budhſchina hało pſchedſyda. Wón rozkladze, zo je naſtich wubjerf zjenočenſtwo za čeſcęowinu, wužitnu a tohodla podpjeranja wſchitkich katholickich hōdnū naležnoſež, injeuijch za ſpečhowanjo Božeje čeſeče w tej ſo pſchihotowacej nowej cirkvi. Na to poda farač Hórnik z Budhſchina hało poſkadnik rozprawu wo wubjerkowej poſkadnicy. W pſchedpočožených nalutowařniſtich knižkach krajnostawſkeje banki (Quittungsbuch ic. No. 28560) na imeno „Storha-Ticharnitzer Kirchenbaufond“, běſche z cyła 5169 tol. 8 nſl. 2 np., kotrež móža ſo w ſwojim čaſu jenož z dowołnoſeži wubjerka a na piſowne wobkručenjo konfiftoriu zbehnyč. Hdyž ſo wot toho wotslicji (wotrachnuje) ta dań, kotrež je hižo ſobu zapisana hacž do zařízenoho 1. novembra 209 tol. 8 nſl. 2 np., dha je poſkadnik do banki 4960 tol. zapłaciſk. A hdyž ſo

*) Dobrowólnie ſo wón njerozwjaza, za to rukuja wſchitcy wubjerkownich; pſchetož wón körzy, kaž jedyn jich ſobſtar wuſtupi abo zemrje, na pſchipodnej zhromadžiznje město njoho nowoho ſebi wuzwola. Ta k wubjerk njerumrje a budze ſo ſtajne za ſwoju wěc staracj!

¶ tomu pschibadža 475 tol., kotrež ma poškodnica w pjenježnih papjerach (statnih a kamjencistich), a 500 tol., kotrež je k. farař Wels na imeno wubjerka wot-stupiš, kaž tež 3 tol. 8 nsl., kij su w hotowych pjenježach pola poškodnika: dha wupokazuje jo tašama summa, kotrež je w najnowiškim 8. číjile Katholskoho Pósta hako zjawne kwitowanjo darow za nowu cyrkę, mjeniacy 5938 tol. 8 nsl. ¶ tomu pschistaji poškodnik, shto je so wot cijasa posljenje zhromadžiznawdak a kaf je so hromadžilo. Něk da so swobodne słowo kóždomu, shtóžku li chyše neschto wo naležnoſći wubjerka předknejſč. Najprjedy wustupi k. kubler Lipicž ze žadocžu, zo by so tola skoro wuprajilo, hdze ma wotmyšlena cyrkę pschitici, hacž do Čzornee abo do Vacžonja. Dokelž pak je rozjudzenjo wo tym po 7. paragrafje naſchich wustawów abo statutow ordinariatej (t. r. wosebje k. biskopej) naſcheje diocesu we dorozhymjenju z pschichodne zaſarowanymi zaſtaſajene: dha pschistaji poškodnik k móžnomu wuwiedzenju k. Lipicžowho namjetu, zo by so najprjedy nadrobne wopisanjo katholiskeje wokolnoſci Čzornec a Vacžonja stało, a to po jenocžach (ajnhejtach) a po hlowach. Taſke wopisanjo chedža po žadocži wubjerka wuwiesč a potom hnadnomu k. biskopej podacž k. Piech z Libonja, k. Lipicž k. Schewcžik z Vacžonja. ¶ wudoſpołjenju wubjerka buchu dale do njoho wuzwoleni: k. kaplan Scholta z Khróscic, k. farař a radžicžer Schneider z Kulowa a k. kubler Piech ze Swinjarnje. Hdnyž potom jedyn wubjerkownik na to kédžnoſči wobroči, zo so z wěsteſtrony po móžnoſći pschecžiwo wubjerkowej naležnoſći agitiruje a dawanoſdarow so wotradža, dha wſchitich pschitomni taſke cijenjenjo po zaſtužbe wotsudžihu a napscežio tomu krucze protestirovachu, te znate kažace napscežiwořeženjo z dobrymi wotmoſtvenjemi wotražejo. ¶ spěchowanju wěch bu jenohlósnje deputacija wuzwolena, kotrež ma wěste proſtwy wuwiesč, a to: k. Warwik z Kanec, k. Lipicž, k. kaplan Scholta a k. kubler Kummer z Čassec. Dale powjeda jedyn wubjerkownik, kaf je k. P. Innocenc w dopočniškim serbskim předovanju na ſ. Marka w klóſchtrje bjez druhim katholickim Serbow rjenje napominat, zo bychu woni, kij su tak khwalonije darmiwi za daloke strony, duchowne zbožo swojich blížkich bratrow a sotrow po móžnoſći spěchowali, shtož so tola stanje, hdnyž za tu wotmyšlenu nowu cyrkę dary iſla-duja, njehladajo na te wſchelake njeplacjace zamolwjenja. Taſka powjescz bu z džakom ſchyschanu. Bóh daj, zo by prawje wjele dobrocžerow wubudžila! Knjez kaplan Ducežman staji dalischu namjet, zo by po waſchnju kóniſcheje zhromadžiznou kóždu k wopomnječju swojeje pschitomnoſci dar luboſci za cyrkę darit. Hnýdom wuwiedzene ſkładowanjo wunjese 12 tol. 22 nsl. Hdnyž bě pschi wſchelakich wužitnych rozpominianach zhromadžizna dwě hodžinje trača, wobzamknj ju k. psched-ſyda, wſchilim pschitomnym džak prajo, a poškodnik pschecžita halo naſhwilim piſmawiedžer protokoll, wot njoho wězo serbski napisany, kotrež bu pschivzath, podpiſany a k wubjerkowym aktam pschipoſoženy. Bóh žohnuj dale zhromadne prćowanjo katholickich Serbow za Božu cijescz a za zbožo ſobucžlowejſcow! *G.*

¶ Buduſchina. Na dnju 13. mjeje budže naſch ſ. wótc Pius IX. 80 lét starž: We Romje kaž tež we wſchelakich druhich městach a katholickich wosadach budže tutón žadny ſwjeczeń tež wjeſele a džakownje wobenždeny. Njech tež ka-

tholscy Serbja na njón njezabudu, a njech i najmijenshomu na tuthm dñju na-ležnosće swj. móca we swojich pobožnych pacjerjach Bohu poručeja.

3 Budyschina. Tež lěša so we serbskej crkvi i česecji najswjetcisheje knježnji Marije mejska pobožnoć wschednije $\frac{1}{2}8$ džecji, so pschemenjejo, jedyn džen serbsch a drugi nemisch.

3 Budyschina. We dopisu zařdženoho čijska, wucjerški seminar nastupachm mamy dwoji zmólk porjedzic; kandidat i. Petrich z Budyschyna njeprschindže do Neuleutersdorfa, ale i schuli pschi Queckbrunje we Drežđanach, a we seminaru njejo 8, ale 9 seminaristow (bjez nimi jedyn Serb).

3 Radworja. Naschu farstu wucžernju woprytuwaja lěša 182 džecji, a to w I. rjad. 36, w II. rjad. 54, w III. rjad. 47 a w IV. rjad. 45 džecji. Jutry zařtupichu nowych 25 a 20 jich wucžernju wopushczej. We běhu zařdženoho lěta je jich 3 zemrjelo a 4 zařtupichu do druhich wucžernjow; za to pschi džeshtaj 2 džecji z druhich wucžernjow i nam. R.

3 Baczonja. Na swjatohu Marka posla mi i. mlynk Wawril z Kanec přeni zařtadny kamjeni i nowej wotmýslenej crkwi, $3\frac{1}{2}$ kochcji doški a na dwemaj bokomaj puconanj, na kotrymž je so wjele duschi zwjeseliko, pschi joho woħladanju. M. Schewcził.

3 drežđanskeje diöcesh.

3 Drežđan. Hnadh kniez biskop budže we juliju we katholickich moſadach drežđanskeje diöcesy sw. firmowanjo wudželecž.

3 Drežđan. Nasch česčomny serbski krajan, i. kanonikus a emeritirowany farar Petr Nowak, rodženy z Prawoczic bu psched dwemaj njedželomaj dwójch wot Božjeje rucžki zajath. Tola Bohu džak, za krótki čas pschiindže zaš i wuziwanju wschéch swojich zmílkow. Boh daj jomu hishcjeje wjele sirowych dnow docžatacž.

3 pruskej Lužic.

3 Kulow. Jutrowne wjeselo powyscha so we naschich serbskich moſadach pschez kschijerjow, kiz na krasnje wupyschenyh konjach do fufodnyh crkwojow processiony džerža, z mócnym hlosom jutrowne kherluſche i česecji horjestanjenoho zbožnuta spěwajo. We Kulowje bě so 174 a we Kalbich 72 kschijerjow hromadžilo, kiz we rjanyh doškim czahu z khorhojemi swjath kschijz pschewodžachu a popoldnišchi myschpor we wobymaj crkwojomaj wopytachu. — K jutrownomu wjeſelej pschikluscheja we naschej moſadze tež schulske pruhowanja. Tsi dny za ſobu, dopołdnja a popołdnju, buchu 520 schulske džecji pruhowane a wobstachu we wschéch schulskich wedomnosćz jara derje. Běchu potajkim złoth schulski čas z prawym wuzitkom wutriebale, schtož jim kaž knježim wucjerjam i sprawnej kwallbje jo. Ze ſchule puſchczenje a drugu njedželu po jutrah i swjatomu wopravianjenju swjatoczni wjedžene buchu 77 moſadne džecji, mjez nimi 41 serbskoho naroda, a 12 cuze džecji, kiz so z wulkej procu moſebje we kscheschanskej wérje wot i. kaplana Lipicža rozwučzowachu. — Nasch boži row, drjewjanym twar, kiz

so zeleny schwórtk we katſkej cyrkwi psched wulkim wołtarjom postaja, jo chle zhnity a wot czerwjom pschedzany, tał zo so bjez stracha padnjenja dale horje- zwiesz njeđa. Zo tohodla nuzne trébne, nowy boži row natwarič. K tajkomu twarej pał žadaja so k najmjeñschomu 200 tolerjow. Luba kułowska wosada zmęże potajkim lětsa rjanu pschiležnosć, swój woporný duch a swoju luboſć k vojskomu wumožnikę we slufku wopokazac̄. Wopory z pobožneje wutroby maju za sobu bohate żohnowanjo bože, kotrež so hžon na zemi we naschim czasnym žiwjenju a we naschich hospodarstwach wozjewi, we njebesach pał nam njezahinete duchowne kubka nahromadža. K tajsim woporam napomina nas swj. psalmista David prachich: „Kenježe, ja lubuju wuzdobu twojego domu a te městno, hdžej twoje bojstwo hdli.“ Lubi wosadni, wotewrige da waschu milu ruku, zo býchnym býjskomu wumožnikę, tiž we božim rowje wotpoczuje, nowe a doſtojne býdlo pschihotowac̄ móhli.

Z wukraja.

Z Elſaſza. We Straßburku bu 1. meje nowa universita wotewrjena. Ze wschęch němskich wysokich škulow su tu deputacie professorow a studentow, zo býchu so tu na swjatocžnosti wobdzeli. Nowa universita dyrbi paritätiska býc̄, t. r. za katholikow a protestantow, tola pał je tute rune prawo hnydom pschi założenjo ranjene, hžom pschedz to, zo tu žane wotbzelenjo za katholisku theologiju njejo; runje tak mało je tu za katholickich professorow filozofije, cyrkwiſkoho prawa, stawiznow starane. K tajkej wysokiej škuli njemóže katholiski lud Elſaſza žaneje dowérh mēcz.

Schwajcarſka. Endomne czasopis̄ wojewieja swobodomurniski list wot 8. novembra 1871, kotrež znova wobkrueża, zo swobodomurnikojo wschilke rebelstwo a zbezkarſtwo napschedzio kſcheszansṭwu pschihotuja a nawjeduja. List ma so w serbskim pschelozku takle: „Smjercz Romej!“¹⁾ Swobodnoſć. Bratrowstwo. — Czegezomny bratse! Po poslednim liszcze, kotrež sy wote mnje dostał, je so na swęcze wjele podało, schtož móže naschu wutrobu z wulkej radoſcu napjeluć. Wobroč swojej wociji do Němcow, hdžej naschi bratſa za potraczenjo „altkatholicisma“²⁾ dželaja. — Z Belgie zhomich bórzy powaleujo klerikalnoho ministerstwa; tež tam chcemy z romskiej kanallju³⁾ kóne sezinic̄. — W Barlinje žiwimy bjeze rſchoho zadžewka woheri pschedzehania napschedzio Jesuitam, a móžu Tebi prajic̄, zo jich dny k koncej běža. — Skab̄ we Winje njezamóže wjac̄ powołanjo swojego domu zdžerječ: wón je w naschich rukach. — W Italſkej dželaja naschi pschedzeljo a wschtiko tam derje dže. — Nuzna wěc je, zo so měſchnikojo ze ſkulow wustorkaja.⁴⁾ — Jan z Maſtaj⁵⁾ je zamknieny a njewěri ſebi z woknom swojego hrodu pohladac̄. W krótkim časzu budže, kaž z wěstoſcza wocžakujem, wěra Galilejskoho ze zemje zniczena,⁶⁾

1) Z tutym měnią bamža a katholisku cyrkę, tiž ma w Romje sydlo. 2) My smy tute ſektu „wjetcharſtwo“ pomjenowali. 3) Tak swobodomurnikojo katholisku cyrkę mjenjuja. 4) We wſchilich krajac̄ dželaja liberalni na to, zo by so ſkula bôle a bôle wot cyrkwe dželila a kſcheszansṭwo (we wuczbje, kublaniu a žiwjenje) zamjezovalo. 5) Tak wón bamža mjenjuje. 6) Dale

a wulké kralestwo počoa, bratrowstwa a čłowjeczeńscze⁷⁾) nastanje kaž krasne
zerja.⁸⁾ Bratse, ja sym dostał, we Schwajcarſkej za nasche wotpohladu bělacž.
Mam wulku nadziju, zo věch we Schwajcarſkej derje poniźje. Wosebje stojani
swoju nadziju na „bundesversammlung”, kotrąž so bóržy zeindže. W njej sydaja
naschi bratſa a pscheczeljo. Ty wołladasch, zo změja tónfróč Rom a joho měšč-
nikojo nuzu, napſcheczo nam wobſtacž. Ach, hdý by so tola nadobna Schwaj-
carſka ſkoro z rukow „ſchirkloſſich” měſčniſlow wumozicž moħka. — — Tat
daloko tamny list. Wy k tomu dale nicžo pschistajicž nimamy, hacž to: na kſche-
ſčanskú chrkej a kſchesčjanow hotuja so potkoczenja a pschecžehanja. Pschihotujmy
so z časom na nje. Beznaimy njeſcheczel a joho brón a waschnjo. Zjeno-
čejeny so k ſwiatomu, duchownomu wojowanju za najwoſobniſche ſubka čłowjewſta
napſcheczo mocam čimy. — Katholſke zjenočeſtwa — zjawnie a sprawne —
ſtajny napſcheczo tamnym ſtradžnym, zelhařnym a njeſprawnym a njeſchecžan-
ſkim towarzſtwam. Dobry zapocžatt je so pola nas ſtał najpriedy we ralſicžanſtej
woſadže, potom we klóſchtrſtej woſoknoſci. Njech we druhich woſadach bóržy
ſeſzhuja we założenju katholſkoho towarzſta. Mužojo, kotsiz so k tomu hodža, a
wo to rodža, so wſchudžom namakaja. Khróbky zapocžatt je poł dobyčza. A.

Raku ſka. Njenadžitu zrudnu powięſz roznjeſechu nowinu na koncu za-
dzenoho thdženja, ze St. Pöltena; biſkop Feſler znath ſekretar vatikanskoſto kon-
cila, je nahle wumrjet. Hjom wot mlodych jutrom čjujeſche ſo Khorwath, czer-
pjeſche na žile jeneje nohi; tola kóždy strach zdaſche ſo pschewinjeny, a jomu bu
zas dowolene kožo wopuſchczicž. Tola hnydom na druhí džen, 25. hapryla po-
poledniu čjujeſche ſo jara ſlaby; lekarſka pomoc pschiniidže pozdže, wot Božje rucžki
zajaty njemóžeſche wjach ryczež, dosta jeno Božje poſterje woſijowanjo a general-
absolution a zemrje k wulkej zrudobje swojeje biſkopskeje woſady a chłoko kathol-
ſkoho biſkoptwa. Wón bě ſo 2. decembra 1813 we Locharwie we Voralbergu
narodžil. 1837 bu k měſchnikej, 1864 k biſkopej ſwjeczeny. R. i. p.

Z Roma. Druhu njeđelu vo jutrah běſhe ſo na 2500 woſobow ze
6 pschedměſtinch farow pod naſjedowanjom ſwojich fararjow we Batikanje zhro-
madžilo, zo býchu najwyschchoho paſthrya cyrkwe a ſwojoho krala halo dobri
kſhesčenjo a ſwérni podani poſtrowili. Pschedpodachu wopor pětrowoho pjenjeſta
a dwe holczech w bělých draſtach praſeſchtaj ſpěwki na „dobroho paſthrya”. Na
to pschinjeſechu 12 kňiežnych (tež w bělých draſtach) 12 bělých, rjenje z bantami a
rōžemi wuphischench jehnjaſkow. Hólczk a holczech praſeſchtaj krótku rycž. Na to
pozběhny ſo ſwiaty wótc a ryczeſche k zhromadženym něhdže ze ſežehowachymi ſlo-
wami: „Zeno někotre ſłowa chci k wam ryczež, priedy hacž was požohnuju. Wy ſeſe ſe mni pschischli na njeđeli „dobroho paſthrya“. „Sym paſthř“, praji
Khrystus; to rěka: sym tón paſthř, kotrž ſwoje ſtadło njeſwopuſchci, býruje wjeliſi
pschischke; za ſwoje jehnjata podam tež ſwoje žiwjenjo. — Wſchitc katholikoſto ſu

nadziju ſo jomu niždy njeđopjelni, dokež ma tón, kij je wysše nas, tež ſwoje ſłowo do toho
prajicž, a toho ſluſjenjo rěka: mocu hele njebuđeja cyrkę piſhemocowacž. 7) t. i. knejſtvo
čłowjesczych požadanjom a lóſchtow. 8) W Parizu ſu tele zerja — paſaczych twarjenjow hjom
wohladali.

jehnjata z kniezowoho stadla. Ja we swojim hubjenstwie széhuju knieza, taž wjele ze swojimi slabymi mocami dokonjam. Jehnjata mojego stadla drje su po chym swęcze; ale tudy, hdz̄e seje wy, su strachi wulke. Toho dla sym pola was wostał a njejshym was we strachach wopusczejik, hdz̄ so wjelski pokozachu. — Ja drje njeruwkhadżam a tohodla njejshym hizon dleski czas wjach i Wam pschi-schoł. Pschicjina toho je, zo by mie pschejara bolalo, dyrbjal si jenoho z mojich strażników na haši wupschestrjenoho, zamordowanego leżecz widzecz, abo swędk bycz, tak měščnikow pschejczehaja, hanja a bija. Ale, hdz̄ njemóžu ja i wam pschicjcz, pschilhadżecze wy ke mni a ja so za was stajnje modlu. — Kniez je prajit, zo je won pucz, werońscz a žiwienjo. Won je nam pucz pokazak; széhuj-mi jón, bhrne nas i martwatszej smierci wjedl. — Won je nas werońscz wucezik; posluchajmy ju; pschetož jeno wona wjedze nas po kniezowym puczu i žiwienju. Wróćcze dha so do swojich naträjnych wobydlenjow, do swojich winicow a dopijelniejce hało kſcheszenjo swoju winwatoscz a zmęscze żohnowanjo wot Knieza.” A.

Amerika. We zjednoczonych statach połmocneje Ameriki ma katolicka cyrkej nětko 63 biskopskich wosadow abo diöcesow. — Pschi pschileżnosci missiona, kiz mějachu jesuitejo we chrfwi swj. Marije we Brooklyne (miasto, kiz z New-Yorkom hromadu wish) dosta 13250 wosobow swj. sakramenty, 350 wotrośceni buchu i dostačzu swj. woprawjenja pschihotowani a 62 buchu do klina kat. chrfwje pschivaczi. Pschi druhim missione we Fersej City Liczesche so 8000 swj. woprawjenow a 18 wróćichu so do chrfwje. We Americku njeboha so jesuitow a ich missionow, taž pola nas.

Cyrkwiniski powětnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Ks. schézeni: Jan Paweł, s. théznika Jana Venscha ze Židowa; Madlena, dž. Jana Schneidera z B.; Peter Ernst, s. tublerja Michala Nowotnego ze Štouje Borscheje; Emil Anton, s. Antonia Pittnera z B.; Handrij Pawoł, s. cęsle Jana Handrija Maja z B.; Johanna Francisca, dž. théznika Augusta Karasa z B. — Werowanaj: Vincenc Fireus a Hana Hakac w Zahorju (rodž. z Czech). — Zemirjet: Miklawsch Pjetasch, džětacjer w B., 66 lat.

Naležnoścze towarzystwa.

Sobustawy na lěto 1872: ff. 249. Jan Mětovski z Borscheje; 250. Jan Korla Handrik z Drežjan; 251. Jan Kélan z Borscheje.

Dobrowolne dary i dale wobstaranju: za towarzystwa džecjowstwa Jezusowoho pschez administratora i. Ludwiga z Różanta 3 tol. 10 nsl.

Dary za cyrkej w Čornebach abo Baczonju.

K cęsczi Bożej a i spomoženju duszow su dale woprowali: Na zhromadzizne w Libonju nawdate 12 tol. 22 nsl.; tubler Žur w Swinjarni 5 tol.; Hanža Sch. pschez i. fararja Herrmannna 4 tol.; H. T. 1 tol.

Promadze: 5961 tol. — nsl. — np.

Czischčač L. A. Donnerhač w Budyschinje.

Katholicki Polak

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy cžałopis,

wudawaný wot towarzista S.S. Chrilla a Methoda w Budyschiuie.

Redaktor : Jurij Łusčanski.

Číslo 10.

18. meje 1872.

Lětnik 10.

Piùs IX.

Nadobnyj wjierch nasheje swjateje cyrkwe je zańdżenu pónđżelu, 13. meje, swoje wosymdzęsate lěto dokonjal. Někotsi bamžojo su drje tež hischeze wýchššhu starobu docpjeli, někotsi tež runja Piusej IX. 50lētny měščniſki jubilej swjeczili; žanomu pak njebe wobradżene, hało bamž Pětrowe lěta wohladacz, kaž nětſiſhomu swjatomu wótcej, kiz nětko hžiom dleje cyrkzej Božu wjedże hacž s. Pětr, jeje prěni wjierch. Brědka nadendže jedyn we staniznach muža, kiz po tak doſkih a ſylnih vichorach, po tak czežskich wuſtathch czerpjenjach tola wobkhowa polne moch ducha a tež cžela, njezlenjenjenu wutrobitofcž, kaž Piùs IX., doſtojny herba nic jeno Pětrowoho wažnoho zaſtojnſtwa a Pětrowych lět, ale tež Pětrowych poczinkow. Haj Piùs je we naschim cžasu, we kotrymž so wšcho tſchase, ťamje a powala, wěrný Pětr, kruta ſkala, kiz bjez wšcheje bojoſcze měrnje stoji, býrnje njemdra žolní ze wšchech stronow so pschečziwo njomu zbehali. Sam ſylny w e wěrje, poſhluije wón, po porucžnosći swojego ſtrjeza, swojich bratrow. Hało husto njepozběhný wón swój hlos, a wotubzi čzródy bludow, kiz chychu ponížnu a krutu wěru z wutrobow kſheczanſtſkoho ſtadla wutkorjenicž, a zbožo čzlowiekow na druhe dno założicž, hało tamne, kiz je kſheczanſtvo položilo. Pschi tym njekedžbuje wón na wotradzenja wšchelatich wucženych abo wosobnych muži, kiz pak su so wot nowotnych bludow nathlňujec dali, njekedžbuje na „dobre“ radu, kiz so jomu ze wšchelatich stronow podawachu, zo by so tola z duchom nětſiſhoho swěta wujednak a zpschezelik, wšče podobne leſne wahjenja wotraža so na tutej krutej ſkale cyrkwe. „Non possumus“ t. r. ja njemóžu, to ja njeſměm, to je joho ſtowo, a taž njepscheſtawa wón swjatu wěrnoſć wozjemječ a zamkowječ, njeh so to swětej ſpodoBa abo nic. A zo by won swoje ſtadlo lěpje psched bludnymi wucžbami mohl zaſtitacž, a zo by kſheczanſtſki lud zwjetſchej dowěru hłosej swojego najwýchſhoho

pastyrja mohk posluchac̄, wuzběhny vatikanski koncil 18. julijsa 1870 tamnu staru a wažnu wuc̄bu, zo je romski bamž we wěcach wěry a křesćjanſkych pocžinkow ujezmołnlyh wuc̄zei chrkwe, k wěrnosći wěry. Wysoki duch někotrych wuc̄zenyh ludzi, kiz na mudroſcz swojoho rozmora so spuszczeja, njemóžesche tutn wěrnosći zniesc̄, wopuſtceži tohodla stolk a twjerdźiznu wěrnosće a wotorhny tež něchtoto druhich hižom wuškinjenyh hažow ze ſchtoma katholſkeje chrkwe. Męzej tym hac̄ pač tuc̄zi duchownye zaslepjeni wſchēdnie bliže pſchiūdu bjezdnjej njewěry, rója so wěrne džec̄zi kath. chrkwe pſchech nutriňſho wočko ſtak̄, kotrūž moch hele nje-pſchewiniu. Tak je Bóh tón kniež so mudrje ſtaral za ſwoju cyrkę, zo je ji we njeměřných a tak straſčnych čjasach tak krutoho wjedzieſerja wobradžil, kiz we ſwojej ſylnej wěrje we wſchitlích domapotanjach, kiz joho potrjechichu ſwoju nadžiju na Boha ſtaji. Haj cježke zrudne časy je tón kniež na ſwoju cyrkę dopuſtčil, zo by wſchitlích pruhował; najwach wot wſchęje zrudobý pač ma njeſc̄ jeje wjeřich; dokelž pſchečzivo njemu zbehaja ſo dawno hižom wſchē moch hele, njewěry a njekhmanſtwa, derje wjedžo, zo hdvž pastyrja zraža, ſo ſtadlo ſame rozpjerſchi. Ze zrudobu ſmý ſami widželi, kaf bu malej njeħabitej čvródej ſkoru we wſchēch krajach dowolene z kizu a leſcžu, we nowiwach a knižkach, wobrazach a džiwdakach hanič a ſměšcež Piusa, wjeřha chrkwe, zo by tak joho nahladnosći a wſliw ſo podrył; tola katholſki lud ſo njeda pſchez to we pſchimiznosći k njomu zamolisic̄. Suroma njeprawda pač ſta ſo jomu pſchez rubjenjo joho kraja, pſchez wonječeſezenjo joho ſvjatoho města. Napschečzo kóždomu prawej a pſchez złamajno ſtatnych wnjednanjow (Staatsverträge) buchu jomu joho kraje wzate, a wilke wudawki za wjedzenjo chrkwe, dokelž k tomu buchu dokhody bamžowych krajow z wjetſchoho džela naložene, dhyrbachu ſo pſchez jamłoznu wěriňych nahromadžic̄. We Romie, joho lubowanym měsc̄e, wonječeſcha ſo chrkwe, wuſměšcha ſo wěra a pobožnosć, helduje ſo wſchomu njekhmanſtu, zbehaja ſo kříſtch a druhé wuſtanwy, kiz je pobožna darmiwoſc̄ předaduſkich čjafow lepſhomu čjlowieſtwa zakoožka. To dhyrbi ſwj. wótna ze zrudobu a bołoscu napijelnic̄, a jeno ſylna wěra, zo Bóh to wſcho pſchipuſcheži, zo by ſwěru ſwojich džec̄zi pruhował, wjesoka nadžija, zo ſo tež zaſ měrne časy po tutych wičorach pſchiblža, bołosz a ſwěra, kotrūž jomu katholſki lud wſchēch krajow a powołanjow zjawnje wopokazuje, a pſchedewſkim hnada Boža džerži Piusej tamnu ſpokojnosć wutrobý, kotrūž wſchitn na nim wobdziaju, a kiz z joho woblicža a z joho ſłowow ryc̄i. Njech Bóh ſlowa psalmistu: „Longitudine dierum neplebo illum“, z wjele lětami dchu Joho žohnowac̄, dopjelni, njech nam Joho wumrjež njeda kaž Mójzeſa, kotrohož bě Bóh we 80. lěče hačo wumožnika ludu z moch Pharaona wuzwoliš, předh dónū ſwój ſlubjenyh kraj, ſwojich ſwěrnych poddanow wočko ſwojoho tróna ſo zaſ zhromadžic̄ njevidži, ale njech joho kaž pobožnoho Simeona potom we měrje k ſebi wotwoła, hdvž ſtej joho wocži wohladalej zbožnosć, kiz je tón kniež pſchihotował, zo křeſćjanſki lud ſo zaſ wumoži z rukow joho njeſchečežli.

Něčhto z katholického živjenja we Indijské. *)

Vshed krótkim **) bě we katholickém Posole rycz, tak so spomožne skutkování jesuitov we indijských schulach a wystawach tež wot protestantow pchypóznawa. Snadž budže čítařam Posoka tež zajímave, hdyž něčhto z nabožnho živjenja z tamních zdálených krajinow zhonja. Indijska je počlupa južnejje Azije, a rozpadnje do předkownej (Vorderindien) a zadnej (Hinterindien) Indijské. Nejhôle zrozemi pak jedyn pod tuthm mjenom předkownu Indiu, husto dospěte tež jeno Indijské pchylischace krajinu. Nejvjetschi džel předkowneje Indie sluscha mjenujich Indijské. Po najnowisjim ludulichenju ma Indijska pshoz 193 milionow woholderjow, kiz hišče su zvjetšeho pohanji; tež vjesele mohamedanow so tam namala, wosobinje we mestach. Bahe hižom zeskadža Indijské světlo kchesczaniskej wěry. Swjathj apostol Domašh hižom je tam synjo Khrystusoweje wucžby rozsywał. Tola njebe tu za nju žana prawje plodna rola. We schenathym lětstotetku je tu swj. Franc Xaverski vjesele tysac Indow kcheczik, a k horlivym kchesczanam sczinit. A wot toho časa njeje kchesczanstwo we Indijské so zhubilo, hacž runje měsječe tu vjesele a surove pchesczhanja wutračz.

Po najnowisjich powjestrach bydla we jandželském dželu Indije 1,092000 katholickich kchesczanow z 1018 duchownymi. So rozemi, zo čjismi najhôle z pohanami psheměšeni bydla, tola pak namakaju so na mórskich pchibrohach tež cyle kchesczanke wosadž. Hłowne město předkownej Indie, Bombaj ma 8 katholickich farow, z kotrychž najvjetscha 6995 dusžow liczi. Kóžda z tuthch farow ma swoje schule a wystawy a duchowne zjednoczenstwa. Tola bydla we Bombaj-u hišče poł miliona pohanow a 200,000 mohamedanow. Tola we nutiskonej Indiji bydla katholikojo rozpjerscheni, 10 abo 12 swójbów we jenym měsječe, tak zo porědko missionskoho duchowneho wohladaja; někotry krócz za lěto zamozí jeno k nim pchihadzeč, zo by jim swjate sakramenty wubželit. K wubželenju swj. kchesczinej a k rozpučenju we kchesczanickich wěrnostech namaka so najhôle na kóždym měsječe katecheta. Wysofodostojny biskop we Bombaj-u wopytuje kóžde lěto swoje tež najdalekhe wosady, kiz so k tomu kóždy krócz jara wjesela. Ze spěwom a hudebou powitaja joha a wjedu joho do swojeho domu Božeho.

Indijski lud je do wschelakich schtantow abo kaž so praji „kaſtow“ dželeny, tak je tam burški schtant, rjemjeſniski schtant, pchekupski schtant atd., tola tute „kaſty“ su mjez sobu kruče dželene, nimaja žane towarzstwo mjez sobu, nichotó njeſmje svoju kaſtu wopuschczejč, tež z njeje so wudacž. Tola tute rozdželenijo do kaſtow je po wobkručenju kchesczanstwej spomožne, je so mjenujich kchesczan hubjenje zadžeržat a njecha so nakazacž, so z kaſty wustorži. Tohođla bjerje so kóždy na kóžbu. Tola missionarjo dželajia na to, zo so wschelakosz kaſtow k najmjenishom we Božim domje pokazała njebh, dokelž pshed Bohom su sebi wschelich runja. Pobožnosz ludu pokaze so rjenje pshci swjeczenju swjathych dnow. Podawak ze Ježuſoweho živjenja abo ze stawiznow cyrkvi, na kotryž jenotliwe swje-

*) Hladaj „Kath. Posol“ 1870, č. 6. **) Hl. „Kath. Posol“ 1872, č. 7.

cjenje dopomnjeja, pschedstaja so husto tež pschez woſobh abo i najmjenſhom pschez woſobrazh. Tak preduje so we poſče, wjeczor wo Chrystusowym čerpjenju psched zamodžethm ſwječom. Po ſkoniženym pređowanju wotčehnje so zavěſtč, a ſtacion z Chrystusowohoz czerpjenja je widzecz, we kotrymž bě duchovnih rječat. Wulki pjatko woſobnje pschedstaja so Chrystusowe czerpjenjo pschez woſebite woſobh. Na tajke waſčnjo zaciſiheča so jednotliwe potajnoſće s. wěrh hubscho do pomjatka, zrozenjia so ſteſtcho a hnuja bóle. Tež ſwječenj tijoch kralow wobeidze so z woſebitej ſwiatoczoſću. Pschikhad tijoch kralow woznamjeni so pschez ſiwe woſobrazh we processionje wjedu so do chrwje, hdjež ſo dary wopruja. Kſchesčjanſki duh we ſiawnym žiwenju poläže ſo tež pschez ſwiate kſchije, kiž ſu we wjach a tež městach widzecz. Kaz missionariojo powjedaja, namaka tam jedny wjach Božich martrow na puczach hacž ne samej Tirolſkej. To pak je za indiſtich kſchesčjanow zjawne wuznaczo katholſkeje wěry, dokež pohanſch Indowje wuſtajea ſwejich pschibohow tež na wſchek róžach a kónečach. Pschijpožnacž pak dyrbti ſo znielivoſć, kiž we Indiſkej pohanjo a tež Vendželeženjo katholſkej wěrje wopokazuјa. Ženi jedyn njeſtychi, zo bhchu tu pohanjo Božu martra, kiž na zjawnym měſeče ſtoji woſtakodzili abo powalili, kaž ſo to husto druhdze ſtava. Tež we Bombahu ſtojitej na najrjenšchim naměſcje, na kotrymž woſach exerciruja, dwaj ſwj. kſchijej. Vendželsch drje tajke zjawne znamjenja katholſkeje wěry radž njevidža, tola boja ſo nic jeno kſchesčjanſkich ale tež pohanſkich Indow, kſchijej na druhe město pschesabđicž. Z toho može jedyn widzicž, zo ſo we zdalenej Indiſkej, hdjež ſu kſhesčenjo we wulkej mjenſchinje, tola pschecziwo nim znielivoſć wobledžuje. Vendželske knježerſtvo, hacž runje doma katholſkej wěrje pscheczelne njejo, njekadže tola tu rožkherjenju kſchesčjanſkoho žiwenja žane zadžemki do pucza. Katholitowje móža tu po ſwojim ſpodobanju chrwje twaricž, kloſktry a ſchule założecž. Starschi móža tu swoje džeczi do ſchulow ſlacž, do kotrychž chcedža, móža za jich kſhesčjanſke woſezhnenjenjo ſo staracž. We tym woſtaji jendželske knježerſtvo katholifam ſwobodnu woſlu, a njeboji ſo pfhi tym ſtukowanja jesuitow, wone ſezele tež ſwojich najwyjſchich zaſtojnifikow k ſiawnym pruhowanjam a khwali prócu a piłnoſć wučzjeri wo woſezhnenjenjo mledoſće. To je wěrna znielivoſć, kotruž drje maja družh husto we hubje, we zadžerženju pak ju přeja. Swobodnoſć, kotraž ſo Indiſkim katholikam woſtaji, njeſe pak tež ſwoje rjane plodhy. Ćeto wot lěta pschibjera kſhesčjanſtvo pschez pscheczupty z pohanſtwa, ale tež kſhesčjanſke žiwenjenio tam kſeje, wěra je ſiwa a plodna na dobrých ſtukach. Boh daj, zo bhchu tamne wulke a žohnowane krajinę ze čzym pohanſtwa a kluđa wotučile i wožbožacomu wělkiej kſhesčjanſtwa.

P. T.

Nowinki a powjeſcze.

Z naſheje diöceſh.

Z Budy ſčina. Po Božoho čeſla dohovanju započzina hnadny knjež biſkop z wudželenjom ſwj. ſirmowanja a z chrwinstimi a ſchulſtimi visitaciemi we ſerbiſtich farach a to po ſežehowachm rjedze. Pjatko, 7. junija, ſchulſke pruhowanja

we Radworju. Sobotu, 8. junija, wudżelenjo swjatoho firmowanja. Njedżelu, 9. junija, firmowanjo we Kalbich, hdżeż też młodoscż z Kulowskeje wosady k firmowanju pschińdże. Póndżelu, 10. junija, dopołdnja pruhowanjo we Kalbięzanskiej a popołdnju we Schunovskiej schuli. Wutoru, 11. junija, dopołdnja pruhowanjo we Różenicze a popołdnju pruhowanjo pod Schpitalom pschi Kamjencu, a sredzi dopołdnja firmowanju we Schpitalskej cyrkwi. Schtwórk, 13. junija, dopołdnja firmowanjo we Njebjelczech a popołdnju pruhowanjo. Piątk, 14. junija, dopołdnja firmowanjo we Wotrowje, a popołdnju pruhowanjo. Sobotu, 15. junija, dopołdnja pruhowanjo dweju rjadowimyow Chrósczanskiej schule a popołdnju pruhowanjo we Ćzormecach. Njedżelu, 16. junija, firmowanjo we Chrósczicach, a poniedżelu dopołdnja pruhowanjo dweju druhę rjadowimyow Chrósczanskiej schule, a popołdnju pruhowanjo we Worklechach.

Z K u k o w a. Tudemna katholska hiesada swjecisze 81 narodny džen swjatoho wótna ze swjatożnej wjecżoru, pschi kotrejż so 32 sobustawow wobdzeli a wudżeli někotrym ljudym jamkożnu. Też swjatomu wótni samomu pschinjese pschez telegramm wutrobne zbożopshecza. W.

Z dreždżanskieje diöcesy.

Z Dreždžan. Każ je znate, wróciż so psched dwemaj lětomaj hrabja Karla Schönburg-Wechselburg do katholskeje cyrkwe. To bě wschelakim ludžom jara wopaki, żadyn džir, zo so tohodla hrabja sam, każ też wosobniye joho duchowny, Dr. Mast, kruče wobkedażbowasche, a huszčischo mēzesche jedyn we wěstych nowinach, kotrejż su katholikojo wschudżom na puczu, ejtacż, kał wosobniye Dr. Mast we chlej wołknoscji propagandu za katholsku cyrkę czini, a kał je so tam wjach wosobow pschez joho skutkowanjo do katholskeje cyrkwe wróciło, a zo wón też evangelskich wobydlerjow Wechselburga k pschestupjenju do kath. cyrkwe pschihotuje. Ministerium fulta wotposka tohodla wosebitoho komissara do Wechselburga, zo by chlu wěc pschepħtał, a hlej schto so wukopa? Zo tamne podawti, kotrejż dla so Dr. Mast wobkedażbowasche, so na wěrnostcji njepodpjeraja, zo su po tajkim tamne powjescze zehlane a njewerne, a zo Dr. Mast niczo sebi dowolit njejo, schtoż by wot zakonja zakazane bylo.

Z Dreždžan. Nasch lubowanu kral a królowna stej so sredzi wjecżor z Rivi zas strowej domoj wróciłko, a pschebywatej nětko we Jahnishausen. Rivu wopuschczischtaj hiżom zańdżenym tydžieni, wjezeschtaj so pschez jézor Garda do Italiskej a wophtaschtej we Stresa swoju dżonku, wójwodku z Genua, kotrejż bě też italska krónprincessina Margaretha, jeje dżonka a wnuczka krala Jana a królowej Almalię na wophtanjo pschiżek.

Z wukraja.

Něm ſka. Wuradżenja na rajchsrače we Berlinje běchu dotal z wjetsho ho džesa bjez wosebiteje ważnosće. Zakon, kij ma khostianja za wojskowe pschestupjenja we němiskim wójsku rjadowacż, bu po dleščich rozmłowjenjach wosebitez k tomu wuzwolenej komisjiji pschepodath, zo by jón wschelako pschemenika, dokelż so wjet-

schinje zapostancow tajki, tańciz bu wot knieżeństwa pschedpołożenj, njespobobasche, dokełz běchu we nim khostanja za wýchłow a za wojałow a podwýchłow we njerunym waschijnju pschimérjene. Tuta komissija je ze swoimi rozsudzenjami a pscheménjenjemi nimale hotowa a jedny móže so nadzeč, zo budža ważný zakon we krótkim rajchsratę pschedpołożenj, a wot tutoho tež z matymi pscheménjenjemi pschiwath. Hacż pak budže tež knieżeństwo z tym samym zpokojene, a hacż so tańc wot ujoho wobkručzi, je druhe praschenjo. — Węc, kij budže najwachy pschiležnoścje k dothim a jara žiwym debattaw dawacż, su próstwy, kij su p sch e c z i w o jesuitam a za nich na němſki rajchsrat wotpóſlane. Kaz so zda, budža tesame we najkrótschim časju, suadž hízom tón tydžen na dženſki poriad rajchsrata stajene. Hacż dotal běchu węc muradženjow we komisji. Wjele wjesotoho so nadzeč njeribamh. Samo na sebi je hízom njesprawnoścż, zo směđa druhovérimi, protestantojo haj sami židža, so do nutslomnych naležnoścžow katholskeje cyrkwe měschecż, a we jeje ważných wěcach rozsudzecż, we kotryhž woni runje tak wjele rozemja, kaž ſlepi wo barbje. K tomu pschilidze wschédne fezuwanjo we njenériwych a zelhaných nowinach, kij najprjedy z dobrej wolu najhroznische wěch wunamakaja, rozschrerjeju a najnělubožniſcho rozsudzēja a na tute wot nich wunamakane wěch potom swoje ſkóržby pschecžiwo cyrkwi podpjeraja. Cžitari, kij lohkomysnie a bjez wſchoho rozſudka wěrja, namalaju doſcz. Wopokažali so pozdžiſho węc tež hako cžiſče zelhana, dha we tym mjełcza, a njemóžali a njesměđa ju zamjełczeč, su tola swoje wotpohladanjo dosahnyli, chrkej abo jednotliwe wuſiawu a woſobu hauicż a něchtó pschi tym pschecžiwo wifajo wostanie. Cyłomu liberalnomu paſmej pak su woſebicze jesuitujo na puczu, kaž z chla kłoschtyrſke rjady. Korcžny a hízceze zrudniſche džerž njerhmanſta moža pschibjeracż, jeno jesuitojo, miłośćciwe ſotry a druhe kłoschtyrſke ziednoczenſta dyrbja so ze „swobodneje“ noweje Němſkeje wupokažacż. Najwjetſchu pröcu za jich potkóženjo a wupokaženjo dawa sebi tak mjenowaný „protestantenverein“, kij so njesmě pscheménicž z wěriwymi protestanti. „Protestanteuverein“ je wjele wjaczy czrōda muži, najbóle wučených muži, kij pak wſchu wěru do wozjewiených wěrnoſcžow Božich zacízisuu, tohodla tež ſchęzanstwo; kotrymž je swjate piſmo jeno wſchédna kniha, ktraž je we starym času wot dobrých čłowiekow, tola bjez wſchoho wjedženja a pomocy Božej piſana. Tute a podobne wozbožace wučby chcedža woni dale rozschrerječ, a na nje nowe zbožo luda załožecż. Tajkim ludžom je nětko katholska chrkej a wo nje woſobnje pilny a zaſtužbny rjad jesuitow na puczu. Dokelž pak sami jich ſpomožnomu ſlutkowanju napschecžo ſtupicž njezamoža, hacż runje je jich towařstwo pschecž cyku Němſku rozschrerjene a tu wokoło 30,000 ſobustawow ma, mjez tym zo tu jesuitow ani thysac njejo, dyrbi krajna wýchinoſcž a němſki rajchsrat k pomoch pschiuicż. Zo by rajchsrat so do tuteje naležnoſcje měschecż moħł, bu wot protestantenvereina wſchudžom za wotpóſlanjo próstwow na rajchsrat, za wupokaženjo a potkóženjo rjadu jesuitow hronjene, tola lědoma radži so jim něchtó pschecž koplū tajkich próstrow hromadu zehnacż, a to tež z krajinow, hdžez so jesuitojo dawno hízom połažacż njesmiedža, kij tohodla nicžo we jich „ſchłodnym“ ſlutkowanju wjedžecž njemóža.

Pschećzivo tajkomu njezinjeliwomu měšchenju do nutskomých nasežnoſc̄ow cyrkwe, dyrbja ſo katholikojo wobarcz a ſu to tež we wſchēch džēlach chleje Němſkeje khwalomje činiili pſchez protesty, kiz ſu we wulkej mnohoſc̄i (1400) a z džela z wjele thſac podpiſmami na rajchſrat ſtali, we kotrychž pſchećzivo tajkomu njezinjeliwomu a njeſprawnomu zaſhadzenju jefuitow zamkowjeja, iich njeſebicžne ſkutko-wanjo za roſchērjenjo wērnejje zdželawoſc̄e we injenje katholſkoho ludu khwala a njeſtroniskomu roſjudzenju rajchſrata naležice poručeja. We kommiſſiji hžom, kotraž mějeſche pŕoſtwy a protesty w tutej wēch k wuradzenju we rajchſracze pſchihotowacz, běſche dwoji namjet ſtajeny. Prěni, wot prof. Gneiſta, kiz pſchi po-dobnej pſchiležnoſc̄i pſched lětami hžom ſwoje njeſtečeſte ſmiblenjo pſchećzivo klóſchtram poſaza, radzi rajchſratej, chku naležnoſc̄ rajchſkancelerzej pſchepodacz, zo by ju z druhimi knježerſtwami Němſkeje dale wuradžit, a zo by ſo pſchez wosebitý zakon, kiz ma ſo, jeližo móžno, hſchcze nětiſchomu rajchſratej pſchedpozožic̄, zaſhdlenjo jefuitow a podobných rjadow bjez wosebitezje dowolnoſc̄e krajnoho knježerſtwa zakazało. Druhi namjet radzi rajchſratej, z chka wēc pſchi starym woſtajic̄. Tutoň namjet njeđosta we kommiſſiji wjetſchinu, tola pač njebudje drje ſo knježerſtvo zwēric̄, tak powschikomu hłos katholikow zaſpēc̄ a žadanjo libe-ralnoho paſma a protestantenvereina za zahnacžom jefuitow dopjelnic̄.

Z Barlinā. We wſchēch nowinach ſo wjele piſa a wſchelako roſjudžuje, zo bamž kardinalej wjerchę Hohenlohe zakaza, město němſkoho pôſtanca pſchi ja-poſchtoſkim stole pſchimzac̄. Z chka chyſche Bismarck pſchez poſlanjo kardinala Hohenlohe halo němſkoho pôſtanca katholikow zaſlepic̄, zo by ſo zdało, kaf rjenje ſo wón wo jich naležnoſc̄e ſtara, a kaf pſchez to ſwiatoho wótca cžesęci; wo-prawdje pač chyſche z tym wuprajic̄, zo ſo ze ſtrony Němſkeje bamž halo swětny wjerch dale njeſchipóznaje. We Rómie pač joho wotpohladanja derje pſcheladachu a ſ. wótc wotnlowi, zo žanomu kardinalej dowolic̄ njeſtože, podobne město zaſtupic̄.

Z Roma. Schitvōrtu nježelu po Autrah (28. hapryla) běſche ſo na 2500 woſobow z tſjóch romskich farow k ſwiatomu Wótcej podało, zo býchu jomu ſwoju swěru a podatoſc̄e woſwědečili. Bamž rježesche k nim ze ſcžehowac̄mi ſłowami: „Boži ſtuk to je, zo ſu woſydlery tutoho města we pſchitomnych žlych cžasach tak pilnje a widžownje z duchom nabožnoſc̄e napjelujeni. Dobyc̄o nje-werivoſc̄e njeje nicž hač ſlepjenjo. Njeweriwi chedža ſo a druhich zjebac̄. Wſchohomócnym Boh ſchituje ſwoju cyrkę a tónle trón. Z toho za nas ſcžehuje, zo ſu potajnoſc̄e, kotrež dyrbimy wēric̄, býrnje wone moch naſchoho rozmota da-loko pſchesahale. Ženo to wēric̄ chyčz, ſchtóz ſlabe cžkowjeſte zrozenjenje wo-pſchija, je pucz, kiz do zahubjenja wjedże. Kaf móhli ſkhesčenjo tak pſcheważni býc̄ a jeno to wēric̄ chyčz, ſchtóz jim iich rozm wujaſnjuje. Woni njewopſchija, kaf ſu roſliny a ſchtomu naſtak, kaf ze ſhmjeschka plodny ſchtom zrosče, kaf ſo meteorne ſamjenje w powětſe tworja a tak wjele druhich czeleſných wēcow. A woni praja: to ſu potajnoſc̄e pſchirody. — — Zich ſmjertru hodžina ſo bliži a woni wumru bjez pomoch wěry, bjez modlitwy, bjez pſchihotowanja a pſchepodadža ſwoju dusku złomu, kaf je ſo wondanjo ſtalo. Woni njewumru we klinje cyrkwe, w kotrež ſu ſwěto ſweta wohladali, woni ſu ſo z njeje zdalili. Žane

wjetſche njezbožo njemóže byč, hacž tute: bjez pschijotowanja, wědomje a ze zacpěćjom wěřh smjerci napschecjo hicž. Džensiske ſezenjo ſvj. Iana praji: „A hdyž wón pschindže, wón swět pschepokaza wo hréchu, wo sprawnoſci a wo ſudze.“ Kóždy dōftanje ſwoje. Nětko fu ludžo, kij měnja, zo ſmědža z rebellſtwom hraſkacž, runje taž běchu w njedawnych diňach ludžo, kij měnjaču, zo móžeja z plemjenjemi Beſuva hracž. O wbozg! Z plomjenjom fo njehraſka a z rebellſtwom tež nic. Hdyž kniježerjo mjenja, zo móžeja rebellſtro po ſwojim ſpodobanju poduſhč, dha jo ſamých k swojej a ſwěta ſchkhodze jebaja. Teno wéra, jeno ſwěrne podačo pod zasadý kſhesczanskeje wěry, a to mot kniježerjow ſamých, kij su ludej z pschitlalom, móže poloj, porjad a wěftosč we krajach zdjerzecž. Ta was a wſchitlích wěriwych na zemi hnadije wěrſchnoho porucžam, zo by wón wam ſwój zakit podat a rebellſtro fo wam njeſchiblizko. Wy pak wostaněje wot wěrſchnoſče zdaſeni, kij žaneje wěry nima a žaneje dowěry njezaſkuji. Ta wobnowjam ſwoje proſtwy k Wěrſchnomu, zo by mi móć dał, was pschitomnyh, a chle kſhesczansko na zemi z njebjeskim žohnowanjom požohnowacž, zo byſhče wſchitich wojowanjo ze zaſuklymi njeſcheczelemi chrfwje wobſtali.“ *A.*

Schpaniſka. We tutym kraju je nowy njemér a njewěftosč. Wbobi lud je prawje k wobžarowanju, dokež je we tutym lětſtotetku mało měrnych lět měl. Tež italski prhne Almádeo, kij nětko lětko na ſchpaniſkim tronje ſedži, njeſmejſche wuſtojnoscž wſchelake politiſke ſtronu wujednacž; wjelewjach je joho kniježenjo njeſpoſkojnoscž najwjetſchoho džela ludu wubudžiko, kij je we poſlenich thđzenjach pschi pſchiležnoſci wólbow do kortes (tač mjenuje ſo ſchpaniſki ſejm) ſo do zjawných zběžkov pſcheměniſa. Zo by mjenujch nětiſiſche kniježetiſtro wjetſchinu we kortes dōftalo, buchň wólby na wſchelake waſhynjo kažene, to pak zbudži ſprawnu njeſpoſkojnoscž druhich politiſkich ſtronow. Powſchitkomu njeſpoſkojnoscž wuži móena ſtrona, kij we Don Karloſu ſwojoho krala fpóznaje, k zjawnomu zběžkej. Don Karloſ ma najwjetſche prawa na ſchpaniſki trón, wjach hacž mějſche nětko zahnata kralowna Isabella. We joho mjenje a za joho prawa wojuja nětko hijom někotre thđzenje we połnōcnych krajinach Schpaniſkeje mócene bandy pſchecziwo kralowſkim wojakam, kij marſchall Serrano nawieduje. Powjescze z bitwiſcheža ſu jara njewěſte; tač ſo zo z chla prajicž njeſhodži, za kotrú ſtronu wěc ſlepje ſtoji. Tež to ſo njewě, hacž je Don Karloſ pschi ſwojim wójsku abo něhdže druhdže.

Naležnoſcje towarſtwa.

Sobuſtawh na lěto 1872: 252. Jakub Bjarsk z Smjerdzaceje; 253. Jakub Wjeraba z Khelna; 254. Pětr Winar z Khelna; 255. J. Hörnig z Worſle.

Na lěto 1871 doplačji: J. W. z Kh.

Dary za chrfkej w Čzorneſcach abo Bacžonju.

K čjescji Božej a k ſpomoženju duſhov ſu dale woprowalni: Marja Noblowa z Čzornec 2b tl. Njejmjenowaný z radw. wofadž 15 nſl.

Hromadže: 5986 tol. 15 nſl. — np.

Katholicki Posł

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolétna płaciźna na pósće
a w knihańi 17 nsl.

Ludowy ežaſopis,

wydawany wot towarzystwa S.S. Chrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Jurij Łusčanski.

Číslo 11.

1. junija 1872.

Lětnik 10.

Schto je wěruoſcě?

Schtó moħł we poslenich thýdjenjach nowinu do rukow wzač, we kotrejž
njeby wo jesuitach pišane namakat? We kotrejムm towarzystwie, njech so zhromadža
k rozryženju nabožnych abo wědomnostnych praschenjow, abo k wuradženju krajnich
abo měschčanskich naležnoſc̄ow, abo jeno k towarzyskiej zabavje, njeponima
so tež na jesuitow? Cylk swēt wo nich ryci, a najwjac so jich boji, same
móne němske khějorſtvo ma psched nimi strach, a zbera mudroſc̄ swojich zapoſlancow, zo by pschedz wurjadne zakonje jich mōc złamało. Wjele ujedzeli dolho
wuradžesche woſebita wot rajchsrate k tomu wuzwolena kommissia wo próſtwach,
kž běchu pschedz schęzuwanjo tak mjenowanego protestantenvereina so na rajchsrat
za wupolazanjo a potłoczenjo rjada jesuitow poſlate, kotrejž pak žane sto njebe,
a potom wo tamnych tomu napschedzivnych protestach, kotrej bě katholicki lud
ze wšichc̄ krajinou Němskeje pschedpóſtał, a kotrejž bě wokoło 14 stow a kotrej
wjac centnari wążachu. Dwaj dniaj dolho, 15. a 16. meje bu we rajchsraze
samym we horzych debattach we namjetach jednane, kotrej prof. Gneist, znath nje-
pschedzel rjadow kath. cyrkwie, we mjenje wjetšchin tamneje komissiije stajesche,
kž na to dželachu, wšeč proſtwy rajchskandlerzej pschedpodac̄, zo by po wuradže-
niu z druhimi kniežerſtwami Němskeje bórzy nowy zakon rajchsratej pschedpoložił,
pschedz kotrejž so zaſydenjo jesuitow a druhich podobnych rjadow bjez kniežerſteje
domolnoſc̄e pod schtrafu zaſaza. Wot liberalnieje stronu bu hiščé dalsche po-
rjedzenjo namjetowane, zo ma so zaſydenjo jesuitow pschedz woſebity zakon z chka
zaſazač. Tak mjenowana strona centra (Centrumsfraktion), kotrejž katholikojo
rajchsrate skusheja, pak staji namjet, wšeč proſtwy k stronje poſzic̄ a k džen-
skemu porjadej pschednic̄, abo tefame rajchskandlerzej pschedpodac̄, zo by so zadžer-
zenjo a skutkowanjo jesuitow we wšichc̄ dželach Němskeje pschedpýtało, wšeč psched-

czjwo nim zbehnjene sförzby pruhowale a tak we tutej naležnosći so wěrnoſć pokazała; a jelizo so pschez tute pschephtanjo njeprawe wěch namaka, maja so tamni, kij su je zawinylsi, khostacj.

Tak wschelake namjetty stajachu so we rajchsracje. By sebi jedyn myſliš, zo dyrbiat so posleni namjet halo wěsczi liberalnym a dospolne sprawny pschiwacj. Tola napschecziwnich jesuitow, kij maja we rajchsracze wulku wjetſchinu, a we Bismarku mócnu podpjemu, derje wjedza, zo pschez njestroniske pruhowanjo skutkowanja a zadžerzenja jesuitow so žane khostanja hōdne wěch pokazale a woni tak swoje wotpohladanjo, rjad jesuitow potkocjic, dosahntsi njebydu. Tohoda bu namjet wot wjetſchinę zaczisnijen.

Na přenim dniu, bu pschi 4 napschecziwnikach, jeno jenomu zamkowjerjej jesuitow dowolene ryciez. Tutoń bē domkapitular Moufang z Mainza, znaty a ryceniy katholski duchowni, kij ze swojej dolhei a rjanej rycie wěc jesuitow derje zamłowjesche. Po nim dostachu słowo 4 napschecziwnich jesuitow, a to najprjedy Wagener, tola njeryczesche pschecziwo jesuitam, ale wjese bole pschecziwo kath. cyrkwi, katholskej wucjbje a katholskemu žiwjenju. Po nim wustupi katholski wjerch Hohenlohe-Schillingsfürst, bratr znatoho a we poslenim časju tak husto mjenowanego kardinala Hohenlohe. Tónsamh bē tež woblnieženj wot wulsoho stracha psched jesuitami, wón steji we Bismarkowej službje, a dopolaza tak zaś wěrnoſć słowow naſchoho zdóžnika: „nichto njemöže dwemaj knjezomaj služicj“. Po nim ryceszche podobnje zmyslent katholit, Windthorst z Berlina (kij so njeſmje pschemenicz ze ſlawnym hanoverskim zapóſlancem, Windthorſtom); joho ryc, hacjrunje žadkawé hanjenja a sförzby pschinjese, ujenamaka wjese kędzibnoſće.

Tež na druhim dniu, 16. meje pschindže jeno jenicki Reichensperger i ſlowje, mjez tym zo 5 pschecziwo jesuitam ryczachu. Podarimo žadachu Windthorst, Mallinckrodt a drugy we dowolnoſć. Poslenje słowo mjeſeſche prof. Gneift, kij zaſ we dleſtej ryci namjet kommissije zamłowjesche a k joho pschiwaczu radžesche. Skončnje pak bu pschez druhi namjet pschemenjen, kij bu pschiwath z 205 hōſami pschecziwo 84, a kij sebi žada, zo bydu so wſchitke ſpomnijene proſtow rajchſklanclerjej pschepodali, a kij ma so za to staracj: 1) zo bydu so we němſkim kęžorſtwje ziawne naležnoſće tak zarjadowale, zo by so nabožny měr a rune prawa wěrywuznacjow zdžeržako, a jednotliwi poddani zakitani byli we swojich prawach psched duchownej namoci; 2) zo by so pschez woſebith zakon prawa chrkwiſtich rjadow, kongregaciow a zjednoczeniſtow, jich pschipuschezenjo a zaſydljenjo rjadowalo, zo by so za kraj ſtrachne skutkowanjo thóſamh a woſobnje jesuitow pod ſchtrafu stajilo.

Z pschiwacjom tutohu namjeta pak je Gneiftowj njeſcheczelſki namjet we wažnej wěch woſlabienj. Wupokazanjo jesuitow z Němſkeje, kotrež sebi tak wjese ludzi žadasche, po tajſim njejo wobzanknijene; hdj so nowy žadaný zakon rajchſratej pschedpołoži a ſchto wón pschinjese, to dyrbinj wocžakacj. Mjez tym je Bismarck na někotre měſacy Berlin wopuschecjil, a tak so wěsczi nětſiſhomu rajchſratej zakon njeſcheczelpołoži.

Tola komu płaci dha po prawym chle harowanjo na jesuitow? Su woni

we prawdze tak straschni ludzo, kiz i ujezbozu a schlodze czlowieska skutkuju. Schto je wernoscz we tutej wech, wo kotrejz nimale chly zdzelanu swet ryczi, pisa a cjita?

Ta njecham na zaaskubu jesuitow spominacz, dokelz wec, we kotrejz je wjele toszych knih pisane, njechodzi so někotrymi rynckami wopisacz; jeno we nje-sprawnosci skorzbow, kotrejz so pschezimo nim zbehaja, chcu czitari cath. Posola z krótką rozwiazicę. Hdyž jedyn nowiny cjita, abo tež rycze, kiz so wot nje-pschezeliskich zapostlancow na nemiskim rajchbsracje ryczach, mołt sebi jedyn we prawdze myslisz, zo dyhbia jesuitojo tola żadkami ludzo byc, dokelz jedyn njenamata žanu złoscz, katraż po tamnych wopisanjach tež jesuitojo wobeschli njebychhu, na wschitlich ujezbozach, kotrejz su někotre kraje a ludy potrzecheli, su woni wina, tak zo něchtó we żorcze njedawno, hdyž hora Besub pola Kleapla zas wohet, lava, żehlime kamjenje a popiel wonmjetasche, wjele krajiny zapusczi, prajesche, zo je tam wesci jedyn jesuit nutsskozil. Tola wostajny pschi tak ważnych wechach żorth! su jesuitojo we prawdze tak njechmani ludzo, kiz su na wschem njemérje a ujezbozu wina? Tu skorzbu na nich biez winh a tohodla njesprawne? Chcemu sebi te-same zkrótkra ledzbnisko wobhladac.

1. „Jesuitojo su straschni ludzo za kraj, a wosobnie nemiske khézorstwo, joho njeprzeczeloso.“ Na to wotmłowi domkapitular Moufang: „Kaž zelesny tschiz na wutrobie wojeskoho wychela dopokaza, zo je wón swoju winowatoscę czinił za wótcny kraj, a so wutrobith wopokazał we bitwie, tak dopokaza tež khézorowe słowo wot 21. meje 1871, z kotrymž so jesuitam dżak khézora wupraj i wozjewi, zo su tež hódni a dostojni wójskoho rjadu a zo su swoju winowatoscę za wótcny kraj czinił.“ Kaž je znate su jesuitojo we wójnje we lécze 1866 kaž tež wosebje we posleniej jara spomożnje na bitwischach kaž lazaretach skutkowali, za czož jim tež khézor zjawnie dżak wupraj. Rjady bracj a nosycz je jim pschez laznie rjadu załazane, zo pał běchu pschipóznacza hódni, wupraj tež tamne khézorowe słowo. Ně straschni ludzo jesuitojo njeisu, woni njenoscha mječe a pistole, ale Božu martru a rózarje, we jich przedowanjach njewieža niczo druhe, hacj zo ma so jedyn Boha bojecz, krala czesczicz a živienjo, kiz je po zakonjach swj. sczenja za-radowane, wjescz. Jesuitojo su runje shlyna podpjera dobroho rjadu, tohodla jedyn pschi wschich nastathich zbežkach, zbežkari najprjedy jesuitow napadowacj widzi, kaž surowe dny knejstwa komuny w Parizu hakle psched krótkim jaśnie dopokaza.

(Skončenje.)

Zliwki a powodzenia.

Letuscha meja pschinjeza za někotre krajiny Rakuskeje a Němiskeje shlyne nje-wjedra, krupy a wulke zliwki, kiz wosobnie ludej na kraju wjele millionow schodny naczinichu. 6. meje bu wulti dżel Schlezynskeje ze czekim Božim njewjedrom domaphtany. Tara husto blysk do schtomow, wězow a twarjeni dýri, na wjele blach tež zapali, wjac ludzi zarasy. — Tara czekle njewjedro bě pjatk psched swjatkami 17. meje we wokołości Darmstadta w Hessenskej, wjele gmejnow zhubi cyku

nabžiju na žně ze zahrodom, polom a wincom, wſcho je z džela pſchez kruhy zbité, křiž we wulkosći kurjachch jeji padachu, z džela pſchez wulku lijenicu zapuſčene, křiž na hrimanjo ſcžehowasche*). Sylne hrimanja běchu we wſchelatich krajinach Němſkeje na přenim a druhim dnu ſwiatkow. We woſkolnoſci Neufstadt-Eberswalde (we pruskej provinč Brandenburg) bě hřizom vjedzor pſched ſwiatkami ſurowe njenjedro z kruhami, křiž we někotrych wſach wſchě plodne zahony zapuſči. Kruhy běchu tak kruhy lód, zo dolhi čjas njerostate ležo wostachu. Šwjatočničku vjedzor bě tam z nowa čežek hrimanjo. — Na thymsamym dnu bu tež Bayerſka jara čežko domapytana, na jara wjele blakach blyſt zapali a plody polow buchu pſchez kruhy wobſchidžene. We Badenskej bu krajina woſko Ōffenburga, we Würtembergu woſkolnoſce městow Horb, Tübingen, Reutlingen, Kirchheim, Weißenstein a Alten najčežjeho trjechena. — Nak wulku ſchodus je hrimanjo we Elsaſu načiniko, može jedny z toho ſudžic, zo je we měſce Mühlhausen jeno na woſnach 200,000 frankow ſchodusko. — Tež ze wſchelatich krajinow Francoskeje pſchiňdu powjescie we wulkich lijenach a powodženach a pſchez to načinjených ſchodusach. — Najčežjeho pak bu ſoboto 25. meje Čeſkej trjechena. We połnocno-vjedzornej Čeſkej, we woſkolnoſci městow Horžowic a Rokycan, Veraun a Pürglitz, Saaz a Karlsbad panymu popoſdnju 25. meje ſurowe lijeny, potepichu cyte krajiny, zapuſčichu wſchě zahony, ſpomalachu wjele khězow, haj chle wſh ze wſhem, ſchtož bě w nich, wzachu ſobu, tež wjele čekowekow pſchiňdzechu wo ſimjenjo. Šchodus, křiž ſo na kraju načini, njenmože hač dotal nichton wobličic. Thſach zhubichu zamоženjo a wobydlenjo. Woſobnije čežek buchu krajiny na brohomaj Moldawu domapytane, dokež woda roſeſeſe nahle, ſupi pſchez brohi. We Prazy woda we noch wot ſoboth k njezdeli jara nahle pſchibjerasche, pſchi-poſdnju bě 144 zólów wſchishe, hač wſchědnje, džele města, křiž nijscho leža, běchu powodžene, tak zo dyrbjachu ludžo swoje wobydlenja wopuschic, a na hasach po čołmach jězdic. Na žołmach płowasche jara wjele drjewa, hrjadow, wſchelata domjaca nadoba, tež morve konje, kruhy, ſwinje, pſh, wowcy, mělyske koſe, chle wotnijesene tſeči, wſchelake tſchinj, pičoſki a t. d. Dwě rjanej płowarni (Schwimmſchulen) buſchtej tež wotnijesene ze wſhem, ſchtož bě we nimaj. Najwjetſhu ſchodus změja drjewowi kupch, křiž moja swoje drjewo blízko pſchi brož Moldawu we wulkich zahrodach a kólnach, zdžela pak tež hischeze na rěch ſamej ležo. Po ſto-tyſach licža někotſi ſwoju ſchodus. Najčežjeho bu wjes Braskoles pſchi Karlſtejn trjechena, wot jeje wobydleri žadyn jenicki pſchi ſimjenju wostał njejo. Město Rakonic, 6 hodžinow k vjedzoru wot Prahi ležane, we kótrohož woſkolnoſci ſo zliněk zapocža, bě zyle powodžene, wjac hřezow bu powalene, moſti wottorhane. Wulku ſchodus načini tež lijenca na železnich křiž wot Prahi do Pilzena a potom dale do Bayerſkeje wjedze. Tež wuwołane kupjele Karlſbad buchu wot zliněk potrjehene, dokež tež rěka Tepeł wuſtupi a hasy a promenady powodži. Powodžena a tak čežek domapytana krajina je we Čeſkej k najmijenshom 60 quadratmiſow wulka.

*) Na thymsamym dnu bě tež pola nas sylne hrimanjo, wjac křeč tež Bože njerovjedro dyri, kaž na Židowje, hřež ſo tež paleſche, a kaž němske nowiny pſachu dyri tež dwójec za ſobu do nowych rodži k. Pjecha we Libonju, naſtati wohén pak by Bohu džak tola zahafcheny.

Zo je řub na kraju wjske druheje schody tež wo swoje žně pschischoł, tak zrudnomu wotsudej napšcęco dže, je uajbóle į wobżarowanju. Tež we Dreždjanach a wokolnoſci bě pónđelu a tež hiscęce wutorh woda Hlubja jara spěchnje pschibjerała, tola njejo schoda dolho tak wulka, dokelž běchu wſčitých wobhdlerjo píchi brož we pschithadze wodh rozwuczeni a mózachu tohodla wſčitko į stronje pschijneſcz.

† Karl Järsch.

Sobotu pschindže zrudne powjestewo z Hubertusburka, zo je pjatk 24. meje pschipołdnju njenadžich wot Božeje rucžki zajath wysokodostojnych kniez farak I ařsch wumrjet. Kaž tudy, tak zbudzi zažna smjercz zaſkužbnoho muža wſchudžom, hdžej joho znajachu, wosobniye pał pola wſčitkich, kotrejž bě we swoim wažnym poslenim zaſtojnſtrje duchownych radžicę, swérny pscheczel, dobročiwyh pschedſtajenj był, wulku zrudobu.

Njebohi narodži 25. februara 1819 we do Nadwiorja flusachym Čornym Hodlerju wot pobožnych starschi, kiz joho we poskuſchnosczi a swjatej bohabojoſczi wočehnjeſchtaj. Pkdy, swojeje próch wužiwaſtej we swojej wysokej starobje, dobročiwyh syn mějescze jej pschi ſebi we Hubertusburku, hdžej nan psched někotrymi lětami wumrje, macz pał dhřbjeſche po Božej woli swojoho duchownoho syna į rowu pschewodžecz. Po kwalomje dokonjaných ſtudijsach we Praž dosta 21. oktobra 1842 měſčniſku swjecziznu a bu halo druhı kaplan do Woſtrowca pôſtanu, hdžej 12 lět we thmamym zaſtojnſtrje jara spomožnje ſtukowaſche, z wosobitej luboſcju džeklaſche we ſchuli. Hiscęce džensfſchi džen je tam we najlepſchim wopomnjeſcu. We lěče 1854 bu, dokelž bě ſo we swoim dotalſchim zaſtojnſtrje halo wuběrný katecheta wopokaſał, do Dreždjan halo direktor katholſkeje měſčezanſkeje ſchule pschedaženj, a po 8lětnym kwalobným džele pschi teſſamej, koz tež halo kaplan dwórſkeje cirkwe, dosta we lěče 1862 faru we Hubertusburku. Joho najwosobniſha naležnosć tu bě, jathch, kiz we Hubertusburku a Waldheimje wobeňzených njeſutkow dla ſedžachu, rozwuczeſz, jím swjate ſakramenty podawacz, Božie ſlužby džerjeſz a į polépschenju živjenja pschitwjeſcz. Kaf pilnje a wot Božoho žohnowanja pschewodžanu je won we wſčech tudomných wuſtawach 10 lět dolho ſtukowaſk wopokaſa nam najlepje powſchitkomne wobžarowanju a zrudoba, kiz ſo pschi joho smjerczki pokaza. Joho ſwjatočny poħrjeb, wutorh 28. meje popołdnju, swědceſche, zo bě tu njebohi ſriedź protestantow čeſčenj nic jeno mjez wuczeſrjemi a pschedſtociſirjemi wuſtawa, we kotrejž ſtukowaſche, ale we chlej wokolnoſci. Joho hrjebasche kniez präſes a kanonikus Bernert z Dreždjan, pschewodžanu wot 6 katholſkich duchownych we cirkwiſkich draſtach, mjez kotrejž bě tež njebohoho pscheczel, kniez kantor I. Kucžank z Budyschina. Tež 6 lutherſkich duchowni z wokolnoſce we swojej zaſtojnſlej draſcze wopokaſachu jemu poſlenju čeſcz. Bóh daj jemu wěčny wotpočint, joho zaſtajenej zrudzenej macjeri pał tróſtini wutrobu!

Nowinski a powięscie.

Z naszej diöcesi.

Z Budyschyna. Kaz̄ so nam powieda, je kłukowskie katolickie towarzstwo na swiatomu wótcie f Jego 81. letnomu narodnomu dnej psciez telegramm psciz poślane zbożopscieczę na thym samym pucza z Rroma psciez kardinala Antonelliego wotmłowienjo doftalo, we fotrymž swj. wótc swój dżak wupraji, a sobustawam a sluskanju towarzystwa swoje żoñowanjo wudżeli.

Z dreždanskiej diöcesi.

Z Dreždān. Kralowski dwór ma żarowanjo, sotra naszej królownej, arcymłodzka Sofię, macz rakuſkoho khżora Franca Józefa je wutoru popołdnju po dlejszej khoroſci zbožnje wumrjela. Kralowna Maria je, tak khętse hacz zhoni, zo je khoroſcz straschna do Wiena so podała a bē pscizi smierci swojeje sotry. Arcymłodzka Sofia bē dżowka bayerskoho kraja Maximiliana I. a narodzi so 27. januara 1805. Kralowna Amalia je jeje sotra a kralowna Maria dwójnsta sotra.

Z Dreždān. Wutoru 28. meje wudżelsche hnabu knejz biskop we Józefijskim wustawie swj. sakrament firmowanja.

Z wulkaja.

Z Varlinā. Němski rajhrsatz muradżuje nětko wudamki za należnosćę khżorsta, spóznawa tefame najbole za dobre, kaž su so wot knieżerstwa pscieb położili. Wulki dżel zapóſlancow ma urlaub, druždy je jich tak mało, zo pscieb we wobzantknienu mögħe njeſi, a potom dyrbí so posiedzenjo wostorczyč. Zlivienjo do rajhrsata pscinjesu jeno, hdž je pscileżnosć, we należnosćach katolickie cyrkwie rycerzy, potom so tež zapóſlanch ze wsciech róžkow Němskiej hromadu honja. Wajne należnosće nimamh wot tutoho rajhrsata wjach wocjałowacj. Rajhrsancier je so tež na swój hród do Varzina podał, a wot toho časa je tež we knieżerstwach nowinach a wosobnje we joho nowinje „Norddeutsche allgemeine Zeitung“ schęzuwanjo psciebżino kat. chrkwi trochu pscieftalo.

Z Bonna. Tudy wumrje, wot Bożeje rucički zajath 17. meje rano $\frac{1}{2}$ 11 sławni prēdar, jesuit P. Roh, we 61. lécze swojeje staroby. We chlej Němskej, Rakuſkej, Schwicach a tež we Danskej bē won halo missionski prēdar znath a cjeſczenj. Na joho pohrębje wobdżeli so chle město a woskuosć, hacz runje bē desħejkojte wjedro; mjez psciewodżerjemi bē tež wjele druhowériwych. Zo by so wopominječo na njoho zdżerżako a kózdy pscileżuosć měl tež swoju Luboscż wotemrjetomu wopokażacj, hromadża so dary k jenomu rjanomu wopomnikoj na row a k założenju stipendia po nim pomienowanego, za khudych schtudowach. — Nowoprotestantojo, kiz tu wosobnje krótki čas dołho wulku haru cjinjachu, su so tu skoro cjiſce zhubili, a kaž tu we Bonnie tak tež we Kölne a w Badenskej, hdžej so wosediče wot knieżerstwa podpjeraħu. Taix japoſtolojo, kaž tamni minżojo, kiz bęchu z katolickiej cyrkwi njeſpolojn, nowoprotestantsku haru zapoczątali a khwilu nawjedowali, wſħaq njebudża wəriw hūd za so dobheż a tań nowu chlej założić.

Z Mnichowa. Abt Haneberg, zašlužony professor na univerſici we Mnichowje a ſławny spisowaczel, je nětko tola biskopſtwo we Speciu pſchivaczej ſlubil, jelizo je to wola swj. wółca. Po najnowiſkich a wěſtych powieſczach z Romy zhonimy, zo bamž nic jeno dowoli a runje pſcheje, zo by abt Haneberg biskopſku hódnosę pſchijat. Univerſita, kaž tež klóſchtyr Benediktinarow zhubitej czeſczenoho wuczerja a dobrociwoho a lubowanego pſchedſtejcerja. Abt Haneberg narodziſo we lěće 1816.

Z Elſaſa. Pſchi ſwiatocžnym wotewrjenju noweje němſkeje univerſity we Straßburku ſta ſo jara wobzarowania hódný podawł, kij ſo we wſchitlich nowiach hízom thđenje doſloho rozyhčuje. Mjez druhimi ſławnymi Němcami bě k ſwiatocžnosći tež ſławny założec tak mjenovanohu germaniſtoho muſea we Nürnbergu, ſwobodných kniez z Aufſeſ pſcheproſcheny a pſchijedže tak tež do Straßburka. Khorwatoſcz pak njedowoli jemu, ſo na ſwiatocžnosćach wobdzěliſz. Wjeczor pozdje widzi, zo žanu čerſtwu wodu k picžu nima, dže tohodla ze iſtvu won na korridor; dokelž nikoho k ſlužbje dwołacž njemóžſte, čerpjeſte na ſchili a pļuca (Lunge), zahwida wótſe z pſchczalku, kij pſchecy pſchi ſebi nosheſte. Tola to bu wopaki zrozemjene; dwaj druhej Němcay, jedyn professor a jedyn zaſtojnìk to ſkyſhitej a myſlitej, zo chec někajti Franozo z tym němſtu wěc hanic̄ a wuſmějſteč, napadnjetej wbohoho khoroho muža, čepjetej jeho pjaſczeſti, čiſnjetej joho na zemiju, ſtokatej joho z nohomaj, tak zo won na ſežhwakach na 6. džen wunrie. Wſchelaſkim němſkim nowinam je tutu naležnosć jara njeſluba, a dawaja ſebi tak wulku pröcu, cylu wěc woſkabieč. Tola ſo jim to njemóže radžic̄, dokelž je wot njeboho Aufſeſa ſamoſo nadrobnje we jeho dženſtej knižych wopisana, a joho syn Herrmann je ju pſchez nowin wozjewit. Tamnej dwaj za nowu němſku ſchulu we Straßburku zahorjenej ſtej wěſci jara hukbito do ſchleichy hladalej a běſchtaj tohodla khetro ſkuriſenej, zo němſku ryž wjac̄ wot francózſkeje rozeznawacž njemóžſtej. — Nowa univerſita z tajſej haru wotewrjena, pak ma hac̄ dotal jara mało ſtudentow.

Rakuſka. Tute khejorſtwo rěla nětko po prawym Rakuſka-Wuherſka, dokelž je ſebi po pruſkorakuſkej wojni (1866) Wuherſka nimale ſamoſtatnosć wudobyla. Duž ſtaj w khejorſtwje nětko dwaj rajchſratay (po ſlovje dwě „krajnej radže“), do kotrejuž ſo ze ſejmow (Landtagow) wuzvoluje. Winski rajchſrat (njewuherſkých krajow) je runje zhrromadzeny, ale won njezastupuje wſchitke ludy ſpominjených krajow a njeje tohodla powſchitkovanie pſchipóznaſt, znajmjeſtſha nic wot Čechow, Šlowencow a Throlſkich. Najwažniſche kraleſtvo, Čeſſka z Morawſkej, ma tam mjenujec jenož němſkich zapóſlancow; czi ſchyrnacjo Čechowje, kotrejchž ſu Němcy hanbicžiwoſcze dla na „ſejmje“ w Pražy pódla 40 Němcow, do rajchſrata wuzwolili, njeſju tam ſchli, dokelž běſte cjeſki ſejm njeſprawne žeſtajane (Čechowje, kotrejchž je w Čechach pſchez dwě tſeczinje a w Morawſkej pſchez tſiſchtwórežinnych maja jenož tſeczinu zapóſlancow) a dokelž ſo wot knjezeſteſte ſtrony pſchi poſlenich wólbach do ſejma njeſprawnoſcze ſtaké. Čechowje z Morawſkeje tež njeſſu do Wina ſchli. Skónčjuje ſu tež Polach z Galicie počeli njeſpočoſni býc̄ na rajchſracze, dokelž tón pſchecžimo předadwſhim ſlubjenjam

noćee jich resoluciju, w kotrejž su Polach swoje žadanja napisali, prawje dopisnicz. Duž so winskomu rajchsratę pšchi wschęch khwalbnych ryczach we wěstnych němſkich nowinach hubjenje dže. Też so hižo zasj wo nowych ministrach powiedja. Wuherški rajchsrat so runje z nowa wizwola. Też tam a woſebje w tych krajach, kij su z Wuherškej zjenočene, su wulke zwady. Tak stanu so woſebje we Khrowatskej njeſprawnoſeſe wot kniejerſteſte ſtrony, kotaž z madžarskej ſtronu djerzi, a khrowatisku narodnu potkocja. Tola khrowatojo a Serbia, kaž tež Skowatkoje we Wuherškej, so pſchec hóle poſylnieja. A hdnj so čjile Skowjenje hiſhćeze z Rumunami w politiskej džekawoſeſi pſchecživo Mladžaram (kij maja netko kniejerſtwo) zjenoča, dha pſchindže w swoim času tež we Wuherškej kaž we Ratuſkej (njewuherſkej) i ſprawniſhomu wujednatiu ludow, jeli khězor monarchiju pſchi žiwojenju zdžeržec zechce!

Cyrkiwinſki powěſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyschina. Kſchczeni: Marija Hana, dž. Jana Augusta Dehme z B.; Jan Kurt, s. Jana Haſe z B.; Franc Ibzeſ, s. Bohuwera Barientka ze Židowa. — Wěrowani: Ferdinand Neil z Budęſteč a Karolina Tilscheč z Čech; Adolf Fischer, policaj w B. a Marija Niedelec z B. — Zemrjecži: Marija Martha, dž. cjeſſle Adolfa Hobračka ze Židowa 3 l. 2 m.; Gustav, s. ſtužbala Wylema Großmannia z B., 4 l. 3 m.; Jan Jurij, s. khěznička Jakuba Haſche z B., 3 m.; Marija Madlena Hübbnerowa, 79 l. 5 m.; Marija Hana, dž. J. A. Dehmy z B., 20 dnów.

Z Radworja. Kſchczeni: Hańza, dž. Jana Lorencia z Radworja; Hana Marija, dž. Miltawicha Wróbla z Nowych Boranec, (+); Jurij, s. Handrija Wróbla z Radworja, (+); Hana, dž. Jana Parjencz z Eupoje; Hana, dž. Jana Scholtz z Měrkowa; Jan Vjedrich Oſkar, s. Jana Krawca z Měrkowa; Jan Michał Adolf, s. knj. Jana Mickela w Eupoji; Wilhelmina Hańza Hedwig, dž. Richarda Albriga z Bronja; Korla, s. Michała Kočza, Euvjaniskeje Dubrawy. — Zemrjecži: Hana, dž. Gustava Morica Paula z Eupoje, 5 m. 3 dn.; Hańza, wud. njeſ. Michała Pjetascha z Radworja, 76 l.; Michał Brankac̄ z Khełna, 44 l. 1 m. 16 dn.; Hańza, mandž. Michała Petra z Eupoje; Cecilija Marija, dž. ſcjěpana Žofela z Měrkowa, 1 l. 2 m. 12 dn.; Michał Mōdu z Radworja, 76 l. 6 m. 27 dn.; Hana, m. Jurija Bjarscha z Khełna 29 l. 11 m. 17 dn.; Marija, m. Jurija Jeschki z Měrkowa, 26 l. 8 m. 13 dn.; Jakub Jan, s. Jana Kočza z Brēmenjenja, 3 m. 5 d. — Wěrowanej: Michał Schokta z Konjec, z Maledenu zwud. Wenkowu z Měrkowa.

Naležnoſeſe towarzſtwa.

Na lěto 1870 dopłacjichu: Jakub Kola z Jasenych; Michał Kaschpor z Staréje Čehelnich.

Dobrowolne dary: M. E. z Č. N. 5 nsl.

Dary za cyrkej w Čornečach abo Baczonju.

K čjeſczi Božej a ſpomoženju duſchow su dale woprowali: k. kantor J. Kuczanek 25 tol.; J. E. 10 nsl.; M. H. 15 nsl.

Hromadže: 6012 tol. 10 nsl. — np. Bohu džak, prěnja cifra je ſo zas pſchec měnička.

Cjifcjač L. A. Donnerhał w Budyschinje.

Katholicki Posel

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolētna płaciźna na pósce
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy časopis,

wudawany wot towarzystwa Ss. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Jurij Lusčanski.

Číslo 12.

15. junija 1872.

Lětník 10.

Ruza a próstwa.

Njezbožo, kotrež 25. a 26. meje wulki džel Češskeje pšchez nahke zlivi po-
trjedi, njeda so wopisacz a naczinjena schloda hacž dotal wotwajicž. Wschednje
zhoni jedny nowe zrudne wěcy. Wjele stow twarjeni bu spowalane, wulki džel
skotu so zatepi, dwě scjë ludzi namaka we žolmach zrudnu smjercž, plody polow
a zahrodow a wincow buchu došpołnje zapuszczenie, a nadzija woſobnje krajiných
ludzi na bohate žně za wjele lét zniczena, dokelž dobra plodna zemja bu wot-
plowana. Najczesjšho potrjehena krajina je połnocno-wjeczorna Češla, krajiny
pšchez kotrež Eger, Beroun z tamnym ręczlami, kij so do njej wulivaju, běžtej,
wooko městow Karlsbad, Saaz, Mjes, Rakonic; tež krajiny na wobomaj stron-
maj Moldawu a Hrubią. Wuzini wołoko 70 quadratmilow. Ze zrudobu a sobu-
želnoscžu so wutroba kózdroho napjelni, kij tak domapytane krajiny a wšy wopy-
tuje a surowe hubjenstwo widzi. We wšy Schelesen namakachu cyku swójbu z
pječi woſobow wobstejacu we jeje wobydlenju morwu, kij wodže čefnycž njemójesehe.
Pšchi wołnje ležesche nan, spodň koža macž, na blidze češtine džecžo, we kolebcy
druhe kuſk wjetſche, pſhi durjach schulſta holečka. We cyklu wšy pſchińdže 26
woſobow wo živjenjo. Pſchi wjes Holetic walachu so wody tež ze surowej mo-
cu, a naczinichu wulku schlodu. Cyla wjes leži we dole, a bě tak namoch do-
špołnje wustajena. Wot 74 čiſtow, stojeſche 26 hacž pod třechu we wodže, dwě
buschtej čiſcje wotpłowjenej, ani kamieni wysche njewosta. Tu namakachu 3 mužojo,
9 žonow a 22 džecži smjercž we žolmach, mjez nimi jena wudowa z 5 z džela
wotroſčenym džecžimi; jeniczla džowka, kij bě druhdže we ſlužbje, woſta wot
chleje swójby. Wulta bě jeje bolesč, hdź na třeczi džen domoj pſchińdže a macž
z bratrani a sotrami hžiom we wotewrjenym rowje na ſerchowje namaka. —
We Liboricach zatepi so mloda mandželska gmejnskoho pſchedstoſiczerja a mlónka

Vukša. Tašama bě ze swojim mandželskum a z dwěmaj džowkomaj we delnej stvě, hdjž surove žokm̄ so nawaſihu, z wołnami a durjemi walesche woda spěſhniſe do jſtwh; mandželski nuzowaſhe swoju žonu, na kubju čeknhez, džowkomaj so to radži, mlonkowa pak bu we khezi wot žokmow dosahnjena, a do mlonich donjeſena, hdjž na druhi džen jeje čeſto namalachu. We jenej druhéj tomusamomu ſkuſhacej khezi, bydlesche džekawh muž ze swojej žonu, ze synom a džowku. Syn pſcheraz̄ me swojej nuži wjerch, a pſchinjeſe tak ſotru na kubju a dale na tſehu, macz a nana njemóžesche wjac dosahnhcz; ruch kamajo dyrbjesche pſchiſladowac̄, tak buſchtej wot džiwhch žokmow hrabnjenej a wotnjeſenej. — We Difčehau radži so jenomu najeňtej ze žonu na tſehu pſchinč, mjez tym zo dyrbjesche 5 džecži we z wodu napjeliſnenej ſtwě zavostajic̄. Za khwilku bu tež hizom žona pſchez žokm̄ z joho rukow torhnjená, móñ chyſke ju zas dosahnhcz, ale bu pſchi tym wopor žokmow, a muž, žona a džecži namalachu we nich swój row. — We wjesch Hrzedl bě 9 wosobow na jedyn ſchtom zaledzko. Bě jich po prawym 10, kij so hakzow ſchtoma džeržachu, mjez nimi tež dwanaczelétna holc̄ka. Wboha hladashé tam, hdjž bě khežla jejú starschej ſtača. Uližlo pſchi ſchtomje nimo njeſechu žokm̄ žonſtu, kij ze ſmjerču wojuje, holc̄ka na ſchtomje ſpóznaſe we njeſ ſwoju macz a ze ſlowami: „ſchto budu ſama zapocžinacz, hdjž je macz morwa”, pufchci ſo tež wona ze ſchtoma, zo by z macjerju wumrjela.

Zaſtojnich, kij buchu do powodžených krajinow hnydom poſlani, zo bychu nužu polozeli, ſwēdeča, zo ženi tak zrudne podamki widželi njeſu. Nuža je wulla, hubjenſtwo njeda ſo pſcheladac̄. We wſchěch krajinach Rakuſleje, a tež we měſtach a krajach Němſleje hromadža ſo ſmilne dary. Tež Serbja njedadža pſchi ležnosći nimo hicž, ſwojim čeſzlo domaphtanthm ſufodam dobročiſtu wutrobu poſazac̄. Wſchal je Bóh tón kniez naſche zahonh tak bohacze žohnowač, nadžije na bohate žně dat, hacž dotal i najmjeňſhomu wſchě plodů ſemje pſched ſchodus hnadnje zakital.

Na znatu ſerbſku dobročiſwoſc̄ ſo ſpuſhčo, taž na Bože žohnowanja na naſchich zahonach poſazowajo, pſchińde džensa Katholſki Poſok tež i wſchitlim z naležitej prôſtwu, zo bychu ſo za wbohich powodžených tež we ſerbſkich wſach ſmilne dary hromadžili. Knježa duchowni a wučerjo, budža wěſci tak dobročiſtu, teſame pſchiwac̄ a je redačcji Kath. Poſoka i dale wobſtaranju pſchepodac̄, kotaž teſame tež woſzemi. Dokelž pak tón, „kij khetſe da dwójch da“, proſh ſo dale, zo bychu ſo dary we pſchichodnymaj dwěmaj thđzenomaj chyſli wotedac̄.

Schto je wěnuſc̄?

(Štouczenjo.)

2. „Jesuitojo žadaſa za knježenjom, pſchez leſež prouču ſo i moch pſchinč a tak wſcho wobliuježic̄.“ Tež na to wotnikowi domkapitular Moufang: Na kim dha maja woni dženſniſchi džen mōc? Na naſchich wjerchach? — Mjenujeſe mi jenoho! — Na naſchich ministrach? Mjenujeſe mi jenoho! rozhlaſdujc̄ ſo we chlej

Němſlej, hdež namakacie jenicežloho, kiz pod mocu jesuitow stoji? Na krajne na-ležnosće nimaja tak žaneje moch, ale „we cyrkwi, na bamža, na biskopow na duchownych.“ Haj my duchowni ſlukujemj a ſtojimy pſchi nich, ale njeđamh fo wot nich woblnježic. Tež biskopo ſtoja tu nic jeno ſamostatni, ale ſu jich pſchecstajani, a ſchtož bamža naſtupa, je ſo won ſam we tym wuprajił, zo je to njewěrnoſć, kiz won wot fo wotpaſaza. Jesuitojo nježadaja tak za mocu a nimaju ju ani we krajných, ani we cyrkwinſtich na-ležnosćach.

3. „Ale Jesuitojo ſu ſtrachni pſchez ſwoje wulke zamoženjo, a hladaja pſchez wotkaſanja na ſmjerthym ložu pſchec wjac na ſo pſchinjeſć.“ Tež na tute wobſtorzenjo wotmłowi Mowfang z krótki. Tež pſched ſto ſētami je ſebi jedyn ſchto wě ſchto nadžał, a myſlit ze zamoženjom jesuitow krajne kaſhy we jich nužh mōc napjelnicž, tehdom bē tu wjèle kollegiom, a tola bē ſo jedyn jara zhebał; a hdh by ſo dženſiſki džen jesuitojo zbehnyli a jich zamoženjo wzako, bu to móliczla ſumma byla, kiz by jedyn pſchez to doſtał. — Schtož dale ſkóřbu naſtupa zo woni pſchez wotkaſanja na ſmjerthym ložu zamoženjo na ſo čzahnu, da ſebi jedyn tajke kžé we romanach lubicž, hdzej chedža ludžo, kiz ničo za dželo nimaju, nowe baſniczki zhoricž; ſprawny muž pač džerži ſo staroho ſtowa: Ty njedýrbisč wopacžne ſwědčicž pſchecziwo ſwojemu bližſhomu.

4. „Jesuitojo pač ſkaža ludži ze ſwojimi wucžbami,“ a dopołažanjo toho wjedža jich njepſcheczojo ze wſchelakich wot jesuitow piſaných knihi wěſte ſady wuſchilne wutohrnycz a je potom za wucžby jesuitow wudawacž. Tola k temu wſchak wjèle njeſkuſha, na tajſe waſchnjo namakaja ſo we kóžej knihi, tež we ſvj. piſmje jara wopacžne ſtrachne wucžby. ſu pač eži ludžo, kiz na tajſe njeſprawne waſchnjo jesuitow wobſtoržuјa, runje ſtaroscziwi za čiſtotu a wěrnoſć wucžbow, njech jeno tamne knihi pſchelabuju a jich roſscherjenju napſcheczo ſtu-paju, kiz zjawnje wſchu wěru do Boha a kſchesczanswi hanja, njepočeczoſć za-młowjeja a tak wo prawdje ſtrachne wucžby roſscherjeja. Jesuitojo njewučja žanu druhu wucžbu hacž tu katholſkeje cyrkwe, a hdh by jedyn z nich wucžbu wucžił, kiz je napſcheczo wěrje katholſkeje cyrkwe, njeby jeno joho pſchedſtajenj ale tež chla cyrkę pſchecziwo njemu ſo zbehnyla. Wucžby jesuitow wucžicž a je we živjenju nałožecž móže jedyn kóždomu radžicž.

5. „Jesuitojo ſu tež njepſcheczojo a kažerjo pſcheczenoſć mjez katholikami a protestantami.“ Kaf dha móže ſo měr a pſchecjednoſć mjez wſchelawěriwymi zdžeržecž? Tola jeno pſchez to, zo je dowoleno kóždomu po ſwojej wěrje živom bhež, bjež toho zo by jedyn joho tohodla hidił, wuſměšhał, do zadý ſtajał, wo joho prawa pſchinjes. Něko móže ſo jedyn prashecz wſchec, kiz ſu knihi a piſma jesuitow čitali, na jich wucžb a předowanja poſluchali, z chla jich ſlukowanjo wobledžbowali, hdh abo hdže ſu woni protestantow abo z chla druhowěriwych hanili a ſměſheli? Hdže a hdh ſu ſebi k pſchilkadej žadali, zo by swětne knie-žerſtwo protestantenverein z mocu pocžiſhcežalo? Ni hdje a ženi. Tola pola toho je ſurowa njezneſliwoſć? Schto je tón, kiz měr a pſcheczenoſć mjez katholikami a protestantami kaž? Kóždy ſo nađiſeſche, zo budže po ſkónczenej wójnje we Němſlej rjany čas měra a nabogaſe znijsliwoſć ſo zapocžecž. Tola hizom předy hacž

bu mér kružje wobzanknjenj, połazowatku so znamjenja, zo so jeno bitwischę a waschnjo wojowanja pschemeni, zo pak maja nětko katholitojo so pschimač, a potkoczec, dokeč to kózdy hnydom spóznaje, zo pschećzimo jesuitam wudyrjena nje-pschećzelska hara katholskej chrkwi płacz, taž džen tež wschelach rycznich na rajchracze wjach a dlęje pschećzivo chrtwi ryczach, hacż pschećzivo jesuitam. Né tak wjele je wěste, jesuitojo njebudža nabožny mér ženi kažycz.

6. Włapośledku pschiindu njepšchećzelojo z jenym nowym porokom, prajo: „jesuitojo su pschećz njeplchećzeli měli, su ze wschelakich krajow wupokazani, haj ich rjad bu wot hamža zbehnjeny, po tajsim dyrbja tola straschni ludžo bjez!“ To su rozomne sudženja! Chrſtus, naich kniez njebe wot swojego naroda jow hacż k smerci bjez njeplchećzeli, bu wot nich tschizowanym. Swj. Jan měsječne mócných njeplchećzeli a we jasiwje bu jomu hlowa wutrubana. Smě jedyn tohodla po-dobniye sudžic?

A wot koho buchu jesuitojo hidženi a pschećzhan? Snadž wot hamžow, kiz drje tola ich skulkowanjo rozsudžic zamoža? My móhli rjane a wosobne khwalec wuzbehowanja tudy pschinjescz, z lotrhyňiž su hamžojo skulkowanjo jesuitow pschi-spognali. — Abo snadž wot biskopow? Majwach biskopow runje němſtoho kę-žorſta, we lotrhyňiž diöcesach jesuitojo skulkowaju, su jim zjawnje a na za nich cje-ſezomne waschnjo swoju spokojnoscz a swój džak wuprajili? Abo wot dobrých katholikow? Wěsći nic, katholik, kiz swěrnje k chrkwi džerzi, cjeſczi tež jesuitow.

Hdże namaka jedyn tał njeplchećzeli jesuitow? Wjez njewěriwymi protestantami, swobodomurjerjemi, židami, z chla mjez ludžimi, kiz za potkoczenjo kchesczanstwa dželaja. Täkich ludži k njeplchećzelam mēcz, pschinjese cjeſczi.

„Schtó je wěrnoſcz?“ smě so jedyn stončnje pschi chlej harje prashecz? Je snadž na stronje njeplchećzeli jesuitow? Schtóż je kędzbnje krótkie wopisanjo cíital, mózječne spóznacie, zo su pschećzivo jesuitam zbehnjenie skórzyň njesprawne a z džela zehlane, zo je chla hara tał bjez winy, a zo moja njeplchećzelojo jeno woskabienjo katholskej chrkwie we wozjomaj. Tola wěrnu móć katholskej chrkwie woni njewoſlabja, dokeč jeje móć wobsteji, taž Moulfang tež rjenje spomni, we pschećziednosći wěry, we pschećziednosći měſchnistwa, we pschećziednosći biskopstwa, we pschećziednosći wi-dzownoho wjercha. We tym je jeje móć, jena wulka duchowna móć, kotrejž so nicto boječ njetrjeba, kiz pak tež nicto woſlabič njezamoža.“

Njech so tak tež za něčto cžasa njeplchećzelam chrkwie radži ze swojej nahladnej mocu, a ze swojim wopaczym swědomjom we někotrych krajinach rjad jesuitow na khwilu potkoczic abo zakazac, budže to za swětnych duchownych rjana pschilej-noscz, swoju piłnoscz a džekawoscz powyschic a wschě swoje moch nakožec, zo by so skulkowanje jesuitow zarunało. Mamj džen tola tež krajimy, taž we naschim wótčnym kraju, hdżež je jesuitam dawno wschě skulkowanjo zakazane, haj we kujich njejssu ženi so zaſhdblili a tola njebudže nictó salſkim a wosebnje kujiskim katho-liskam nabožnu liwkoſcz abo njerodu porokowacz móć.*)

*) Piširunaj k tomu Rath. Poſoł 1871 č. 22. 23 a lětnik 1867 č. 11. 12. 13. —

Serbske pišmowstwo.

Ruđe je nowa pacjerjaca knižka wot I. kaplana Ducižmana wusčka pod mjenom „Hvězda“. Wona budje hžđo po swoim zwonkownym něktromužkuli witana, kotryž ma radž pšchirucžnu knižku (180 stronow) w malym formacie a tohodla někto najbole ī němiskim sahač dyrbesche. A kóždž so tola radscho a nutrniščho w swojej rječi modli, býrnje tež cužu rječ rozeměk! Ale tež znutsłowne wopſchijecž knižki budje so spodobacž, wosebje mlodošči; pſchetož wſchitke trēbne modlitw so tam namakaja, kaž tež někotre kherluſche. Bez litanijski je tež ta wo swiatym Józefje. Pobožnosć křižowoho pucja, kž so w Serbach radž wopomina, je po tamnym krétkim rjeđe podata, we kafsimž so w Romje ſpěwa.

Z čyla je jara džaka hódne, zo manj zasj tule nowu serbsku knižku; pſchetož prijedawša wot toho samoho spisowarja wudata pod mjenom „Khvalcze Knjezowe mјeno!“ je hacž do něhdže picežděsat exemplarow rozpſchedata. *I.*

Mowinki a powjescze.

Z naſheje diöcesy.

Z Budyschina. Kaž so nam pisa, je tež hrabinka Hana, džowka hrabje Stolberga z Brunowa a sotra tamneje franzifanki, kž wokoło jutrow tež we serbskej wołknosći darž hromadžesche, do klóschtra francifankow we Kaiserswertu zaſtupila.

Z Budyschina. Kaž předh postajene a hžđom tež wozjewjene, wotjedže hnadny knjez biskop pjatki, 7. junija chr̄twinškim a schulskim visitaciam a ī wudželenju swj. firmowanja do serbskich wosadow a najprijeđi do Radworja, hđež sobotu 8. junija 126 wosobow swj. firmowanjo dostachu.

Z Malbic. Sobotu 8. junija popołdnju po picežich pſchijedje ī nam z Radworja hnadny knjez biskop a bu wot knjezow duchownej, schule a wosadu z wonka wsh swjatočnje powitanj. Nazajtra nježelu, wudželše, dokež wjedro hōjesche, wonka na kerkowje něhdže 510 wosobam swj. firmowanjo. Z ralbičanskeje wosadu bě jich 138, drugih pak ze ſuſodnej kulkowskeje, mjez nimi běchu daloch ludžo z Čeſkeje, Pôlskeje a Wuherſkeje. Pónđelu wophtasche hnadny knjez biskop schuli, dopołdnja ralbičanskú, popołdnju schunowsku, a wotjedže wutoru rano pod zwonjenjom našich zwonow do Róžanta, zo by tam schuſtu viſitaciju džeržak.

R.

Z Szpitala pod Kamjencem. Srjedu 12. junija bu we naſhej chrl-wicžej preni króč swjate firmowanjo wudželene a to 19 wosobam. Boh daj zo by so někto pſchez stajnoho duschow pastyrja zjednoczena katolicka wosada pſchi-sporska a wobkrucžala.

Z Marijnoho Doła pola Woſtrowca so nam powjeda, zo je pſched krétkim knjez schulski radžiczel Bornemann we mjenje ministeria kulta a wucžby holču schulu, we kotrež klóschthyske knježn statkuja, wophtač, zo by so sam pſchepwědžit, hacž so tamne skoržby, kž so wot wěsteje stronj na kafsim sejmje pſchepwědžit.

cjivo wucžbje knježnow zbehachu, na wěrnoscž podpieraju. Hacž runje hacž dotal swoje rozsudzenjo zjawnje wojewiš njejo, wěm̄y tola z wěstoſcžu, zo je nawjedžitohu schulſkoho muža skutkowanjo knježnow we schuli jara spokoſito, na wjacorych měſtach wupraji ſo khwalobne wo tym, ſhtož knježny we schuli dokonjeja.

3 Wotrowa, 12. junija. Kaž ſchvchim̄, býchu tu ludžo we noch wot njedžele ſo pónđeli pschez Boži woheň naſtroženi. Pola l. mlonka Heydana ſpalí ſo bróžnja a hródze.

3 dreždanskeje diöceſh.

3 Dreždjan. Knjez direktor měščjanskeje ſchule, Anton Dreßner ſwje- eſečhe 4. junija ſwoj pječz a dwachci lětny měščniſki jubilej, a doſta pschi tutej pschilejnoſcži z daloka a blizka wjele wopoložow luboſcže. Boh daj dobrocziwomu knjezej tež hnadu a wjeselo pječzdžesatſlētnoho jubileja docžakacž.

3 Dreždjan. Dwórfki prēdar, knjez kanonikus Heine je ſo ſtraſchnie khorh, z kupjelov Marienbad wróćzil.

3 wulraja.

3 Varlin. Pschez dleſhi čas hížom plecje ſo zwada mjez pruſskim ministeriom a biskopom z Ermlanda. Biskop Kremenz je imjenujch dweju pro- fessorow, Wollmannu a Micheliſ-a we Braunsberku, doſelž zjawnje wucžbu kathol- ſkeje chrlwie wo bamžowym njezmónnym wucžerſtwje přejeſchtaj, zjawnje a ſwja- tocžne ekommuniciroval, t. r. z katholſkeje chrlwie wuzanknýk, a tak tež měšč- niſke ſlužby zaſtačz zaſažal. To je biskop Kremenz činit, bjez dowolnoſcze pru- ſkoſkoho ministeria. Tute něko měni, zo ma tajte zjawnie a ſwjatočne wuzanknjenjo z chrlwie za wuzanknjenjach tež ſchłodne ſcžehwli we towarzſhnym žimjenju, psched kothrmij ma ſwétina wýſchnoſcž ſwojich poddanow zaſažacž. Tohodla tak ſudži ministerium dale, je biskop mjez ſwojeje moch pschedkrocžil, tamneju dweju duchow- neju bjez dowolnoſcze ſwětneje wýſchnoſcze z chrlwie wuzanknýwſci. Na to je biskop we wobſchérnhm pismje derje wotmłowil, zo wón na tym wina njejo, hdž ſe we tutej naſužnoſczi bjez chrlwinſkimi a ſwětymi zakonjemi pschedzjenoſcž njeſteježi, we wěcach wěry móže wón jeno po chrlwinſkich zakonjach ſudžicž, a nichto nje- móže chrlwi право přečz, ludži tři bludne wucžby rozſchěruja, že ſwojeje ſrje- dzin̄ wuzanknýk, a ſwojim wěriwym z nimi woſko khdžicž zaſažacž. Tute право njemože chrlkej ženi wotſtupicž. Ministerium je 21. meje na to biskopej z nowa wotmłowiſo, a žada ſebi něko, zo biskop tamne ſchłodne ſcžehwli, tři je zjawnie a ſwjatočne wuzanknjenjo z chrlwie za čeſcz tamnej dwej mužow mělo, wotwobrocži, a zo pruſkomu knježerſtwjeſl ſlubi, zo chce wšchém ſwětym zakonjam doſpołnje poſkuſhny býč. Njebudže-li tute žadanja dopjelnicž, hrož ſo jomu, zo ſo zwjazk mjez nim a krajnym knježerſtwom zbehnje a zo ſo poſlenje potom za tym psche- cjiwo njomu zadžerži. Kažte wotmłowjenjo biskop na to poda, njeew ſo hacž dotal, a tak ſo ministerium pschedzivo njomu zadžerži, jeližo biskop joho žadanja nje- dopjelní, drje móže jedyn z joho dotalſkých krocželi pschedzivo katholſkej chrlwi ſudžicž. So praji, zo zwjazk zaſtojnſkoho wobkhada (Amtsverkehr) doſpołnje rož- torhnie, a wšchě dołhody zapowje. Kaž je znate, ſu we Pruskej tež chrlwinſke

lubka wot swētnieje moch wzate, a biskopojo dostawaja nětlo wot kraja mzdu, kotaž pak nihdze tał wjèle njewuczini, taż býchu předawšche chrtwiniske lubka pschinjese. We cyka naležnosći je měsczi pr awo na stronje biskopa, móć na stronje swētnoho kniežerſtwia, tola biskop Kremenz budže prawa chrtwje zakitacž a radscho hněw nakhwilneje moch sebi lubicž dacž. — Z cyka zda nětſische pruske kniežerſtwo swoje wjescelo na tym měcz, z biskopami katholiskeje chrtwje we zwadze leżecž, dokelž tež wojerſkoho probſta, biskopa Namſzanowskoho, je wone wotsadžilo. Cyka wěc je tale: we Kölnej mějachu we chrtwi swj. Pantaleona katholisch a tež lutherisch wojach swoje Bože slujby po postajenym rjedze. Nětlo pak dostachu tež protest katholikojo dowolnoſć, we tefamej chrtwi so i swoim Božim slujbam zhromadžecž, schtož so tež sta. Katholicki wojerſki probſt, biskop Namſzanowski, začaza tohodla wojerſkomu fararzej Lünnemannej za katholickich wojakow we tutej chrtwi Bože slujbh džerzecž, kotaž bu pschez Bože slujbh protestkatholikow wonjeczeczena, a poruczi, zo by we jenu druhu chrkę i tomu proſyk. To pak generalleutnant z Frankenberg, gouverneur we Kölnej, njedowoli, žadasche sebi wjèle wjach, zo ma farar Lünnemann hacž na dalsche we tamnej chrtwi wojerſke Bože slujbh swiecžicž. Biskopej Namſzanowskemu bu to wozjewjene. Tutoń pak je cyku naležnoszej do Roma wozjewiš a 21. meje z nowa fararzej Lünnemannej začazał, tał dokho Bože slujbh we tamnej chrtwi džerzecž, doniz tež protestkatholikojo tuſamu wujimaju, jelizo sebi to zwazi, zo jomu duchowne zaſtojnſtwo zaſtač začaza. Farar Lünnemann je swojomu biskopej posluſchny. Ministerium wójny pak je nětlo biskopa Namſzanowskoho hacž na dalsche wot zaſtojnſtwa probſta pruskojo wójſka wotsadžilo, dokelž měni, zo je tež wojerſki zaſtojnſnik a hako tajti pod nim stoji. We wſchitlich wěcach pak tola měsczi pod nim njeſtoji, a wosobnje njejo wěc ministeria, roſzudzieč, hdh so Boži dom wonjeczeczi, abo žadacž, zo maja so na tajkim měscze Bože slujbh swiecžicž, to je runje tak njeprawje kaž, hdh by so postajilo, zo ma so Boža mscha wječor džerzecž. Najſterje pak budže tež pruske kniežerſtwo swoj džak katholickim wojakam za jich wutrobitoscž a swěru a wopory pschez to wopokazacž, zo lědoma zarjadowane duchownſtwo za wójſko zas zbehnje.

Z Barlina. Nowy zakon pschecžiwo jesuitam, kotaž sebi rajchſrat žadasche, je jomu hížom zańdženu ſredu pschedpoložen. Tónsamh dowoli, zo móže so jesuitam a ſobuſtam podobnych kongregacijow, býrje býchu tež domjace prawo (indigenat) we Němſkej měli, pschez policajku wýschnosć zaſyđlenjo wſchubjom začazač.

Z M n i c h o w a. Ministerpräsident, hrabja Hegnenberg-Dux, kíž tež wěc protestkatholikow podpjerasche a zakitasche je wumrjet, z katholiskej chrtwju wjednahn, dóſta swj. ſakramenth a bu wot katholickich duchownych pohriebany.

Z R o m a. Tudy praja, zo je chrkę swobodna. Ale kotaž je to swoboda? Klóſchthry zahanjeja, chrtwiniske lubko sebi bjeru, katholiku wěru wſchědnje hanja, duchownych a klóſchthry ſeboj na hasach pschecžehaja, chrtwiniske wobkhadž nje-mózeja z chrtwje stupicž. Zawěrno, pod pajoram tých, kíž ſu kaž rubjeznoſiojo a mordarjo Rom napadnyli, je chrkę swobodna — wſchěch prawow. Možno, zo hiſhce hórje pschiadže. Hela zbera wſchu swoju měc — ale moch hele chrkę

njepeščemocuja, wjesele mjenje tamny, kiz so „čeſtny kral“ mjenuje. Boh je dohromadny a čaka na pokutu. Ale je ſizo ſo čas hnadi njeužith minje, padnje joho ruka čim ežejo na thch, kiz kniježowho jaſkowanego thſcha. A.

Jendželſka. Dr. Fortusue, anglikanski tachant w Perth we Schotiskej, je pſched 6 měſacami ſwoju ſlužbu zložil, a nětlo ze ſwojej žonu a 5 džecžimi ſo do katholiskej chrkwe wrózil. Tónſami wopuszczi, hacž runje bjez zamоženja, zaſtojnju, kiz mjeſte ſe lětne 900 sterl. t. j. 9000 ſchěſnakow, dohdom. Po wuznaczu je jeho pſchezenoſcz 800 biſkopow we wuprawjenjach poſlenjohu koncila l tomu pohnuto. K.

Jendželſka. Včeta dohko hižom bliži ſo wěſty džel Anglikanow katholiskej chrkwi, woſobniye pſchez to, zo ſwoje Bože ſlužby z ſwiatocžnymi katholiskej chrkwi podobnými ceremonijemi ſwjecža. Wjesele z nich wrózci ſo tež doſpołnje do chrkwe. Skoro kózdy thđení pſchezenupja nowi. Mjez 264 duchownými diöceſy Westminster ſu 46, kiz věchu předh anglikanscy duchowni.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbiſkich wosadow.

Z Budyschina. Kſečzeni: Jan, ſ. knihujedžerja Jana Hofmanna z B.; Jurij Klemens, ſ. tyſcherja Hermanna Schmidta z B., Pawoł Žózef, ſ. Augusta Gottfrieda Gurki z B. — Žemrjecži: Jan Kral, khežkar z Němec, 57 l. 6 měs.; Madlena, wudowa Jakuba Haſche z B., 76 l.; Marija Mladlena, dž. Miklawſcha Nehorka z B., 5 njež.; Jan Kral, wóznik z mnis̄keje chrkwe, 36 l.; Michał Cyž, živnoſežer z Borskeje, 59 l. 9 m.

Naležnoſće towarzſtwia.

Sobustawy na lěto 1872: nr. 256. Jakub Kravča z Horň; 257. Michał Kaſhpov z Staroje Čehelnich; 258. Marija Donatec z Böſtic; 259. Jakub Kela z Jasenich; 260. Marija Bulec z Jasenich; 261. Jakub Mlónk z Jasenich; 262. Miklawſch Lehman z Smjecžek; 263. Jakub Pjeh (Žur) z Vac̄ionja; 264. Marija Elsnerowa z Čjornych Noslic; 265. Handrij Weclich z Kalbic; 266. Miklawſch Kubica z Drežjan; 267. Jurij Bardonja z Pěſsec; 268. Michał Schypihel z Nadworja; 269. M. Č.; 270. kapkan J. Kubasch z Königshaina; 271. wucžer Jakub Pjetasch z Khróſcžic; 272. Marija Wenkowa z Khróſcžic; 273. Jakub Barjenk z Khróſcžic; 274. Jakub Kummer z Čjasec; 275. Madlera Bjerowa z Kopſchina.

Na lěto 1871 dopłacži: M. Č.

Darh za chrkę w Čornečach abo Vac̄ionju.

K eječzi Bozej a l ſpomoženju duchow ſu dale woprowali: pſchez l. kapkana Nowaka z Khróſcžic 3 tol.; A. B. z Jasenich 5 tol.; pſchez l. kapk. Ducežmana 15 nsl.; pſchez l. kapkana Scholtu z Khróſcžic jena ſlužowna džowka 2 tol.; njemjenowana 20 nsl.; njemjenowana 1 tol.

Hremadže: 6024 tol. 15 nsl. — np.

Smilne darh l dalewoſtaranju. Za wobſchodzených pſchez powodženjo w Čječħach: farař M. Hörnik 3 tol.; Š. Č. 1 tol.; Š. K. 5 nsl.; Š. D. 15 nsl.

Cyjſkežat L. A. Donnerhał w Budyschinje.

Katholicki Posel

Wukhadža prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaciźna na pósce
a w kniharni 17 usl.

Ludowy Čałopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Jurij Łusčanski.

Číslo 13.

6. julija 1872.

Lětnik 10.

Srđedz njeprisheczelow.

Z nowa poczynaja so hrimanja a njejewdra na katholicku cyrkę hotowac̄. Njeprisheczeljo hromadža swoje czrody, zo bychu cyrkę napadnigli. Z koczej leſczeni drje woni rycza: katholickej cyrkwi my nieżo cjinic̄ njecham̄. Ale hdjż toho abo tamnoho biskopa abo mēchnika swérnosze dla khostaja, hdjż tón abo drugi rjad we joho skutkowanju zamjezuja, hdjż klóšthyrskie woſoby z kraja wustorkaja, hdjż horliwych kſheſcęjanow polkocząja, hdjż widżownoho wércha cyrkwe we joho prawach pschitrotcza, hdjż cyrkwinſke kubla bjeru a jo wschubzom do cyrkwinſkich naležnoszejow tkaja a mēſcheja, dha to nieżo druhe njeje, hac̄ katholicku cyrkę pscheczelac̄. W tajkim časzu sun̄ živi a hōrſche węch so hisheje na nas hotuja. My widžim̄ njeprisheczelstwa so bližic̄. Ale njebojm̄ so jich; čaſajm̄ khróble na nje; wſhak my ſlónčnije dobudžem̄.

1.

Cyrk ma a změje pschec̄y njeprisheczelow, na pschec̄zo kotrym̄ dyrbi wojowanac̄ a wot kotrych̄ ma czerpiec̄.

Wat spoczątka je bylo njeprisheczelstwo mjez dżec̄imi božimi a dżec̄imi swęta, mjez dżec̄imi swętką a dżec̄imi czym. W njebjesach je Lucifer tajše njeprisheczelstwo zapoczął. „A w njebjesach nastą wulke wojowanjo: Michał a joho jandzeljo wojowachu ze zmijom a zmij a joho jandzeljo wojowachu. A woni nieżo njezamozachu a jich město njebu wjach w njebjesach namakane. Ale tamny wulki zmij, starý had, kiz djabòł a satan rěka, bu wustorkam̄.“ (Pot. zjewi. 12, 7—9.)

Z njebjes wustorkam̄ wjedzheshe so w paradižu prěniumaj čłowiekomaj pschiliszczeń a jej k njeprisheczelstwu zawieszcz. Wat toho časa pschihotuje ſebi won

na zemi kraljestwo a „zawieduje chku zemju“. (Pot. zjew. 12, 9.) Tehdom je so zapoczątko njeprzeciętstwo, wo kotrymž Bóh w paradizu rycie.

Hdyž běchu so časň czakanja dopjelnike, a Jezus so w Bethlehemie narodil, spěvachu jandželjo: „poj, čłowjekam na zemi, kotsiž su dobreje wole.“ Ale Simeon wo tuthym džesczu praji: „Hlej, tutón je postajený k padę i k stanienju mnogich we Izraelu, a halo znamjo, kotromuž budže so napszeczo rycie.“ (Luk. 2, 34.) A Khrystus sam wo sebi praji: „Ja njejsym pschischók poj, pschinjescz, ale mječ.“ (Math. 10, 34.)

K tomu je Jezus swoju cyrkę założil, zo by wojovala napszeczo kralemu zloho ducha a tak swoje stanę wjedla k węczynomu, njebjestomu pokojem. Swojim japoschtołam je won tele słowo sobu na pucz dał: „Dopomnijecze so na moje słowo, kiz sym k wam ryciąk: skuzownik njeje wjetshi, dyżli joho kniez. Hdyž su mje pschesczehali, budżea tež was pschesczehac.“ (Jan. 15, 20.) — Hlej, ja was szczelu kaž wowej do wjelkow. Bjerče pał so psched čłowjekami na kędzbu; pschetož woni was sudam pschepodadža*) a budżea was na swojich zhromadziznach (synagogach) schwikac**). Tež psched bohotow*** a kralow budżecze wodżeni moje dla. (Math. 10, 16—18.) „Budżea was moricž a budżecze mojoho mjena dla posła wschitkich ludow hidženi.“ (Math. 24, 9.)† — Hdyž swét was hidži, dha węscze, zo je mje předy was w hidženju měl. Hdy byshčeze wot swęta byli, by was swét halo swojich lubował. Dokelž pał wj wot swęta njejsze, ale ja was ze swęta wuzwolil sym, toho dla was swét hidži. Hdyž su mje pschesczehali, budżea tež was pschesczehac.“ (Jan 15, 18—20.)

Tele słowa Jezusowe su so na cyrkwi a jeje skuzownikach a wuznamariach we wschitkich czasach dopjelnite. We njeprzeciętstwach, wojowanjach a pschesczehajnach je cyrkę założena, rostka a pschibéraka a z dobreczcejskiej kroczielu krocziła po krajach. Kraj martrarjom běsche symjo nowych křesiezanow a pschesczehania su žně do kniezowych bróžinow. Hdyž je cyrkę pschesczehana, stupia wona do Khrystusowych stopow.

2.

Što dha je wina tohole stajnoho njeprzeciętstwa a wojowanja napszeczo cyrkwi?

Jezus Khrystus je swętej jeno dobroty wopokazował a k zbožu čłowjesta so samoho na křižu woprował. A tola bu won wot naroda hacž do smjereze hidženy a wschę njekniežomne frédky so k tomu nałożowachu, zo bychu joho zniczili. Hacžrunje bě joho njezinwatoſcž znata, bu won tola k smjerci wotsudžený.

Zosame wojszietuje so w žiwienju cyrkwie. Cyrik je stajna a najwjetša dobroczekka čłowjesta. Pschez nju su dobre poczintki do swęta pschischók, pschez

*) hl. § 130a.

**) hl. wschelake sejmiske rycie.

***) Bydmy wschelakich z mjenom mjenowacž mohli.

†) hl. Jesuitojo atd.

jeje wuczbh a kublano su džiwje ludh k porjadnomu živjenju pschiwiedżene. Pschez nju je rozehnata címa njevědomosće a pschiwery. Pschez nju je prawa, werna, wosbožaca swoboda ludow polekowana. Wschudżom dobroty, kiz chrkej śmętej wopokazuje, a tola telsko njeprzeczelow, kotrij chcedža ju zniczicž.

Wina toho je, zo dyrbi chrkej kralestwo bože rozschérječ; djabol pał sebi njecha swoje knejstwo wzacz dacž. — Chrkej dyrbi wernoſć pređowacž, ale je wjèle człomjelow, kotrymž so wernoſć njeſpodoba. Chrkej dyrbi napſchečejo tomu wojovacž, schtož so śwetej spodoba, a zahanječ, schtož śwēt sebi khwali. Chrkej njeholduje zmyšlam, ale žada pschewinjenjo a zaprécze ſebje ſamoho; ale wjèle ludzi chcedža na zemi wſcho wuziwač. — Chrkej ſo we ſwojich wuczbach po měnjenju a žadanju ludžachch myſlow njeprzeczeluje, ale ſteji krucze na tych wot Boha założentych zasadach. Wſcho to je dość winy, ſebi njeprzeczelow pschihotowacž mjez wěrčami a ludžimi.

3.

Chrkej njebuđe ženje wot ſwojich njeprzeczelow pschewinjenia.

Niech njeprzeczeljo ſo hromadža a ſwoje moch bole napinaja; pschech woſtanje Zéjuſowe ſkwo: „moch hele ju pschemocowacž njebuđeja”. (Math. 16, 18.) Móžno njeje, zo by Zéjuſ ſwoju winicu zapuſcicž, ſwoj ſlutk zniczicž, ſwoju chrkej pschewinječ dał. Kaž je chrkej we wſchitkich časach dobywała a ſwojich njeprzeczelow pokutu czinicž abo njepruktiných zahinječ widžala, tak tež wona bědzenja naſchich časow bjez ſchłody pschětraje a dobyčeſſich dokonja.

Pſchi tym je naſcha a kózdoho kſcheszana wiñwatoſć, bědžicž a wojovacž ze ſprawnej, wotrej, krutej brónju Khrystuſowej. Prénja bróni napſchečejo njeprzeczelam je modlitwa, pobožna, wobſtajna, zjenoszczena modlitwa wſchitkich. Wójsko modlerjow je njeprzehewinie wójsko.

Druha bróni je cžestne, sprawne, po wuczbje Zéjuſowej wěry zrjadowane živjenjo, na kotrymž tež njeprzeczel ničio wuſtajicž nima.

Tsecza bróni je pschejednoſć a bratrowſka luboſć, kotraž ſwojby, wſh, wosadhy a kraje zjenoszczuje we jednym duchu Khrystuſowym, a kózdoho pochnuwa k podpjeranju a pomhanju tam, hdżež je podpjera a pomoc trěbna.

Pſjata bróni je ſczerpnoscž, kotraž wſchitku kſchiwdu a njeſprawnoscž pschewijese, ale žaneje kſchiwdu a njeſprawnoscze nječzini. Ze ſczerpnosczeju wurazyskich najnijemdrischemu njeprzeczelzej bróni z rukow.

Tón, kiz naſchu bróni žohnuje a naſche bědzenjo nawjeduje, je Khrystus tón Knjez we njebjeſach.

D.

Rowinki a powjeſcze.

Z naſcheje diöceſy.

Z Buduſchina. Hnadhny knjez biſtop je chckwinſke a ſchulſke viſitacije, we ſerbskich wosadach, z kotrymž tež wudželenjo ſwj. firmowanja zjednoczi, zbožomnje dokonjal. Wutoro 18. junija wróci ſo zaś domoſ. Wſchudżom pschihotowa

joho pschithad mjez wosadnymi wulke wjeselo. We Radworju wudżeli 126 wošbam swj. firmowanjo, we Ralskich 510 (mjez tutymi běchu 138 z ralbicjanſteje, druzh z kułowskeje wosad), we Schpitalkskej chrkwi 31 (nic kaž běchym za poslenje ežiſko Poſola wopacznje zhoniſli 19), we Rjebjelczech 62, we Wotromje 49, we Khróſczech 238. We Marijnej hwězdze firmowasche hnadny kniž hžom wloni.

Z w u l r a j a .

Z Barlin a. Nazymu ñece rakuski khězor Barlin a pruskoj krála wophatcz. Hžom nětko so wjele we tym piſa, a wſchelake wěch so zwudawaja, kž budža so tehdom we Barlinje wuradžec. Nic jeno politike, ale tež chrkwinſke naležnosće budža so, kaž so praji, tu k ryczam pschinjeſcz. Pschi wýſokej starobje bamža je mjenujch za nowe němske khězorſtvo, kaž za Rakusku jenak wažne, do předka hžom tamne kročele wuradžec a postajic, kž maja so po bamžowej smjerci pschi wuzwolenju nowoho bamža stac. Shto je na tutej powjeſci wěrno, njeda so runje roſjudžic. Móžno wſchak je, zo so we Barlinje rakuskomu khězorej podobných namjet staji, tola pak budže tónsamh halo katholſki wjech katholſkich ludow, so paſč, takomu njeſatholſkomu namjetej pschihéſowac. Kaznje, po lotryhž so nowy bamž wuzwola, su dawno krucze postajene, a khězor Franc Josef drje njebudže tak ſlabý, zo, k woli nětiſichoho pschecziwo katholſkej chrkwi tak njeſcheczelnoho pruskoj knižerſtwa, z mocu na pschemenjenjo tamnyh wot katholſkich swětnych knižerſtow svjatocziuje pschizpóznathch kažni ežiſhce. Bismark by so drje jara radb tež do tuteje katholſkej naležnosće měšchal, a tohodla pschinjeſe tež joho nowina wjac króč hžom a wobſchernische artikle we tutej wěch. Nadžijm so, zo híſhce so praje dolhi čas minje, předy hač budže so pruske knižerſtvo za nowoho bamža starac̄ trjebac, a potom budža němſch katholikojo tež bjež joho staroſće nowoho chrkwinſloho wječha dôſtač.

Z Barlin a. Němski rajchsrat je nětko zaſ ſlónčenj. Poſtečja měſaca dohho běchu mužojo zhromadženi, kotrýmž běchu wobhydlerjo nětiſichoho němſkoho khězorſtwa wuradženjo swojich naležnosćez dowěrili. Hač je so wjetſchina dostaće dowěrty hódna wopokazala, pschi swojich wuradženjach wérne zbožo ludu we wozjomaj měla abo ſebičzne wotpohladanja swojeje stronh dosahňhc phtala, we tym budže so jara wſchelalo ſudžic. Tak wjele je wěſte, zo móže pruske knižerſtvo z wjetſchinu rajchsrata jara zpokojom bjež, dokelž we njej zwólniuſu podpjern swojoho njeſcheczelſloho zakladzenja pschecziwo chrkwi namaſla. Poſleni džen psched ſlónčenjom bu híſhce tamny zakon, kž rjad jesuitow z krajinow němſkoho khězorſtwa wuzanknje, dokonjanh, nic we tamnyh njevěſtich ſlowach, we kotrýchž bě jon knižerſtvo pschedpozožilo, ale tak, kaž bě jon wjetſchina rajchsrata pschemenila. Tak zakon nětko rěfa: „Rjad jesuitow a jim podobnych rjadow abo rjadam podobnych kongregacijow je z krajinow Němſkeje wuzanknjen. Z nowa něhdže so zaſhydlic je jim zapoſedžene. Hač dotal wobſtejace zaſhydlenja maja so k najmjenſhom we času 6 měſacow zbhňhc. — Sobuſtarw rjadoj jesuitow abo podobnych rjadow abo rjadam podobnych kongregacijow, maja so, jelizo su wukrajinich, z Němſkeje wupołazac; jelizo su pak pschiskuſhni Němſkeje, móže so jim pschebh-

wanjo we węstych blačach załazacż abo pschiopakacż." We tuthym namječe bu 17. a 19. junija wuradżowane a zaſlužbny rjad jesuitow wotsudżeni wot muži, z kotrejchž wjetſchi dżel jich kaznje ani njeznaſe, kaž ſami i tomu ſtoja a liž móža pschi tym tola we joho straſchnoſci rycęcż. Tola to wſħaq fo njeſtanje z luboſeje i krajej, ale wſħo z njeſtħeczelſtwu psħecžiwo chrfwi.

Też nowy runje tak njeſprawny haj za wérne zbožo ludu čiſeje ſchħoddliw wulaz je prufi minister kulta wudač, zo mjeniujch ſobuſtaſh duchowuſtch rjadow a kongregacijow dlęje halo wucžerjo abo wucžerki we ludowuſtch ſchulach ſkutkowacż njeſmèdža. Hacż dotal ſkutkowacħu we wſħedħ krajinach Pruskeje tak mjeniowani ſchulsx bratſja abo ſchulske ſotry, abo też miloſciwe ſotry a ſobuſtaſh druhich kongregacijow we ſchulach a to i zpoſoſenju wſħitlix tamuħiħ, kotsiż jim swoje džeczi i wocžehnjenju dowēriku. Tak namakaja też we fuſodniu Kulowje miloſciwe ſotry wulku luboſcji wſobnje halo wucžerki holčeje mlodofeje. K wulcej zrudobje a ſchħodże wobdželenħi wosadom zapoje nětko čiſħċeje bjez minn prufke kniežeſtwa ſobuſtaſam duchowuſtch rjadow dalsche ſkutkowanjo we ſchulach. Tute ſobuſtaſh duchowuſtch rjadow su swoje pruſowanja pſched ſchulskej wħiſtħoſcju wotpozožili, a węſče też tak derje wobſtali kaž drugi wucžerjo a wucžerki, su swoju kħmanoſcż a piłnoſcż pſħeq doħolſtne kħwalobne wiedjenjo ſchulow zjawnje wopokaſali, tola wone su dobri katholikoj, a to je tak wulki politiſki hrēch, kotrjż wſħedħ druhe zaſlužbħ a dobre počiñki straſħne a ſchħodne čini. Toħodla dħrbi fo jim ſkutkowanjo zapojeſcż. Ale hdże budże minister nowyħ wucžeri bracż. Nětko hiżom je wjach thas ſchulsħi mēſtow we Pruskej njeſwobſadżenħi, dokejż wucžeri nimaju; a hdże budża kħude ſchulske wosadħ pjenjez nabracż za mżdu swetnħi wucžeri, liž kaž fo ſamo rozem, we naſchim drohim čaſu njemőja z tejjamej mżdu fo zpokojoċiż, kaž ſobuſtaſh duchowuſtch rjadow, liž maja jeno za ſwoju faſmotnu wosobu fo staracż. Wulku dobrotu minister z tuthym wulazom ludej wo-pokaſat njejo; tola wſħaq to jeno katholiki lud potrjechi !!

Z Varlinu. W lęcze 1866 zakitaſche Bismarck hisħċeje jesuitow, pra-jiċi: „Rjad Jesuitow je kruta podpjera kniežeſtwa; joho wucžba wo njeniomennej poſluſħnoſci je mužiż zaſkad też we žimjenju kraja.” Ze ſłowo Bismarkej wérim, dokejż je wérne ſłowo. Ze ſwojimi nowymi zakonjemi na-ħiſħecżo jesuitam chee drje wón „krute podpjery kniežeſtwa” wurazheż. Mih mēnīm, zo runje w naſchim čaſu bi trjeba bylo, trónam a kniežeſtwa prawje wjelle taſſiħ „krutu podpjero” podstaſiċ. Za kraji, za wħiſtħoſcż a lud bi to najwċeċijsi puč i pokolej a zbožu byl. D.

Kaſuſka. Wulke njezbožownie powodženjo w Čezechach je po cyklum kħejżoſtwe ſobuželnoſcż wubudžilo a bohate darb fo wſħidżom hromadža. Ale ſiħto je to bjez tak wjelle? Schkoda na leżomnoſċiach a twarjenjach wobliċjuje fo na ſto milijonow ſchēnaħol! Hdżej privatna podpjera, bħixnej wjetſha njeđoſaha, dħrbi stat abo kraji pomhač. Ale runje je pſched rozeňdženjom winska krajna rada mjenje pſħiżwolika, dħjili fo nadžijsaħu. Schtoż wona dawa a počiñi, je w pſħiżrunanju jara finadne, a tola spewaja někotre nowinh nēmiskeje ſtronu wulku kħwalbu a wužiwa ja taſſu podpjero i politiſkim zamēram; ħcedja z tħim ta'kriec

nużowacj, zo by so čěški lud (w powodženej krajinje je 12 čěšskich a tsi němske wotrjesh) za dotalnu dualisticku wustawu (Verfassung) wuprajile. Tola to so nje- stanje, Čzechomje woštanu w oppoſicii a džerža dale statej joho pschiffuschnosć psched wočji prajich: Čěſla dawa khějorſtwej kžde lěto wokoło 40 milijonow čjistoho wuzbytka; duž zaſkužimy tež my, zo naſche žadoseče skýſhice! W se- tembru halle zaſy delegacie (zastupjeſtvo wobeju poſojočow khějorſta) hromadu zestupi. — W tu khwilu ſu hýſhice nowe wólbh za muheřſki rajchſrat. Zchla je na 400 zapoſlancow, z kotrychž budža pschivisnich Deaka raiſſkerje wo 60 ſobu- poſlancow wjach měcz dyžli tak mjenowana lěwica, kž che jenož parſchonſtu uniju, z druhéj poſojoču khějorſta, a ſlowjanſta a rumunſta narodna strona. Deakſtam mjenujich pomha něčiſche kniežerſtwo kaž tež wójſko. Duž je ſo ſtało, zo ſu pschi wſchelatich wólbach wjacori wo živjenjo pschifshli a na 100 je hížo wſchelako čejech ranjených. W Khrowatskej ma pschi nowych wólbach narodna strona wjet- ſchinu, hačrunje buchu jej wulke zadžewki ſtajane wot kniežerſta. *G.*

Z Rom a. Na Bože Čéšlo pschi poſdnu pschińdze k bamzej towarzſtvo młodych Romjanow (na 200 wosobow) ze wſchelatich powołanjow, kotsiž ſo wo dobre rozwuczeňo katholſkeje młodziny staraja. Rozeſtajawschi zaměry tutoho towarzſtwa proſchachu wo požohnowanjo. Psched požohnowanjom rycěſche ſwiaty wótc tele ſłowa k nim: „Naſch Kniež Džesus Chrystus bu we poſledních dnjach swojego zeinſkoho živjenja na wſchelake waſchvju pschesczanh. Tež nětko jomu njeſtſche ſczaſnich zmýſleni ludžo na hasach, haj tež w chrkwiach kſchidwu čzinja. Toho dla dyrbjachu zjawnie wobkhady z Božim Čéškom ſo wuwoſtajicž. A wſchědnje paczerje ſpěwanym, zo bychmy po móžnoſći zaruſali wonječeſzenja, kotrež ſo tomu ſtanu, ſhtož my čejeczujem. Internacionaſni*), ſwobododuchacjojo**) a ſwobodomurni- ſkojo hawtuja, a wonječeſzują to, ſchož my čejeczimy a khwalimy. Dokelž dha nětko Knieža we zjawnych wobkhadach čejeczowacj njemóžecže, čzinče to we ſwojich domach, we ſwojich džekarňach. Poſkazujecž thym, kži ſo takle napſchecžo Kniežej pschehrěſha, zo ze ſwojimi z tajkej lohkomyſloſce ſkutčenymi Bohahanijeniem ničo napſchecžo wam a waſchnej wérje njezamoža. D zo by pola nich želnosć pozdje njeſchicha. Waſch ſtutk, kotrež ſpěchujecž, je zaſlužony a budže wam psched Bohom pláčenym, je-li jón ze zahorjenjom činicže. Toho dla wam k tomu z wjeskoſci ſwoje požohnowanjo dawam.“ *D.*

Z Rom a. 20. junija doſta bamž zbožopſchecža wſchelatich zaſtojnſtow, kž ſu we ſlužbie chrkwi. Ma to pschińdzeſhu wotpoſlani z italſkich wosadow, na 1500 wosobow, kž w mjenje 18 milionow Italjanow Chrystufowomu naměſtnikę zbožo pschejachu. Pius wotmolkwi jim ze ſczechowachmi ſłowami: „Hlejcež! Wy tym, kotsiž praja, zo bamž Italiu njeſlubuje, ale zacpěje a ju hížon 24 lět zabhl, dopoſkazu- jecže, zo njevěrnoſć rycěža. Woni praja, zo Italiu hížon 24 lět požohno- wał njeſhym. Ja pak wam praju, zo ſym ja halo wótc wſchitkich kſchecža- now ſo pschich za Italiu modlik, pschich ju žohnował, kaž ju tež dženſa z chleje

*) t. i. związk zběžkarjow ze wſchelatich ludow.

**) to ſu ludžo, kži ſu ſo wot Boha cyle wuſwobodzili a wo Bohu ničo wjedzecž njeſhaja.

swojeje wutroby żohnuju. Tola njeżohnuju tħix wucżerjow w Italiu, kotsiż wutroby młodziny kaža. Toħodla praju: Wij, kotsiż psiech wu swobodże rħeġicże, dajeże katholickiej młodziny też swobodu rozwużenja. My ħcemni bħabba jazue kublanjo mēcz; My wiċċim w wohu swojoho stworicżerja, zdżerġicżerja a wobknieżerja. My spóznawam joħo halik wumoznika, a wērimi, zo jeno psieħez ujoho mōc dōstawam, wulke a dobre wēch dokonjeż. Haj, ja Italiu żohnuju; ale njeżohnuju pschemocnikow, kotsiż so cyrkwinistiko kubla mocuja. Njeżohnuju Bohahajjerjow a tħix, kotsiż wēru a cyrklek Ħeħristuſou hanja. Ja żohnuju Italiu a we nnej biskopow, kotsiż fu wosredż swojich stadlok kaž nēħdy japoschto, mjez sobu w połoku, wot wonka njeħsħeczelista żgħiex a njeħspraවiħi. Ja żohnuju Italiu a we nnej wēriwhi, kotsiż so we tuttixx żruħniex eż-zaqqi swojim paštyrjam swerni a poddaċi wopokazuja a kotrighż wera so w skolvje a skuttu bħixxheżi a we tym woxżewuje, ta' wħiċċu biskopow pschijsi. Ja żohnuju Italiu a fhem ju psieħez żohnowa, ale nic tħix, kotrighż naspomni, kotrighż hemi psieħez wuważak a po swojej minnata sejji wuważac dherbiu ta' dolha, haċċ pucż il-ażżej njeħwopu, a so zaři do ruków wótca njeħwročja. Boże żohnowanjo was ziednożu, zo bħixxheż z-krutosejju a l-krobosejju napħsħecżo njeħsħeczelam Ħeħristuſo weje wēr hija wojowali, mjez sobu pak we ksejjeż-żannej fil-milnoscżi zjenocżeni bħli a wostali. Njeħi joħo żohnowanjo napadji wohenja a wodow, nathkuwe kħorissej a wħiċċon drudi prut wot was wotvobroċċi. Italiu, kotruiż prijed naspomni, kotruiż njeje we duchowni, a cżelniem nastupanju bjez bożo żohnowanja, tule wuznamjenjenu Italiu naporużju hnadja Wērjchno. Prajxeż to swojim swibbam, swojim starschim, swojim dżeċċom a wħiċċem tħim, kotsiż fu was fe mni pōstali: wħiċċitki praġże, zo bamž Italiu żohnuje a za nju proṣu.” D.

Z Roma. Wschelake liberalne nowinu pak zaři swjatomu Wótej sħorrejx dadża. Alle Bóh jomu k zbożu cyrkwoje dależ ġiwenje a strowożej zdżerġi. Modlmi so!

Hewaq w Romje z dowolnoścju a psched wocżemi wħiċċino sejje wħiċċe zlošeże dokonjeja. Pjat, 7. junija, pschipoldnu w 1 hodzinje napadnijha 14 rebellisx khadlojo eż-żiexx-żurru katholickich nowinow „La Frusta” a rozbiegu tam wħiċċitko, ta' zo na 2000 lirów (à 7 nsl.) schodji naċċiniku. Policistoj oħra pak prijed njeħsħidżiehu, haċċ b'e so tammin prak rożbeżat.

Franciskanski mnih dżeċċe z-pohrjeba do swojoho Klöschtra „Ara coeli”, a njeħseħe sebi w ruch swieżtu. Nekalki italiiski dundak ċhekkse jomu swieżku wutħixha, ale mnih ju njeħsħecżi, ale dyri paduha z-pschedesħċejn kom. Hixhom wali so policista na mnihha a wotwiedże joħo z-tammin kħadlu na sudništво. Kaj we mulki, ta' we malix. Hdiż może Emmanuel a joħo pomocnijha bamżej kraj a Klöschtri a cyrkwie kradu, eż-żo dla njeħyrbja taji „Buzurro” mnihha swieżku warabhu, smież? A hdiż sebi mnih njeħha swieżku kranheż dac, dha je to zatraſħha zlošeż.

Mordarjow bamžawho strażnika je italiiski sudništvo za njeħi minnathx wu-prajjito a pušċejjito. Eżi maja zbożo, kaž nēħdy Barrabas. Sława italijskiej sprawnosći.

D.

Należnoścze towarzystwa.

Sobustawę na lěto 1872: ff. 276. Rječko z Kulowa; 277. Miskawsch Matka z Bernjan; 278. Jan Bryl z Nowoslic; 279. Michał Schotka (Blažek) z Różanta; 280. Michał Kokla z Chrósczic; 281. Maria Noblawa z Chrósczic; 282. Jak. Pječzka z Now. Wieski; 283. Hana Haderkowa ze Źitawy; 284. Maria Nolic z Kschiveje Borszczic; 285. Jan Fähnchen z Czorn. Hodlerja; 286. Jan Mróz z Kamjeneje.

Dary za chrkę w Czornecah abo Baczonju.

À czećzi Bożej a k spomienju duchów su dale woprowali: S. B. z J. pschez kasino w kloštrje k weponmierzu 26letnogo pontifikata swjatoho wóca Piusa 10 tol., na Delenke kwaſu we Wutołczicach 13 tol., pschez k. Innocencia 6 tol., ujemien. z Nadwirja 15 nsl., Rječko z Kulowa 5 nsl.; pschez k. kan. Barta 2 tol.

Hromadze: 6056 tol. 5 nsl. — np.

Smilne dary k dalewobstaranju. Za wobschlodziennych pschez powodjenja w Czescie: Kenjez schulski direktor Schotka 1 tol.; tónsamý J. D. 15 nsl.; P. Innocenz 1 tol.; pschez k. Innocenza 1 tol. 10 nsl.; pschez k. kapłana Schotku z Chrósczic 15 tol. 5 nsl.; pschez k. wucž. Pjetascha w prěnjej klasy Chrósczanskiej schule hromadž. 2 tol.; Grohmannowa ze Židowa 15 nsl.; Hana Haderkowa ze Žitawy 15 nsl.; J. M. z Cz. 2 tol.; J. C. ze Str. 1 tol.; Jakub Rězak z Bělczech 5 tol.; z Czemiceric 3 tol. (w tym J. Král 1 tol. 12½ nsl., Matušek 15 nsl., wudowa Kolanowa 10 nsl., wudowa Czemjerina 12½ nsl., P. Bjarsch 10 nsl.); Kh. M. z Cz. 1 tol.; Franc Eifelt z Budyschina 5 nsl.; wucžer Král z Nadwirja 10 nsl.; Kislink-Wawrik z Chrósczic 15 nsl.; H. D. z N. 1 tol. 15 nsl.; G. z N. 4 nsl.; P. z N. 2½ nsl.; H. z Kh. 20 nsl.; B. z Kh. 2½ nsl.; K. z Kh. 5 nsl.; Th. W. 15 nsl.; M. K. 2 nsl.; P. K. 15 nsl.; M. Sch. 15 nsl.; Mist. Duežman z Dęžničec 15 nsl.; ujemien. 5 nsl.; Maria Měrczinko 5 nsl.; H. B. 15 nsl.; Jan Mróz z Budyschina 1 tol.; H. M. 10 nsl.; M. L. 10 nsl.; J. K. 10 nsl.; J. Sp. 10 nsl.; tach. schoſar Thiel 1 tol.; J. G. 7½ nsl.; Jak. Horning z Kulowa 15 nsl.; Rječko 2½ nsl.; J. M. 5 nsl.; J. Petrla 10 nsl.; Mich. Haſcha 15 nsl.; Jan Bryl z Nowoslic 1 tol.; Michał Schotka z Różanta ze swojej čelebdu 1 tol.; Schäfer a Nowotny z Rajnicz 12½ nsl.; T. N. 20 nsl.; M. N. 15 nsl.; Madlena Polkow z Konjec 1 tol.; Wóſska Kuczanowa z Malbic 15 nsl.; Maria Polkowa z Konjec 1 tol.; H. T. 10 nsl.; k. farar Herrmann 2 tol.; Mist. Rynčka we Wotrowje 1 tol.; Jak. Smoka we Kaschecach 2 tol.; Jak. Strange we Žuricach 1 tol.; Pét. Nobel we Wotrowje 1 tol. 5 nsl.; Czumipielic swójba we Wotrowje 12 nsl.; Mist. Hajdan we Wotrowje 20 nsl.; Hanža Sch. we Chrósczicach 17½ nsl. Hromadze 65 tol. 18 nsl. Wszichtim dawęczerjam: Zapfacz Boh tón Kenjez! Chceli hiszczęſe ſchó za powodzenych něčto woprować, proſy ſo, zo by to we psichodnym tydzeniu wotedał.

Z naſtadom ſpijaczela je wuska

H w ě z d a,

modlitwa knižka za katholickich křeſćianow. Str. 184.

Přacjizna 6 a 18 nsl.

Přisp. Tale knižka, ze wschemi mužnischini modlitwami a pobožnoſejemi hodži ſo swojeje małocze dla tež derje za wojałow.

Na 11. julija w 2 hebđ. je hłowna zhromadzijna naſchoho towarzystwa w tach. ſchuli.

Cíjochęſat L. A. Dommerhat w Budyschinje.

Katholicki Posł

Wukhadźa prěnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy ežałopis,

wudawany wot towarzstwa S.S. Cyrilla a Metħoda w Budyschinje.

Redaktor: Jurij Łusčanski.

Číslo 14.

20. julija 1872.

Lětnik 10.

Chrkej ujezložuje ſo po duchu časa.

Husto móže jedyn křiščecz, že je katholicka chrkej ſama wina na pschezitnoſzech a pschezehanjach, kotrež ma we nowiſchim časťu wuſtačz, dokelž na ſwojich wucžbach a kaziňach krucze wobſteji, dokelž njecha teſame po duchu naſchoho časa a po žadanjach nětſiſhoho ſweta trochu pscheměnicz. Wſho je we pokročowanju, wſho ſo wudospołnosća, nowe ſlepſte wumamalańja ſtaré zaczérja. Čzohodla njedýrbiaka tež katholicka chrkej ſwoje wucžby a ſwoje kaziňe po potřebnoſzech nowiſchoho časa pscheměnicz. „Čzohodla, tute ſłowa křiſti jedyn najhuzcziſcho, čzohodla njedýrbiaka ſo katholicka chrkej z nowym časom wujednač?”

Schto móže jedyn na to wotmłowicz? Móže katholicka chrkej tute žadanja dopjelnicz? Krótkie wotmłowjenjo na to je: ně! Dokelž ſwoje wucžby a kaziňe po žadanjach nowiſchoho ſweta, z chka po ſpodobanju čzlowjekow pscheměnicz, to by rěšalo: je ſlavycz. Katholicka chrkej je wot Boho wozjewjene wěrnoſće, jeje kaziňe ſu kaziňe Bože. Kak pał mohli čzlowjeko to pscheměnicz haj porjedzic ſo zwycięz, ſchtož je Boh wozjewil a poruczil? Wiele ludžom drje ſo wſchelake wěrnoſće a kaziňe njeſpodbabaju, dokelž ſu teſame jich žiwjenju a naſhilnoſćam napschezitne. Někotromužkuliž ſo móć duchowneje wýſhnoſće, pôſtna kaziňa, ſwieczenjo njedželow a ſwiatlych dnow, ſpowiedz, njerozdělominoſć mandželſtwa a wſchelake druhe wěch njeſlubja. Ale dyrbja ſo teſame tohodla zbehnycz. Chrkej drje móže waſčinjo dopjelnjenja tutych winowatoſczow poſtajic, wot nich pał wotwiaſac, to wona njemóže. Wona njemóže žanu wěrnoſć, ani piſmit jenoho zaſonja pscheměnicz. Schtož je Žezus Chrystus wozjewil, to wostanje wozjewjene za wſchitke časy, ſchtož je junu wěrno bylo, to wostanje wěrno. Druhe wědomoſće, kiz ſu pschez moch a proču čzlowjekow naſtakne a pokročowale, móža ſo ſtajnje wudospołnoſceč a

połkocżowacż, dokelż wschędnie cżłowiek swoje nazbonjena wobohaczą, wschędnie joho moch rostu, a tał mója też cżłowiejske wědomosćje wschędnie nadobhywacż a so wudospołnoścęcz. Wěrnoścje swjateje wěry pał wostanu njepšheměnité, njehodża so dale wudospołnicż, dokelż njeju wot cżłowiekow wunamafane, ale wot Boha samoho, kij je njepšheměnith a najdospołnišchi, postajene, a to postajene za wschitke cżasy. We wěstym nastupanju pał je połkocżowanjo też we wěrnośczech wěry dowolene haj nuzne, zo so mjennujich kóždy prouje tefame lěpje a dospołnišcho spóznacż, swěrnišcho pschez poccjiwe žiwenjo wuznacż. To je khalomne, Bohu spodobne połkocżowanjo. Tazke połkocżowanjo njeměnja pał tamni, kij katholiskej chrkwi dobru radu dawaja, zo by swoju wucżbu po duchu naschoho cżasa pscheměnika, „so z nowym ciasom wujednała.“ Woni chiedia wjele wjach wschitke tamne wucżbħ, kotreż kschesčansliwo wuznamjenjeja, po něcim zaczijnieć. Jezus Chrystus je t pschiltadej wucżil, a po nim wucżi je też katholiska chrkvi, zo mamy Luboścż a żadoścż za njebjejsimi kubłami pschez zaspieczo cżasnich kubłów we sebi wubudżicż a zdżerżecż, našch cżas pał żada sebi wot chrkwi wucżbu, zo njeje trjeba njebjes dla swēt ze swojimi kubłami a wjelelemi zapiecż. Jezus Chrystus żadajscze sebi a po joho poruczeńsczech żada sebi też katholiska chrkvi, pschez pokutu a poszénjo mōc hręschnych naħħilnosćow wostabicz, našch cżas pał chce wucżene mēcż, zo je pokuta a poszénjo njetrjebalische haj strowocze schfödne, a holduje toħodla wſhomu, schtoż hręschnie naħħilnosćje zbudżuje a poħiġni. Jezus Chrystus żadajsche sebi, zo by cżłowiek dospołnie so Bohu podczęsnyt pschez poniznoścż, so samoho zapréczo, pscheinjenjo swojeje samotnoće wole, našch cżas pał chce wucżene mēcż, zo je so samoho póniżenjo cżłowieka njehodne, a zo jomu njepħištostoj, swoju wolu druhomu podczęsnyjeż. Jezus Chrystus je, zo bħċħmij so mi swjatoscili, nam wěste frēdkī zawostajik, a katholiska chrkvi wudżela tefame po joho poruczeńsczi a njepħestanje wěriwħiż t wuziwanju tutħiż frēdkow napominacż; tute frēdkī, kij našche swjatośczenjo skutkuja, fu swj. sakramenth, a nutruñ pacżeż; našch cżas pał njeha wot tutħiż frēdkach niċċo wiedżecż, dokelż cżłowiek mōże ze samotnymi mocami tamni stopień swjatoscze dosahnejż, kij wón trjeba. Z frótka, Jezus Chrystus je t wumozjenju cżłowiekoho splaha wosebite frēdkli a pucże postajik, našch cżas pał chce tute pucże a frēdk wſchitke zaprete mēcż. Kaznje kschesčanstwa fu jemu njepotrebne a njezjniesliwe wobeżejnosćje. Z wucżbami tutoho cżasa njemoże so katholiska chrkvi żeni wujednacż, dokelż fu wobeju wucżbħ sebi napħeċċiwnie. Katholiska chrkvi wostanje stołp a hrođijscheżo wěrnoścje, njebudże ani piśmik swojeje wot Boha dōstataje wucżbħ po duchu naschoho cżasa pscheměnicż, ani jenu każju zbehnhnejż, dokelż so wſħelakim ludżom njespodoba. Njeh też našch wot ducha nowoho poħanjiwa wiedżenih cżas na wšħe znamjenja kschesčansħo žiwenja z mjerzanjom hlada a wosobniye skutkuwanju katholiskej chrkwi zadżewki do pucża kladże, to njebudże katholisku chrkvi pohnuċż, swoje wucżbħ a każju pscieměnicż, dokelż tazke pscheměnjenjo, abo każ so lejnje praxi, połkocżowanjo po duchu naschoho cżasa, by rēlako wěrnoścż zaprécż.

Schto praja Jesuitojo i svojemu wupokazanju z Němſleje?

Njepſcheſelojo chrkwe, kotrymž je ſo njehódne wotſudzenjo we němſkim raičeſracze radžiko, Jesuitow z Němſleje wuhnac̄, myſlachu ſebi, zo budža ſo Jesuitojo na thym jara mjerzac̄, haj ſnadž pſched wupokazanjom ſo z mocu wobarcac̄. Tola we thym ſu ſo zhebaſi. Z podačom do Božeje wole podcžiſnu ſo woni tež zakonjam, býrnie jim teſame tež kſhiwdu cžinili, najmjetschej poſkuſhnoſežu. We thym ſwědči liſt jenoho Jesuitu, kotryž „Koblenzer Volkszeitung“ wocjiſcheži, z kotrohož čhemž tež my něſhto podac̄: „Schto nam pſchichodný cžas pſchinjeſe, a kaſti ſo nam poſlaže, to jeno wě Boh tón kniez, — my nic, hac̄ runje ſmy halo pſchellepani a leſni wuwołani. Pſchi wſchittim thym paſ, to ſměm wobkručic̄, njeſſm̄ we njemérje abo we strachu abo we zrudobje, my khoodžim̄ naſche puče kaž předh, dželam̄ a ſtukujemy dobre, hdyžekuli ſo nam pſchileznoſež i tomu podawa, wſcho druhe paſ pſchewostajim̄ Bohu tomu knjezej. We prawdže, bých ſebi pſchaſ, zo býſcheče junu pſchi naſchich zamjeſelenjach pſchitomni býli, ani hodžinu doſho njebu wutrobne wjeselo ſkaſene; tu jedyn zacžuje, kaſke zbožo to je, ſo doſpołnje Božeje předkwičomnoſeži doveric̄. Zlé drje jenomu cžini, zo dyrbí jedyn město wopuſhčic̄, na kotrymž móžeſche jedyn ſpomožuje ſtukowac̄, zlé jenomu cžini, swoju cžesč a dobre mjenou na jene taſ žadlawe waſhniho hanic̄ ſkyſhcež, bjez toho zo by ſo jedyn zamłowec̄ n'oh̄, tola tež we thym dyrbí nam dowěra na Bože wjedzenjo a dopuſtěhenjo tróſcht a polozinjo podawac̄ We prawdže za njemózne ſym džerjal, zo moħle ſo tajte njerozomne, njeſprawne a zehkane wobſkoržowanja we jenej zhromadžizne ſkyſhcež dac̄, kaž němſki raičhřat je. Kžé a hanjenja drje ſo taſ husto a njeſprawne wopſtaja, najwjac̄ ludži cžita jeno nam njepſcheſelske cžasopis̄ a knihi a njemóža taſ ſwoje wopac̄ne měnjenja porjedžic̄, ale to ſměm ſebi wot zjedlanych muži žadac̄, zo předh hac̄ we taſ ſurowych a wažnych wobſkoržowanach ſudža, wěc předh ſwědomic̄e pſchephetoju, woſobiſe potom, hdyž tſama wěc tež taſ dobrých zamkonerjow namaka, kotriž móžachu ſo na wjac̄ hac̄ 1700 petitionow ze wſchich dželom Němſleje powołac̄. Schtož je kždomu zloſinieſe dovolene, zo ſo joho wěc pſchephtuje a zo móže ſo wón zamłowec̄, to nam njebě dovolene. Hdyž ſo Židža we Rumunſkej wobžaruju a hdyž ſo za nich we raičhřacze ryczi, dyrbí ſo jedyn džiwac̄, zo ſmě ſo we teſjamej zhromadžizne rođenym Němcam, kotrymž ſo ani uajmjenſche pſchestupjenjo jenoho zakonja dopoſazac̄ njehodži, pod bravowokanjom wjerſhinh najčeſzjeſe poroſi cžiwič. Kač je to móžno! Dokelž ſmy katholscy, dokelž naſchu ſwjatu cyrkę lubujemy, bôle halo živjenjo. Halo Němc hanbuju ſo tajſeje zhromadžizny, halo jesuit njeboli mje cyla wěc, dokelž halo tajki móžu ja nětko tamnu kažnju dopjelnic̄, z luboſcze i Bohu, bjez winy tamne čeſtne znamjenja kſhiwanoſoho zbožnika, hanbu, zacpěčo a pſchecžehanjo wjesele noſhež. Pohladam ja pſchi thym na cžerpjenja a pſchecžehanja ſwj. cyrkwe, praju ja husto, kač njedýrbeli my ſobucžerpjec̄. Hlej, lubž pſchecželo, to ſu zacžuča, z kotrymž my tróſcht a wjeselo cžerpaný Tola dyrbimy my nětko němſke khejorſtwo wopuſhčic̄? a hde ſo wobraczim̄? To ſu prajchenja na pſchichodný cžas! Wožalm̄, ſchto

nam pšchinjese. . . . Hđze fo wobrocimy, to njewem, to je mi tež nimale wscho jene, dolež zemja je kula, kotrejež městna su wschitke jenak daločo wot njebjes, po taikim pucž do njebjes z Uzije abo z Ameriki njejo nicžo dalschi, hačo z Němſteje.

Statistika katholikow we Sakſtej.

Hijom we předawšich číslach pšchinjese Katholicki Pøosok druhdy licžbu katholikow we někotrych městach Sakſteje po poslennim ludulicženju 1. decembra 1871. Džensa je nětlo možno, drobnischi pſchehlad podacž. Licžby we () su tamne z ludulicženja we lécze 1867.

I. Budýščinská diöcesa.

A. H e j t m a n s t w o B u d ý š č i n .

	Sudništvo.	W měscie.	Na wſach.	3 cyka.
1.	Bisłopich	65 (74)	78 (93)	143 (167)
2.	Budýšchin	1296 (1181)	2291 (2352)	3587 (3533)
3.	Kamjenc	212 (207)	5608 (5552)	5820 (5759)
4.	Kinsbork	18 (21)	3 (25)	21 (46)
5.	Nowosalc	32 (21)	174 (136)	206 (158)
6.	Połcznicia	35 (21)	44 (28)	79 (49)
7.	Ralech	—	836 (781)	836 (781)
8.	Schérachow	2134 (2060)	756 (712)	2890 (2772)
	Do hromadž	3792 (3586)	9790 (9679)	13,582 (13,265)

B. H e j t m a n s t w o L u b i j .

	Sudništvo.	W měscie.	Na wſach.	3 cyka.
1.	Bjarnaczych	72 (67)	92 (118)	164 (185)
2.	Ebersbach	—	353 (274)	353 (274)
3.	Großjhönau . . .	—	1142 (1057)	1142 (1057)
4.	Herrnhut	—	84 (97)	84 (97)
5.	Lubij	147 (141)	82 (102)	229 (243)
6.	Ostritz	1279 (1351)	5813 (6055)	7092 (7406)
7.	Wleichenau	—	1273 (965)	1273 (965)
8.	Wóspork	6 (7)	23 (24)	29 (31)
9.	Žitawa	1625 (1413)	1407 (1305)	3032 (2718)
	Do hromadž	3129 (2979)	10,269 (9997)	13,398 (12,976)

We Budýščinskéj diöcesej bydli po taikim 26,980 katholikow; we lécze 1867 bě jich 26,241.

II. Dreždanska diöcesa.

Krajšla direkcia

1. Dreždany.	2. Lipšl.	3. Zwicawia.
Hejtmanstwo:	Hejtmanstwo:	Hejtmanstwo:
a. Dreždany 11316	a. Lipšl . . . 3591	a. Chemnitz 2770
b. Míšchno . . 600	b. Grimma . . 423	b. Zwicawia 1580
c. Pirna . . . 2130	c. Döbeln . . . 376	c. Plauen 1199
d. Freiberg . . 636	d. Roßlitz . . . 422	d. Annaberg 1186
Do hrom. 14682 (13340)	4812 (4118)	e. Schönburgske kniejsiwa 433
		7168 (7771)

We dreždanskej diöcesy býdli po tajkim 26,662 katholikow; we lécje 1867 bě jich tu 25,229.

We chlej Sakskej je tak 53,642 kath., po tajkim 2172 wjac, hacž we lécje 1867.

Po mnohosčzi katholikow sežehuja mestna po sebi: Dreždany 9638, Lipšl 2673, Scherachow 2134, Seitendorf 1807, Chemnitz 1674, Zittawa 1625, Budyschin 1296, Ositz 1279, Königshain 1277, Reichenau 811, Sebnic 693, Zwicawia 509. We všchēch druhich mestinach je mjenje hacž 500 katholikow. Psichodne čišlo pschinjese něotre drobnisce věch wo serbskich farach.

Nowinki a powjescze.

Z našheje diöcesy.

I. Z Budyschina. Našche towarzstwo ss. Chrilla a Methoda mějesche 11. juliá svoju hłownu zhromadziznu pod wjedzenjom ī. schulskoho direktora Scholth. Tutoń wotpočoži halo poštańnik zlicžbowanjo wot zařdenenoho lěta, po kotrymž ma nětko towarzstwo 193 tol. zamoženja, tola dyrbi so z toho hishcze lětuschi zeshimk „Zivjenja Swjathych“ zaplaczicž. Z tutej rozprawu zloži ī. direktor tež poštańnik, lotrež ī. redaktor Lufcjanſki ī swojej dotalnej wobčezejnej službje dobrocijsvje pschimza. Redaktoře, dotalnomu poštańniku a ī. kaplanej Duczmanej halo spisowarzej „prothki“ a „legendy“ bu džaf prajeny. Skončzne buschtaj ī. direktor Scholka a pschitomnh ī. kaplan Scholka z Khrósczic za wubjerkownikow towarzstwa wuzwolenaj. Z dotalnej prou a swěru budže towarzstwo, da-li Bóh, dale kęcę!

Z Budyschina. Serbske nowinh pišaja: Z pschizwolenjom kralovskoho hejtmanstwa so we thchle dnjach mjez sakslimi Serbami zberanje dobrowolnych pjeniejszych pschinoščlow we tym wotpohladanju stanje, zo bý so wot nich česinj dar ī kralowskomu 50letnomu mandželskomu jubilejz zhotowacž dat a Ježu majestoscjomaj kralej Janej a kralowej Almaliji we swojim časaū we mjenje Serbow pschepodač, zo býchu tak Serbia z nowa swoju lubošč, ī swojoru kralowskomu domej wopokazali. My smy slyšeli, zo so we Serbach wjele zwolniwoſce ī tajkomu skutkej pokazuje, a nadžijami so po tajkim, zo so tejko narwa, zo budže so hōdnj a pschistojných zlotokwasných dar zhotowacž mōc.

Z Budžina. We wullich katholickich nowinach „Germania“ liž we Barlinje wuhadžera, bu wondanjo tež khwalomnje na katholickich Serbow spomilane. Po wopisanju swjećenja 8 lětnoho narodnoho dnja swjatoho móca pschez Kukowske kafino praji so tam dale: Z cyka je pschitwiznosć katholickich Serbow we Sakſkej k swojej crkvi a k jeje pocjischčjanomu vjerčej we Romje zavérno hnujaca, kaž to wosobnje tež bohate darh k Pětrowemu pjenježkej, crkwienske procesiony a wobkhadž zjawnje dopokazaja. R.

Z Scherachow a. Druhi króč bu našcha crkve lětsa hžom wobkrainena. We noch wot 12. k 13. julijej buchu z njeje wschitke chnowe swjećniki pokranjene. We wokłnosći dyrbi někajta podušta banda rozschrénja býč, liž swoje zlóstnisse ruki wosobnje do domow Božich saha, dokelž we wokłnosći su we krótkim času nimale wšečne crkvoje murubjene.

Z Schrősežic. Njedzalu 14. julija bě tu žadnū pohreb, k totromuž běšće so tež wjese cužých a wosobných knježich zeschko. Šenjez hrabja Herrmann Stolberg, předh doholétny lětny wobsežer Worklec bě srjedu po dlejszej khorosći we Mjeđožizu pola Huski, hdžez poslenje lěta pschebhywašče, wumrješ, a bu po swojim žadanju na našch kerchow do rowa swojeje njeboje macjerje, pohrebaný. Pohreb mjeſečne našch k. farař kan. Bart, pohrebnu ryc pař k. farař Jäkel s Huski. — Šenjez hrabja Franc Stolberg, liž někto Worklech wobsynje, je tež psched krótkim fusodne rycerstvku Jaseńich, kaž so powjeda, za 168 týsacow kupík.

Z dreždžanskeje diöceſh.

Z Dreždžan. Hnadmny knyez biskop budže na nowy thđzeni crkwienske a schulſte visitaciije a wudželenjo svj. firmowanja tež we katholickich wosadach tuteje diöceſy z Božej pomocu dokonjecz.

Z Annaberka. Našch knyez farař Miklawšch Wovcjerš (rodžený z Wudwora), je za fararja do Hubertusburka postajeny a nastupi swoje nowe zaſtojnſtvo na zapocjatzku septembra.

Z wulkajo.

Z Barlina. Nětčiſche pruske knježeriſivo krocži na pucju njeſcheczelſtwa pschečiſivo katholikam pschech dale. Pschez najnowiſche wukazh kultusministra Falka je katholicka mlodoſć potrjehena. Wjehne nabožne bratſtva a towařſtva, kotrež na gymnasijach abo druhich wjehiſtich schulach za ſchitadowacu mlodoſć wobſtejachu a ju psched ſkazjenjom a strachami zakitachu, su zakazane. So k pōcziwomu pobožnomu žiwjenju pohonjež a wot hréſhnyh pucžow, na kotrež so mlodoſć taſ lohč zabrudži, wotdžeržowacž dacž, dokelž to bě najwosobniſche wotpohlađanjo nabožnyh towařſtow, to je we kraju „bohabojoſiže a dobrých pocjinkow“ zakazane. Čežiſho pař hýdže hacž ſchitadowaca mlodoſć su katholicka džeczi pschez nowe wukazh potrjehene, dokelž wſchelake nabožne ſongregacie, kotrež hacž dotal taſ khwalomnje we schulach ſkutkovachu, ſpokojnosć wſchich schulſkich wjehnoscžow ſebi dobýchu, luboſć džeczi a dowěru starskich wobsynychu, kotrež wjeh žadanja krajinnych zaſtonjow depjelnichu, a kotrež móža rjane płydy swojego ſkutkowanja poſazowacž, dyrbja na dobo městna swojego ſkutkowanja wopuschćicž, schulſte

wosad̄y maja z nimi c̄iniene kontrakt̄y z běhnuć, a tak khetse hac̄ možno schule ze swětnymi wuc̄jerjemi a wuc̄jerkami wosadžic̄. Wina za to so njewozjewi. Žanu druhu jedyn njemóže namakac̄, hac̄ zo su tamne wuc̄jerki nabožných longregaciōw katholské, zo tu jim dowěrjenu młodosc̄ we nabožným duchu kublaju a rozwuc̄jeja, a to so naschomu c̄asnej njelubi.

Z Roma. W Romje běsche so towarzstwo wojałow założilo, kotsiż su we posledních džesac̄ lětach bamža zakitali, a kotrež z nimale 1300 wyschłow, podwyschłow a wojerſkich zaſtojninkow wobsteji. Tele towarzstwo pschinjese 27. junija pschipokdnju bamžej swoje zbožopisec̄a. Bamž jim sežehowace wotmkowi: „Wymi zaň swoje pschec̄za njeſeče a wotkožueče za malic̄kosc̄, kotrūj moju we swojich něčiſtich wobstejeniach za was c̄inic̄. Mojoho spodobanija, mojeje wótcovſteje luboſc̄e mózec̄e pschec̄h wěſci bhej. My drje ničo wosebite njewidzimy, schtož by na bliženjo raných zherjow poſazowato. Tež nadzija tu njeje, zo budža nam za jedyn abo dwaj měsac̄j swěc̄ic̄. Tola tróſchtujimy so ze ſlepymaj, kotrež wot naſchoho Knjeza a Zbóžnika swětlo woc̄zom pschez džin zaň dostaſhtai. Ježus Chrystus jej widzesche, ale ničo njeprajesche. Wonej ſkuſheschtaj do dobrých wěriwych a ſežehowac̄taj Knjeza a pschewodžeschtaj joho dny doho na wšichch joho puc̄zach. Tule krutosc̄ we wérje, tule swěrnoſc̄, kotrež bě Knjezej wot spociatka znata, mytowasche wón halle po wěſtym c̄asu a znic̄i c̄zmu, kotrež ſlepeju wobdawasche. Minje tak znic̄i wón c̄zmu, kotrež naſ wobdawa, hac̄yunje njeſim ſlepi, ale prawje derje widzimy: ja měnju c̄zmu, kotrūj su nani c̄zi pschinjelsi, kotsiž wjèle wo swětle ryc̄a. Modlimy so k Knjezej we krutosc̄i a swěrje, a Knjez, kotrūj naſche najnuttowniſche zac̄zuc̄za znaje, wuſtyschi naſchu modlitwu. Za ženie pschec̄iat njeſim, za was wſchitkich so modlic̄. Hisceje džensa sym wopor božeye wſchē za Rom woprowaſ, za tón Rom, kotrež, kaj mi nechtón cužy tele dny prajesche, so wjach njeſpoznaſje c̄zm̄ dla, kotrūj we nim rozhřejeja. Boh wſchobomótny was žohnuj!“ A.

Z Roma. Na ſwj. Žana mějesche němſka c̄itańja w Romje c̄eſc̄, ſwiatomu wótcej swoje zbožopſchec̄za wuprajic̄. Bamž wotmkowi jim ze ſežehowac̄mi ſlowami: „Najpriedj so wam džakuju za zac̄zuc̄za pschiwiſnosče, kotrež ſeže mi nětłe wuprajili. Wone su pschegjedne z tymi, kotrež su mi ze wſchitkich ſtronow Němſkeje wuprajene, a kotrež mi k pschec̄h wjetſchej krobkoſc̄i a pozbehnenju ſluža. Schtož nětko naſtupa pschec̄zhanjo, kotrež je we waſhcej wótciňje wudhrilo: ſtaječe jomu napschec̄zo modlitwu a wobſtajnoſc̄. Naložec̄ze ſredki piſma a zjawnoho ſłowa. Skutkuječe z ſedžbnoſc̄u a krutosc̄u. Boh chce, zo dyrbi ſo krajna wyschnoſc̄ w c̄eſc̄i měč a jej ſo poſluchac̄; ale wón tež chce, zo ſo wěrnoſc̄ praſi a napschec̄zo bludej wojuje. — My mamym z pschec̄zhanjom c̄inic̄, kotrež je dawno pschihotowane, nětko w Němcach wudhrilo. Je to přeni minister mócnoho knježerſtwa, kotrūj je po dobyc̄zach w polu na c̄oto tutoho pschec̄zhanja ſtupit. Za hym jomu ziewic̄ dał (a to njetrjeba potojne wostac̄z, ale c̄hy ſwět njech je žhoni), zo dobyc̄zo bjez poměrnoſc̄e žanohho wobſtac̄za nima; zo dobyc̄zo, kij ſo do wojowanja napschec̄zo wěrnoſc̄i, a chrkwi puſc̄eji, je najwjetſha břaznoſc̄. Tamne pschec̄zhanjo budže z wěſtosc̄u běhſhc̄z

a traczo tamnych wusłutkow wobſchłodżecz. Za sym jomu przedkherzeč dął, kąt su katholikojo hacż do tohole wokamienjenja swojemu knieżeństwu podacj. Pschech a pschech zasły su bisłopojo, mēchnikojo a nahladni laikojo (śwetni ludżo) pschede mnū wuprajili, kąt sebi pschedzelnoscz knieżeństwa a swobodnoscz, kotrūž mējeſche chrkej, wazicż wjedża. Runje tak je tež knieżeństwo same swoju społojnoscz ze zadkerzenjom katholikow wjach krócz wuprajilo. Psched mobliczom tutych zaſtojniskich wuprajenow — kąt móže so zapſchijecz, zo móhli so katholikojo na dobo do ludži pschemenicz, kotsiz posleſchnoscz zapowieduja, kotsiz strachne mučenja cžinja, na zniczenjo kraja mysla? Tele praschenja sym ministrej-pschedsydże stajicż dął. Na wotmłowienjo hiszczę pschech čzakam, snadż toho dla, dokelż na wērnoſcz njeje żane wotmłowienjo móžno. — Hewak pał pozběhujm swojej woczi i Bohu; stójmū krucje w dowěrje; djeržmū so w pschedzjednosći hromadze. Schto wę, hacż so bórz kamuski z wysokoſcze njewotwali, kotrž nohu bězmana (Kološ) rozraz. — Ale, hdž tež by Bóh dopuſtchicž chęk, zo hiszczę dalsche pschedzehanja pschiendu: chrkej so njeboji. Z napscheza! We pschedzehanjach so wona rjedzi, poſylnia, z nowej kraſnosću wobdawa. Bjeze wſchoho dwela je tež w chrkwi tam a ſem wurjedzenja trjeba; a to so najlepje dokonja we pschedzehanjach, kotrež wot ſylnich politiſkich mócnosćow wukhadzeja. Tu so pjanka wot pschednych dželi a wſcha połojeñnatoscz zdali. Dowěrnie wocząkujm, schto je Bóh wobzamknęł. Wopolezajmū knieżeństwu cjeſcz a podatoscz tał dolho, hacż nam nježo napschezo božim a chrkwiniskim koſnjam njeporucza. — Za żohnuju nětko wasku wótczinu; żohnuju was a wasche ſwójb, waskich pschedzelow a wſchitkich dobrzych katholikow Němſleje. Njezech was Bóh ze swojim zakitonem wobwarnuje, zo býſhče poſyñjemi byli i dopjelnenju wſchoho toho, ſchtož sym wam pſchikazat.” A.

Dary za chrkej w Čzornečach abo Baczonju.

W čeſcej Bożej a i spomeženju duschow su dale woprowali: M. D. a S. D., kniežnicenj z kroſcianſkeje woſady 50 tol.; z jeneje kroſcianſkeje ſwoiby pschez l. kapłana Schotku 50 tol.; P. J. z Jaseńcy 5 tol.; Sch. a E. 1 tol. 15 nſl.

Hromadze: 6162 tol. 20 nſl. — np.

Smilne dary i dalewobstaranju. Za wobſchłodżenych pschez powodzenjo w Čeſtej: Sotry K. M. H. a W. D. 20 nſl.; M. H. 10 nſl.; Smoka z Baczonja 1 tol. 10 nſl.; Zelnacek Hana z Baczonja 20 nſl.; P. J. z Jaseńcy 1 tol.; Piekarz z Worklej 10 nſl.; W. z J. pschez l. Innocencja 2 tol.; Fr. M. z Bělcjec 15 nſl.; M. M. z Hatow 1 tol.; M. K. z Ralbic 10 nſl.; Michał Wels z Němſec 1 tol.; M. C. 15 nſl.; Marija Dućzimaneč z Budyschina 1 tol.; K. z Kh. 7½ nſl.; P. z R. 10 nſl.; J. M. z Konjec 1 tol.; P. S. ze Schunowa 8 nſl.; Jurij Zur z Ralbic 1 tol.; Kh. Kowec z Schunowa 10 nſl.; Marija Welsowa z Hrubjelječic 1 tol.; J. Sp. z M. 20 nſl.; M. Sp. 15 nſl.; Jan B. z B. 10 nſl.; Jan Bok z Wětrowa 15 nſl.; Njemjenowanuž 2 tol.; praparandojo kath. seminaru 2 tol.

Tute pjenježy (z cyka 86 tol.) buchu džensa na centralny komité města Prahi z pôstom wotpōſkane. Bóh zapłaciť wſchitkim dawaczerjam!

Katholicki Posel

Wukhadźa prēnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cyholētna płaciżna na pôsće
a w kuihafni 17 nsl.

Ludowy ežaſopis,

wudawaný wot towarzstwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Jurij Lusčanski.

Číslo 15.

3. augusta 1872.

Lětnik 10.

Katholicka cyrkje we Žendželskej.

We našim číasu, we kotrymž so znova mócne vichowý pschečjivo katholické cyrkwi a z cyka pschečjivo kcheczanstwej wosebnje we němškim kraju zbehaja, zwieseli so jedyn, na kraje pohladajo, we kotrychž mějescze cyrkje pschez dolhe časy podobne, haj hischče wjèle hórsche zadzěwki a strachi wustacz; někto pak tesame zbožomnje pschewintla, zas rjenje kžecz a so rozschérječ zapoczina. Taki kraj je wosobniye Žendželska.

Hdyž jedyn wo tamnych njepscheczel'skich założenjach pschečjivo katholickej cyrkwi, kij wosebnje tak mjenowana „kríježniška“ kralowna Hilžbjeta wudawasche, skýshi, a we surowosczi, z kotrejž buchu tesame nałożowane, dyrbi so jedyn džiwacz, zo mójechu so pod tak zrudnymi wobstejnoscžemi tola hischče katholikojo we Žendželskej zdžerječ. Tich licžba drje bu jara mała, ale katholicka cyrkje so tam njezhubi. Za to starasche so wosobniye tež horliwoſeč jesuitow, kij na połnönym brožu Francoskeje wosebite seminarije założihu k wotczehnienju missiarow za potkoczeniu Žendželsku. Z spodžiwej woporniwoſcju a so samoho zapréczem skutkowachu woni we číasu najczeszych pschečzehanow za zdžerzenjo cyrkwe. Wjèle wot nich wumrje pschi tym marträiskeje smiercze. We číasu krala Karle I. (1625) běchu we Žendželskej jeno hischče 150,000 katholikow, wuzankneni wot wjehitich zjawnych zaſtojnſtow. We lěce 1786 bě jich bu jeno hischče 60,000 a tež tehdom běchu hischče we wotebjeranju. Stajniye buchu wusčměšcheni, bojachu so zjawnje swoju wěru wuznacz, khowachu so ze swojimi Božimi službami do czmowych hasow abo do zdalenych městow, wostajachu so wjeho, pschez čož byhu swojim protestantskim sobukrajonom někak mohli blizko stupicž.

Tola kaf je so to někto wjeho pschemeniko. Dwaj millijonaj katholikow z krasnymi cyrkwiami, z wjèle klóštrami, zderje zrjadwanym cyrkwinistim zaſtojuiwem.

Katholikojo maja tesame prawa z drugimi wobydlerjemi Zendzelskeje, we wobomaj komoromaj ich parlamenta wuradzeja sobu nahladni katholikojo, rycza za prawa swojeje cyrkwe. We innych stronach waži so cyrkwi wysoko, a z kózdym lètom skyschi jedyn we wióczenu nahladnych swójsbow zemjanswi, wuczenych a wysokostajenych muži do jeje klinu.

Tola z woikel tute pschemenjenjo? Hdze namakamý my wini, kij su zendzelske kniezerstwo przedawicju njeznielisocj pschezjwo katholikam wotpoložicj pohnule? Zendzelska je mudra. Wona spózna, zo bê jeje njepscheczelje zadżerzenjo a potkoczowanjo katholikow we severo-amerikanskich kolonijach najwach na tym wina, zo tymsamym so radzi, mot Zendzelskeje so dospotnie dzelicz a mot njeje njewotwisne republiki założicj. Kaz bê nětko we tutych nowych republikach kózde werywuznacjo dowolene, tak dyrbjesche tež nětko Zendzelska sama na to myslisz, swoje pschezjwo cyrkwi tak njepscheczelje zakonje trochu pschemenicz. Nimale we tymsamym czaſu wudhyri franzozska revolucija, wjele zamozitich Francozow, wopusczezi swoj wótcny kraj, a namaka tež we Zendzelskej pscheczelnu hospodu. Tuczi wuznawachu zjawnje swoju wéru; schtož bu tak cuzym dowolene, to njemózesche so dale krajnym dzecjom zapowieszcj. Dobre zadżerzenjo katholickich Francozow, ich rjane poczinti, wérna znejeliowocj pschemenich dotalische wopacne ménjenja we nastupanju katholikow, woni buchu wazeni a cęsczeni, namakachu pschistup k jendzelskim swójbam, a za krótki cjas mójesche jedyn hizom we nahladnych pschestupowanach skyshecz. Najwjetshi dzek pak skuscha sławnemu Danieli O'Connellej, kij we parlamente ze najwjetshoj wobstojnoscu, a z wubjernej rycniwościu dokhe lata za prawa swoich katholickich bratrow wojowaſcie a kotrejuž so tak radzi, kniezerstwo pscheswédczicj, zo su pschemenjenja a porjedzenja we nabožnistich naležnoszach nuzna wéč. Mot toho czaſa jow wotuci katholiske žiwenjo tu wjele mócnisho, katholiske towařiwa a nowiny buchu założane, katholiski lud starasche so za derje zmyslentich a wustojnich katholickich zapóſlancow, szczeſlesze petitionom na parlament, a tak dawasche so Zendzelszanam pschilejnoſc, katholisku wéč lepie pschetyacz a spóznač, a we njestroniſkim pschepytowanju namakachu winu, sebi ju tež wazij.

Anglikanska cyrkwi z chka njemóże nabožnoho čłowjeka społecjic, tohodla wopusczeſichu tufamu tež hizom zahe wschelake ſekty, kotrež na wſcelakich puczach swoje nabožne zmyslenjo spotojicj phtachu. Z tutych je za katholisku cyrkwi najspomóżniſho ſtutkowca, so rozemri pschezjwo swojej woli, pobožna ſekta Puſeytow, tak mjenowana po swoim założerju Puſey. Tutton chyjſe po prawym we anglikanskej cyrkwi nowe mócnishe žiwenjo wubudzicj, kotrež wona trjebasche, zo by so rozhérjachym ſektam a rjenje zakežewacej katholiskej cyrkwi mohla napiszezo stupicj, wosobnie chydhu won a jeho towarzſhojo ſtutkowanjo cyrkwie zadžewacj, jeje wuczych a cyke zarjadowanjo pschimacj. Ale pschi tym spóznaču, zo je katholiska cyrkwi ich cyrkwi wjele podobnicha we wuczbje a zarjadowaniu, hacj běchu sebi to prjedy myslili. Z chka, lepsche spóznačo pohnu wjele z tutych najbóle jara wuczenych muži, mjez kotrejmiž je najwosobniſhi Dr. Neumann, do katholiskej cyrkwie so wrócićz. We krótkim pschestupicju tak pschi univerſicie we Dxfordu 30, we Cambridge-u 19 duchownych a wjele druhich muži wulkeje wědomnoſce a wosob-

nich zastojništow i katholickiej cyrkwi. Tich pschikkad namała we wšichcach czasach hacj do dicensischoho dnja wjele sczehowari.

Někto i pschikkadec je mjez 264 měščnikami diocesey Westminster 46, kotsich běchu priedy anglikanscy duchowni. A žadny tydjen so njenimje, praji jedny jen-djelišti biskop, we kotrymž njebych tjsioch abo schyrjoch ze strony Busehitor do Ilina cyrkwe pschiwzał. Z cyta je rozscherjenjo cyrkwe we Bendželskej praje dživne. My dije měny, zo su so druhe ludy tež k cyrkwi wobrocili, ale najbole tak, zo kral abo wjercy a wulki džel zemjanstwa rjany pschikkad da, kotryž lud sczehowasche, ale tu we Bendželskej wundje zapoczątk ze strony anglikanskoho duchownstwa. Wjele z nich wopuszczicju znathc a frejnych pschecezel, husto jara rjane a wosbne, z bohatymi dochodami wuhotowane zastojništa, a sczehowacu spóznatej wěrnosti; to zbudzuje nowe rjane nadzije.

Někto ma Bendželska ze Schotlandom a Irskoj 5 archbis'opstow, 35 bis'opstow, a 3 japoschotolske vikariath, mužske a žonske kloštry, jara derje wodżene schule, husto dōszej tež wot anglikanskich džeczi wophytane; holicz schule stoja z wjetsha pod klošterskimi kniežnami.

Kat rjane cyrkwiniske žiwienjo tu knieži, pokazuje tež wosbie we zandženym leče założone „Catholic Union,” kiz města katholickich biesadow a kafinow nasichich krajow zastupi. Tute katholickie towarzstwo, kiz ma we cytej Bendželskej sobustawu, chec wšichc katholickie naležnosće podpierac, chec wosbie tež swiatomu mótej i jeho rubjentym prawam zaś dopomhacj. Husto džerža sobustawu tak mjenowanu „meeting” t. r. zhromadžizu k rozeſtajenju katholickich naležnosćow, priedy wšichcich drugich swoich domjachnych jendželskich. Pschi poslenim „meetingu” kiz so pod wjedzenjom starvnoho zemjana Duke of Norfolk zhromadži, wotpóška pak tež rjanu addressu na biskopa Kremenza z Ermlanda, we kotrymž so jemu we mjenje jendželskich katholikow džak wupraji za wutrobnie a wobstajne zastupienjo prawow chrfwinsteje wýshnosće. Tež pschihotuje protest pscheziwo njeſchezelſtomu picheschchanju duchownych rjadow we Němskej a Stasslej. To su lute znamjenja rjenje wotuczenoho katholicko žiwienia, na kotrymž može so jedny wutrobnje zwjeslicz.

Statistika katholikow serbskich wosadow.

Mějach pschiležnosć, licžbu katholikow we jednotlivych sałszych wosadach zhörnicz, taž so pschez poslenje luduliczenjo 1. decembra 1871 pokaza. Podam do Poſoka statistiku serbskich wosadach. Njemožem drje so tež dospołnje na nju spuszczić, dokelž so tajte licžby z kóždym dnjom měnjeja, je tola to schtož so tudy podawa, wjele wějčisiche, hacj tamne data, kiz so we „Nanning's Kirchlich-statistisches Handbuch für das Königreich Sachsen“ namala.

Najmjeſtcha wosada je Khróſcžic; do njej slusheja 3559 katholikow, a to 3058 zafarowanych, 501 pschifarowanych, t. r. taſtich, kiz so we wsach, do lutherickich cyrkwów zafarowanych, namalaju. Zafarowane do Khróſcžic su: Khróſcžic, kiz maja 475 katholikow, Worklech 321, Kukow 305, Hörti 177, Smječkech 164, Pančicich 146, Mikocjich 143, Budwoſ 137, Nowa wjesla 135,

Swinarnja 118, Jawora 101, Hora 81, Kamech 80, Rusnich 69, Kożuch 65, Bacjoni 64, Czasech 60, Byjich 58, Węterica 57, Hrańca 53, Staro chelnica 51, Lejno 50, Prawoczich 49, Pozdech 49, Hach 46, Czornech 38, Kopischin 35, Liboń 20, Łuh 11. Pschifarowane: Jasenica, kij ma 177 katholikow, Dobroschich 111, Luscz 51, Sulszech 26, Hajlow 25, Böschich 25, Czajschich 22, Banech 20, Wutoczich 18, Nowy Luscz 17, Wuczlech 15, Zaręcz 13, Nowe Böschich 12, Wetrov 11, Njezwacjido 9, Liszka Hora 5.

Do Budyschina skuscheja 2337 katholikow, a to 2031 zafarowanych a 300 pschifarowanych. Do Budyschyna zafarowane su: město Budyschin, kij ma 1296 katholikow, Židow z podhrodem 326, Kielno 112, Skona Vorschic 46, Hrubjelcich 46, Czemjerech 37, Dzézniceh 36, Belszech 34, Dalich 30, Nowsech 27, Strožischejo 20, Mnischonc 19, Hruboczich 2. Pschifarowane: Raschow, kij ma 30, Zajdow 26, Matsech 20, Huisla 16, Miskich 16, Hornja Kinja 14, Wuli Wjelkow 13, Horni Hunjow 12, Boblich 10, Czorne Nowslich 10, Bozan-kech 9, Rjezdašszech 8, Huczina 7, Wulke Debsech 7, Hornja Horka 7, Ratarjech 6, Dzéchorech 6, Libuchow 6, Miedzjoz 6, Delna Kina 5, Hodzij 5, Ežichonica 5, Matz Wjelkow 4, Małke Boblich 4, Dobrusch 3, Mała Voršic 3, Debsech 3, Delna Horka 3, Horna Voršic 3, Skoniech 3, Brézynka 2, Małeszech 2, Bónech 1, Brézow 1, Blohaschich 1, Bolborch 1, Hnaszech 1, Kobjeli 1, Janech 1, Jenkech 1, Feschich 1, Meschien 1, Nadzanech 1, Hownjow 1, Pschi-wiczich 1, Pórschich 1, Raboch 1, Smochzich 1, Tsélanh 1, Sczijech 1, Wawich 1, Budyschink 1.

Do Kalbic skuscheja 1512 katholikow, a to 1279 zafarowanych a 233 pschifarowanych. Zafarowane su: Kalbich, kij ma 247 katholikow, Schunow 235, Konjech 193, Różant 147, Smierdzaca 145, Nowoslich 122, Bernjanh 122, Łast 68. Pschifarowane su: Koſlow, kij ma 64 katholikow, Woſlink z pisanyim Dokom 63, Kakech 34, Sitk 24, Trupino 21, Wyſoka 15, Niża wjes 6, Debrich 4, Sitro 1, Skaskow 1.

Do Radwora skuscheja 1104 katholikow a to 842 zafarowanych a 262 pschifarowanych. Zafarowane su: Radwoś, kij ma 3 475 katholikow, Kamjenej 107, Bronjo 80, Boranech 75, Mierkow 63, Łutowęz 37, Łupoj 10, Łupjansta Dubrawa 5. Pschifarowane su: Zdżer, kij ma 77 katholikow, Brémjenjo 74, Khasow 44, Łuh z nowym Łuhom 31, Kłishiwa Voršic 10, Wulka Dubrawa 7, Psowh 5, Holeschow 4, Łupoj 2, Khróst 2, Miinalak 2, Komorow 1, Czel-chow 1, Jatsob 1, Klufsch 1.

Do Wotrowa skuscheja 693 katholikow, a to zafarowanych 391 a pschifarowanych 302. Zafarowane su: Wotrow, kij ma 263 katholikow, Żurich 74, Neuhoſ 43, Nowe město 11. Pschifarowane su: Biskopich, kij maja 65 katholikow, Kaszech 50, Krépjech 42, Polcznica 35, Halschtrow 21, Brézen 11, Źilca 11, Porčhow 11, Protec 9, Hornja Jazenica 7, Delnja Jazenica 6, Brétnig 6, Jidlow 6, Ringenhain 5, Njeradech 4, Frankenthal 3, Wohorn 2, Smilna 2, Wujezd 2, Walowh 1, Ramnow 1, Palow 1, Hauswalde (Wukow) 1.

Do Njebjelczie skuscheja 573 katholikow, a to 559 zafarowanych, a 14

psichiarowanych. Zafarowane su Njehjelczych, tijž maja 224 katholikow, Serbske Pozlich 168, Pěslech 167. Psichiarowanej: Němiske Pozlich, tijž maja 13 katholikow a Čzornow 1.

Do Schpitala pod Kamjencem skuscheja 285 katholikow a to Kamjenc, tijž ma 191, Brunjow 32, Schpital 24, Kinsbork 18, Wulta Hrabowa (Großgrabe) 9, Rohrbach 6, Bischheim 4, Gersdorf 1.

Każ bu hizom spominjene, njemožemj so na tute liczbę tež dospołnie spuszczać, dokelž pschi zapisanju stanu so wschelake liby, tak zapisachu so i psch. we Budyschinje wokoło 30 wosobow hako „deutschkatholikojo”, dokelž su němcy, a tohodla němiske katholiske przedowania wophtaju.

Nowinki a powięscze.

Z nasheje diöcesy.

Z Budyschinia. Začnemu wutoru bu na naschim tachantstwie nowy probst stajany, dokelž bě dotalny probst k. minister z Nositz-Wallwitz swoje město hako nětčjsihi tachant mischnjansko kapita po wustawkach abo statutach zložicž dyrbjal. Nowy probst je nětko mischnjancki kanonitus, k. kralowski ministerialny radicjer Karl z Weber, direktor statnoho archiva (krajnych aktow atd.) w Dreždjanach. Kaž drje naschi čzitarjo wjedža, nima probst žanu službu zaſtač, dokelž ta je na tachanta a kapitel pschenjescena, ale je taise město nětko jenož titel, ktorž ma wěste niuspschiindzenja (dohody). Snadž budže jim lubo, hdźż tule wěc po slawiznach wobschernischo rozentajamy. Hdźż mischnjancki biskop Bruno II., rodzenni kniez nad Bartom (pola Wósporka), w lécie 1221 tachantstwo w Budyschinje hako kollegiatny kapitel, pod dohšadem Wěischnjanstko biskopstwa stejach, założi, wucžini sebi wón, zo dyribi přeni kanonitus t. r. probst (tijž bě sobu tež archidiakonus biskopstwa) kóždy krócz jedyn z mischnjanskich kanonikow bycž. Tak vnydlesche kóždy budyschincki probst w Wieschninje a daſche so w Budyschinje píchez ofſiciala (zaſtupjerja) zaſtupicž. W lécie 1485 dosta sakſki wójwoda Albrecht wot bamža Sietuſa IV. prawo, zo smě wón, kaž joho potomnich wyschische mějina w mischnjanskim kapitlu a tež probsta w Budyschinje (Kuzica bě tehdom hýšeje čžeka hacž do 1635) z mischnjanskich kanonikow wuzwoleč, budyski kapitel pak ma joho stajecž a wobkrucječ. Tak je to hacž do dženjnischoho dnja; regenta w Saſtej, nětko kralowsta Majestosce, pomjenuje probsta a kapitel joho wobkrucja w staja. Hdźż pak mischnjancki biskop Jan z Haugwitz (1559) a probst Hieronymus z Kommerstadtta a drugi mischnjanisch kapitularojo k nowej Lutherowej wérje pícheturpicu, njebu mischnjaniske biskopstwo z kapitlom wot sakſkich kurfürstow tola cyłe zdebnjene, ale města tutoho „hochſtifta” a kapitla (z wuwzaczom biskopa) buchu ze swětnymi mužemi, wosebje mischnjanskimi zemjanami wobsadžane. Wěstyń džel dochodom mischnjanskich předyh duchownskich měsinow a potajkim tež probstowstwa w Budyschinje, tijž leżownoscje wobsedzi, dže nětko do krajneje kassh. Probst a tachant w Wieschninje staj kóždy krócz ze zemjanstwa, drugi kapitularojo mischnjanstko, kaž tež wurzenisko kapitla su najbole professorowje w Lipsku. Na sal-

slim sejmje je so hižo vjach krócz wěsta strona prócowala, zo býchu tute prjedansche duchowniske města a níkto sinekury (města býc wobstaranja abo skúzby) zbehujene byle, ale to so njeje radžiko. To tež nitomu nješkodži, ale pomha tmy zaškužbnyム mužam, kotrychž chce krajny knjež círč z tuthmi titlemi a dohodami prečeseljež.

I.

3 Budh schina. Nekotri mužojo, kotsij býchu prócu na so wzali, k wotmihlenomu česnomu darcj psch.noski hromadžicž, su swoju zberku hižo wotedali. Proshymy z nowa, zo chyli so Srbja na tutej serbslej naležnosći vohacze wobdželici. To budje pschistojne wopomnječo!

3 Budh schina. Kazj sljichimy je so lěša k. kaplan Jakub Schokta z Khrösczic hako serbski predar za procession do Dlumburga podač.

Z w u l r a j a.

3 Barlina. Politiske podatki běža pomalku, dokelž su tamni mužojo, tij je wjedu, we wschelakich kupjelach, abo na kraju na swojich kubkach. Pschećzimo bislopej z Ermlanda, Dr. Kremenzej njeje so hacž dotal njež nowoho stačo, hroženjo, zo so jomu došhody wočahnu, njeje hacž dotal w. wjedžene. Wschelake nowinh drje k tomu stajnje schézuvaju, tola boji so knježeczimo hischče, tutón frēdk naložič. Wěc wojeřstoho biskopa Namjanowjskoho so wot wojeřstoho sudnišwa pschephtuje, tola tam wona nješkujha, dokelž je jeno chrlwinjska naležnosć, we kotrejž wojeřstki sud rozhodjež prawo nima.

3 Barlina. We zašnjem týdženju nastachu tu khétre a straschnie zbežli, kotrež mōžachn so jeno z wojeřskej mocu podušjež. Dokelž do Barlina wjeho čeznje, schtož druhdže njež hódne njeje, nahromadži so tam jara wjele njehmánoho a wojsobniye prózdnoho ludu, kotoruž pschedewschim wobydlenja pobrachuja, dokelž wobydlenja su tu pschi furowej placzijnje khézow, jara drohe. Tohodla nastachu psched městom we krótkim času chle nowe hasj khézow, kiz buču nětak z deškow hromadu zbitie. To drje někto we lečež dosaha, ale schto ma so we zhmje stacž? Hubjenstwo budje potom hishče wjele wjetzsche. Tež druhi furowy nješpheczel je do Barlina zacjahný, sholera bu tu hižom we vjach padach pytnjena.

3 Magdeburga. Kónč měsaca junija džeržesche knjež bislop Dr. Martin we tak imjenowanej sakskej provincie chrlwinjske visitacije a wudžesche swj. firmowanjo. Pschi tmy mějesche wulke wjeseło, zo mōžesche 7 nowych chrwjow swječicž na městnach, na kotrychž hasle buču we nowishim času missionske stacie założene.

3 Poznanſkeje. Zatoči, kiz jesuitami wsché skutkowanjo zakaze, je tež na vjac městach hnydom na dniu, na kotrymž bu wozjemienj, so načočat. We městaczu Gnjewkovo mějachu jesuitojo runje mission, kotryž bu, hacž runje mějesche so hasle za dwaj dnaj sloncžicž, hnydom pschęz policaſtvo zakazany. Tojame sta so tež we měsječ Thorn.

3 Roma. Z nowa zas powjeda so, zo hamž Rom z wěstoſcu wopuschci a so do Belgiskeje poda, haj zo k tomu hižom wschelake wěch rjadowacž a pschilhotowacž da. Tola drje pak tež na tajlim powjedanju njež vjac wěrno

njebudje, hac̄ to, zo sebi italske kniežerstwo pšeje, zo by svj. wótc Rom chyłt wopuszczęć, dokelž widzi, zo romski lud wot swery pšejezimo japoščioskomu stojej njepuszczęci, a zo Viktor Emanuel ze swoim cyklym kniežerstwom mjez romskimi žaneje lubosče sebi njedobý. Katholska strona pał, kij so pod nětisichimi wobstajnoszczemi na politiskim a z cyła zjawnym živjenju jara mało wobdzeli, a so radſcho wobknježić da wot někajeje mjenſchiny, kij so do wſchoho khroble měſcha, a wſchudzom njehańbicze wustupuje, je tež spóznała zo sebi pſchez to sama najrojach schodži, tohodla pſchistupuje tež z nowa k wólbam. Zeli-zo je pſhejrena, a jeno trochu pilna, njemože ji dobyczo pſchi měſchežanskih kaž krajnych wólbach čełnycz. Tež toho so italske kniežerstwo boji, a dokelž wě, zo ma katholska strona pſher pſchitomnosz swj. wótc we Romie wjach moch a wutrobitesje, pſheje sebi, zo by bamž Italſku wopuszczęſik.

Z Roma. Swjath wótc dosta z ardiöcesy Toulouse 40,000 frankow a z diöcesy Grenoble 27,000 pětrowoho pjenjeſla. Je to khvalomna woporniwoſz francózskich katholikow, kij pſchi furowym hubjenstwie, kij jich kraj potrjechi, tola tež tak bohate dary za wjercha c̄yrwje namakaſu.

Z Pariza. Znath biskop z Orleans, Dupanloup, je we jenym z Versailles wudathm rjanym paſtysklim liscze poſtajenia vatkanskoho koncila wojewiek. Swój pſchistup k týmsamym je won hizom dawno wuprajil. Z tým je ſławny biskop wſchém wjeselo ſtagz, kij so na njoho podpierachu, hdź pſhejzimo hamžowomu njeznołnomu wiczerſtu harowachu, dokelž k wuczbje samej je so won pſhej, we wutrobje, kaž tež we swoich pišmach wuznał. Kaž z Roma piſaja, je swj. wótc na tuthym paſtysklim liscze wulfie wjeselo mět.

Z Schpanſkeje. Z Madrida piſaja wot 19. julija. Dženja bu na krala a kralownu, hdź so tejsamej ze zahrody Buen-Retiro do swojoho hrodu we wozu wrózjichce, wot 5 muži tſelane. Tola wostaschtej njeranjenc. Dwaj mordarjej buſchtej jatej, jedyn pał morjeny.

Z Jeruzalem. 2. junija mózesche so we Jeruzalemje po haſach města zaſ zjawnym procession z Božim c̄zétem wotdžerječ. Tónsamym bě jara swatožny, wuńdze z hlownej je c̄hrtwje a ſkónci so we c̄hrtwi franciſkanow. Grichojo ſu so naſtej katholskej ſwiatocžnoszji pſchizantli. Ich khěje běchu rjenje wudebjene, haſy z rjanymi plachtami wodžete, a rožemi poſypane. Boje c̄jelo bu we drohej monstranci wot patriarchi rjeſene. Na týmsamym dnju bě tež procession we Bethlehemje, a ſchtwórk předn we wjesi San Giovanni, we narodnym měſtaczu swj. Jana kſchčenika, hdźez bu swj. Hilžbjeta wot swj. Mari-e wophtana. Procession we Jeruzalemje bě rjaný, tola hewak c̄zhi; na dwemaj druhimaj měſtnomaj pał poſaza so wjesotosz tež wótc. Tak khodžesche po dothim c̄zaju zaſ zbožník we potajnoszji najswiežiho ſakramenta po thchigmych haſach a měſtach, po kotrychž je won wſchém dobroty wopofazewajo we swoim živjenju khodžik. — Nastupnik Poncia Pilata, nameſtnik Židowſteje je swojej dwě džorowych ſotram Ecce-Homo-kloſchtra k wozchěnjenju dowirik. Auton klóſchtr stoji na týmsamym měſcie, na kotrymž bu Jezus Khrystus, halo kral Židow z c̄zienjemi krónowanym a ſchwanku ſmjerči wotsudzeny. Tež židowſle džecži pſhepodawaja

so tamnymi kscheczanskim sotram i wochodzenju. Też někotre z tuthy su kscheczene židowki. Miejsz wschitimi pał knježi najrenčicha pschezenoſę.

Cyrkwiński powěstnik ze serbskich wosadów.

Z Budyschina. Kscheczeni: Michał Miklawski, s. kublerja Michała Welsa z Něwsec; Karl Hugo, s. Karla Augusta Gruhla z B.; Marija Madlena, dž. murjerja Augusta Krala z B.; Eduard Idzef, s. wuhenejskoho mischtra Franca Mošera z B.; Emilia Regina, dž. Christophra Gimpela z Budyschina; Ernst Otto, s. wojnarja J. A. Nowaka z B.; Jan Klemens, s. tyſcherja P. Pawela Kubich z B.; Paweł Hermann, s. policaja Adolfa Fischera z B.; Ferdinand, s. Augusta Lehmanna z podhrada. — Wěrowanaj: Petr Siebar z Hrubjelcic a Hana Nychtarjec z Něwsec. — Zemrjeczji: Hanja rodz. Bärec, wudowa Antonia Eiselta na Židowje, 85 l. 9 měs.; Marianna, wudowa zktmila Karla Jonathana Kirchha z B., 82 l. 9 m.; Franc Maz, s. Karla Oslara Hartmanna ze Židowa, 6 měs.; Paweł, s. Reinholda Klingsta z B., 6 l. 1 měs.; Marija rodz. Peterskec, schtrymparja Huberta Wienki z B., 31 l.; Michał Guda z Dalic, 78 l. 10 m.; Ernst Miklawski Mužik z podhrada, 72 l.; Friedrich Ganzert z B., 54 l. 5 m.; Michał Horjenk z B., 60 l.

Naležnoſće towarzſtwa.

Sobustawy na lěto 1872: n. 287. Petr Lebza z Kalbic; 288. Jurij Žur z Kalbic; 289. Petr Delant z Borskcje; 290. Michał Schejda z Schunowa; 291. Petr Schokta z Schunowa; 292. P. Arnold Wornat w Ossegu; 293. Johanna Schützowa z Riesy; farat Salm we Plawenje.

Na lěto 1870 a 1871: J. M. z K.

Dobrowolne dary: Hana Haderkowa 7 nsl.

Za missionske towarzſtwo: Johanna Schützowa 7 nsl.

Dary za chrkę w Czornebach abo Baczonju.

K cjeſeſci Bozej a k spomejenju duſichow su dale woprewali: N. B. z K. (pschez mlynka Wawrika z Kanec) 25 tol.; Johanna Schützowa z Riesy 10 nsl.; S. 2 nsl. Hromadze 6188 tol. 2 nsl. — np.

Smilne dary i dalewoſtarjanu. Za wohschodzenych pschez powodjenje we Czefſkej dōſtach hſchecze: pschez i. fararia Herrmanna 20 nsl.; pschez i. Innocencja 1 tol. 15 nsl.; pschez tohosamoho 20 nsl.; a tohorunja pschez tohosamoho 20 nsl.; pschez i. Ludwika z Rožanta: Miklawski S. z Rožanta 1 tol. 10 nsl.; Njemjenowany 1 tol.

Z nastadom spisacjela je wusčka

H w ē z d a,
modlitna knižka za katholſkich kscheczanow. Str. 184.

Płaciſzna 6 a 18 nsl.

Pschiſp. Tale knižka, ze wſhemu nuzniſkim modlitwami a pobožnoſćemi hodzi ſo swojeſe małoſće dla tež derje za wojaſow.

Katholicki Posol

Wukhadźa prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy ežaſopis,

wudawaný wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Jurij Łusčanski.

Číslo 16.

17. augusta 1872.

Lětnik 10.

Swjaty Bernard.

Cisterciiski rjad namaka pschi rjedze benediktinow we najkrótschim časú najdalsche rozschérjenjo we křesčjanškim swěcze. Joho założer je swjaty Ro-
bert, kij so wokoło lěta 1025 we francozské krajinje Champagne z wosob-
nych staršich narodži. Do rjedu benediktinow zaſtupiwši, wjedzesche krute,
swjate žiwenjo. Tola njespočojo joho tehdomniſche žiwenjo mnichow, tež nic te
swojoho rjodu, a tak wobzanku wón z někotrymi towarzeschimi nowy klóſchyr za-
łożicž we jenej pustej krajinje, Citeaux, mjenowanej, njedaločo města Chalons.
Tola krute žiwenjo, kij so tudž wjedzesche, wotraſhi we přenich 15 lětech wšchěch,
kij chchhu do tutoho rjodu zaſtupicž, tak zo bě strach wulki, zo chhy klóſchyr
zas rozpadnje. Swjaty Bernard pak bu druhí założer rjodu cisterciistich mnichow.
Swjaty Bernard žadasche z 30 druhimi mlodhimi zemjenjami, we pschi-
waczo do klóſchtra, a wot toho dnja jow, zapoczą za klóſchyr Cisterc, kij bě
dotal jeno někak wobſtał, nowe mócene žiwenjo. Bernard narodži so we lěče 1091
na hrodze Fontaines pschi měsce Dijon. Joho nan rělaſche Tesselin, bě wo-
sobny muž we burgundskim wójsku. Joho macž rělaſche Aletha, jena pobožna
pōcziwa žónska z wosobnoho hrodu, kij swojomu mužej 6 synow a jenu džonku
porodži. Bernard bě po starobje tseči. Hischeže předh hacž wón na swět
pschiitže, mjeſeſche macž spodžiwny fón. Bi so džiſeſche, zo we swojim žiwoče
psycią widži, czischče běkho z čornym křibjetom, kij pilnje schęzowka. We
swojim strasche praschesche so pobožnoho muža wo radu, kij ju z tym tróſhtowasche,
zo budze syna porodžicž, kij budze swěrnje na swjatu chrkej křibowacž a z mocu
swojoho ſłowa ju psched jeje njeſtchecielemi zamłowječ. Pobožna macž swječesche
malocho Bernarda cziscze ſlužbje Bożej, a pschepoda joho k dalschomu wocžehnjenju
do města Chatillon, hdzej bě ſlawna wot duchownych wjedzena wuczernja. Joho

rjane duchowne dary buku tu zbożomnie wubudżene a kublani; a tola mjez tym hacž won tudi pschebywasche, wumrje joho macž. Bernard wróciž so někto domoj, na hród Fontaines, a njeſtojeſche tu někto pod žanym dohladom, dokelž joho nan bě stajnje we wójnskej ſlužbje. Wschelach pschebzelojo prówowacu so nadatohu a bohatohu młodženca za swét zdherzecž; a wo prawdze zda so, halo by won na wolu swojej maczerje zabýk, kiz chyſche joho k ſlužbje Bożej wo-čahnyč.

Zahe doſč pał spózna Bernard wſchelake straci we wobkhadze ze swětom, a ſiwe dopomijeczo na ſwoju njeboh macž wubudži we nim z nowa krute předkwaczo, swét wopuſczejecž, a do psched krótkim zołożenohu rjadu cisterciſkich mni-choh zastupicž. Dolho mjeſeſche won ze ſwojimi pschebzeliemi a wosobniye bratrami a tež nanom wojovacž, kiz jomu wſchitch wotradžachu, tola wopomijeczo na joho lubu macž, kiz bě jomu huſciſiho prajila, ja tebie njeſtym za swét norodžila, dobj nic jeno na nim, ale tež na joho bratrach a pschebzach. Joho wuj Galdrich, a joho bratſja Guido, Gerhard, Bartrom a Handrij a woſoko 30 zemjanſkich pschebzeli ſczehowacu joho pſchiklad, a zastupicu ſami do klóſchtra Cisterc. Hdyž bě ſo čas pruhowanja minh, wotpołożiſhu ſwoje ſkuſh we lécje 1114. Tola Boh tón kniez njebe joho poſtaſit, tu ežiche ſamotne žiwenjo wjescž, ale bě jeho k wažniſhomu ſtukowanju powołaſ.

Pſchiklad ſwj. Bernarda a joho wosobniy towarzich namaka wjèle ſczě-howarjow, tał zo bu Klóſchtr Cisterc maty, wſchich pschiwacž. Hrabja Hugo dari tohodla abtej Schęzepnej městu krajinu, „dot polona“ mjenovanu, zo by ſo tu nowy Klóſchtr założik. To bě pusta, džija krajina we hlubokim lěſu, hdjež tež rubježnich ſo namakacu. Tam póska abt Schęzepan 12 mnichow, pod do-hladom ſwj. Bernarda, a tu bu we lécje 1115 ſtanuły Klóſchtr Clairvaux za-łożeny. Clairvaux je naſtalo z clara vallis, t. r. swětly abo jaſny dol. Eute město bu wot ludu tał mjenowane, dokelž ſo tu ſwj. Bernard a joho towarzichojo pschez poccziwoſcž a ſwiatoscž ſwězachu. Bernard wosobniye wjedzeſche jene tał krute žiwenjo, zo bě won morwomu podobniſhi halo žiwoſtu. Pschez to pał won tež ſwojej ſtrwoſče, taž ſam wuznaje, ſchłodzeſche. Tohodla wuproſy ſebi joho pschezel Wilhelm Campeaux, biſkop we Chalons, zo by na lěto Klóſchtr wo-pniſcežik a pschi nim živý był. Pschez to poſylni won zas ſwoju ſtrwotu a do ſwojeho Klóſchtra ſo wróćo mjeſeſche won wulfie wjeseſo ſwojeho nana Tessellina, kiz bě někto próznoſcž a njewoſtaſnoſcž ſwéta ſpóznat a wopuſczejik, do ſwojeho Klóſchtra halo mnicha pschiwacž. Z cyka ſkawa joho ſwiatoscze roſ-ſchéri ſo daloko a wſchich ſtronow pschiwaczn proſtwy we założenju nowych Klóſchtrow.

Hac̄runje wěrny pschezel ežichoho žiwenja, wopuſczej i tola tež Klóſchtr, hdyž bu k rjadowanju wažnih chr̄wińſkich a swětlih naležnoſcžow žadanu. Nje-mózne je jo, wopisacž ſhoto je won we tutym naſtupanju ſtukowan na chywińſkich zhromadžiſnach, we radach kralow a wjeſchow a biſkopow, we wojowanju a psche-dobyczū bludnih a ſchłodnih wucžbow, we wobroczenja ežichich hreſchnitow. Najwažniſche naležnoſcje dowěrja ſo jomu. Won mjenuje ſo wot někoho „oratela

swojoho časa", t. r. tak wjèle halo myj, kotryž jo wot wschitlích za radu prascha, a kotryž tež wschem dobru radu wudželecž wě.

Při swojim skutkowanju pak wosta Bernard khorowath. We lécje 1153 pak pschibjerašche joho khorosz, a wěste znamjenja blizkeje smjercze poczinachu so połazowacž. Hdžž bě swojich klóschtrskich bratrow Bożej miloſci poruczil, so samoho pak t poslenej hodynje derje pschihotował, wusný won we l. 1153 20. augusta dopołdnja po 11, we 63 lécje swojeje starobh. 38 lét bě halo abt klóschtr Clairvaux mied. 160 nowych klóschtrow bychu we tym časni założene. Wulke džiný, tijž so joho smjerci statku, taž joho swiate we nalejnoscze kſcheszansṭwa tak zaſkužbne žiwienjo pohnuchu bamža Alexandra III. we lécje 1174, swiatocznje do ežródow swjathch pschivzacž a wérinym t ziawnomu česzenju poruczecž.

Wot swj. Bernarda so powjeda, zo je wot njego rjany paczer: „Budž powitana kralowna.“ Wěc powjeda so takle: Junu we noch, mjez tym hacž wschitnem spachu, bě Bernard sam wotuczeny, a tu zaſkyscha won we chrkwi spodžiwnie hlosy, taž hlosy jandželow, tijž najswieczišču knjeznu kwalachu a česeczachu. Tu poda so mou mjełco do chrwje, zo by zhonił, schto so tu stanje, a tu widzi swj. Mariju wot jandželow wobdatu a klyjhi jich spěvacž: „Budž powitana kralowna.“ Won je sebi kwalbný kherlisch we pomjatku skhował a drugi džen napisał a bamžej Eugenej III. z prostwu pôskat, zo by so tutón paczer powschitomnie we chrkwi zamjedł.

Tak lubuje měščnik njepřeczel.

Łeta dołho pschihadžesche t wrotam jeneje chrkwi we Parizu wschedźnie we wěstym času starý proscher, kóždy j-ho pod mjenom „Jaques“ znajesche. Stajnje z čmowym wobliczom, njeryczeché žane słwo, a tež potom, hdžž jałmožnu dosta, džakowasche so jeno z poſhilienjom hlowh. Pod lapami, z kotrymž swoju nahotu pschifry, mózesche jedyn na wutrobie złothy klyjzik widzecž.

We tejsamej chrkwi swjeczeché młody duchowny, abbé Paulin de ... wschedźnie Božu mschu, a njezaby ženi, hdžž z chrkwi džesche, wbohomu proscherzej malh dar sobudželicž. Sijn wosobneje a bohateje swójby, bě so abbé Bohu tomu Knijezej halo měščnik swiecził, a nałożowasche swoje cykle zamożenjo t dobrym skutkam. Bjez toho zo by joho bliże znak, měsche joho starý proscher jara lubo. — Junu njebe tu Jaques na swojim měsče, a dokež so tu za wjach dnow njeplaza, bojesche so młody pilny duchowny, zo snadž je so jomu něshťo stalo, praschesche so za joho wobydlenjom, zo by joho tam junu woprytał.

Lohy je won zhoni, a junu rano po kemischach, džesche do kheze, hdžž Jaques bydlesche. To bě schesch skhodow wjsoko, we jenej komorach pod tsechu. Won klepasche na durje a skay hlos zawoła: „Dale,“ a měščnik zaſtupi. Won namala proscherja khoroho na kudym lehwje, joho licz běſchtej zblędnijenej, wóczey we wuhajnenju. „Wž je scze, duchowny knije“ prajesche won t zaſtupenomu měščnikej. „To je prawje pscheczelnje wot was, zo t tak hubjenomu člowjelej pschindžecze, taž ja sym, wo prawdze ja washeje dobrocziwoscze hódnę

njeishym.“ — „Shto tak ryczicze, luby Jaques, njewescze zo je měščnik pschečzel wſchēch njezbožownych? Wyſche toho,” pschiſtaji wón pschečzelnje, „ſmoj moi ſtarzej znaeſt.“

„O knieže, hdyh byſchcze mię znał, njebyſchcze tak † mi ryczał, ja ſym njezbožomny čłowjek, wot Boha zaſlath“ — „Wot Boha zaſlath? tak možecze tajke myſle we ſebi męcz, luby pschečzelo. Njepraječe wjac tak ſurowe ſłowo. Scze zło czinili, wobżelnoſcze je a ſpojedajcze ſo, Bóh je ſmělny, won ſzeńnoſciuſhim wſcho woda.“ „Né, né, mi ženi wodacz njebudze.“ A czohodla nie, njewobżelnoſczie ſnadž to, ſchtog ſcze zło czinili?“ — „Hacž ja to wobżelnoſcžu,“ zawoła Jaques, ſo njeměrnje na ſwoim ſehwje pozběhnjo, „o ju, ja wobżelnoſcžu; 30 lét doſho martrowje mię hžom ſelnoſcž, ale ja ſym tola wot Boha zaſlath.“ Podarmo prćowasche ſo měščnik, joho tróſchtowacž, a ſtrach zankn̄ ſomu hort, to wuznacž. Wſcha nadžija bě joho wopuſcžila. Na poſledku pſchez dobročiwe ſłowa měſčnika hnuth powiedaſche z mrějachym hloſom ſwoju ſtawiſnu. „Ja běch domonik we hrodze bohateje ſwojby, hdyž revolucija zandženoſho ſeſtſtetka wudhri. Moje knieſtvo bě dobročiwoſcž ſama. Hrabja, hrabina, jeju dñe džowcy, jeju syn — ja mějach ſo jim wſcho džakowacž, za moje město a zamoženjn. Tu nětko pſchiňdže kniezenjo tamných ſurowych muži, kij pſchečzivo ſemjanſtevje a duchowuſtwu zaſhadzecze. Hrabja a joho ſwójba ſo phtasche, njenamaka pak ſo, dokež bě ſo ſhovaka, a ja wiedzach, hžde. Ja džech, a jich pſcheradžich; ja, ja ſym jich pſheradžit a czohodla? Zo byh jich ſubka dōſtał, kotrež běchu pſcheradnikej ſlubjene. Woni buchu wſchitcž k ſmierci wotſudzene, kotrež mějach ſo za wſcho džakowacž, kotrež ſym wſchēch pſheradžit, wſchēch z wumzaczom maſkoho Paſlina, kij bě tehdom jara měodyn.“ Měodyn abbé zawoła pſchečzivo ſwojej woli wóſce, a zhmny pót ſtupeſche na joho czolo. „Knieže,“ tač powiedaſche mrějach dale, kij wulki njeměr abbé-a phtnyl njebe, „knieže, ač to je ſurowa wěc! Ja ſym pſchipoſtuchał, tač buchu ſmierci wotſudzeni. Ja ſtejach pſchi wrotach jaſtwa, a widzach, tač jedyn po druhiim na wóz ležesche, a czishejach ſo z czrđami za wožom, ja widzach tač buchu pſchez nőj jich hlowy wot czela dželene. O, ja njeckmanik. Wot toho czasa nimam žanoho měra a wotpočinika. Ja plakam, ja ſo modlu za nich, ale ja widžu jich ſtajne pſchede minu. Tamle woni ſu, tamle pod tym platom.“ A proſcher poſlagowasche na pſchedwěſčk, kij džel ſcěnhy pſchilky. „Boža martra wyſche mojohó koža ſkuſhesche hrabi, małk złoth kſchizik na mojej wutrobje, kij miej njeppuſcži, noſchesche něhdh hrabina. O mój Božo, ſchtu ſym ja tola cžinit! A tač ſym je ja wobżelnoſcžik. Knieže, mějče ſobuželnoſcž ze minu, njezatorcze mię, modlęſche ſo za mnie, najnjezbožowniſhoho čłowjeka.“ Bledy kaž ſmierci poſlakny měščnik ſo modlo, k kožej, a modlesche ſo tač poł hodžinty, bjez toho zo by ſłowo prajk. Potom ſo pozběhnj, ſcěni ſnamjo ſwj. kſchiza, a wocžahny pſchedwěſčk wot ſcěnhy. Tu wuhlada dwaj wobrazaj. Proſcher wóſce a czeklo zawoła, hdyž to widzesche, a panj na ſwoje hubjene ſehwo. Měščnik pſkaſche. „Jaques,“ prajesche wón z tſchepotatnym hloſom, „ja čcu waſchu ſpōwiedž ſkuſhesč, zo byh wam pſchez Božu miloſcž

wodaczo waskich hřichow sobudželit." Hdyž bě mrějaco ho wot jeho hřichow wotmajač, prajesche dale k njomu: „Jaques, Boh je tam wodač, z lubočje k njomu wodam tež ja tam, dokelž wěſcie wž, koho ſeže wž k smjerci pschepo-dali? — To běchu mój nan, moja macz, mojej dwě ſotše. Čeſke zdýchnijenjo bě ſkyshecz, wotewri hřichče jemu ſwoj hort k ryczam, ale zhnki běchu njezrozem-ſive, potom bu z měrom. Hdyž měſchňik, ſo dale modlo a klečo, ſo na jeho ſhili, bě proſher mordly.

Tak lubowasche měſchňik ſwojeho njepſhcečela.

Nowinki a powjescze.

Z nasheje diöceſy.

Z Budyschina. Hnadny kniež biskop je po radze lekarjow na zapo-čatku měſaca na ſchyri njedželi do ſupjeli Karlsbada wotjēl.

Z Budyschina. Wutoru dōsta naſcha redakcia džakn list wot central-noho pomocnoho wubjerka hłownoho města Prahi, na kotryž běchmy nahromadžene pjeniezech za pschez powodženjo wobſchodziennych Čeſkeje wotpóſlali. Podpiſaný je Fr. Dittrich, kiz je hako měſchčjanosta pschedsyda wubjerka. Po nětko ſkonečnej zberch tak hřichče jemu wutrobny džak za wſchě ſmělne dary!

Z Budyschina. Psched někotrym čjazom wundze z Barlina pscheproſchenjo na wſchě města Němskeje, podpiſane wot naſladnych mužow wſchěh krajinow a powołanijow, kiz chce 2. ſeptember, džen na kotrymž bu psched dwěmaj lětomaj khězor Napoleon z ſwojim wojskom pola Sedana jath, a tak francozſka mōc złamana we chlej Němskej ſwjatocžnie wobenidžený mēcz. Tola kāž jedyn ze wſchelakich wjetſchich a mjeñſchich městow ſkyschi, njenamaka ſponinjený namjet wſchudžom spodobanjo, a tak drje budze nowy ſwjeczen z cyka k stronje położeny, abo njebudze k najmjenſhom žadym powſchitkomny. Mludriſho by wěſcie bylo, jelizo dyrbí ſwjeczenye bycž, zo by džen, na kotrymž bu měr wobzanknjený a tak wójna ſkonečzena, ſo k ſwjeczenej poſtaſil.

Z wukrāja.

Z Wrotslawy. Tudy budze wot 9. do 12. ſeptembra generalna zhmadžizna katholikow Němskeje, z chla dwajadwachta.

Z Barlina. Tu ežinja ſo wulke pſchihotowanja k wojsbnym wophtam, kotrež Barlin na započatku ſeptembra woczytuje. K wojeſtſkim manövram pſchihot-đe tu rakufi khězor Franc Józef, a tež ruſki car Alexander, wobej pſchewodžanej wot někotrych princow ſwojej domow, ministrow a generalow. Snadž tež tón abo druhí mjeñſchi němſſi wjerch ſwoju pſchisluſhnoſć k němſkomu khězorſtwej do Barlina pokazacž pſchihotđe. Zo ſo to we Barlinje žada, je znate, nic pak hřichče hač ſo tuta khězorowa žadofcž wot někotrych wjerichow dopjelni. — Wysche wojeſtſkich manövrow pak ſo wot monarchow a jich ministrow tež wěſci wajne wuraženja we politiſtich naležnoſczech stanu. Boh daj, zo bych tamne ſredki namakali, kotrež bych u jich ludy k wěrnomu zbožu pſchivjescz móhli, dokelž to

môža spóznač, zo učko nastupjeny puc, na kotrejmuž so woſobnje we nowej Němſkej ſpištne dale kroczi, lud k ſpoſeſnoſci niewiedzie.

Z Barlina. Kultusminister Halk mějeide njeſdawno konferencz z wu-čerjemi cyrkwiſkoho prawa, zo by z nimi dalshe kroczele wurađil pschečziwo kathoiſkej cyrkwi a woſobnje pschečziwo jeſe ſwérnym bikopom, kiz swoju wino-watoſci, Boha so bôle bojerz hacj cžlowieku, a tutej najwyſhiſciej wyſchinoſci bôle poſkuſhacj a ſwietnej wyſchinoſci, derje dopielnia. Taſte konferencz so jeno tohodla powołaja, zo by minister wjach zwonkownicje winy mél, cyrkwi napsche-čiwe kaſzne dawacj, hdyž môže so na tutych muži podpjeracj. Tola pak běchu ſobuſtaſny konferencz luczi mujojo, kiz ſu hízom předj svoju ſpoſoſnoſci ze za-koñemi kultusministra wuprali. Míez nimi bě tež jedny professor z Lipſka, kiz je we psched krótkim wudatej knižen ſwoje dobre rady wudželač. Felizo kultus- minister Halk na tute rady poſkuſha, ſchtóž njemóžna wěc njeje, manž we blízkiem času hízhe hórsche zaſonje wočzaſowacj, kiz kathoiſkej cyrkwi we Němſkej cžejſi cjaſh pschihotuju.

Z Barlina. Nowy zakon pschečziwo jesuitam so wſchudzom kruče na-koñuje. Nic jeno, zo ſo jim džerženjo miſſionow a wſchēch předowanjow zakazuje, ně, jim njeje ani dowolene khorých wophtowacj, ſponjedz ſkyſhceč, Božu mſchu ſwjeczicj. A ſchtóž je pschi cžejſi wěc najnjeħódnische, to je njehaſibite zadžer-ženjo najnjiſſich zaſtojnifow pschečziwo mužam, kiz ſo pschi poccziwoſci, zdžela-woſci a wědomoſci wuznamjenjuja; kofitž husto woſobnym a wo kraju a lud zaſtužbym ſwojſbam kraja ſkuſheja. To je džak za wopory, kiz ſu woſobnje we poſlenej wójnie pschinjefli.

Z Mnichowa. 1. augusta a na ſcěhovachych dnach bu 400letne jubileum tudomneje univerſity ſwiatocznje wobeňdzenie. Za wſchēch němſkich univerſitoru běchu tu wotpoſlani wot professorow kaž tež ſtudentow. We cyrkwiſkich ſwiatocznioſciach njebě nicž ſkyſhceč, za to pak bu we koczmach wjele pite, a ryczane a ſpěwane.

Z Mnichowa. Abt Haneberg, kiz je za biskopa we Speheru pomjeno-wanu, wot ſwiatoho wótca tež wobkručen, budže 1. septembra wot arcbifkopa Gregorija konfektrowan, a nastupi na to ſwoje biskopske zaſtojniftwo.

Z Francózfka. Nowy ſchulſki zakon je wot k tomu poſtaſeneje komiſſije we hównym pschehladze wurađen. Pschedyda komiſſije bě ſlawny bikop Dupantloup. Ze hotowoho pschehlada môže jedny ſpóznač, zo ſu we Francózſkej druhe nahladu we wočehnjenju mlodoſci, kaž we Němſkej a Rakuskej. Wérne wočehnjenjo mlodoſci môže jeno ſo podpjeracj na nabožniſtwo. Cyrkj a ſchula dyrbite ſebi tutej najwažniſciej naležnoſci ruch zaſdacj, a pschečelnje hro-madu ſkuſkowacj, zo bhſtej džeczo k zbožownomu a k wujtynomu cžlowiekej wo-čahnyloj. Na to podpiera ſo nowy francózſki zakon.

Z Serbiſka. Na 25. augusta budže w Belgradze, hównym měſcie serbſkoho wjerchowſta, wjeh Milan IV. ze ſwójby Obrenowiczow za počnolétnoho wuprajeteny. Dotal běſche po ſmjerci joho wuja Michała knižeſtvo z někotrych muži (Blazinawac, Ristič atd.) wobſtejace. Serbiſka je najwažniſhi kraj za

hřešcjanow w turkowskiej; tohodla prouja so druhe kniežerstwa z njej w dobrym pschezelswje bhez a pōszejku tohodla i spomnenomu swyedzeniej połnoletnoscze swoich zaſtupierow. Serbiſta je wjach hacz tſikroč tak wulka, kaj ſalſta, njeje pak hřešeče tak wobydlena. Zwonka Serbiſkeje je Serbow we hřešeče turkowskich krajinach, potom w Czornohórskej a w Rakuskej. Tuthm Serbam su i połnoch najblizschi Khrowatojo, kij maja z nimi tu samu piſmowſtu rycz, a na połodniſciej stronje Bolharjo, kotsiz so tež wo wjetſchu njewotwijscej prouja. *G.*

Danſka. Wot njedawnoho časa je we Danſkei katholikam dowolene, zjawnje swoju wēru wuznacz a Boże ſlužby ſwiecic. Hacz do lēta 1849 běhu katholiske Bože ſlužby krucze zakazane. Katholikojo, kij tak rozpjerſcheni mjez lutherſkimi bydkachu, njemózachu ſwoje nabožne winowatoscze dopjelnicz, tak bu jich czrōdka pſzechy mjenſcha. Tak khěte hacz bu tuton njezniesliwy zakon zbehnjeny bujhcie dwe miſſionſtej ſtaciji założonej, jena we Kopenhagenje, druha we Fridericia. Wot toho časa hromadžachu so katholikojo wokoło tutej dwej městow a wuejnicu tak drje jenu malu, tola pak pilnu a horliwu wosadu. Wjele so tež zas i cyrkwi wróci; we dwemaj městomaj Kopenhagen a Fridericia su jo wjach hacz 1000 wosobow zas do klinu cyrkwe wróciſili, we jenym ſcje možesche ja poſchtoſki präfekt jeno we měscze Kopenhagen 37 wotroſczenych do cyrkwe pſchivzac. We poſleminaj lětomaj buſhciej dwe nowej ſtaciji założonej, we Randers we połnocnym Jütlandze a we Odense na kupje Fünen. Tola je czrōdka katholikow pſzechy hřeſee mała. Čyla japoſchtoſka präfektura ma 2100 duszhi z 10 měſchnikami, z tuthch je jeno jedyn rodžený Danſki. Hdyz japoſchtoſki präfekt we zaündzenym ſcje ſwj. firmowanjo wudžesche, dōſtachu tutón ſwj. ſatrament we Odense 14, we Fridericia 86 a we Randers 18 wosobow. Gotry ſwj. Józefa namakaja so tu na 4 městach; we Kopenhagenje rozwuečeja we 4 ſchulach 250 dječci, mjez kotrymž su tež někotre Lutherſke. Tak pſchibjera tež we Danſkej z nowa, byrnje tež pomalku ſwj. chrkej.

Ze Chile. Někotromu čitarzej „Katholiskoſtoho Poſoła“ je snad hřeſee we pomjatku, taſke njerozomne wěch wěsta mała nowina ze spomnenohu kraja pſchinjeſe, swoim čitarjam powiedawſki, zo su tamniſki duchowni wulki čmu wěſhczili, kij budže so wodnjo pſchz cykly kraj rožſhérictz, njesprawnoſcjom dla, kij so ſwj. wótecz wot ſardinſkoho kniežerſtu stanu atd. Pſchez tutu wot libeſralneje ſtronu wunamakanu ſzu, dyrbieſche so tazniſche duchowniſtwo hanic, a katholiski lud halo lohlowěriw a njezdželany pſchedſtajic. Tola tute blady rozmumy čłowiek njewperi. Čzohodla pak ma so lud jenoho tak zdalenohu kraja hanic a wujniſhcz? Tohodla, dokelž we republičny Chile dobre katholiske kniežerſtwo knieži, a dokelž je wobydleſtwo zwjetſhoho derje katholiske. Hjzom priedawſki pſchedſyda republiki Joaquim Perez bě dobrý katholiski hřeſecjan, a tež wulki džel w ipoſlancow běhu katholiskej cyrkwi pſcheczelne zmýſleni. To dopočaza mjez drugim tež, zo krajnih ſejim ſchtyrjom biskopam krajia puczowanju i vatiſtanſkomu koncilej 20.000 pesow (27.000 toler) zwoli. Tež nětſiſki pſch. dijda republiki Chile, Don Federic Errazuriz, je dobrý katholik, je ſotinu syn arcebiflopa ze San Tago, krajnoho hlownoho města. Wón je předy hjzom wſchelake wj-

soke zaſtojnſtwa zastał, a ſo we nich jara kłmaną człowiek wópołazał. Liberalni mają strach pſched nim, dokąd je jara wuczenh, ſławny rycznik we ſejmje, njebozynu zamkowierę katholiskeje cyrkwe. Na joho stronje ſtoji wjetſchina cykho wobydlerſtwa, liž pak tak njerozomne njejo, kaž liberalne nowinh měnja. Za to ſwedeži mijez druhim, zo we hłownym měscie San Tago a tež druhich městach ſo wulke wuczenie nowinh wot katholikow wudawaja.

T.

Cyrkwiński powěſtnik ze ſerbiſkich woſadów.

Z Budyschinia. Kſchęzena: Marija Augusta, dž. ſchewca Karla Augusta Salma z podhroda. — Werowanaj: Michał Piech z Khróſcic a Maria Theresia rodz. Harbauerec zwudowiona Kilianowa z Mjerzojza. — Zemrjeta: Michał Horienk z B. (prjedy w Nadworju), 60 l.; Miſławſch Juſt, měſcjan, kłeznik a korezmari, 39 l. 5 mě.

Z Nadworja. Kſchęzeni: Marija, dž. Jana Delana z Lutowcza; Marija Madlena, dž. Pětra Domaschki ze Gulshee; Jan (†), s. Michała Héblaka z Měrkowa; Jan, s. Jurija Hanczki z Bronja; Marija Madlena (†), dž. Michała Hicki z Nadworja; Hanža Emilia, dž. Inj. Jurija Petřenca w Dzjeri; Paweł Jakub, s. Miſławſcha Möhna z Nadworja; Hana Khrystiana, dž. Koral Winklerja z Nadworja; Jakub August, s. Jana Glüklicha z Kamjeneje. — Zemrjetej: Kiera, s. Michała Kocze z Kupi. Dubrawy, 8 njedz.; Józef Kunza ze Scherachowa, 50 lét. — Werowanaj: Miſławſch Khlam z Nadwoſtchoho Haſa, z Hanžu Koſčoporec z Kamjeneje.

Naležnoſcze towarzſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1872: II. 295. Delan z Wěteń; 296. Hana Kudželic we Dreždžanach; 297. Kucjanek z Smjerdžacej; 298. Hana Kralowa z Nowoslic; 299. Hanža Lehmanec z Nadworja; 300. stud. theol. Jak. Skala z Khróſcicie; 301. Hana Skalic z Khróſcicie.

Dobrowolny dar: Knj. P. T. $7\frac{1}{2}$ nsl.

Za ſwj. wótra. N. N. 15 nsl.

Dary za cyrkę w Czorneſach abo Vaczonju.

K čeſczi Bozej a k ſpomoženju duchow fu dale woprowali: jena ſtužownica z Njebjelcic 10 nsl.; „k čeſczi Bozej“ 1 tol.; M. M. z H. 4 tol.; N. N. 15 nsl.; z pſchedaczą ſuponow hižo mjenowaných ſtatnych a kamjenskich dołžnych papjerow 8 tol. 17 nsl. 5 np.; na Polanec kwaſu we Böſchicach 10 tol. 5 nsl.

Hromadze: 6214 tol. 19 nsl. 5 np.

Za powodzenych w Čeſkej hiszpcze dachu: pſchez k. kapłana Nowaka z Khróſcicie 1 tol.; Jakub Hornig z Worklecz 10 nsl.; Miſławſch Kjelska z Worklecz 10 nsl.; tač. hajnk Jurij Pětranc 1 tol.

Sobuſtawh a pſcherzelojo ralbicžonskeje katholiskeje kjesady pſcherproſcha ſo z tym na njedzeli po ſwj. Bartromije (25. augusta) do kafklowſkoho mkyne na žbromaržizmu.

Pſchedyda kjesady.

Katholicki Postar

Wukhadźa prēnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy ežałopis,

wydawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Jurij Łusčanski.

Číslo 17.

7. septembra 1872.

Lětnik 10.

Němske katholiske towarzystwo we Mainzu.

We naschim času widzimy my krucjitscho halo hdj předy dwě stronje we nabožniškim, politiskim a towarzschnym žiwenju sebi napsheczę stac̄. Rozscherjena, pschez zamoženjo a wysoke zaſtojnſtwa móčna strona chce kſcheczanſtvo a wscho ſchtož z tutym swjathym, po wobjeczu tał bohatym słowom hromadu wiſy a z njoho ſejhūje, ze ſchulow, a z chla z žiawnoho žiwenja wupokazac̄, chce ludej tał naj-wosobniſche kubko tutoho swěta, w ēru, rubic̄, joho krótkie zbožo tutoho swěta we ſpokojenju wschęch naſhlnoſc̄ow phtac̄ a namalačz naſwuc̄ic̄. Pschečzivo tutomu bohazabučiwomu a lud ſlepjacomu prōcowanju džela we nowischiim čaju fuſl pilniſchi cžrōdka wérných wuc̄ownikow božſkoho miſchtra, kij möžesche ze wschém prawom wo ſebi prajic̄ ja ſym „puč, wérnoſc̄ a žiwenjo,” pschede wschim cžrōdka katholikow, kij ſwoje mjeno tež we žiwenju wuznawa. Tola jednotliwi mužojo njezamoža pschi najlepſchej woli we woſowanju za wobkhowanjo a zamkowanjo kſcheczanſtwa ze joho zdžekawoſc̄u a dobrymi poc̄zikami wjele dobyč. To möža jeno roſscherjene, derje wjedžene a we ſebi pschezjene towarzystwa. To ſpoznachu tež hžom kſcheczenjo prēních čaſow, hdjz mějachu ſriedža mjez pohanami a nje-wérwymy žiwi býc̄, woni džeržachu krucjitscho hromadu, podpjeračhu a zamkowjachu ſo mjez ſobu, běchu we ſwojim zadžerženju wschudžom pschezjeni. Potom drje, hdjz bu ſwēt katholicki, hdjz mějachu kraje katholiske zakonje, katholiske knižeſtwa a wschinoſc̄e, njeběchu podobne towarzystwa wjach nuzna wěc. Ale nětko, hdjz čłowjeſke towarzystwo zas pschedata kſcheczanſte býc̄, je za katholikow swjata winowatoſc̄, zas pschikkad prēních kſcheczanſtich čaſow ſežhowac̄, wuzſcho hromadu ſtupic̄, ſwoje kubka a prawa jenohlōſnje zamkowjec̄, a dōſtate herbſtwo kſcheczanſtwa tež ſwojim potomnikam njeſtažene zavostajic̄.

We tutym wotpohſadanju bu we lěče 1848 we Schwajcarſlej tał mjeno-

wany „Pius-Verein” założony, zo by katolickie należnosće w kraju, hdźej ma katolicka wej hizom dolhe czasa wjele wustacj, po swojej możliwości zaistotać a zamkoiąć. Leta 20. augusta a we sejehowach dnach mjeſte swoju lětnu zhromadźizmu, we sławnym hnadmym mjeſte „Maria Einsiedeln.” Thsach sobustawow, nimale 500 duchownych ze wszych dželov francózskie, italskie a němskieje Schwajcarstek swędziech tu za mócone a pilne živjenjo Pius-Vereina.

Podobne towarzstwo wobstejte tež we Francózskiej, a we najnowischem czasu 5. augusta bu tež we Žendželskej, we Lodonje do cyrkwe swj. Josefa pschez arcybiosa Manning-a zhromadźizna katolikow powołana, k fotrejz so tež mócone syly katolickoho ludu zasadźe, we tym wotpohladzaniu, zo by so sylnie katolickie towarzstwo założito, zo býchu katolikojo krucje, muž pschi mužu, we njeſchewijsomnych rynkach stali, zo býchu tak spomožnje džekali pschezjivo duchej roztrohanja. Tola tež katolikojo Němskieje, kotrejz smy tež my katolicki Serbia so džerzeč pschiwakani, su hizom psched dwemaj měsacomaj, 8. juliia so we Mainzu zeschli, a tež „towarstwo němskich katolikow” założili, statuty, abh zakonje towarzstwa zestajeli, a tež adresu na katolikow Němskieje pschez nowinh wozjewili. We addressy spomina so najpriyedn na zrudne wobstejenja kat. cyrkwe we Němskej, rozentajeja so krótke winh a nuznota założenja towarzstwa. Něshto z teſesameje, kaž pschiwate statuty džensa we Posoku podam, zo býchu tež joho čitarjo towarzstwo spóznali a sebi wažili.

„Wobstejenja katolikow Němskieje, to dyrbi kózdy spóznacz, su jara czeſke. Schtož hacj dotal hinal myſlesche, toho dyrbia najnowishe podawki tola we druhim pschezwędziečz. Ony su na katolicku Němsku pschijschi, kajkež je swěrni syno cyrkwe, tiz su we bitwach posljenje wójny kramili, wocząkowacj njemözach; nazbonjenja mózachu katolikojo hromadźic, tiz dyrbia wjeselo na dobęcju nowoho němskoho kraja kazyč. My smy we wobstejenjach živi, tiz može jedyn ze wjehim prawom pschezjehanjo cyrkwe imienowacj, býrnje tež cyrkwi njeſcheczelske nowinh wschodnie we wojowanju njerzyceli, pschez kotrež ma so cyrkci zahubicz.”

„...Bo pak my njebychim dale we wotpohladzaniu cyrkwi napschezjivnych prówcowaniow we njevištoſci wostali, woznje so cyrkwi jeje swjate thysaclétnie prawo na schilu, kotrejz założerka wona je, haj jedyn zwazi so z cyla jeje bóžke prawo na woczeńjenjo prez. Pschi tym dawaja so wurjadne zakonje pschezjivo duchownstwej. Na rajchstagu samym zbudzi so sprawna njeſpolojnosć millionow katolikow, hdźj so k hanibie leſtototka a k wuſměſhenju wschodnego prawa czeſcehodne rjady katolickie cyrkwe pschezjehaja, wosobniye pak hdźj so spomožnje skutkowace towarzstwo Žezusowe pschez dawno porzedzene kę z nowa hani, njeſprawnemu hidzenju wustaja, a wszych zaczueza sprawnosće poduſteho z so na tym džela, sławnych przedari weroſcje, wustojnych lubkarjow młodziń, derje zdželanych wucejnych, njezranjenych cziſtých měſtchnikow, miloſzijnych samaritanow najnowiszej wójny halo straſtne smječe towarzstwa z němskieje zemje wupołazacj.”*)

„Pschi tym so cyrkwi napschezjivne nowinatwo k wojowanju pschezjivo

*) Adressa je 8. juliia piſana. To shtož so we tamnych dnach poſtai, to so netko z ylej njeſměloſci wuwieduje.

chr̄stwi runje won schęzurje. Tomu niesstaaja so żane mjezy, katholikow niesprawne wobkorżewacż, jich wjercha hanicż, najswiecziſche wustawoh chrkwoje wusmęſhęcż, swoje żorth mēcz ze wschēm, schtoż je nam swjate.“

„Taſ dyrbinh my džen wot dnja ſepje ſpōznacż, njebychuſi je tež naſchi naſhęcziwnich z tribunuh parlamenta pſchiwowaſi a njeziniſliwe nowinuſi wschēdnje wosptowali, zo ſo wójna naſchoho časa pſchecziwo wobſtaču katholiskeje chrkwoje wjedze.“

Na to ſpomina addressa na poczahi mjez dwojim we ſwēże wobſtejachym knejerſtwom, mjez duchownym a ſwētnym, kij matej po Bożej woli we pſcheczienoſci na zarjadowanju wulſkoſi kſchesčanskoſi towařſtwa dželacż. Taſ ma ſwētna wſychnoſcž chrkwinſku we ſpomožnym wuſyđenju jeje wſychnich a wažniſtich naļnoſeſow podpjeracż, a k pomocſtacż. To je wot Boha poſtajený rjad. Potom rěla tam dale: „Njeſſajipſpōznaſje ſo tónſamý wjac, dyrbitmy jón my, ze wſchēmi nam po zaſkonju dowoleñny miſredkami k pſchispoznaču pſchinjescž ſo prōcowacż, z džela tohodla, zo by ſo chrkwi ji wot Boha data ſwobodoſcž a ſamofatnoſcž, a te wot Boha ji poſtajene polo ſlukowanja wobkhowalo, potom paſ tež tohodla, zo bychmy z naſchimi mocami k tomu pſchinoſchwali zo by rozpadnjenju towarzſhnoho rjodu, kotrež ſo hinaſ wotwobročiſi njehoodzi, ſylne haczenja napſcheczo ſtaſili.“

„Za Boha a wotcžinu,“ to dyrbi naſche heſko bycž, we wojowanju, kotrež we tutym wažnym wołomiknjenju započiňejuny. Alle jeno pſchez pſcheczienoſci možemh my ſo dobycza nadječ, tohodla dyrbjia wschitcy katholicej mužojo Němſkeje we zaſkonjach pſcheczieni bycž, wot kotrejch maja ſo we jich zjawnym ſlukowanju wſeſcž dacž. Maja ſo k zhrromadnemu ſlukowanju zjednočiſi, zo bychmu taſ na politiſke žiwijenjo pſchisluſhny wſliw meli.“

„Deno pſchez krute a wobſchērnie zarjadowanjo možemh naſche nowinařtwo pſchecziwo pſchemoch napſchecziwnikow podpjeracż, pſchi poliſtich wólbach ſwoj hłos k placzinoſci pſchinjescž a naſchim naležnoſcjam pſchi knejerſtwaſt kęžbnoſcž pſchihotowacż.“

. . . . „Najswiecziſche kuble,“ taſ ſkónči addressa, „ſu we ſtraſhe. Požběhūnij ſo taſ haſo ſwérni ſhyño chrkwoje a wotcžinu. Wojuijny bjez pſchecziacza a bojoſe ſe za prawdu a wěrnoſcž. Prawda dyrbi prawda woſtač, a ſkónčiſje tola wěrnoſcž dobuđe.“

We Mainzu, 8. julija 1872.

Š tomu pſchistajam hñdom statuth abo wustawki towařſtwa němſkich katholikow. Wone rěkaſa taſle:

§ 1. Towarſtvo chce ſwobodu a prawa katholiskeje chrkwoje zamkowjecž a kſchesčanske zaſkonje na wſchēch ſtronach zjawnoho žiwijenja k placzenju pſchinjescž pſchez ſwedomijo a zaſkonje dowoleñ ſredki, wosebje pſchez wobdželenjo na prawach, kotrež ſu kóždomu po krajinach wustawach pſchipoznaſte a zavěſczenie.

§ 2. Sobuſtaroh towarſtwa ſu tamni katholikojo kij ſu pſchi pſchilejnoſci zaſkerſkeje zhrromadzizny ſwoj pſchitup z ſwojim podpiſnom wobkruczili.

Sobuſtarow može dale bycž kóždy ſamofatny muž, kij we Němſkej bydli, kij ſo wot pſchedyhdſtwa towarſtwa do towarſtwa pſchivozniſe. Wustup z towar-

ftwa je kózdomu sobustawej kózdy c̄as dowoleny. Wuzanknjenjo sobustawa može so ważnych winow, hdh so dobrowolny wustup njestanje, pschez pschedsydſtvo stac̄.

Pschez wustup, wuzanknjenjo abo smjercz zhobi so prawo na zamożenjo towarzſta.

§ 3. Kózdy sobustaw placzi k wuwjedzenju wotpohladanja towarzſta 6 nsl. halo lētny pschinischl.

§ 4. Twarzſto ma swoje shdlo we Mainzu.

§ 5. Należnoscze towarzſta wjedu so wot pschedsydſtwa, liž wobsteji z pschedsydſtym, a 12—24 sobustawow, liž džela městapschedsydſtym, pismawjedžera a jeho zaſtupnika a poſkadnika mjez sobu rozdžela. Pschedsydſta a sobustawu pschedsydſtwa pomijenuja so pschez hłownu zhromadžiznu towarzſta na c̄as hac̄ k wobnowjenju pschedsydſtwa pſchi nowej hłownej zhromadžizne. Hac̄ k tejsamej wobſadža pschedsydſtwo wuprōjnene města.

§ 6. Pschedsydſta zaſtupej towarzſto zwonka, woſobnie we zamoženskich należnosczech. Tónsam y ma prawo, we jeho mjenje jednac̄ a sloržb h̄wieszej.

§ 7. Pschedsydſtvo rjaduje po wobzanknjenach hłownej zhromadžizny wſchē należnoscze towarzſta, wuwjedwje wobzanknjenja, može kózdy wudawl, liž pschez 500 toleř njewuc̄zini z kassh towarzſta samostatnije zwolicz a wobſtara wſchē druhé należnoscze towarzſta hac̄ k nowej hłownej zhromadžizne samostatnije. Egini woſobnie tež pschihoth k hłownym zhromadžiznam.

§ 8. Pschedsydſtvo wobſtara jelizo nuzne, poſkadniſkich pomocnikow, liž maja hromadženjo pschinischlow, a pschitupowanjo nowych sobustawow wobſtarac̄.

§ 9. Kózdoměnie džerži so hłowna zhromadžizna towarzſta, we kotrejz so rozprawa dawa a zlicžbowanjo wotpołoži, sobustawu pschedsydſtwa so wobnowjenja a we wſchē druhich należnosczech towarzſta so wobzankuje.

Po žadanju ma pschedsydſtwo móć, wurdadnu hłownu zhromadžiznu z thmisamymi prawami powołac̄.

§ 10. Zo bychu sobustawu towarzſta pschiležnoscž meli, so pſchi zhromadžiznach towarzſta wobdželicz, powołaju, jelizo nuzne po porucžnosći pschedsydſtwa hromadžizny do wſchelakich městow (Wanderversammlungen).

§ 11. Zběhnenjo towarzſta može jeno na namjet pschedsydſtwa pschez hłownu zhromadžiznu so wobzanknyc̄.

§ 12. Tosamo tež placzi potom, hdh by so zběhnenjo towarzſta pschez zwonkowne wobstejenja stało. Njemöželi pschedsydſtvo we nałożenju towarzſta postajic̄, ſuscheja wſchē zamožniſte wěch towarzſta poſlenjomu pschedsydze towarzſta.

§ 13. Dalsche we wuwjedzenju tutych statutow postaji woſebith porjad towarzſta liž je pschedsydſtwo naſhwilne wudalo.

§ 14. Pschemenjenja tutych statutow móža so jeno na namjet pschedsydſtwa pschez hłownu zhromadžiznu stac̄. Dyrbaſo tajke pschemenjenjo bjez wotſtorka nuzne bycz, ma pschedsydſtwo móć, teſame naſhwilne ſčinieč.

Franc Niedel. ♀

Z Čech pšchindže njenadžita powjescz, zo je našk dobrý pšchečeř mot študentskich lét, kniez farař Franc Niedel w Lučku pola Karlsbada po dležszej khoroszczi 16. augusta zemrje.

Njeboh k. Niedel narodži so 2. meje 1832 w Kukowje a bě jenické syn swojeju staršeho. Hdyž bě klóschthrušku šchulu wukhodžík, poda so na cisterciski għminaſium do Khomatawū a pšchindže nazymu 1848 do serbškoho seminara w Praž, hdež wosta hac̄ do skončenja għminaſialnycx fħstudijow. Hdyž bē dlēſhi čas schudije wuſtajk a we wotcnim kraju k-druhomu powołanju so pšchihotowak, pšchindže w lēče 1855 znova do Prahi a jaſtupi tam do archibiskopſkoho seminara, hdež na duchownisimo wuſtudowa. Wón dosta w Praž mēſħniſlu swiecżiznu a dżer-żeſche na s. Marije do njeħies wjazċa l. 1859 w Klóſchtrje Marijnej Hmērđe preñju Božu mſchu. Potom pšchindže za kaplana do Dupawū pola Karlsbada. Wottam bu w lēče 1868 za fararja w Lučku präſentirowanu a wuzwolenu. Ĵadashe sebi pſchech, zo b̄y joħo mac̄ za nim do Lučka pſchicħażu; tola wona lētsa wumrje a njemōžeſche myßliċ, zo budże ju jeje lubi syn tåk bórgh feż-żehom. Kaž wjele smuż żhonili, je njeboh k. farař našeħto fħorik. Hdyž wjac nadžiū njemōžeſche so wuſtrowieč, feżini swój testament a da so domawobstarac̄. Džen po 13-lētnym wopomnječju swojeje primich 16. augusta wón wumrje. Requiescat in pace.

M. Horňák.

Nowinki a powjescze.

Z nasheje dlöceſh.

Z Budyschina. Gnadenh kniez biskop je so na započatku thđenja zas frrom z kipjel Karlsbada domoj wróćil. —

Z Budyschina. Wopomnjenki džen 2. septembra, na kotrhomž bu pſched dwēmaj lētomaj khēzor Napoleon z francoziskim wojskom pola Sedana jath, bu hornej też nic laž bē předh wotmħslene oficjalnie tola privatnej sniegħenit wobindžen. We wħċelalik wucżernjach mējachu su na wopomnjenki podawlk poċċahowace rhyże, a potom mējehske fħulfa a fħstudowaca mloðoscz swobodny džen. Z węgħom a z neshko khēzor zmahowachu so khorowje. We katholsknej chirkwi bēħru 9. hodžinje dżalowne spewane kemfse.

Z pruskej Lužic̄.

Z Kulowa. Nashe ſchthri milkoſciwe fotu, kif dżewječ lét na podroſtwje bydlachu, moju nětko wobſedženistwo a samotnu khēzu. Gusta Seifertowa a jeje njeboha fotra, kniežna Josepha Seifertec, wotstupiſtej jidu swój nanowh dom, kif blízko pſchi farſtej chirkwi a mēſħeqanskej ſchuli steji. Tónse dom pak njebe dotwarjenh a njeðoħasche za wjacore kniežinh a cuze džeczi, kif so tam wotċażmu a rozwucżju. Bē toħodla trjeba, te nowe wobſedženistwo dotwaric̄, powjetſchic̄ a ružnijm potrjeboñscżam pſchirunac̄. Pod doħlādom pređkstejeri Hanže je so

wſcho to ſtało a zbožomije dokeňało z naſkadem wjac hąć 1000 tolerjow, kij z dželom požęowane, z dželom wot miłych dobroczerjow we Sakskej a Schleſiſtej darjene buchu. Na wukublano czyczaj džeczi, kij prěnjoſho ſwj. wopramjenja dla do Kulowa pschińdu a pschi naſchich duchownych kniežinach bydlo a wot-hladanjo maju, hromadži ſo wot pobožnych dufchow 372 tolerjow. Mjez thymi dobroczerjemi je tež Seje Maſteſtoſz, zwudowjena ſaffſta kralowna Marija a knjeni krónprincessina Karola. Poſlenja čeſcze doſtojna pscheczelnicia khudobý da, zwjetſha za swoje pjenjeſy, hubjem, chle wopuszczeniu holec z Drježdjan, džeczo katholſkej starschej, fotraž ma khorej nozy a do ſchule khodzic̄ njemóže wot naſchich miłosćiowych ſotrow woteczahnyč. — We naſchim nowym kłoschterku je rjana kapaska, hdzej wofadne ſwetne kniežny, pod duchownym wjedzenjom prěnjoſho knieza kapłana, kóždu drugu njedzeli w pschipoldniu pobožnoſče wotdzerża a ſo mjez ſobu k pokornomu a poczciwomu ſimienju pochniwaſi.

Wſchēdne dželo naſchich miłosćiowych ſotrow, kij džeczi woteczahnu, khorych wothladajn, we dwemaj ſchulomaj holczata rozwiezuju a chlej wofadze najkraſi- niſki pschiklad pobožnoſče dawaju, tež we wójnomaj wot pruskoſo a ſakſkoſo krala z dwemaj medaljomaj częſczoowane ſu, je jara ſpróčniwe, ale božoho žohnowańja polne; pschi tym wone naſchomu khudomu měſtačkej k čezi njeſu, pschetož jich mžda za lěto wjac njewuežini hąć 330 tolerjow, tak zo na jenu kniežnu $82\frac{1}{2}$ tolerja pschindze. Wot taſkeje ſuadneje mždy wuzblytluji kniežny hiſheče tak wjele, zo móža, podpjerane wot dobroczerjow, nimale 40 khudych ſchulerjow k božomu džeczi z draſtu a z drugimi potrjebuñmi wěcam i wobdarječ.

Zawérno, naſche duchowne kniežny ſu wulka dobrota za naſchi wosadu. A tola je bohužel strach bliſti, zo budža nam naſche lubowane kniežny wutorhujene! Storki, kotrež němſkrajne kniežerſtwo pschecziwo kłoschterſkim rjadom a duchownym wučezekam cžini, ſu hijon cžucz we naſchej zdalnej, měrnej a khudej gmejnje. Wutroba ſo rudzi, hdzej budże cži rubjene, ſchtož cži drohe je. Pozběhujny we ponížnym modlenju naſchej ruch k Bohu, zo býchu dny domaphtanja pschikrotſchene býle a zo by ſlonce ſlódkoſo měra a praweje jednoth znova ſkerje a ſlepje we lubym wótenym kraju ſwęžizo!

Z Kulowa. Zandženu wutoru, 3. septembra bu naſchej měſtečzanſkej młodoſezi rjany ſchulſki ſwiedzeni pschihotowanji. Pschipoldniu zhrromadži ſo młodoſež psched ſchpitalskej ſchulu, czehnjeſche pschez rjenje wupſchene torhochę a kamjenſke pschedměſto na paſtwiszczeja pschi kamjenſkim pucžu. Tu běchu stanje z nuznymi wěcam i jědži a k piču, ptaki a hwězdy k tſelenju a wſchelake druhé naſtroje k hradžu a k zamjeseluju młodoſeže zefajane. Pod dohladom kniežow duchownych, miłosćiowych ſotrow a wučerjow rabži ſo wſchitko nanajpschistojniſcho. Wjecžor bě wohnjstroj a pschi dom pucžu bu cžah pschez ſakle rozwětleny. Pjenjeſy za nuzne wudawki buchu wot měſtečzanow nahromadžene.

Z w u k r a j a.

Z Barlinia. Njezniejſliwy zakon pschecziwo jesuitam ſo z wulkej ſpěſnoſciu a hiſheče z wjetſher njeſměnoſezi wot za to poſtajených wyschnoſežow wuwjedwje.

Tak piſne drje ſefame we nałożenju toho abo druhoſho zaſonja ſo ženi njewopofażachu. Strachi, kiž nowomu němſkomu khejorſtwej wot někotrych ſtow jesuitow hroža, kiž we nim měrnje a ſpomožnje ſkutkowacu, dyrbja tak tola jara wulſe býč? Zaſon poſtaſji, zo maja ſo klóſchtrę jesuitow we čaſu 6 měſacow zběhnyč, a hlej lehdoma ſtej ſo dwaj měſacaj minykoj, a za wyſchuſeze je czeſke dželo dokuſjane, něchtu muži, kiž ſo njewobaraſa, ale kiž ſu tež ſwětnej wyſchuſczi, a to kózdej poſluſhni, z cíchich měſtow jich ſkutkowanja wupoſazac̄. Wſchudžom dawaſche katholſki lud, wſchelake bratſtwa a kongregacie, kiž buchu wot nich wjedzene pſchez woſebite deputacie a addressy swoju zrudobu a ſobuželnosc̄ k ſpožnac̄u, kiž wupoſazano jesuitow we katholſkich wutrobach wubudži, wuprajichu nutrnych džak za wſche nałożane proch a pſchinjeſene wopory. Tež wſchitcy biſkopojo, we kótrzych diöceſach, jesuitojo ſkutkowacu wuprajichu zjawiſe swoju ſpožnosc̄ z nimi a khwala jich ſkutkowanjo. Wſchudžom paſt woſta katholſii lud pſchi tutyč znamjenjach swojeſe zrudobu, nihdže njezbuđi ſo tohodla njemēr. Jeno we Eſſeſne naſtachu někotre wjeczorę za ſobu zbežki, tola paſt tež nic, kaž je to někto pſchez pſchephtanjo dopokaſane wot katholſkoho ludu, ale z drnheje ſtrony wubudžene. — Rяд jesuitow je tak přeni wopor pſchi potkocžowanju katholſkeje cyrkvie we němſkim khejorſtwje, ale njewoſtanje paſt jenicežki, dokelž hižom tamny zaſon wot 4. juliſa dowoli tež podobne (verwandte) rjady potkocžec̄. Kotre ſu tu měnjenie, njeda ſo derje wobmjezovac̄, dokelž wſche rjady katholſkeje cyrkvie maja mjez ſobu podobnoſc̄, dokelž ſu założene na tſi zuate ſegeiſke rjady, doſpołnu khubdu, ſtajnū čiſtotu, poſluſhnoſc̄. Tohodla drje budže we ſwojim čaſu ſo tež wičor pſchecživo druhim rjadam zbežnyč. Pſchihoth k tomu ſo hižom činja. Wot wſchelakich rjadow žadaja ſo wot wyſhuſcزوw ſtatuth (kazuje), mnohoſc̄ ſobuſtaſow a druhe podobne wěch, hac̄ runje to nležo potajne njejo, dokelž koždolětnje wudawaja ſo zapiski ſobuſtaſow wſchitkich rjadow. — Tola tež něchtu dobre ma tute zahadzenjo pſchecživo rjadam katholſkeje cyrkvie. Wone wocižni tež wſchém katholikam a z chla wſchém ſprawuje zmýſlenym mužam wociži, zo někto jaſuje ſpožnaja wotpohlaſanja, kaž maja ſo pſchi tym wuwjesc̄. Katholſkojo budža tak nužowani, kručiſho hromadu džerječ̄, a ſwěrnuje ſwoje prawa zamłowjec̄. Mócnishe katholſke žiwjenjo poſazuje ſo tak hižom we krajuvach pſchi Rheinje a Westphalskej, z džela wubudžene pſchez pocžiſhczowanjo, kiž ſo z wyſheje ſtrony stanje.

Z Tuſd y. 17. ſeptembra zhrromadža ſo tu cyrkwinſch wjerchojo němſkoſho kraja k wurađenjam cyrkwinſkich naležnoſc̄ow. Tuta zhrromadžizna biſkopow njefſtawa ſo jeno nětſiſkich zrudnych wobſtejnnoſc̄ow we němſkim khejorſtwje dla, ale je to rjadna konferenca, k kotrejž ſo biſkopojo kózdej dwě lěče zeſudu. Poſlenja bě we ſeptembri 1870.

Z Němſkeje. Pruske nowinu „Krenzzeitung“ dželi pſched krótkini z tak mjenowanego „hrabiňskoſho Taschenbucha“ wot lěta 1870 ſežehowace ſobu, k cjo- muž ſwoje „Bohu žel“ pſchiftaji. We nowiſhim čaſu ſu w němſkich a rakuſkich krajach 14 hrabjow a 13 hrabinkow wot protestantskeje do katholſkeje cyrkwie pſchecſtupili, z wuwzaczom 2 madžarjow a 1 němſko-ruji, ſlusheja wſchitcy

druži k němškym hrabinskym swojšbam. Vot tuthých 27 hrabinských woſobow je jich 20 předy leta 1848 a cji druzi 7 po tuthym lēcje pſchepstupilo. We tuthym časju ſu jenož 3 hrabinských wot katholſteje chyrkwe wotpahnyli a to wſchitcy w rakuſkých krajach. — Dale namaka ſo tam, zo ſu mjez němškimi hrabinskimi swojšbami 140 w měſchaných mandželſtwach žimi, a to 56, hdyž je muž, a 84, hdyž je žona katholſta. Wo tuthých ſu 115 mandželſtwow z džecžimi žohnuwane. W 37 mandželſtwach ſu hóly po nanach a hóly po macjerach, pola 45 mandželſtwow njejo hiſcheze ničjo wěſte poſtajene. Tola w 30 mandželſtwach ſu wſchitke džecži katholſte, a jenož 3 mandželſtwach, ſu wſchitke džecži protestantske. Vot druhých zemjanſkých swojšbow, kžiſ njeſu hrabinske, tam pomjenowane ſtatistiſti njeſu. K.

Z Roma. Žakou, pſchez kotrž ſo wſchě kloſchtrу we Štalské zbehnu, placiž tež nětko za Rom. Tež wulki kloſchtrу jesuitow, al Gésu, bu z wjetſchoho džela k wojerſkim kaſernam pſchewobroczeny. Chyrkej a najnuznishe měſtna za generala jesuitow a někotrych měſchnikow bu jim wostajenj.

Z Roma. Na 27. augusta je tu 70lětny kardinal Quaglia zemrjet. Dokelž je nětko 27 kardinalſkých měſtow wuprözijených, budže drje bamž w bližſhim časju zasý někotrych nových pomjenowacj.

Cyrkwiński powěſtnik ze ſerbſkých woſadow.

Z Budyschina. Kſchecjenaj: Haňa Marija, dž. lublerja Mitt. Müllera ze Štomeje Berschje; Richard, Bernharda Schmidta z B. — Wěrowani: Karl Fischer, ſchewski miſchtrу w B. a Haňa Mjenjec z Radworja; Franc Hürba a Marija Horacec z Čech. — Zemrjeci: Hana rodž. Polanec, mandž. Jakuba Haſche, ihějnka w B., 34 l. 10 m.; Hana, dž. Augusta Salma, ſchtrhmparja na Židowje, 1 l. 10 m.; Madlena, mandž. Michala Nejſtcha, hajnika w Černych Noſſicach, 72 l. 8 m.; Hana rodž. Cyžec, Jana Mühlbacha w B. zawost. mandž., 62 l.

Naležnoſće towarzſtwa.

Sobuſtaw na leto 1892: II. 302. stud. Franc Měrcjink z Běljezec; 303. Marija Kalic z Budyschina; 304. Jakub Demaſhka z Dobroſhic; 305. Michał Jeſekli z Kopſchina; 306. Jan Buš z Wětrowa; 307. Pětr Nowak z Kozařic; 308. Jakub Schokta z Budworja; 309. Michał Schokta z Budworja; 310. Jakub Zařenk z Budworja; 311. Miklawſch Dörfch z Budworja; 312. Miklawſch Brýl z Budworja; 313. Jakub Schokta z Khráſcie; 314. Pětr Röttig z Kanec; 315. Miklawſch Čej z Žuric; 316. Jakub Eusejanſli z Wotrowa; 317. Michał Bobik z Wotrowa; 318. Miklawſch Čhornak z Wotrowa; 319. Miklawſch Schokta z Wotrowa; 320. Miklawſch Koch z Křepejce; 321. Jan Pjetasch z Žuric; 322. Jakub Krawoſil z Žuric.

Zemrjet obuſtaw towarzſtwa: Inj. farař Franc Niedel.

Dary za chyrkej w Čornečach abo Bačonju.

K čeſeſci Božej a k ſpomoženju duſchow ſu dale woprowali: N. a N. 10 nſl. Katha Kottic z Peždec 5 toleř.

Hromadže: 6219 tol. 29 nſl. 5 np.

Katholicki Posłanec

Wukhadza prěnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy ežaſopis,

wudawaný wot towařstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Jurij Łusčanski.

Číslo 18.

21. septembra 1872.

Lětník 10.

Zhromadzizna katholikow we Wrótslawje.

Generalna zhromadzizna katholikow Němiskeje, kotařz so wot lěta 1848 kóžde nazymjo powoła, wotdžerža so lětša wot 9.—12. septembra druhí króč we Wrótslawje (Breslau). Z čyla bě to XXII. generalna zhromadzizna. Wobstejnoscze, pod kótrymž so katholikojo we lětce 1849 prěni króč we Wrótslawje zemžechu, su z něfisckimi jara wschelake. Tehdom bě čyle město we njeměrje a zbežku pszechciwo swojej wýchownoczi a so zdaſche, zo budže tež katholikam zaſazane, so zhromadzecz. Kommandant města, we dowolnoſcž praschany paſt wotmikowi: „Ja bých chceł, zo by by čyle město taſka katholicka z hromadzizna býla.“ Tak móžachu katholikojo bjez wšehoho zadžewka, bjez wšehoho wobkledzbowanja ze strony policajow we zjawných zhromadziznach swoje naležnosče wuradzecz. Wýchownosč njeje wobžarowacž trjebala, zo je tamnu dowolnoſcž dala. Tehdom mějesčne jedyn katholikam k dowěru a znajesčne jich hako swěrnych posluſhnych poddanow, a haco runje su woni toſame pschez 20 lět doſho we čjaſu měra a czejkich wójnow nanazjawniſcho wobkruczili, je tola něfisiche pruske knježerſtvo njeſmělnje zažadzecz zapocząta a wudawa jich hako za kraj straſchnych ludži. Zo teſame tohodla tajſe rjane znamjenja katholickoho živjenja, kaž katholické zhromadzizny su, radž njewidži, móže drje ſebi kóždy myſlicz, zo tohodla někotryžkuli zaſtojniki ſo wotraſchi, ſo pschi zhromadzizne wobdželicz, je runje tak derje znate, tola pschi tuthych pschemenjennych czejkich wobstejnosczech bě poſlenja katholicka zhromadzizna we Wrótslawje jara derje wophtana, woſko 2000 kath. muži. Kóhvalobnje zaſtupejene bě tu němiske, wosobnje ſchlezhnske katholické zemjanſtvo a duchownſtvo; wiele hoſczi bě tež z daloleje Westphalskej pschischko, ménje bě jich tu z južneje Němiskeje a katholickich krajinow pschi Rheinije a z Rakuskeje.

Pschihotowach wubjerk, kótrohož pschedſyda bě wýſokodoſtojný generalvikar

Neukirch, bě tež swj. wótej zhromadžiznu wcziewiš, jeje swěru a podwolnoſež pſchecživo japoſchtoſkomu ſtolej wobkručil a we joho žohnewanjo proſyl. Swjaſh wótc je na to wubjerkej wotmłowis, khwali wotpohladanjo a proćowanjo zhromadžiznū, poſhlnjuje katholitow we wojowanju „dobroho wojowanja“, a wudželi zhromadžizne japoſchtoſle požohnuwanjo.

Hijom njedzelu wjeczor 8. septembra zhromadžizu ſo pſchitonini hofčo we rjenje wuphſchenym domje towarzſtwa swj. Vincenca į poſtrowjenju. Pſchedsyda wubjerka prälat Neukirch, powita pſchitoninych po poſtrowjeniu „Bóđz khwaleñ Jézus Khryſtus“ z dleſchej ryczu. Tež někotſi druži knježa z daſoła pſchinjeſechu poſtrowjenja ze swojich krajinow, z wulſej radoſczi bu dleſzcha rycz ſlawnoho domkapitulara Dr. Moulfanga pſchitwzata. Na druhi džen, rano zeńdzechu ſo hofčo na tymſamym měſeče, a czehnjechu we zrjadowanym čzahu do biskopſkeje chrkwi, hdžej mějeſche wjerchbiſkop Heinrich pontiſitalne ſemſche. Zhromadžiznu ſame běchu, taž tež we prijedawſkich zhromadžiznach, zjawne, į kotrymž mějeſche kózdy pſchitup, a tajſe wuradženja, kotrymž ſo jeno ſobuſtaſh zhromadžiznū pſchipuſchecži. Pſchi tym pak ſtawach: ſo tež wuradženja we wubjerkach. Zjawne zhromadžizny běchu kózdy džen wjeczor 7. hodžinje, druhe pak dopoldnia 11. hodžinje. K pſchedsydže zhromadžiznū bu ſwobodny kniež z Frankenstein wuzwoleñ, kij tež prěnju zjawnu zhromadžiznu z dleſchej ryczu wotewri. Na to pak bu pſchitoninu najdostojniſhi kniež wjerchbiſkop Heinrich proſheny, z někotrymi ſtowami zhromadžiznu počeſecži, ſchtož ſo tež į wulſej wjerſoſczi wſchēch pſchitoninych ſta. We swojej krafnej ryczi rozeſtaja wón najpriyedz z krótka znate zrudne wobſtejnoscze, we kotrychž ſo biez wſchitke ſamotnice winy katholifka cyrkſej někto namaſla, a wotmłowi potom na praschenjo: ſchto radži nam pod tojſimi wobſtejnosczeſi kſchecžanska mudroſc̄. Strachi, kij chrkwi a kſchecžanskej wěrh hroža, ſu wulſe a dolhe čaſy hijom pſchitowane. Chrkwi ſo hidži a pſchecžeha, dolež je jeniečka moc, kij tamnomu njeſchecžanskemu duhej, kij někto wſchudzom kniežecž ſo prōcuje, napsheče ſtupa. Wyshe ſylnuje dowěrh na pomoc Božu, dyrbi wſchitc̄ kij chcedža rozſcherjenju tamneje straſchneje khorosze naſchoho čaſu, njeſchecžanskemu duhej napsheče ſylnacž, kruče hromadu džerječž. Wſchja počojeſnoscž a ſiukoscž dyrbi ſo zhubičž, mjez ſiukimi a lénimi dyrbi ſo woſobniye pſchez dobrý pſchiklad wjach luboſcze a horliwoſcze za kſchecžanske ſiimjenjo, za naležnoſcze katholifkeje chrkwi wubudzieč. K tomu dyrbi pak tež woporniwoſcze za naſchu ſwjatu wěc pſchitupicž. We naſoženju ſredlow, kij je nam Bóđ dalc, duchovných a czełenných mocow, próch a zamoženja njeſměných my ſtupi bycž. Podpjeracž mamu předn wſchoho ſwj. wóte, podpjeracž naſchich bratrow, kij ſu mjez druho wěriwymi ſiwi, podpjeracž tež katholifke nowinarſtwo. Pſchi tutym wojowanju za naſche prawa pak njeſměných nikoho ranicž a wot Boha poſtajenej wyschinoſczi ſo nie pſchecžiwiecž. To je wěrny kſchecžanski duh, kij dyrbi wſchēch woſiwičž, wſchēm moc a ſylnoscž we wojowanju, wutrobiteſc a ſežernoscž we domapytanach podawacž. Tute myſle rjenje rozeſtajene a ze znatej rycziwoſcze pſchednijesene zahorichu mocenje cyku zhromadžiznu. We drugiej kłownej zhromadžiznie, kotrejž bě tež zas wjerchbiſkop Heinrich pſchitoninu, wuzuamjenjeſche ſo mjez druhimi woſebje rycz Dr. Moulfanga. We

tsečej rječeſeſe mjez druhimi znath katholſki zemjan z Loë a we poſlenej, tif bě ſchitwórk dopołdnja 11. hodžinje woſebje tež redaktor znateſe we Barlinje wukha-dzacej wulſke katholſkej nowinh „Germanije“ Majunke, tif woſebje winowatoſcž ujeſteſeſanje nowinh zapęć, katholſke pak pílnie podpjerac, pſhitomnym na wutrobu kladjeſeſe. — We druhich ujeſtawnych zhromadžiznach dawaſche ſo rozprawa we wſchelakich katholſkich towařtſtwaſ, kaž ſwj. Boniſacija, ſwj. Michała, ſwj. Raphaela, we nowym towařtſwe němſtich katholikow we Mainzu, a t. d., druhé naležnoſce ſo wuſadžowachu, kaž adreſſa na biskopow Němſkeje, tif ſo 17. ſeptembra we Fulde zhromadža, nowe namjeti za wſchelakore wěch ſo ſtajeja a t. d. Šwiedzenſki wobjed a towařtſna zabava ſchitwórk 12. ſeptembra ſlouči na rjane waſchnjo 22. generalnu katholſku zhromadžiznu we Wrótslawje. Bóh daj, zo by rjane bohate płodы pſchinjeſla, katholſke žimjenjo wſchudžom mócnischo zahorila, wſhem we ſtrachach a domaphtanach wutrobitoſcž a wobſtajnoſcž pſchinjeſla.

Cyrkwiſke ſwiatocžnoſce a jubilej we Kulowje.

Uhubim ſerbſkim bratram a ſotram ſo z tutym najpodwołniſcho woſjewi, zo ſo we kulowſkej farſkej cyrkwi ſwiatocžnoſcž ſermuſe preñju njedželu oktobra a ſwiatocžnoſcž ſwiatoho rózarija druñu njedželu oktobra wobenidžetej.

Swijatocžnoſcž ſwiatoho rózarija je lěſta jara wajna, pſchetoj arbratſtwu najſwiecziſchoho rózarija změje ſwój 200lětny jubilej.

Wone ſo załoži z dowolenjom ſwiatoho wótca bamža Klemensa X. a budýſkoho knjeza tachanta Pétra Longina z Kyffenberga pſchez prćowaniſa knjeza kanonika fararja Boſeſija Nykele a kaplana Jana Serbina we lěče 1672 we kulowſkej cyrkwi k cjeſeſi Ježuſa a ſwiateje Maćerje Božeje, k naſazanju rěſhnikow a bludnjewěriwych, kaž k zdžerzenju katholſkeje wěry we ſerbſlim kraju. Założenſki liſt na pergamenze a we ſaćionſtej rjeći je wuſtajeny we Romje na 11. julija 1671 a wot generalnogho předkſtejerja Dominikanarjow (abo pređo-wařtich mnichow) Tomascha Makoberta podpiſany; tónle liſt wopſchimne tež wſchě wotpuſti, tif bratram a ſotram arbratſtwu wot ſwiatoho wótca poſlikjene ſu. Druhi liſt, wot tohoſamoho dnja a tež na pergamenze, poſtaji kulowſkoho fararja haſko předkſtejerja arbratſtwu a poda jomu połkn mōc, paczeſki z wotpuſkami woſwjeſcieſ a we naſtupanju arbratſtwu wſcho to cjinic, ſchtož Dominikanarjo we ſwojich božich domach z bamžowej dowołnoſce eſinic ſmědža.

Zmołom po założenju ſwiatoho arbratſtwu dachu ſo jich jara wjele pobožnych duſchow we chlym ſerbſkim kraju do njoho horjewzac a zapiſac, ſpěwachu ſami abo ze ſwojimi domjacymi ſwiate rózarije a wobenidžehu hlowny ſwiedzeni ſwiatoho rózarija (preñju abo druhu njedželu oktobra) we bratrowſkej cyrkwi we Kulowje pſchez zhromadne ſwiate woprawjenjo.

Nowozałożene arbratſtwo doſta tež wſchelake rjane a wujitne darh: wysoko-dostojnyh knjez tachant a biskop Męrczin Brücknar z Brückenſtejnja we Budýſchinje (z Kulowa rođenym) darjeſeſe 100 tolerjow na potřebnoſce pomjenowanego duchovnego zjenočenſtwa; hnadna knjeni Khata Vjenadžic z Kloschtra Marijineje Šwězdř

darjesche čerwjene somotne ze slěbow wobite knihe t zapisanju mjenow bratrow a sotrow (tele knihe skaduju so džensa hiſčeze na kaſčez zemrjethch sobustawow arbratſtwu); grunawski kniez farač Jurij Molitor (Möller — z Kulowa rodžen) darjesche na Marijn woltar krafny a kumschtuje molowanu wobraz, tak swj. Ma-rija z Žezusdžecatkom swjatomu Dominikej (prěnjomu začožerjej rózarija) a swjatej Brigicje paczecki wudžeta, wokoło wobraza pak čahnu so pjatnacze pótaj-nosče swjatoho rózarija.

Woh adajo na zańdžene dwē scđe lět, kiz so wot začoženja swjatoho arbratſtwu hacj na džensiji džen minyke su, dyrbi so we wěrnosci wuznawacj: Ma-riine arbratſtwu je serbſtomu ludej wulke bože žohnowanjo pičinjeſto. Zrudne čaſy su nimo nas čahnyke; wojsk, mór, drohotu, woheň, zapuſczenjo polow pschez kruhy a wodu su naschi předomnich widželi a widž chm̄ z dželom tež my: a tola wobsjeja hiſčeze wskē nasche serbske wosady njepoſlabjene a katholska wéra, tak husto nadpanjena, we nich rjenje težje. To su pědoh zastupjenja patronki swjatoho arbratſtwu. A we wichorach něčijsjeho časa, we pschesčehanjach, kiz so wot wsčeh bołow na nas waleja, we žadkawej, z njepščezelkeje stronj z kwaktom a z pscheslepanoſcu wubudženej měſchenich swjateje wěry dla; hdžedha móhli mi wěčijscho troskt a pomoc namakacj, hacj pschi božich woltarjach a pschi Marinej wutrobje? Na Žezusa a na swjatu Mariju chcenih swoje cykle dowěrjenjo stajich; wonaj staj we zańdženych, husto straschnych čjasach naskich mótcow wobwarnowakoj a budžetaj tež nas we naskich ihjchnoscjach zaſitacj a z mócu z wyšolosče wobrónicj.

Cjeſčowaní bratsja a sotry swjatoho arbratſtwu pschepricha so tohodla prěnju a druhiu njedželu oktobra do Kulowa na swjedžen a jubilej pomjenowanego arbratſtwu. Kaž we zańdženych lětach budža po dopoldniſtich božich ſlužbach na Mariijnym woltarje paczecki a ſkapuliru woſwječene, kiz so mjez swjeczenjom we rukomaj dzeržež maju. Zapisanjo do arbratſtwu swjatoho rózarija a do bratſtwu swjatoho ſkapulira stanje so na farje.

Swjata Marija, Maczec Boža, proſch za nas!

Nowinki a powjeſće.

Z naſcheje dloceſh.

Z Budyschina. Hnadmny kniez biskop je so wutoro do Fuldy t biskopſlim konferencam podač. Kaž so wot tam piša, budža tež tón thđzen hížom ſlonečene.

Z Budyschina. Na 9. septembra zemrje tudj po krótkej Khorosći t. ryčnik Ernst Rychtač, w předadných čjasach tež sudniſki direktor. My woſebje na njoho spominamh, dokelž wón wjele za Serbow dýklaſche a běſche pschedſyda towarzſtwa Maczich Serbſkeje.

Z Budyschina. Runje bu tudj knižka we rjanym kaſionſkoſerbſkim piſmje wudata, lotraž naſhomu serbſtomu piſmowſtu čjeſč čini. Wona ma na-

pismo: Psalmi, z hebrejskeje rycze pschelozik Jan Varas (někto kandidat filosofije). Tónle pschelozik je jara wustojnih a prěni po möžnosći dosłownej we naszej ryczi. Wón je wudath k wopominježu 25letnhoho wobstacza serbskoho studentskoho towarzystwa abo zjenočenjstwa w Pragę. Kóždy z 150 psalmow na swoje wopismo k lóžschomu zrozemjenju wopšijecza. W pschidawku je spomnjene, pschi kajkich pobožnoſćach so psalmi trjebacz hodža. Skónečnje su tam te psalmi we kaczonſkim pschelozku wocžischtzane, kotrež so na njedželskim abo swjatodženskim nýschporje we někotrych chrlwach spewaja. Tak hodža so tute „psalmi“ wosebje halo nýschportna knižka trjebacz. Dokelž stej w naschim času čijsichz a papiera wjeli držiſtej dhjili hdy předy, je z wudacjom tuteje knižki doſez wulki wopor zjenočenj; ſchtož snadž toho abo tamnoho Serba abo katholika k kipjenju tuteje knižki a tak k ſkutownomu pschipóznacžu za pschelozera a wudawarja pohnuje!

Z Buđyſchin a. K rozpočtanju na ſobuſtawu naschoho towarzystwa so pschihotuje nowy 10. zechiwk k. Duzjmanowych „Zivjenijow Swjathch“. W dalewjedzenju předawſchoho wotdželenja mamy tam wobſcherniſcho wopisaných: ſvj. Benedikta, s. Mariju egyptowſku, s. Juliju, s. Pelagiу, s. Genoveſu a t. d. Nowe wotdželenjo rěka: Wot Muhameda hacž do založenja romskoho khězorſta, a hſchěze druhe: hacž k pschithadej ſlowjanſkeju japoſchtoſow (do I. 863). Wobſcherniſcho su wopominani: s. bamž Mlerečin, s. Hrehor II. a III., s. Zacharias, s. Marija Rustikola, s. Herta, s. Eligius, Audomar (Othmar), s. Iſidor, s. Ildefons, s. Bonifacius, japoſchtoſ Němcow, s. Hawoł, s. Othilia, s. Anafasius, s. Eulogius, s. Wakpora atd. atd.

T.

Z klóſchtra Marijneje Hwězdy 10. septembra. Rjana swjatočnoſć běſche džensa wjeli luda w Klóſchtrſkej cyrkwi zhromadžila: 4 knježny (Thella Hainza Nowakc z Nejehlečic, Juliana Marija Hauffec z Różanta, [wobej halo khorskej ſotſe], Mechthildis Madlena Biesoltec z Worklec a Herta Marija Žurec z Lupoje [tutej halo bělej ſotſe]) wotpožiſtu zjawnje swjate ſlubu a buchu do Klóſchtrſkoho zjenočenjstwa na ſtajne pschijate. Schthri dotal ſvetne knježny (Hana Francisca Lange z Nowoho Ossega, Madlena Hana Müllerec z Saſerich, Žda Marija Liebiſhcer z Vorwerka pola Rumburga a Francisca Theresia Wohlmanc ze Seifersdorfa, [poslednja halo běla knježna]) dōſtachu klóſchtrſku drastu a naſtipičtu z tym čas swojoho prihowanja. Halo zaſtupnik wýſokodſtojnoho prälatu z Ossega djerjeſche tule swjatočnoſć wýſokodſtojnih probſt k. Jan Chryſtoſomus Gifelt we pschitomnoſci hnadneje knjenje Edmunda Marije Hanu Mah a tudomnych klóſchtrſkich knježnow. Wýſche tudomnych z Klóſchtrſkich kaplanow, a róženčanſkeju duchowneju běchu tež 4 ſvetni duchowni (k. farač Schmidt z Litoměrca halo duchownyh ſwat, k. Kasper, kaplan w Georgswaldze, k. Wohlmann, kaplan w Reichenbergu a radworski kaplan) pola woltarja a k. Dr. Hanel, professor moralki w Olmützu běſche mjez hoſćemi. Swjatočnoſć trajeſche wot $\frac{1}{4}9$ hacž do $\frac{1}{2}12$. Halo ſtráž k zdezertjenju porjada běſche tudomna wóhnoſtráž we swojim wuhotowanju wucžahyła. Nadrobnische wopisanjo tajkeje swjatočnoſće podamh snadž we jednym ſežehowachch čiſlow Póſla. Wěſče kóždy katholiski Serb ſobu hloſuje do próſtwh, kiz so pschi nitswjetzenju knježnow spewa:

„Knieże, zhromadź nas z ludow, zo bychimy Twoje swjate mjeno wuznawali a so we Twojej khalbje zradowali.“

H. D.

Z pruskej Lujich.

Z Kulow a. Na 3. septembra swjeczesche našcha schulskia młodociej schulski swjedzeni. Minale 400 schulerow a schulerkow — hóly z khorhojeziami a holcami z wencami na bělém třieschtu — zhromadžichu so w pschitoldnu na nowym torhoschczu pschi schtisčanskej schuli a czechnischu we schesch wotdželkach ze schesch wulskimi zmahomachmi khorhojemi, wiedzeni wot swojich wuczerjow a wot dweju duchownych kniezow, kaž pschewodzeni wot starých, schulskich a měschčanskich předsstejerjow a muohoho ludu, najprjedy na hlowne torhoschczu, hdzej so někotre schtuczki spěwachu, a potom po wjetšich hasach městačka, kiz z wencami, pletwami a mejsami wudebjene běchu, na kuku pôdla dubrječanskej drohi, hdzej so z tselenjom do hwězdy a tarcze, kaž ze wschelakimi hrajkami zwjeselichu. Wyschi, po woješku woblekani, pionira abo cjeſla ze sekuru a z mocnej brodu, schtvrjo bubnarjo w předku a hubžba wosfriedža wojsiwachu dolhi rjanh cjah. Pschez pola a horh zynečesche jufkanjo a wołanjo z młodych wutrobow, wosobnje hdjž wuschilny tseler na hwězde a tarczi schto trjechesche. Wjac hacž 50 tolejrow bu so wot měschčanskich a wjetnych dobrocžerjow k pschidaram nawdalo, tak zo kóžde schulskie džeczo wysche swojoho dobytka hishcze male wopomnječio dosta a sej domoj bjerjescze. Stanh běchu po rjedze na kuch postajene, kiz mlo- dych a starých z piwom, z caktami a ze skodkim pječwom wolschewjachu. Wje- čor we sydmej hodžinje poda so zrjadowany schulski cjah zaſh do městačka a bu pschi kamjenskich wrotach wot kulowskich młodžencom, kiz zapalene smolnich noschachu, powitaný. Na torhoschczu spěwachu so někotre kherlujsche, wunjeſe so khejzorej a kralej hrimotaca Slawa a wotpali so rjany wohnjoſtrój. Tež z Ralbic, Nowoslic a ze Schunowa běchu lubi pscheczeljo k nam pschischi, zo bychu našch schulski swjedzeni z radý widžanej pschitomnoſcju cjeſčowiali. To běše krasný džen a joho cjeſte hrnjace wjesela njenčja so z pomjatka minhęž.

Z wulkajo.

Z Pruska. Po wotendženju khějorskoho wophta běſche němſki khějor a pruski kral někotre dnj w Marienburgu we namječornej Staropruskej a swjeczesche tam 100lētne wopomnječio toho dnja, na kotrymž je sebi tehdomniſchi pruski kral Friedrich II. pschi přením dželenju Polskeje sebi wot swojemu ſufodom abo sobudželerjow tamníj kraj, 700 schtvrtořízknych mil wulsi, kiz bě 300 let k Polskej ſkuſhał, wotſtupicž dał. Taſti swjedzeni možachu wězo jenož tamníſchi Němci swjecicž; Polach dyrbjachu pschecziwo tomu bhež a su tohodla tež we wſchech swojich nowinach protest wozjewili. Tu so njeprascha, hacž to schto pomha; wuprajenjo protesta je jenicežka móžnosć pschi taſtim swjedzenju.

Z Barlin a. K cjeſci khějorskich hosczi běchu tu wulke, wosebje wojeſke swjedzenje. Car Alexander pschitoldže ze swojimaj synomaj schtvrtořík 5. septembra a rakuski khějor Franc Józef pschewodžany wot ſakſkoho krónprynca Alberta pjak

6. septembra; powitanjo bě jara swjatočne. Sobotu bě pschiha wojerška parada a po tym swjeczenſki wobjed, a wjekzor wulki koncert, pschi kotrymž wſchitke tudomne wojerſke kapale, hromadu 1124 muži hrabajchu. Čiſhceženca bě pschi-wulka, a je ſt wobjarowanju, zo bě tak hubjeny rjad, zo bu pschi čiſhceženych wjach parſchonow poteptane a zakloczene a tak we živjenjo pschiindže, drugy buchu eježen wobſchłodženi. Na ſcjehowachch dñiach běchu druhe swjeczenje. Wažniſche hac̄ zwonkowne swjatočnoſe, pschi kotrymž móžesche fo tola jeno jara matk džel podanow tſjoch khežorow wobdzelic, fu drje druhe wujednanja, tiz fo mjez tuthmi tſjomi móčnymi wjerchami a jich prěnimi radzičeželi stachu, chcemž fo nadječ ſt zbožu jich ludow a krajow. Hac̄ runje wſchelake nowinu wjese we tym piſaja, njehoodži drje fo tola z wěstoſeju hac̄ dotal nicžo prajic̄. Hac̄ je fo we Varlinje mēr za pschichodne lēta zavěſcił, fo wjese ludži z dwělom prascheja. Zo by fo pschez wěrnu pscheyenoſcz mjez tuthmi tſjomi wjerchami to ſtac̄ mohlo, je wěste, ale potom paſ njebychu čiſami tež tsi milijony wojałow trjebali, potom bychu woni swojim ludam pschey nowe wudanki za nowe dróžsche wobrónjenja wójska zalutowac̄ móhli. To bychu najwěſcjiſche dopokazh za wěstoſež mera byli. Hac̄ je fo tu ſchtu we zhromadnych kročelach napſcheczo katholſkej cyrkvi poſtaſilo, budže drje najblížiſhi čas wuc̄ic̄. Skoro zo bych zdashe, halo by fo Bismarck sam ſlaby cžuk, dalshe njeſcheczelſke puce ſchecziwo biskopam cyrkvi naſtupic̄, a zo tohodla tak dohko čakashe zhrozenjem, z kotrymž chęſche biskopa Kremenza a wojerſtoho biskopa Namjanowſtoho zatraſhiciſ.

Z Mnichowa. Tudy pytaja zas nowych ministrow. Strona, tiz fo Pruskej bližesche a wſchelake krajne prawa ſt woli zjenoczenoſho khežorſtwu puſhceji, je ſpodbaniſo krala ſhubila, a minister Luž tak wotſtupi. Gasser dosta porucžnoſcz nowe ministerium zradowac̄, tola dotal fo jomu to hiſhcež ujeradži.

Z Speiera. Nowy biskop Dr. Haneberg bu 10. septembra we swojej biskopſtej wosadže nanajswjatočniſho powitanju, ſchtōj je wſchēch wěrnyh katholitow jara zwjefelito. Někotre dny předy bě tu Gustav-Adolf-Berein ſwoju zhromadžiznu měk, tola mjez wſchemi, tež lutherſkimi měſczanami bě jedyn hlos, zo fo swjatočnoſcz, pod kotrymž bu biskop Haneberg do ſwojoho wažnogo zaſtojnſtwa wjedzeny z tutej ani pschirunac̄ njehoodži. Jedyn wysokostajeni lutherſki duchowny we Speieru prajesche jenomu znatomu katholſkemu duchownomu, pschi tutej pschiležnoſczi: „Wó njetřebac̄ za waschu cyrkvi stracha měc̄, wona hiſhcež njeda fo pschewinac̄.“ Boh zdžerž wosadže doke, doke lēta dobroho paſtra.

Z Elſaſa fo piſa, zo mlody lud wot tam do Francózſkeje a do druhich krajow fo we čzrodach podawa. Nowe njezniſliwe nabožne wukaz̄ a wojerſke zakonje ſtej hłownej winje, tiz tónsamž ſt wuc̄zahaj z móćimy poſnuwatej. We někotrych wſach, we krajinach hdžez fabriki wjese džekac̄erjow trjebaju, je tohodla nuza na džekawych mocach. — Tamny znath njezniſliwy zakon, tiz jesuitam a jim podobnym rjadam ſtukowanjo zakaze, trjechi wosobnje tuton kraj. Ludowe ſchule běchu z wulkoſtu džela tak njenowanym ſchulſkim bratram dowěrjene, a jesuitojo mějachu tu wulke kollegije, do kotrychž móžachu starshi ſvojich synow wotčežnjenju dac̄, bjez bojoscze, zo fo pschez wosebje mlodoſcze hrožace straci zabludža.

We Węzlu mějačku jesuitojo collegium, we kotrymž 500 studentow bydlesche a so we wědomoścach kublašche, tiz swoje pozdžisze studije we wschelakich wyschich schulach z najwjetſcej czechu dokonjaču a we wschelakich powołanjach potom dale skutkowacu. Tola 1. oktobra dyrbja tež jesuitojo tu swoje skutkowanju pšeſtacž k wulkej zrudobje swojich wucjencow a wosobnje jich starſich.

I talſka. We Neapelu dobychu pſchi wólbach za měſečanskú radu katholikojo. Tež we druhich městach bydu wěciži wjetšinu hlosow dostały, hdj bydu wſchitcy wuzwolili, a hdj by italſte kniežeſtvo, pſchez wſchelaku leſcz, tiz naložuje, kaž poſleni krocž we Romje, wjetšinu za svoju stronu njedobylo. — Starý Garibaldi je, kaž so powjeda, na časť czechę wrótny, a wobcežuje swojich wołoknych na ſurowe waſchnjo. — Wondanjo pſchińdechu tež wosobne darž z Konstantinopola do Roma, tiz bě sultan ſwiatomu wótcie poſkał. Tola swj. wótc njepſchija teſame, dokelž je jo turkowſte kniežeſtvo we zwadze, tiz mjez Armeniſkimi a jich patriarchu wudhri, ja poſchtoſkomu ſtolej njepſcheczelſke wopokaſalo, a dokelž hiſhče wuſladu njeſtu, zo jo naſtała pſchekora bórzy ſlónčji.

Z Ameriki. Němich katholikojo we Americh nadžija ſo, zo někotři z jich europiſtej wotčimy wupokazani jeſuitojo ſo do Ameriki wobroča. Tu pobrachuju duchowni, za wulke črody, tiz kóždolétruje Europh a we nowiſkim času wosobnje z Němiskeje pſchiczaňu. By za duchowne potrébnosće tuthych pſchiczenjených ſlepje starane bylo, by Nordamerika někotre millijony katholikow wjac měcz moheć.

Naležnoſcze towarzſtwia.

Sobuſławy 1872: II. 323. Michał Větka z Smiecžec; 324. Michał Haſchka z Gulshee; 325. Maria Domšchowa ze Žehic; 326. Jan Knebel z Huſlowa; 327. Jurij Grehman z Euba.

Darž k dale wobstaranju: Za swj. wótcia Michał Haſchka ze Gulshee 5 nsl.; „Magnus et laudabilis nimis,” 1 tol.

Darž za cyrkę w Czorneſcah abo Baczonju.

Na čeſcji Bożej a k spomoženju duchowu ſu dale woprowali: S. z J. 3 tol., pſchez k. Ludwika z Róžanta njemjenowanym z Nowoſlic 1 tol.; Boſcjiſi Pjeh z Smiecžec 1 tol.; W. z R. 1 tol.; na kſcheczinač pola k. wucjerja Kraka w Czorneſcah 4 tol. 10 nsl.

Hromadze: 6230 tol. 9 nsl. 5 np.

Z naſkadem M. Hórnika ſu wuſhle a moža ſo pſchez expedije za 15 nsl. doſtač: **Psalmy**, z hebrejskeje ryče přełožil Jan Laras. (Z přidaćom ťačanskich nyšpornych psalmow.) Budyšin 1872.

R o ž o w c

najzbóžniſcheje kniežny z rozpominanjem a modlitwami. Za domjacu pobožnoſć zrjadowat Handrij Duezman. Beschit płaći 15 np.

Cjifreček L. A. Donnerhaſ w Budyſchinje.

Katholicki Posol

Wukhadźa prěnu a třecu
soboto w měsacu.

Cyolétna płaćizna na pósće
a w kniharni 17 nsl.

Ludowy ečałopis, wudawany wot towarzstwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Jurij Łusćanski.

Číslo 19.

5. oktobra 1872.

Lětnik 10.

Wobrjadu a modlitwy*) pſchi nutswjedzeju, draſeženju a ſtajenju kniežnow cisterſkohu rjada.

Klóſchyrſke žiwenje je wažny džel we žiwenju chrkwi, dokež je dospolne ſčehowanjo Ježusa Chrystusa we dopjelenju joho ſvjatých rjadow. Katholicki lud waži ſebi, tež woſried ſchęzuwanjom njeſcheczelow, tele wuſtawu modlitwy a ſvjatoſczenia wyſoko. Tež naſch ſerbſki lud ma luboſez k Klóſchtram, hožej ſtanu wſchelatich joho ſwojbow Bohu ſvjetcene žiwenjo wjedu. Tuthym pſcheczelam Klóſchyrſkohu žiwenja njebudže njeſlubo, nadrōbníſhu powjescz wo waſchinach a modlitwach dôſtačz, kotrež chrkvi pſchi nutswjedzeju, draſeženju a ſtajenju kniežnow cisterſkohu rjada nałožuje.

I. Nutswjedzenjo kandidatów**).

Śwētne kniežny, kotrež chedža do Klóſchtra zastupicž čaſalaſa w njewjeſčinſtej pſiche, naſjedowane wot duchownoho ſwata a kóžda wot ſwojeje družti pſche-wodžana we pſchitwarſku Klóſchyrſkeje chrkwi. Celebrant***) (prälat abo probſt) w plucialu dže z duchownymi k chrkwinym durjam a kniežny z hnadnej knjenju džeja za nim. Durje ſo wotewrja a śwētne kniežny dôſtanu, na proz̄ klecžo, kóžda nowe Klóſchyrſte imeno, zaſwěčenmu ſwečtu a božu martru.

Pſchi pſchepodaczu ſwēčki ſo praſi: „Wzmi, najlubſha ſotra N., czeleſne ſwētlo k znamjenju nutskownoho ſwētka, k wotehnaczu wſchęch čzemnoſczow nje-

*) Spisowař tutoho naſtaſka je za Posol jeno někotre z tuthy modlitwov wubrał a chee druhé modlitwy do woſebitej knižki, kiz we krátkim čaſu wuſdže, pſchistajicž. N ed.

**) Kandidatki rěkaja śwētne kniežny, kotrež maja do Klóſchtra zastupicž.

***) Celebrant imeniye ſo duchowny, kotrež cyrkwinſku ſvjatočežnoſcz božej mſčę wuſonja.

wědomosće abo błuda, zo by ze swětłom bójśkeje mudroscę rozjaśniena, ze za-
horjenjom Ducha swjatoho węzne towarzystwo Jezusa Chrystusa, nawożenie cyrkwie,
zaſkužiła, kotryž z Bohom Wótcem w jednoſći tohosamoho Ducha ſiwy je a
kraluje Bóh wěki na wěki. Amen."

Pſchi pſchepodaczu bożeje martry ſo praji: „Moja ſotra N., wzmi khorhoj
swjatoho kſhiża, znamjo twojego dobycza, zo by tele woſobne znamjo, tijž je po
pſchilladze tamneje preñeje naſiwięcziſſeje khorhoje pſchez drogu dobyczeſtu kraj
naſchego Knjeza Jezusa Chrystusa poſtagene, tebi bylo woſebne lekarſtwo, krutoſę
wery, poſpěch dobrých ſlutkow, wukupjenje dufche, wudoſpołknjenje a ſchit naſpcheſco
wótrym ſlokam njeſticheſzelow a zakit twojeje dufche. Kotryž z Wótcem a ze
ſwjathym Duchom ſiwy je a kraluje Bóh wěki na wěki. Amen."

Hdyž je kóžda takle woſebje wobdzelenia, ſpěwaja ſo zhrromadnje ſczechowace
hrónieka z modlitwu: „Młjeno Knjeza budź kħwalene wot něka a hacž do węz-
noſće. — Maſcha pomoc je we mjenje Knjeza, kotryž je njebjesa a zemju ſtworil.
— Knjeze, zhrromadž nas z ludow, zo bħxim Twoje ſwjate mjenno wuznawali a
ſo we Twojeje kħwalbie zradowali. — Knjez zakitaj wasħ ſtaſtup a wukhod wot
něka a hacž do węznoſće. — Scjini zbōzne Twoje ſlužownich, kotrež ſo Tebi,
mój Božo dowérjeja. — Poſčel jím, Knjeze! pomoc ze ſwjateich a ze Siona
je zakitaj. — Budź jím, Knjeze! twjerdh hród naſpcheſco njeſticheſzel. — Nje-
pſcheczel njech ničo naſpcheſco nim ujezamoži, a ſhy njeſprawnoſće njech jím nje-
ſphta ſchłodžecz.

Knjeze Jezu Chrystusze, Kralo kralow a Knjeze knježerjow, kotryž ſy z Wótcem
wutupich a do tohole swęta zaſtupich najcjiſciſſe mjaſo z njeſtichowaneje knježnych
pſchijak, zo by nas z rukow njeſticheſzelu wumozić a do wótcziny paradiſa naſpijet
zawołak: poſladaj na tele Twoje ſlužownich, kotrež ſu wobzamknyle, swęt a
joho pſchu wopuſticeſz. Daj, zo bħchu Tebi, ſwojomu Knjezej a Bohu a wér-
nomu nawożenjeſi ſwjathym dufchow we ſwjathym kłóſttrje pſchec ſlužile. A wulin
do jich wutrobom najdobrocziwemu hnadu swjatoho Ducha, kotraž by je į ſpózna-
wanju a do ſpołknie ſubowanju Tebje, jich Boha ſtworiczerja, rozwętlika, tak zo
bħchu, hdyž Twój džen i kone jich žiwenja pſchitidže, wurdżene wot wýchich ſwo-
jich hréchow, do njebjeskoſto kraleſtwa pſcheinč mohče. Kotryž ſiwy ſy a kralu-
jeſch z tħimſamym Wótcem w jednoſći tohosamoho Ducha Bóh wěki na wěki. Amen.

Na to ſo ze ſwječenjej wodu poſkrepia, pſchi cžimž ſo praji: „Požohnuj was
Bóh ze Siona, zo bħxieſ ſubka Jerusalema wiđżale wiſchitke dny ſwojego žiwenja.“

Kadža ſo z wóruchoſom, pſchi cžimž ſo praji: „O Knjeze, moja modlitwa ſo
pozběhni kaž kadžidko pſched Twoje wobliczo.“

Něko wjedu ſo we zrjadowanym čžahu pſched wołtar, hdyž maja za ſo a
družki měſtna pſchihotowane. Duchowni džeja ſo į bożej mſchi pſchihotowacž a
knježnych wotendu na khór.

II. Profesj abo wotpołożenjo ſlubow novickow.

Boža mſha ſo zapoczina a poſkrepia hacž po ſczenju. Po wotspěwanju
ſczenja zhrromadža ſo knježny pſched wołtarjom a Celebrant a hnadna knjeni ſo

psched woltarjom sydnjetaj. Novicniſchtyrka*) pschiwiedje novicki, kotrež so na woltarňhch ſkhodženkaſt na wočji lehnu.

Celebrant so prashha: „Shto žadacže?“ A novicki hromadje wotmłowja: „Smilnoſć Boha a joho rjada.“ Po dōſtatej poruczoſćzi novicki stanu a ſlyſha hiſhče jemu dlejſche rozwuczenjo wo klóſchtyrſkiſt ſlubach a živjenju.

Pſchi ſkhodženkaſt ſpěva ſo klečo hymnus: Veni Creator Spiritus t. r. Pſchiuidž ſvjath Ducha ſtworichel. A pſchida ſo modlitwa wo ſvjathym Duchu.

Celebrant ſedzi zasyh psched woltarjom a novicka jena po druhej pſchiſtupi a ſpěva hloſnje klóſchtyrſki ſlub we kačoniskej ryeži. Véle knježnih jón we němſkej ryeži praia.

Na to džeja, wot ſwata a novicniſchtyrki wjedzene, wokoło woltarja a podpiſaja na ſtronje epifile ſwoj ſlub a pſchiſahu ze ſwojim mjenom, poſazaja piſmo Celebrantej a wotedadža je hnadnej knjenti.

Pſched woltarne ſkhodženki ſo wróčiwiſhi zaſpěwaja z hloſom: „Wzmi mje, o Knjeze! po ſwojim ſlowje, a budu živa, a Ty mje ujezatorcziſih wot mojoho wočkowanja.“ Mjez tym zo ſo poſlaknu a hluboko poſtonja, woſpjetuje khór knježnow tute ſlowa. Teſame ſlowa ſpěwaja druhi a tceži kroč pſchech z wyſchſim hloſom a khór je woſpjetuje. Skónčzne pſchiſtaji khór: „Ežesž budž Wóteči a Šynej atd.“

Na to ſo ſpěva: „Knjeze, ſmil ſo nad nami. Khryſhče, ſmil ſo nad nami. Knjeze, ſmil ſo nad nami. Wóteče naſch... Khór ſpěva psalm 50. Miserere mei Deus. Smil ſo nade mnu o Božo“, mjez tym zo profeſki**) jedna po druhej pſchitomnyh duchomnyh (kóždoho woſebje) klečo a z hlubokim poſtonjenjom wo požohnowanjo a wſchē ſobu knježnih (tež kóždu woſebje) wo zaſtupnu proſtu proſcha.

Po tutym ſo profeſki pſched woltarjom na wočji lehnu, mjez tym zo ſo poſtajene hrónicžla a modlitwy ſpěwaja.

Na to ſo zboka ležace draſeženjo (cuculla, naſkowjeník) z modlitwu ſvjecži a ze ſvjecženej wodu poſtrjepti.

Profeſne knježnih ſlaknu ſo jedna po druhej pſchi woltarju a ſlaku ſo z pomocu druhich knježnow draſtu novickow (trótki běh ſkapulir a běh pas), mjez tym zo Cellbrant kóždej praia: „Knjez wusleč tebje staroho čłowjeka z joho ſtrukami. Amen.“

Knježnih wobleku je čorný ſkapulir, čorný pas a běh naſkowjeník a běh plasťcz, mjez tym zo ſo kóždej praia: „Knjez wobleč tebje nowoho čłowjeka, kotrež je po Bohu ſtworjeny we ſprawnoſći wěriuej ſvjatoſeži. Amen.“

Hdyž ſu tak pſchewoblekane, ſpěva ſo modlitwa:

„O Božo, najſwěrniſhi ſlubjerjo a najwěćzijſhi wudželerjo wěćznych ſublów, kotrež ſh ſwojim wěriwym draſtu zbožnoſeže a wobleženjo wěćzneje radoſeže ſlubit! Twoju miłość ponížne proſhyň, zo by Ty tele draſeženjo, kotrež ponížnoſć wutrobi a zacpęčzo ſweta woſnamjenjuje, a z kotrež ſu Twoje ſlužownych we

*) Novicniſchtyrka rěka knježna, kotrež mlode knježny (novicki) rozwuczuje.

**) profeſla mjenuje ſo knježna, kotrež je ſlub (profeſ) činiła.

swjathym przedkwazieciu widzownje wuhotowane, pszechy żohnowały, tak zo bydu draſtu swiateje czistoſcje, kotrež ſu na Twoje nutſdawaniejo pschijale, z Twoim zakitom wobwarnowala; a zo by Th źbožnu njeſmiernoſć woblek te, kotrež draſtu czeſzownoho ſlubjenja woblekaſt we čaſnoſczi. Pschez naſchoho Ćnjeza Jezuſa . . .”

Na to ſo ſchlewjerh pschez modlitwu ſwječa.

Pschi naſeſchenju ſchlewjera Celebrant praſi: „Wzmi ſwjeczeny ſchlewjer, a pschinies jón biez woblatowanja psched ſidny ſtól naſchoho Ćnjeza Jezuſa Chrystuſa, psched kotrež ſo wſchitke koſena zhibuja w njebjeſach a na zemi a pod zemiu wěli na wěki. Amen.”

Hſchče ſo dwę modlitwie wuſpěwatej.

Profeſſi woteſidu z kniežnami na khór a boža mscha ſo z „Credo“ poſtraczuje.

Pschi woprowanju džeja kandidatki, wjedżene wot ſwata a novicniſchtyrkii a kóžda ze ſwojej družku wokoło wołtarja; hdž na stronje epiftle pjerſchczęi, wěnc a druhi ſwětnu pychu wopruja.

Po woprawjenju měſchnika djeja profeſſi a kandidatki k božomu bliſu.

III. Draſczenjo kandidatow do noociata.

Po požohnowanju (prjedy poſlednjoho ſeſenja) ſeſidu ſo kniežny zasły psched wołtarjom a Celebrant a hnadna knjeni ſedzitaj psched wołtarjom. Kandidatki pschijutupia k wołtarzej a lehnu ſo pschi ſchodzienkach na wocži.

Celebrant ſwječi zboča pschijotowanu klóſchtyrſku draſtu a ſchlewjer za novicki.

Hdž je draſta pschez modlitwu poſwječzena, že ſwječenej wodu poſtrępjenia a z wóruhom poſadzena, praſi ſo pschijotowaca modlitwa: „Proſchmy, naſlubſchi brata, naſchoho Ćnjeza Jezuſa Chrystuſa za tele joho ſlužownich, kotrež z luboſcze k njomu k wotpołożenju wloſow swojeje hlowy khwataja! zo by wón jimi dał ducha ſwjatoho, kotrež by swojoſcz rjadniſtwia we nich pszechy zdžerzał, jich wutrobu psched zadžewkom ſweta a ſwětnymi žadofczemi zakitał; zo by, kaž ſo pscheměnija na hlowe a woblicžu, tak wón jich prawej ruch pschiroſtі poccjiwoſcze mudželik a wot wſchitkeje duchoweje ſlepofcze jich wocži wotewrit a ſwětko wěczneje krasnoſeje do nich wulinyl. Kotrež žiwy je a kraluje z Bohom Wótcom w jednoſći ſwjatoho Ducha Boh wěſti na wěki. Amen.”

Kandidatka kłanjuje ſo k wołtarzej, a Celebrant a hnadna knjeni wottſihnjetoſ ſudzerje wloſow, mjez tym ſo kniežny ſpěwaja: „Tale dōſtanje žohnowanjo wot Ćnjeza a ſuniſnoſć wot Boha ſwojoho źbožnika, pschetož tolle je ſpalah thý, kofiz Boha pytaju, pytaju wobliczo Boha Jakubowohho.

Na to ſleku njewjeſčinſku draſtu, pschi čimž ſo praſi: „Ćnjez wuſleč tebie staroho čłowjeka z joho ſtutkami. Amen.” Ćnježny wobleku ju klóſchtyrſku draſtu novickow (ſutnicu, krótki běly ſkapulir, běly pas, podhubnicu, khapicu a nahlowjenk, mjez tym zo ſo praſi: „Ćnjez woblecz tebie nowoho čłowjeka, kotrež je po Bohu ſtworjeny we ſprawnoſczi a wérnej ſwjatosći. Amen.”

Hdž ſu wſchitke kandidatki pschewoblekane, ſpěva khór kniežnow psalm 142 „Domine exaudi orationem meam“ a novicki*) jedna po druhej pschitomných

*) Novicki rěkaja z nowa draſczenie kniežny, kiz maja pruhowanſki čjas činicę.

duchownykh (kózdroho wósebje) kleczo a z hukobokim połkoniem wó pożohnowanjo a wschë kniežnh (tež kózdu wósebje) wo zaſtupnu próſtu proſcha.

Potom so pschi woltańych ſchodzienslach na woczi lehnu a spěwa ſo za nje modlitwa.

Po poſlednim ſezenju pſchitupja profefki a novicki pſched woltař. Celebrant, ſedžo pſchi woltařu, zaſpěwa: „Veni ſponsa Christi“, t. r. „Pój njejewiſta Chrystuſowa“. Kniežnicka ſtupi k woltařej, klatnje ſo a dōſtanje wot Celebranta zeleny wěncz na hlowu ſtajenj, kotrž hnadna knjeni a druha kniežna pſchicjinitoj. Kniežny pak mjez tym doſpěwaja: „a dōſtan ſtrónu, kotrž je tebi Kniež pſchihotowaſ do wěčnoſće.“ A taf ſo z nowa ſpěwa hacž ſu wſchitke (profefki a novicki) z wěnczklami wudebjene.

Ehlu ſwiatocžnoſć ſkonečni „Te Deum laudamus“ ze wſchelakimi modlitwami.

Skonečne proſy hnadna knjeni: „Požohnuj nas, wótcze!“ a Celebrant wſchitke kniežny požohnuje, prajich: „Poccziwoſć wobſtajnoſće a pokój Boha wſchobomóce- noho Wóteca, a joho Syna, naſchoho Knieza Jezuſa Chrystuſa, a Ducha ſwiatoho pſchitndz na was a zwrotni pſchech. Amen.“

Bóh zaſtitaj ſwoj kłóſchtyr we wſchitkikh wičhorach časow a pſchewodźej jomu ſtajnje dusche, kotrež we nim pokój pytaja, kotrž ſwēt dač njeniože. Bóh żohnuj a pſchewodźej ze ſwojej hnadi ſobuſtawu kłóſchtra, zo býchu wſchitke něhdyn Ježno ſcěchowale a joho kherluſch ſpěwale do wěčnoſće. H. D.

Nowinki a powjeſeče.

Z naſheje diöceſy.

Z Khróſcžic, 30. ſeptembra. Džensa wobeńdze naſcha wosada ſwiatocžne rjane wopominjeczo na dženj, na kotrymž naſch powſchitkomnie cjeſczenty wuczer a cykwiński organista kniež Žakub Pjetasch pſched 25 létami ſwoje zaſtojnſtwo mjez nami nastupi. Hjgom rano powita joho pſched ſtrótkim časom tudž z nowa założene ſerbiske ſpěwarske towarzystwo „Fednota“, a pſchewodźanj wot tohoſamoho a wjedženj wot ſchulſkeje młodoſćze poda ſo kniež jubilar do domu Božoho. „Fednota“ pſchewodžeske Bože ſlužby ze ſwojim ſpěwom. Po ſemſchach zhromadžiſhu ſo pſcheczelojo a dobri znacž, kaž tež ſchulſka młodoſć we preñnej rjadomni naſheje ſchule, zo býchu k. jubilarje ſwoje wutrobne zbožopschecja pſchinjeſli a wſchelake cjeſne dary, halo rjane dopołazmy ſwojeſe luboſće k zaſlužbnomu wosadnomu wuczerzej, pſchepodali. Kniež kaplan Nowak powita najprjedy k. jubilara a rozeſtajesche z ſtrótką wažnoſćz dnja za jubilara a wosadu a ſpominajſche na to, ſhto je wosada kniežej Pjetaschej za joho swérne ſkutkowanjo we ſchuli a chrkwi winoſta. Jedyn ſchuler pſchinjeſe jomu we mjenje ſchulſkeje młodoſćze zbožopschecja, kaž tež nutrny džak za nałożeniu prócu a jena ſchulſka holcžta pſchepoda pſchi tym kniežej jubilarjej kraſny rub na blido. Woſokni knieža wuczerjo, kij běchu ſo zechli, wuprajichu pſchez knieža wuczerja Hauffu z Rožanta zacžuzja wěrnoho pſcheczelſtawa a swérneje pſchewiſnoſćze kaž wutrobnoho wjesela; we jich mjenje pſchepoda kniež

wuc̄er Kleiber z Schunowa c̄esnij dar, we sl̄ebornym wēncu a dolšim sl̄ebornym rječjaſtu za c̄jaſnik wobſtejach. Knjez wuc̄er Kral z Čorneč mējesche k. jubilarjej na prōſtiwu pschitomnich gmejnſtich pschedſtojicjerjow we mjenje woſad̄, kiž bē jomu jara rjanu ſekretar wudželac̄ daſa, pschitpoznačo z joho ſkutkowanjom woſiewicz. Knjez hoſčencař Ž. Wenka pschimjese k. jubilarjej rjanu regulator hako pscheczelnh dar svojich hoſči, we kotryhž towarzſtwie tež k. Pjetasch swoje wječorj pschecžini. Pschi ſwiedzenſkim wobjedže, na kotrymž ſo wýſche k. wuc̄erjow tež k. kapłan Nowak a k. kapłan Scholka, někotſi ſtudentojo a tež drugih znacži knjeza jubilara wobdželichu, knježesche wjeſole towarzſhne živjenjo, kiž ſo we ſpěwje a rječi woſiemvi. Boh zdžerj knjeza Pjetascha hiſhče doſke leta hako nabožnoho wuc̄erja naſcheje młodžinu, hako ſwědomitoho zaſitarja psched ji hrožachmi strachami.

Z Nadwořia, 2. oktobra. Džensa ſmy c̄jelo ſwěrnoho wuc̄erja motpočinjeſi we khlodnej zemi píchepodali. Knjez Jan Žur, kotryž běſche ſo 9. decembra 1812 w Zdžeri narodžil a wot 27. oktobra 1838 ſchulſki wuc̄er we Zdžeri, je po dlejších khorwatoſči ſobotu, 28. ſeptembra popoldnju běrtl na 5 ſwoj puc̄ do wěcžnoſče naſtupil. Joho ſchulſka woſada joho zrudžena pschewodžesche a z Budýjhina běſhtaj wýſokodostojnū knjez čan. cap. senior Hoffmann a k. farař Hórnik na pschewodženju. Knjez farař Nowak wopominac̄he we poſrjebej rječi dobre počinki a ſamotnoſče zemřetoho. Haj, wón běſche dobrý, ſwěrny, ſpróčniwy wuc̄er, kotryž we ródnym dopjelnjenju svojich wuc̄erſtich a kſchecžanskich wiňowatoſčow ſebi poſkladý hromadžesche, kiž ſo zapisuja we knihach živjenja. Boh daj jomu nětko myto, kotrež je thym pschilubjene, kotsiž móličtich we Ježuſowym mjenje pschijimaju.

H. D.

Z dreždžanskeje diöceſy.

Z Lipſka. Niedzelu 22. ſeptembra woboniđe tu katholifſta woſada 25 lětne jubileum ſwjeczenja swojeje chrkwe. Pschez woporniwoſči jenoſo ſarfſkoho džesca dôſta wona k rjanomu ſwjeczenej k tjiom předawſkim moſowanym woſnam dwě nowej jene pschedſtaja ſwj. Vincenca, druhé ſwj. Hilžbjetu, ſtej to patronaj dweju we woſadže taſ ſpomoženje ſkutkowacej towarzſtwom ſwj. Vincenca a Hilžbjetu. Na ſwjeczenju ſamym bě chrkej z róžemi a wěncami rjene wudebjena. Knjez farař a superior Schlegel mējesche ſwjeczenku rječ, a ſuperior Stolle z Dreždjan, kiž je we woſadže pschez swoje 16 lět doſke pilnje ſkutkowanjo we najlepſkim wopomnječu, mējesche wulku Božu mſchu. Z khvalbnym khěrluſchom „Te Deum“ bu žadna ſwjatoc̄noſč ſlõnežena.

Z wulkraju.

Z Barlina. Dolši čjas komđesche ſo ministerium, biskopej Kremenzej z Ermlanda biskopſte doſkodh zaprěč, taž bě jomu to hížom psched poſkětom hrožko, jelizo wón krajným zakonjam ſo njepocžiſuje, taſ taž ministerium ſebi to žada a njewuznaje, zo je pschecživo nim ſo pschehrěſhič, hdyž je tamnej dwej duchownej swojeje diöceſy, Michaelis-a a Wollman-a, kiž ſo poſtojenjam vatkán-

skoho koncila napscheinischtaj, z chrkwe wuzaušnył. Tola we poslenich dnjach septembra dosta biskop wot kultusministra piśmo, kij jomu wożjewi, zo ministerium njemóże zamłowic̄, někomu z krajinnych dołhodow mzdu dawac̄, kij krajne zakonje pschipóznac̄ njecha. We prawdze na tajkikh swědomithch ministrach móže kraj swoje wjeselo mēcz! Deno wobżarowac̄ jich jedyn hiszczę móže, zo jich pomjat̄k tež tak swěrny njejo, dokelž potom bychu so lohch dopomnili, zo so biskopojo katholskeje chrkwe, a woſobniye biskop we Ermlandze z krajinnych dołhodow njeplac̄zi, ale z wunoſchłow tamnych ſubklow, kij je kraj chrkwi biez wschiſkeje winy wzat̄. Duchowne abo chrkwinſte ſubla, kij su wot kraja wzate, paf su tak wulkie, zo wone wjele wjach pschinjeſu, hac̄ mzda, kotoruž wschelach wschiſchi a nižſkih zaſtojnic̄ kath. chrkwe wot kraja nětko dōſtawaja. Woſobniye bohata na duchownych ſubklow bē krajina, kij nětko k diöceſy Ermland ſluſcha. Po tajkim njejo mzda, kotoruž kraj biskopam katholskej chrkwe dawa, hnada, kotoruž móže wón jim po ſwojim ſpodobanju zaprēc̄, ale wón je winowatoſc̄ na so wzat̄, z wunoſchłow wot njoho wzat̄ch chrkwinſkich ſubklow jim tamnu mzdu dawac̄, njejo febi pschi thym wuměnič, zo maja biskopojo krajne zakonje tež kóždy čas tak zrozemic̄, taž ministerinm, kij dženja kniegi a jutſe wotſtupi. Biskop Klement̄ budže tohodla tež na puczu ſkórzby swoje prawa zakitowac̄, a ma nadziju, zo prufſe ſudniſtwa jomu k sprawnej wēch dopomhaja. — Viſth, kij so mjez biskopom a pschedsydu ministeria Bismarkom ſeželechu a kij so nětko pschez nowinų wožjewichu swědca nanajasnijſcho, zo bē biskop wſho čjinic̄ hotowy, ſhtož so z joho wyſkimi zaſtojniftwom zniſeſe, zo by zas pschezienoſc̄ mjez nim a krajnej wschiſnoſc̄ju byla, tola Bismarcky by tuta nowa pschezienoſc̄ pschi dalskich kroczelach pschezieniwo katholskej chrkwi zadžewki do pucza połožiła, a tohodla ſtajesche wón tajše wuměnjenja, kij biskop dopjelnic̄ njemójeſche. Kaž so praji je prufſi kral jara njerady tamnh wukaz, kij biskopej Klement̄ej dołhodh zaprēje, podpiſał.

Z Varlin a. Pruskomu ſejmej, kij so we najblížiſhim času zapocznię, pschedpołoža so z nowa wschelake uabožne zakonje we nastupanju civilnoho mandželſtwa, we pschihotowanju k duchownſtej, a we nastupanju klóſchyrſkich rjadow. Krajke tute zakonja budža, móže kóždy předawſkich ſudzic̄. Civilne mandželſtwo, kij je tež nětko hizom psched krajnymi kazniami dowolene, budže so po nowym zakonju wot kóždoho žadac̄; mandželſtwo psched postajenc̄ duchownej wschiſnoſc̄ju wobzantijnene, njebudže psched krajnej wschiſnoſc̄ju placic̄, předy doň mandželſtej tež psched njej swoju wolu, do mandželſtwa ſtupic̄, njewožjewitej. Taž podpijera krajna wschiſnoſc̄ we Pruskej pschez nowe zakonje prćowana tamnych ludži, kij chec̄za kſchesčjanſtvo z joho wucžbam, a wuſtawami a pocžinkami ze zjawnoho žiwenja wupokazac̄.

Z Kölnej. Tudy mjeſachu protestkatholikojo wot 19. - 22. sept. swoju žhromadžiznu, k kotrejž běchu so hizom pschez dołhi wschelake pschihotowanja ſtali. To běchu so tu nětko jara wschelach ludžo zechli. Prjedawſki katholscy duchowni, kij běchu tak hordži na swoju wědomoſc̄, zo so na vatikanskim konciliu wuprajenym wěrnoſc̄jam poniznje podežiſnjez njechachu, taž pschikkadej Döllinger, Michelis, Reinkes a. t. d., anglikanscy biskopojo a duchowni ze Žendželskeje a z Ameriki,

jansenistki biskop Voos z Utrechtu, duchowni ruskiej cerkwi, też znany Bluntschli tu bě, kij je dawno kichenzanstwo zaczynik, haj jomu bu na tutym pisanym koncilu też dowolene dołku ręcz ręczec. Ręce a wschelake pschiwzate postajenia pokazaja z nowa, zo kózdy kij wot swj. cerkwi, stolpa wérnosćze so dzeli, njepręsta wstawiach habschho do wschelakich bławdow panje. Tak njepręja protestatolikojo jeno bamżowe njezmólnie wuczertivo, ale też hizom wschelake druhe katolickie wérnosće, kaj wuczbu we wotpuštu, czeſczenju swjathych a t. d. Za lěto chedza sebi nowoho biskopa wuzwolicž. Tola hdze budże tutón swoju woſadu namakacž, to nichon njevě. Katolickemu ludej su netko k najmjenšhom wociji wotewrjene, zo wě kajch japoſchtoſo běchu we Kölne zhromadzeni.

Schwaſcarſka. We měsće Genf je mjez pscheziwnikami katolickie cerkwi wulki njeměr, dokelž so powieda, zo je bamž dotalšchoho swježacoho biskopa a fararja Mermilloda k biskopej we Genfje pomjenoval a taſ předadawſhu diöceſu Genf z nowa zřadował. Hacž dotal bě kanton Genf dzél diöceſy biskopa we Lausanne a Mermillod bě farač a swjezech nic pak samostatný biskop we Genfje. Hacž je so we tutej wěch we najnowischem času něčto pscheměnilo, njejo hacž dotal znate a wětie, tola pak móže kniežerſtwej we kantonje Genf wcho jene bycž, hacž so biskop Mermillod jmenuje a pisa biskop we Hebronje kaj dotal, abo biskopa we Genfje. Soho poczahowanja kniežerſtwej so pschez to njepręsa. Z njeprawdu pak jeno móžesche kniežerſtvo jomu mždu zapřeč a wjské zaſtojnſke skutočenjo zafazacž. Katolikojo su protest pscheziwo tomu zapołożili. Kanton Genf ma po poslenim luduliczenju 44,377 protestantow, 961 židow a 47,857 katolikow. Kat njeprębili tuči swoje cerkwinske naležnosće sami riadowacž směcž!

Naležnosće towarzystwa.

Sobustawny 1872: II. 328. Michał Smij z Baſtie; 329. Brankancz z Kanec; 330. Maria Michłek z Černohroho Hodlera; 331. Michał Běrk z Nadwórja.

Dobrowolny dar za towarzystwo: knies Donnerhał 10 nsl.

Smilne dary k dale wobstaranju: za Lyonſke towarzystwo 2 tol.

Za Bonifacijowe towarzystwo 1 tol.

Za swj. wótca 1 toleř.

Za powodzenych we Čeſkej: Mich. Bětka z Smječkec 10 nsl.

Dary za cerkej w Čzornečach abo Baczonju.

K čeſcji Božej a k spomoženju dusichow su dale wopravali: Někotsi 1 tol. 11 nsl. Hromadze: 6231 tol. 20 nsl. 5 np.

Z nakkadem M. Hórnika su wusłké a móža so pschez expedije za 15 nsl. dostacj: **Psalmy**, z hebrejskeje ryče přełožil Jan Laras. (Z přidačom laćanskich nyšpornych psalmow.) Budyšin 1872.

Czíſhczaj L. A. Donnerhał w Budyschinje.

Katholicki Posł

Wukhadźa prēnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolétna płaćizna na pósće
a w knibańi 17 nsl.

Pudowy ežaſopis,

wudawaný wot towarzstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Jurij Łusčanski.

Číslo 20.

19. oktobra 1872.

Lětnik 10.

Wopomnijenske pišmo

pschi rowje swj. Bonifacijem zhromadzených arcibiskopow a biskopow we
nětſiſchich wobstejnosczech katholiskeje cyrkwi we němſkim khežorſtwje.

Němſch biskopojo su pschi swojich zhromadzených wuradzenjach we ſuldze mjez
druhim tež wazne pišmo zefajeli, we kotrymž ſo wot nich wše we poſlenimaj
létomaj pscheziwo katholiskej cyrkwi wot ſmětnoho kniežerſtwia cziniene kroczele ro-
zſudzeja. Teſama je wobſcherne a tohodla nijemože je Katholicki Posł doſkownje
pschijesč, radzi pak swojim czitarjam, pschez knihupſtvo ſebi je pschijicž dacž.

Na započatku spomina pišmo na wobžarowanja hódnú njeſteſezjenoscž, kíž
je we němſkim khežorſtwje mjez kniežerſtwom a katholiskej cyrkwi wudhriko, na
kotrejž pak biskopojo a z cyla katholikojo žaneje winh nimaja. We wotpohladanju,
prawa katholiskeje cyrkwi zamkojecž, a k wotſtronjenju a k wurunaniju tamneje nje-
ſteſezjenoscze ſluttowacž, ſu biskopojo tute pišmo zefajeli.

Na to dopokazuje pišmo, zo ma katholicka cyrkej we němſkich krajach
prawo wobſtaća, kíž je ji wjac̄ ſrōcž pschez poſkiſtomicne němſke wuſtawę,
kaž pschez wuſtawę jednotliwych němſkich krajow, wosobje Pruskeje zavěſcane a
pschijipóznate. Wazne podawki poſlenich lét, pschez kotrejž je ſo nowe němſke khežorſ-
two założito, njejo na tamnych wobstejnosczech ničo pscheměniſto. Katholicka cyrkej
mějesche wjach wſchu nadžiju, zo budže nowe khežorſtwo jeje ſtare prawa
mocniye zakitač. Bjez wſchitkeje winh je ſo tohodla prajiko, zo je zmýſlenjo katho-
likow nětſiſhomu khežorſtwej njeſteſezjelske, dokelž je khežorska króna na lutherſku
swójbu pschejka, a tohodla nijemože tež němſki khežor katholiskej cyrkwi teſame
prawa pschizwolicž, kotrejž je ji předy pruski kral pschizwolit. Bjez wſcheje winh
ſo tak ſudži, dokelž ve ſebi pruska kralowska swójba a pruske kniežerſtwo pschez

wuſtawu z lěta 1850 džak a dowěru katholikow dobyla. Ale tež pruski král, kaž wſchitných němcsch wjerchojo a jich knježerſtwa móžachu ze wſchém prawom katholſkemu ludej, joho biskopam a duchownym dowěru měcz, dokelž su pschi wſchitných pschiležnosćach z najwjetſchej swěru winowatoscze pschecžiwo wótcžinje dopjelnili a husto wulku woporniwoſcž wopolazali. Čim bóle dyrbjeſche ſo jedyn džiwacz, zo hízom we čaſu poſleneje wójny wěſte hłosy katholikow halo njepſcheczelow nowoho rjadu woſkrožowacu a lědoma bě mér wuzinjeny, rycěſche a piſaſche ſo, kaž na porucžnosć, zo ma ſo někto po pschewinjenju jenohu njepſcheczelu, druhu hórschi pschedobycz, mjenujich katholicismus. Tajte rycě ſyrbjachu katholikow zruđicz, ale jich tež ſpóznacz dacz, zo ſu wobſtejnoscze za nich we nowym khežorſtwie czeſke, zo móena strona na tym džeka tamne prawa, kiz bě katholſka chrkje dotal we Bruskej měla, ji zas wzacz, a z chla wliw kſhesčzanſtwa na zlawne žiwenjenjo bóle a bóle woſlabjecz. To ſo hñdom pschi wuradženach přenjoho němſkoho rajchſtaga wozjewi, hðež bu namjet katholſteje ſtronh, zo bhchú ſo tamne artikle pruskeje wuſtawy, kiz we prawach katholſkeje chrkwe rycě, do wuſtawy němſkoho khežorſtwa ſo pschimzali, wot wjetſchinu zac̄iſnjeſti. Vózry počaza ſo, zo ſu w ſchě prawa, kiz je katholſka chrkje dotal měla, we wulkej njewěſtoſci, zo chce ſwětne knježerſtwa ſame bjez radh chrkwe jeje naležnoſcze rjadowacz.

Biskopſke píſmo ryci dale we pschecželnyム zadžerženju knježerſtwa pschecžiwo tač mjenowanym „Altkatholikam“, kotrychž je wone zamkojate a podpjeraſte, mjez tym zo wone biskopam katholſkeje chrkwe prawo přeje, tamných z chrkwe wuzanknycz, kiz ſo jeje wuzčbam njepodčiſnu, ale pschecžiwo tñmſamym ſlukuju. Ma naležnoſcze biskopa z Ermlanda ſpominajo, praji ſo: „Schtož je biskop Kremenz cžiniš, to je wón z dobrým ſvědomjom jomu pschisluſtňho prawa a we winowatosczi ſwojoho paſthřskoho zaſtojnſtwa cžiniš, bjez toho, zo by ſebi myſlicz moħł, zo budže pschez to do njepſcheczelosće ze ſwětnej wychinoſcu pschincz. My ſebi tež njebyhym pod tymi ſamnymi wobſtejnosczeſi tefame prawo wzacz dali.“ Woſobniye je biskopow tež zadžerženjo knježerſtwa we naležnoſci wojerſkoho biskopa Namſzanowſkoho zruđilo. Tež tu bu horska „Altkatholikow“ zjawneje podpjeraſta, a hacž runje wójski biskop mjez ſwojoho prawa pschecžiwo ſtupiſt njebe a nicžo zawinęł, hacž jeno ſwoje biskopſke winowatoscze dopjelnik, bu wón tola, psched wojerſki ſud ſtajen, jomu wſchě ſlukowanjo zaſazane a tež wojerſch duchowni, kiz ſwojemu biskopej poſluſhnoſcž zapowijecz njechaču, ſwojeje ſlužbę wotſadženi.

Wopomnjenſke píſmo rožludžuje potom nowe njeznejſtive zakonje a to najprjedh tamný, kiz rjad jesuitow a druhé jomu podobne, we němſkim khežorſtwie zaſazuje. Poroki, kiz ſo tutomu rjadej cžinja, njepodpjeraſta ſo na dopokazane podawki, a tohodla ſu njesprawne. K tutomu zakonjej pschisluſt wulfaz kultusministra, kiz chrkwinſkim rjadom pschisluſtňh wuzčerjow a wuzčerki ze ſchulow wopokaza. Pschez tñmſamý cžini ſo kſhiwda wuzčerjam a wuzčerkam ſamym, kiz hacž runje wſchě žadanja nanajswěrniſho dopjelnichu, we wudokonjenju wuzwolenoſnoho powołanja ſo někto zadželaſtu, z nježakom ſo placza a ſnabž muzy a hubjenſtwej ſo pschewoſtaja. Pschez tñmſamý pak ranja ſo tež prawa katholſkeje chrkwe, a katholſkich starſchi. Tutož wulaz podpjera prćowanaſta tamných muži, kiz chcejža

szhulu wot ksheszanstwa a chrkwe czisze dżelicz. Ze zrudobu dyrbja wszych wériwi katholikojo so napjelnicz, hdz widza, tak so wliw chrkwe na szhulu pszechy bôle a bôle woskabuje, duchowni dohladowarjo so ze swojich mestow wotstronjeja, haj wschudzom bjezwériwe schule so założecz zapocząnu. Wêste znamjo chrkwi nepscheczeliskojo zadżerzenja knieżeństwa je też, zo je szhulskim dżecjom a sztudowacej młodosczi zakazane, na wschelakich nabožnych towarzistwach so wobdzelicz, hacż runje tola kózdy wê, zo tajke nabożne towarzistwa ze swojimi krótkimi paczerjemi, z malymi jałmožnami i dobrym wècam za némiski kraj straschnie njeſtu, zo pał su jara spomožne frédki, wutroby młodosczi i dobromu, i pobožnoſczi, njewinowatoſczi, a ksheszanſlej poczciwoſczi domjescz. Mjez frédki, z lotrhyiž ma so katholska chrkę czischczecz, sluscha też tamny znath pschitawt khostacomu założnu, tiz duchownym z khostanjom hrozž, jeliżo woni we zaſtojnſtwie nepscheczelne we krajinach naležnosćach rycza. We tuthym pschitawtu praji biskopske pišmo, zo drje je nimale prózny, dokelž predać, tiz po pschitawnych chrkwe preduje, njebudže we politich ryczecz. Tola pał dyrbi tamny pschitawt katholikow ranicz a wostanie pschiležnoscz i szkodliwomu woskrožowanju predarjow.

Tak rozsudžuja biskopojo zjawne tamne pscheczimo katholskej chrkwi wot swětnoho knieżeńſta we poslenim času czinjene kroczele, njezamjelcza też, zo pschichodny čas so hiszczce zrudniſki wopokaže. Dokelž nětko kniežaca strona žada sebi, zo chęt dotalſchi rjad mjez krajinym kniežerstwom a chrkwi so pschewobroczi, a pschez krajne założne bjez wschoho dalschoho wurdżenja a chrkwi a jeje wječhom z nowa so postaji, chrkwi ma so wschón wliw wzacz, a wschudzom hdzej nětko chrkę kniežesche, ma krajna wschinoſcž poruczeč haj tež wozchnienjo, poſtajenjo a pschesadženjo duchownych, chęt chrkwinſke žiwjenjo ma so wot swětnoho kniežerſta wobkniježicz. Prawo, tuto czinicz smęcz, namaka so we nowej wuczbje, zo ma kraj sam wschu połnomoc, wschę, też chrkwinſke naležnosće po swojim zpodobanju rjadowacż. Wopaczoſcž tuteje wuczbly dopokaza biskopske pišmo na praje zjawne waschnjo. Runje tak derje wotpolaza wone też tamny njezprawni poroł, zo su katholikojo nowomu khejorſtej nepscheczelne zmýſleni, abo zo su za kraj straschni lubzo. Stawiznhy, woſobniye stawiznhy poslenich wojnow swedca, zo su katholikojo, hacż runje wschelako wopacznje woskrožowani, a njeuboznje do zadź stajeni, i najmijenshom runje tak wilke wopory za kraj pschinjeſli, kaž jich druhowériwi bratſja. „Bjez wschoho poroka,” tak rěka we biskopskim pišmje, „je so katholska chrkę, je so swj. wótc we podawkach naschoho časa zadżeržał, tiz wschę wobſtejnoscze zatſchasechu a pschewobrocziču. Swjath wótc je stajnie pscheczimo jomu czinjenjej kshibdze protestirował, ale runje tak wobstajnie je won też wschitke ludy i swěrje pscheczimo khrystusej a joho chrkwi, i sprawnoſczi a i posłuschnosczi pscheczimo swětnej wschinoſczi napominal. Bjez wschoho poroka je so we wschitkach tuthych časach też katholske duchownstwo a katholiski lud we Némiskej zadżeržał a sztoż biskopow nastupa, myſla sebi, zo su hacż do najmijenskich wècow, wschitke winowatoscze, tiz jim jich zaſtojnſtwo napolodzi, pscheczimo wječhei a wóczinje dopjelnili.“ Bjez wschitkeje winy su tak tamne njeſprawne woskrožowanja. Tónsamym porok podpjeraja pał njeſcheczelajo chrkwe też na wuczbly vatiskanſkoho

koncila, wosobniye na wuczbu we njezmolnym wuczerstwie bamzowym. Na koncu swojego pisma biskopojo dopolazaja, zo by so porok jeno potom z tamnyh wuczbow zbehnyc hodał, hdz so wone z dobrej wolu wopati zrozemja a wulkaduju, kaž je so to pschez tak mjenowanym „alkatholikow” stało. We prawdze pak njejo vatikancki koncil we poczehnjenach chrkwe a jeje wječha pszechzimo krajnym wyschinocezam niczo pschemenit. Z krótkla wupraja hiszceje wječhojo katolskieje chrkwe Němiskeje swoje żadanja a pszechzja we nastupanju cyrkwińskich należnosćow a skóńca swoje pismo ze słowami: „To je zjawne a pszechzjene swędeżenjo, kotrež my psched Bohom, kotoruž budżemt my něhdh zamkowjenjo we wjedzenju naszeho paſthyskoho zaſtojnſtwia dawacž dyrbječ, a psched cykłom swętom zjanowje a swiątocijne wotpołożic̄ za nuzne dżerzachy. My myslimy, zo smy czinski po słowach swj. pisma: „Credidi, propter quod locutus sum“ (ja smy krucze wěrili, a tohodla smy ryczał). Tu wot nas wuprajene zakonje budżemt sebi my pszechy i prawidlam naszeho skutkowanja wzacž, a manu za swoju winowatoſc̄, za nje kózdy wopor, tež najczeszchi pschiniesc̄, dokež to su zakonje, kij je nas nasch bójstti wuczer sam wuczit, kij je prajit: „Dajcze khejzorej, schtož je khejzorowe, a dajcze Bohu, schtož je Boże.“

Nowinki a powięscze.

Z naszej diöcesy.

Z Budyschina. Z pszechelnego lista wužijemych széhowane: W serbskim seminarju w Prazy je lěta 25 shtudowachych młodzencow. Wjez nimi su tssio bohoskowych přenjoho lěta: Jakub Skala z Khróscic, August Rönsch a Józef Keil ze Seitendorfa. Czi družy 22 wophtuja gymnasium, a to: Franc Mereczink z Vělcjec, Jurij Nowak z Njebjelczie, Pawoł Pech a Alois Schäfer z Drežđan VIII. rjadowmju; Reinhold Bocksleitner z Radeberka, Miltawsc̄ Bräuer z Worklec, Michał Kunježl z Krępiec a August Noack z Drežđan VI., Franc Löbmann ze Schérachowa, Jurij Kummer z Laska, Michał Biedrich ze Smierdzacie, Richard Žmij z Drežđan, Pawoł Richter z Freiberka a Emil Buck z Chemnitz V., Jan Bergmann z Zwikawy, Jakub Kilarz ze staroho Kuſcza a Józef Seifert ze Seitendorfa IV., Jakub Bart z Kukowa a Miltawsc̄ Hila ze stareje Čyhelnicy III.; a skóńczone Gotthelf Berndt z Woſtrowca, Jakub Delenczka z Kukowa a Franc Ćzornak z Pančzie II. rjadowmju. Wjez nimi su czi, kotrejchz imena su tudy pschedz cziſc̄ wuznamienjene, Serbia, potajkim 12. — Kaž je znate, maja Serbia serbskoho seminarja w Prazy mjez sobu ziemoczeństwo „Serbowku”, po kotrejz wustawach so kózdy thđzeni zhrromadža, zo bychu pschedz pschednoski, woſebje z rycznich, pschedz deklamacije a pisomne džeka, nastawki, so we swojej macznej ryczi wuwuczowali a wudospolnjeli a tež na te waschnjo i pschichodnomu powołaniu so pschihotowali. Krótka rozprawa we thđzenijskich zhrromadžiznach, tak mjenowanym Oženik, a lepsze džeka sobustawow, kotrež so „Kwětli” mjenuja, zwijazaja so kózdroletnje, a taich lětnikow khowa so hijo 26 w seminariskej knihowni. Zauidzenu nježelu započza so 27. lěto tutoho

žhromadnoho skutkowania. Boh žohnuj dželo a próch młodzencow, zo bychu něhdyn do stojnje mjez swojimi sobubratrami skutkowacž möhli. Sk.

Z Budyschina. Z Laza pschiindže nam zrudna powiesč, zo je tam znath serbski bašnjer a jara pilny spisowacž farar Handrij Seiler 15. oktobra po krótkej khorosći wumrjet.

Z dreždanskeje diöcesy.

Z Dreždjan. Nashej lubowanej kralowskej swójbie a cyłomu falkomu krajej bliži so rjany, žadny swjedžen, 50letny mandželski jubilej Jeju majestosćow trala Jana a kralowny Amalie. Tónsamh wobondže so mot 7.—10. novembra. Po nětko postajenym rjedze budža 7. a 8. novembra wschelake krajne deputacie k zbožopschecžu a pschepodacžu jubilejskich darow pschipuschtecžene. 9. novembra pschečimitej najwysokich kralowskych mandželskych we klinje swojeje swójby, kaž we towařstwie wysokich hosczi, kiz budža z drugich wjerochowskich swójbow k Jeju swjedženju pschincž. Niedżelu 10. novembra je cyrkwiniske požohnowanjo jubilejskoho mandželskwa we hrodze, hdjež so wulki sal k klapali pschihotuje, na to Bože služby we kralowskej cyrkwi. Z khalbnym kherluschom Te deum laudamus, słonciž so cyrkwiniska swjatocznoscž. Popoldniu je wulki swjedženski wobjed. Boh wobradž naschimaj lubymaj krajnymaj starschimaj po wschelakich zrudobach, lotrež stej we przedawskim žiwjenju z podaczom do Bożeje wole njeſkoj, wjeskich wječzor žiwjenja.

Z Dreždjan. Dokelž bu kniez M. Wowęcerk za fararja do Hubertusburka powołaný, je kniez Józ. Plewla dotal kaplan pschi dwórskej cyrkwi we Dreždjanach za farskoho administratora do Annaberka postajený a dotalski faršli administrator we Freiberku, kniez Hoffmann, na khalilu do Dreždjan powołaný a kniez Salm, dotal pomocny duchowny we Blauenje za farskoho administratora we Freiberku pomjenowaný; na joho město pak bu kniez kaplan Manfroni pôslany.

Z wulraju.

Z Barlina. Wopomnjenste pišmo němſkich biskopow je pola nětſiſho knježerſtwa wulku njezpočnoſć zbudžike, kaž to jeho nowinu wozjewjeja. We swojich zlobach na tutej krocželi biskopow njenamakaſja doscž sylnie wuražy, zo bychu pišmo hanili. Nělotre su tež tak njezwérne, zo tesame ani njewocžischcža, pschi tym pak tola na nje ſwarja, druhe zas hroža, zo budže knježerſtvo nětko hischcze kručiſhco pschečzivo katholikam wustupowacž dyrbječ, hdž biskopojo ſebi tak ryčecž zwaja a krajne zafonje a wulazy ministerija tak njeſcheczelne rozſudžeja. Wſcho to pak počaje, zo su wjerochojo cyrkwie na prawy město trzechili, zo jich pišmo njejo jeno katholikom ludej ich pschežjene ſmyšlenjo we tak ważnych praschenjach naſchoho časa pokazalo, ale tež wozjewilo, na kotrej stronje je we tutej bjezbóžnej njeſcheczenoſći prawda. Kaž so powjeda, njejo pschi knježerſtvo we Barlinje we tuthy wěcach prawa pschežjenosć, wschelach wjehiſki zastojniczych we ministeriju su wotſupili, dokelž njechachu we pocžiſhczowaniu katholikow sobuslutkowacž, z chla knježi we najwysokich a kralowskemu dworzej najblížszych woſkoſnoſczech njezpočnoſć z tuthmi krocžemli Bismarka, kotrež su ze wſchém prawom wutroby

wulskoho džela najswérniščich poddanow, z knježerstwom znjepščeceli. Nadžijimy so, zo so tute zpóznačo pschech dale rozscheri.

Z Barlina. „Reichsanzeiger“ wozjewjuje mjená tamnyh žonskikh, kiz su za woporniwu službu we poslenej wojnie zašlužbny rjad dostały, mjez nimi su 22 pschedstejiczerkow diakonissow a 43 pschedstejeczerkow wschelakich katholickich duchownych rjadow a kongregacijow, kiz su te same cęsne znamjo dostały z postajenjom, zo by so te same we jich wustawach wobkhowało i stajnomu wopomnječju na služby, kiz su we času posleneje wójny we wothladanju ranjenyh a khorých cžinili. — Tež jesuitojo we Paderbornje dostaćchu z tejsameje winy chku cžrodu wopomnjeniſich křížow, a to někotre dni předn hač dyrbjacu swoje města wopuszczič, dokelž jich dalscha pschitomnosć a skutkowanjo němſkomu křežorstwej tak wulke straci pschihotuje.

Z Kölna. Towarſtvo němſkich katholikow, kiz je so we Mainzu założito, a we wschitkikh katholickikh krajinach wjèle sobuſtawom namakało, mjeſečne 6. oktobra we Kölne swoju prénju zhromadžiznu, kiz bě jara derje wophtana. Towarſtvo chce pschez to, zo do wschelakich městow tajše zhromadžizny powołe, wschudžom močniſche živjenjo za katholiku wěc wubudžic, wjach pschezjednosće a rjadu do njoho pschinječ. Zo tute towarſtvo nětſiſhomu pruskomu knježerſtwu so njezpoda, drje halle so wobkrucječ njetrjeba.

Něm ſka. Zaſlužbny rjad jesuitow, kiz je swoje spomožne skutkowanje we Němſkej i najmjeňſhom na njewěſty čas pschetorhnyč dyrbjak, a kotohož stavu maya hač do najposledka 1. novembra swoje dotalſche města wopuszczič, namala we Francózkej a tež we Belgijskej pscheczelnu hozpodu. Hrabja Geloes je jim hród Exaten we Baexen pschi měſeče Hoorn z wulkej zahrodu a družimi twarjenjami pschewostajík. Tohorunje za je znath hrabja Hoensbroek swój hród Hellenrath jim wotstupil, zo bych u we nim novicojo a professorojo jesuitow domowiznu namakali.

Z Elſaſa. Hač do 1. oktobra bu křždomu we Elſaſ-Lothringen dowolene, so za francózku narodnosć wuprajic, potom dyrbjeſche křždy, kiz to cžinjeſche, tež do Francózkeje cžahnyč. A tomu bu tež jara wjèle wosobnje młodohu ludu pohnute njeznejſliwych nabožnych a ſchulſkich wobſtejnoscjow dla, kac wosebicze tež ze bojoſcu psched službu we pruskim wojerſtwje. Rany kiz su so krajinomaj z tym nabike, njezajija borž. We někotrych wſach Elſaſa njenamaka so žadyn abo i najmjeňſhom jara mało młodych ludži wot 18—21 lét. We jenej wofadže, hdež druhe léta 90—100 młodžencow wojerſku starobu dosahnychu, bě lěta 4, kiz i assertirowanju du, a wot tutých ſtej dwaj, kiz khorowatosće dla služicj njemóžetej.

Z Roma. Pjat̄, 20. septembra běſche lětny džei napadnjenja a pschemocowanja města Rom pschez Viftorowe wobronjene cžrody. Kardinalojo, duchowni, romský zemjenjo, wotpóškani katholickich towarſtow, něhduschi bamžowi wýſchkojo a zaſtojnikojo a mnnohoſc̄ nahladnyh měſčjanow podachu so do Batikana, zo bych u na tutym zrudnym dnju swjatemu wótcej swoju luboſc̄ a wobſtajnu podatoſc̄ z nowa wobsvědcjili. Pius jim prajesche: „Radý wudželu swoje požohnowanjo dobrým, kotsiz su tudy pschitomni, a nadžiam so, zo knjez tute požohno-

wanjo tež na thch wupschestrje, kotsij njeisu pschitomni, ale kotsij maja z wami tesame zmyslenjo a tesame slutki z wami cjinja. Spominajmi na to, zo smy we swęcze živi, kotrjž je połny tħschinoſczow a pschecżiwnoſczow. Schto móžem⁹ zapocżec, zo jiu wuczeljnem⁹? Tele dny je duchownstwo we čitanjach breviara žiwenjo Tobiasowe čitalo, luboznu stawiznu, w kotrejž nahladne pocžinki nanowe a synowe widzimy, kaž tež mytowanja, kotrejž je jimaž Bóh za jeju dobre slutki wudżelit. To dha su krótke słowċka, kotrejž wo tym k wam rħeġu. We tħschinoſczach swojoho luda wopptowasche Tobias wobstajnije swibjh, zo bħi jikk cżerpjenja wolbżował, bojażnich wokħrōblit, a thch napominał, kotsij bēħu wobkledżbowanjo bożego zakonja z wocżor puschċili. Też mi smy w čażu tħschinoſczow a pschecżiwnoſczow živi a wħi seje kaž wenc wuzwolenyh rőžicķow, kotrejž je Bóh sem pōstał, zo bħiċċe sława joho namēstnika fħiċċeli, kotrjž wam praji: „Hdji so domoj wróċiċże, cjinieċże wsħo, sħtoż je wam móžno, zo bħi nichħo z wasħiħihs pħiċċibuznh, pschecżelow a znathix wosrjedż tak wjele a tak wulkih pohόrċiħ, njeprjadnoſczow a wabjenjow k złomu na swoju kħseċċanzku hōđnoſcz a na dopjeljenijo swojih minwatoſczow njezabħk. Nanoje a macjerje njeħi wsħiħlo na to naħoza, sħtoż je w jikk mocach, zo bħi hrēħ wot jikk domow zdalenħi wostak. U tosamel njeħi napħċeżo swojim pħiċċibuznh, pschecżelam a znathix cjinja, zo bħi położenjo pocžinkow a hrēħ zaſtup do jikk domow njenamałak. Dale wam nieżo njepraju. Tole je maka pominjeńka, kotrui wam sħu dan. U zo bħi moje sława żadahn wuslēd melle, wudżelu wam hisħeġe jumu pożohnowaujo a każam wam, zo bħiċċe je też swojim pschepodali.” H. D.

Z Roma. Z nowa so sylnje we tym rħeġi, zo budże we Pētrohrodże z nowa japoščtofska nuntiatura założena a ruſke khēżorſtvo so zas pschi swjatym wótcu psħex wosebitoho zapoſlanca zaſtupieč dacż. Hrabja Drloff z Pariza psħindże, kaž so praji do Roma, zo na tu wec so pocħahowace wujednanja swojemu koncej psħiwwied. Stanje so to, budże japoščtofski stoł biskopa Howard-a kif hixxom toħodla też pilnije ruſiċi wuſtnie, za nuncijsa we Ruſszej postajieč.

Z Roma. 20. september, na kotrjim⁹ dnju psched dwemaj lětomaj italske wójsko na nješkawne waschnjo do Roma psħiċċazħi, bē za swjatoho wótcia lět sa też psħex smierż swojoho bratra, hrabje Giuseppe Mastai hisħeġe grudniſhi hacż psħex njeħodne zadżerjenjo italskoho kniežerſtwa a tamimħi we joho skurjej stojačiex qzroðom. Swjath wótc mnejseħħe jenu sotru, kotrāż halik mandżelska hrabje Giraldi we Pesaro wumrje, a tħejoh bratrow: Gabriele, Giuseppe a Gaetano. Tuthm tħejoh bratram piſaqhe won 16. junija 1846 někotre wokompljenja po swojim wuzwolenju k hamzej: „Bóh, kif wohħiha a poniża, je moju slaboſez k naj-wijsiſszej hōđnoſci tutejże zemje wužbēħnijek ħċek. Njeħi so stanje joho swjata wola.“ Wón iż-żejj prosħeġħe, zo bħiċċi so za njeħi modli si a modliż dali, a skonċi ze słowami: „Lubi bratfja, njevjiegħe so, ale wobżarujieże wjelewjaċ wa-ħoħħi bratra.“ Swi. wótc je wot toho časa wjele wostak. Wot tħejoh bratrow tiej nětko dwař, Gabriele a Giuseppe, wobqo we wħiżolej starobje wumriekoj. Ra-thoſska nowina: Unitá catt. piša toħodla, jeliżo Pius IX. tak dolho žiwhi wostanie a taħi wħiċċi starobu dosahnej, kaž joho dwař zemirjetej bratraf, kaž so mi to

nadžijem, njebudže won jeno Pětrowe lěta we Romje, ale tež hřeče tamne, kotrež je wjereč swj. iapostolow we Antiochije římské wosadže pſchedstat, wohladač. Swjathý Pětr je jmennych z čla 33 lét cirkví Boží wjedl, runje tak wjele lét, taž naši zbožník na zemi pſchebywaſhe, a my možemj so nadžec, zo budže tež Pius IX., kiz je we wſchelatich druhich wěcach swj. Pětrej tak podobný, runje tak dolho joho naſtupnik halo wjereč cirkví.

F r a n c o ſ k a. We južnej Francózſkej we diöceſh Tarbes je male předh njeznate město z mjenom Lourdes. We joho blízkoſći wozjewi so we lécze 1858 wot 11. februarja hač do 5. aprila njewoblatowanje podjata knježna Marija 17 kroč jenej 14 lét starej holčič. Wjele zjavných džinow, kiz so tu stachu pſchivjedže kóždolětne wjele pobožných k tutomu hnadnomu městu. Krasna cirkví bu tu k česči najzbóžniſcheje knježných twarjena. Větsa bě tu na njedzeli 6. oktobra wulka cirkwińska swjatocžnoſć k wuproſchenju zastupnijeje próſtvr̄ macjerje Božje. Pſchez sto týſac pobožných věchu tu z blízka a z daloka we swjatocžných processionach pſchischi. Pſchi wſchitké cíjichczech knježesche dobrý rząd. Biskop z Tarbes bě tu sam pſchitomny a wjedžesche cirkwińsku swjatocžnoſć, katraž bě jeno nabožna. Nic jeno we Lourdes ale tež wſchelale druhe hnadne města buchu na tamnym dnju jara bohacze wophtowane. Z čla je njez francózskim ludom nowe nabožne živjenjo wotučilo.

F e n d z e l ſ k a. We Liverpool-u wumrje njenadžich katholicki biskop Dr. Goš. Njemějſche jeno njez katholikami wulku nahladnoſć, bu tež wot druhověriwých wysoko wažený. Kož najdobročiwiſhi wótc starasche so wosobnje we khude iriske wobhdeſtvo we Liverpool-u. Joho pohrjeb, katraž mějſche arcibiskop Manning, bě jara swjatocžný.

Cirkwiński powěſtnik ze ſerbſkich wosadow.

Z Budyschin a. Říše: Jan Jurij, s. Michała Rjencžki z B.; Maria Helena, dž. Jakub Lukascha z B.; Jan Ernst, s. Jana Schustera z Budesc; Friedrich Theodor Max, s. ſchewca Gustava Wendschлага z B. — Žemrjeti: Michał Lukasch, s. Jana Lukascha ze Židowa, 34 l.

Naležnoſće towarzſtwa.

Sobustawny na lěto 1872: II. 332. cand. theol. Jurij Čyž z Nowoflic; 333. Michał Matijevič z Baſlic; 334. Jakub Bersch z Baſlic; 335. Pětr Wawrik z Baſlic; 336. Jakub Čyž z Konjec; 337. bětnar Michał Kocor z Ščunowa; 338. Jan Čorlich z Bzjerje.

Na lěto 1869, 1870, 1871 dopłacjí Jakub Herrmann z Rjebjelcjič.

Dary za cirkví w Czornečach abo Bacžonju.

K česči Božej a k spomoženju duchow fu dale woprowali: Pětr Ducežman z Bozanee 25 tol.

Hromadže: 6256 tol. 20 nsl. 5 np.

Cíjichczej L. A. Donnerhaſ w Budyschinje.

Wukhadža prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy c̄załopis, wudawany wot towarzwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Jurij Luséanski.

Číslo 21.

2. novembra 1872.

Lětnik 10.

Stoletne jubileum swjeczenia Wotrowskeje cyrkwe.

Z njewuprajomnej wjesokoscju a džakownoscju pschezjiwo Bohu swjeczesche Wotrowska wosada 22. njedželu po swjatkach, 20. oktobra stoletne jubileum, stoletne wopomnijeczo swjeczenia swojeje cyrkwe, kž bu ji něhdý twarjena pschez starosciwoscž wyskodostojnho tachantswa we Budyschinje a wosobnje pschez luboscežiwi woporniwoscž tehdomiňschoho tachanta a biskopa Jana Jakuba Wóškoho z Bärenstamina, rodzenoho z Khrósczic, krohož budže džakowna Euzica we wšichczech časach halo jenohu ze swojich najlepších synow česeczic. A hódnemu wobeńdzenju tutoho žadnoho a za wosadu tak ważnoho swjeczenia běchu so hízom předh wšichsake pschihotowanja stař. Z dowolnoscu wyskodostojnho tachantswa halo patrona Wotrowskeje cyrkwe možesche so časnik na wěsi porjedzic, tak so nětko tež k wjeczornej stronje čas pokazuje a wjsche hodžinow tež schtowrthodžin bije. Toho runja buchu we cyrkwi khoru z nowa barbjene a stafirowane a tež swjeczata swjathych, tak daloko hač bě to nuzne, rjenje wobnowjene, lute džela, kž móžachu so jeno pschez darniwoſez hnadnho patrona dokonjecz. Tola pak tež farſta wosada sama je swoje džakowne zmýšlenjo a swoju luboscž k swojemu domu Božomu na rjane waſčnjo wopokažala pschez to, zo je cyrkwi nowe staciony wobstarala. Česame buchu we Mníchowje slazane a mjez tym k tomu nuzne pjenjež hromadžene. Na hnijomne waſčnjo wobdzeliču so skoro wschtike wosadne džeczi, haj we někotrych domach bě so tež čelesedž zjednoczila, zo by k dobromu skutlej wěsty pschinoschl dala. Na tajte waſčnjo menahromadži so jeno tak wjele, sktož bě k nowym stacionam trébne, ale wosta hízhež tak wjele wjsche, zo móžachu so předawšce na křichowje so namakace staciony tež rjenje wobnowicž.

Swjeczeń samy bu hízom sobotu wjeczor ze zwoniennjom a tjelenjom tež wołkuoſci wozjewjent. Pschi najrjenshim wjedrje bu njedželu potom stoletna fer-

muscha swjeczena. K powyschenju swjeczenisko ho a jesela a wopokazanju spojnoścę duchowneje wyschnoscę z Wotrowskej wosadu pschiiedze wysokodostojny kniez can. cap. senior I. Hoffmann, zo by tu dopolniscze kemsche dzerżal. Hdyž bě so kemschi wotzwoñilo, pschiidze wosada ze khorowiem na faru po wysokodostojnomo zastrupnika patrona a wjedzescze joho pod pschewodzeniom knieza fararja a pod spěwanjom kherluschow do rjenie wudebieno ho domu Božoho. Psched cyrkwi běchu wulke cjeſne wrota twarjene, kij jara rjenie wuwjedzene napismo njeſchu: Dajē džak a khwalbu Bohu Wjeršnomu. Cyrlwinske durje běchu z dolhimi wencami, guirlandami, wupyschene, kotrymž bě wosobniſe schulska mlođoſez jara pilnje róže hromadu nosyła. Nutskojne we cyrkwi poſkiczesche lubozny, woschewach napohlad, jedyn spózna tu, zo je we prawdze džeczowska luboſez tu swoju macz ze wschej prou a pilnej starosciwoſcę wudebiła. Majrjenſcha deba bě tu pobožna wosada ſama, kij cyrkci hač do poſlenioho města wupjelni. Božu mīchu mjeſeſche z affiſtencu knieza fararja wysokodostojny kniez senior, kherluscze z poſawnami pschewodzane buchu wot wosady rjenie a mócnje spěwane. We swjeczeniskim předowanju rozentajesche k. farar Herrmann dobroty, kotrež je farſka cyrkci swojim wosadnym džeczom we čjaſu wot jeje swjeczenja ſem wopokazała a ſtajnje hiſcheze wopokazuje, a winowatoscž, kotruž maja tute pschećzimo ſwojej farſkej cyrkwi hato ſwojej zhromadnej maczeri. We někotrymžkuſi wóczku poſazowachu ſo ſylzy wěnoho džaka a ſwjatohho wjeſela pschi dopomneczu na bohate hnady a dobroty, kij ſu ſo tu wudželiſi. We čjaſu wot wotbzelenja Wotrowskeje wosady wot Chrōſcjanſkeje a zarjadowanja farſkich prawow bu we Wotrowskej cyrkwi 1452 džeczi pschez ſupiel ſwj. Kschejeſich do cyrkwi Chrystufowej pschiwzate, 318 mandželitow dostačhu tu cyrlwinske požohnowanjo a 1219 wosobow buchu na farſki kerchow k wěčnomu wotpoczinkej donjeſene. Po předowanju bu khyalbny kherluscze Te deum laudamus ſpěvauh a pschez chlu ſwjatocznoscž a woſobniſe pschez předowanjo we wutrobje zbudzene zaczucza wuprajichu ſo pschez tutou kraſny kherluscze ſwj. Ambroſia manajpschiſhodniſho. Bože požohnowanjo z Majswjeczijim ſkonci dopokniſchu cyrlwinsku ſwjatocznoscž. — Wječor wotpali ſo wot wosady z kherluscimi wudanckami pschihotowanym wohniſtroj, zwonkowne cyrkwiſe a faru bu rjenie wobſwětene.

Pondželu buchu ſpomnjene nowe ſtaciony swjeczena. Hýžom džen předy pschiiedze k tomu wysokodostojny kniez P. guardian kapucinſko ho rjada z Rumiburka wot Radworja jow, hdzej bě na tymſamym duju tež nowe ſtaciony swjecil. Swjeczenjo ſame mózejſche ſo, dokelž to wjedro dowoli, na kerchowje ſamym ſtacž, ſhtož pobožnoſez pozběhný. Jara bohače wobdzeli ſo wosada tež na tutej žadnej ſwjatocznoscži. Njech jeno ſubi wosadni tež pschihodnje z wěneſi ponížnoſez a pobožnoſez kſchijowym puč naſchoho zbožniſka wophtuja a tak ſo hodnych ſeſinu huadow, kotrež cyrkci pobožnym wophtowarjam kſchijowoho pučza wudžela. Boh ſam pač, kij je něko ſto lét dohlo na potajne waſhnu bydlik ſriedž nas we naſchim domje božim, njech jón tež pschihodnje kaž dotal hnadije zakita psched wſchěni ſtrachami. Njech je a wostanje tak naſcha farſka cyrkci kje město Božoho žohnowanja za wſchitlich, kij ju z pobožnej wutrobu wophtuja.

Volstasétny měschniški jubilej k. kan. fararja Jakuba Barthá.

W khrósczicach je so zaúdženu fermu schnu njedželi jara žadny swjedzeń swjeczil; wysokodostojny k. farar kanonikus Barth mějesche swoj polstasétny měschniški jubilej. Wón je tutón cyly cjas, połne polsta lét za khrósczansku wosadu skutkował, najprjedy jako druhí a přeni kapłan a wot l. 1834 jako farar. Tohodla pschi-stiejsche tež wosadze, zo so z tak powšitownym czechowaniom a džakom na tymle swjedzeńju wobdzeli. Tola nic jeno wosada czechesche z prawom swojego duschi-pastyrja, tež biskop z cylym duchownstwem wopokaza swoje dželbraczo a wjeskoſc na tym, zo je Bóh k. jubilarę tajsi swjedzeńju wobradził a jomu duchowne a czekle mocy w 77. lécze joho živjenja zdżerzał k zbožu swojeje cyrkwe. Na tule swjatočnoſc věchu pał pschihili: hnadny k. biskop, k. kanonikus kantor Kenczank z Budyschina, k. probst Dr. Eiselt z Klöschtra, k. farar Benesch z Malbic, k. duchowny radziecer a farar Schneider z Kulowa, k. farar Nowak z Radworja, k. farar Žur ze Schérachowa, k. farar Hórník z Budyschina; k. farar Herrmann z Wotrowa; duž vě z khrósczanskimaj kapłanomaj k. Nowakom a k. Scholtu z cyla 11 duchownych wokoło k. jubilara. Hdyž suny tak pschitownych duchownych po-mjenovali, wopisamъ nětko, tak je so jubilej swjeczil. Hijo sobotu na psched-wjeczoru bu pschitħadzach swjedzeń z tselenjom wozjewiany a spěwařske towarzystwo „Jednota“ pschinjeje k. jubilarę serenadu (wjeczorne zaſtaniczo). Na swjedzeńslim dniu samym pschindzechu duchowni, wuczerjo, ginejusej předkstejiczerjo, psche-czeljo a zraczi k. jubilarę zbožo pschecz; tež bu jomu wiele zbožopscheczow z da-loka a blizla z listami pschipósklanych. Wokoło džewjeczich pschijedze hnadny kniez biskop z Budyschina a bu hijo naždala ze zwonijeniom wšchitich zwonow witanu. Hnhydom podachu so wšchitey zhromadzeni duchowni po k. jubilara a džechu z nim k. biskopej hac̄ k wrotam khorowia napscheczo. Po powitaniju k. biskopa džesche swjedzeński czah, z khorowiem a spěwařskim khorom w předku, do cyrkwe, psched-kotrejž věchu zelene czechne wrota z napismom. Psched w ipyschenym wolte-rijom zestupachu so duchowni, z k. jubilarom w swojej sředzizni. Nětko džer-žesche k. biskop dlejchu swjedzeński rycz, w kotrejž wón swěru a zaſlužby k. jubilara wopominaſche a dobre pschecza za joho cjasnu a wěznu pschichodnoſc wuprajeſche. Na to pschedewza k. biskop rjane ceremonije a modlitwy, kaž su wot cyrkwe po-ruczene pschi sekundich (50letnym měschniškim jubileju). Pschepodawa so mjenujich taikomu jubilarę myrthowym wěncz na hlavu a podpjera starobu (lij) do ruk; po wšchelakich modlitwach pał żohnuje jubilar sam pschitowny lud z wupschestrjenej rufu. Po tutej hukoboku hnijacej swjatočnoſci džesche k. jubilar na klečku a džeržesche sam móene předowanjo po słowach: Ty dýrbisch te pječdžesate lěto swjeczic. Wón rozeſtaja po pschihodnym zawodze, tak joho halo woprowacoho měschnika tón swjedzeń napomina, najprjedy k horcomu džakej a potom k nutr-nomu wotproschowanju, pschi cimž wón tež swoju wosadu proschese, zo by wona, kaž wón za nju, tak tež za njoho w njeſchestaracej luboſci proſyla. Po pře-dowanju mějesche k. jubilar swjatočnu Božu mschu z wustajenjom Božoho cěla; pschi tym věchu assítentojo: k. probst a dwaj mlodischej fararzej, k. Hórník a

¶ Herrmann. Dotekz bě chrkjej jara počna čemščerjow, buchu kherluscze tež wosebje sylnje spěvane a běchu k tomu tež z posawami wustojnje pschewodžane. Responsoriye (wotwołwjenja) so tež wosebje wuznamienjachu. Wscho to zaměscze pozbehowasche pobožnoſć wschitkých pschitomných. Tu dyrbju hnydom spomnicz, zo buchu pschi Božej skubje někotre swjedženſke darh prěnikrōcz trjebane. Drohotný kherluch, jara krasnje w Praž wuhotowanu (na podstavku je Chrystus na woliowej horje kaž w klapach a pod nim tjo japoſchtojo), běſche t. jubilar sam k wopomnjezu swojoho jubileja chrkwi daril; rězwo (fasula) běſche židžane a ze žetom wuſchitwane a je dar klóſchtra Marijneje Hwězdy; monstranca za Bože Čečko, slěborna a sylnje pozkoczana, běſche dar z pschinostchow wschich wosadných wjow; khanči ze slěbora běchu kapitularowje z Budyschima darili; missale w pschitomnym zwiazku bě dopomnjezo wot 16 duchownych w sakſkej Ŝuzich. Po Božej nisci zaměscze t. jubilar Te Deum, kotrež bu w serbskej ryczi dale spěvane a z džakownej modlitwu wobzamknjene, z cíjimž so chrwinska swjatocžnoſć krétko psched 12. hodžinu skonči. Na farje pschepoda t. biskop z krótkej ryci t. jubilarej rycerſki kſchij Albrechtskoho rjada, kotrež běſche jomu Joho Majestosz kral Jan w pschi poznaczu joho dolholétnych zaſtužbow wo chrkjej a kraj spožčil. To sia w pschitomnosczi hždom mjenowaných duchownych, kotrež so hishcze t. farar Smola z Njebjelcziec pschitwda, a tež někotrych swětnych knjezow; běchu to grofa Franc Stolberg z Worlce, t. klóſchtrjski syndikus Spann a t. konfistorialny assessor Seyfert z Budyschima. Psched wobjedom buchu hishcze wschelake swjedženſke darh, wot krejných a druhich pscheczelow t. jubilara pschepodate, wobhladowane. Bez druhimi běſche tam tež jedyn swjedženski cíjchcezanh a do somota zwiazaň serbski pschispěw, rukopisný němski spěw, laczanska votivna taſla a wschelake druhe wopomnjeſke wěch. Po wobjedze, pschi kotrež prenja slawa sakšomu kralej a druhá t. biskopej wot t. jubilara, a tsecža wot biskopa t. jubilarej so wunjeſe, pschijedze t. hamtski hejtman ze Salza a Lichtenau t. jubilarej cjeſcz wopolazacž. Tež póndželu a witoru bu t. jubilar hishcze wot wjele zbožopſchajach hosczi, duchownych (knjezow kaplanow Ducžmana, Rôle, Innocenca a Lipicža ze serbskej wokolnoscze a t. präfesa Buſta a t. direktora Buſta z Drežđan), a swětnych (t. Dr. Geižlera ze Žičenka, t. sudniſkoho hamtmana a t. měſchčianosth z Kamjenca, Dr. Ducžmana z Budyschima, t. Dr. Kalicha z Wujezda, atd.) wophtanu. Boh zdjerž t. kanonikuſa Barthá hishcze dohlo pschi moch a strowocze, dopjeli na nim wschitke dobre pschecža, kž buchu jomu wuprajene, a wuſhých wschitke próſtwy, kž buchu wot t. jubilara, wot joho wosadu a wot wschitkých pschi joho jubileju pschitomných k njebju slane za cjas a wěžnoſć!

M. H.

Žiwjenjo jenoho missionskoho biskopa.

Psched někotrym časom běſche biskop, kž we tač mjenowaných počněných missionach, na pomjezech Evropy a Afrije ſtukuje, we swojej europſej wotčinje na wophtanju a wopisowasche pschi pschiležnosći swoju diöcesu talle:

„Moja diöcesa, kž we blízkoſezi polar-krajinow leži, je wjetſcha, džgli Fran-

cózsa. My mam 7—8 měsacow lód, jedny měsac bledo a druhé měsach wulki proch. Wjele nocow sym pod hołym niebjom hospodował psci 45 gradach zimy; druhdy sym měsach doho we sněhu a lode puczował. Ta spju tehdom na zemi, nimam ani klesba i jedzi, ani wina i napowiej, ale žiwju so wot suschenych a napoł zmierzych rybow a piju i tomu mazanu sněhowu wodu; druhdy mam i pschemenjemu kuſ suschenoho miasa abo koja. Taſele žimjenjo wjedu hizom z mojimi towarzhem 15 let, hač runje so hiszce i tajtom živjenju pszech chle pschiwuejic i njemóžachym. Hdyž dyrbimy noch na ladowni hospodowac, tak lehnenym so hromadze pod nasche wolkane plachy, a bórzy pschikryje nas sněhowy plachę. Nasche twjerde kožane drafy zdżerza nas trochu czoplych; tola je spař jara njedospolny. Husto mam jenoho džiwioho na prawej a druhoho na lewej stronie; ale husto dyrbimy, zo býchymy so zhréli, psh, iž nasche drafy na sanjach czahnu, mjez nas wzacz. Tudemni džiwi ludzo su njewuprajomne mazani a pokni wschow a druhoho njerjada. Kóždy krócz, hdyž z missionskoho puczowanja domoj pschindu, njessym ženi sam. Też tam, hdyż wobstajnie bydlu, nimam wjele položnosće. Ta sym tam moleč, częſla, rybak, krawe, schewe, wuczer a z cuka wschitko hromadze. Mam hiszce tam pôdla wjele mierzania z Europami, iž tam wikowanja dla pschindu, a z jich njeweru a hroznymi ryczemi wulki po-horskî dawaja. Woni na mojimi džiwimi kscheszanami zaſy to skaza, schtož sym ja a moji towarzšojo z njewurjeknitéj prouci dokonjal. Hač runje so mi w Europskiej jara lubi, tak mje tola zaſ tam do dalokoscze z mocu czehnje, a moja żadoscze je, bórzy zaſ tamnej ladowej pucziniye pschebiyac mjez mazanhymy psami a njerjodnymi džiwimi, dokež ja wém, czomu je moje živjenjo tam spomožne a wuzitne. Do tamnej noch njesu wérne swětko, do tamnoho lodu wořjewacu lubosć, do smjercze nowe živjenjo. Ta mam drje tam džiwich kscheszanow a džiwich pohanan. Bohu džaf, kscheszenjo su paſ tež dobri kscheszenjo, maja wéru a su poſluchni swoj, cyrkwi, dostawaju poriadnie swoj, sakramenty a dżerza kažnje bože ze swěru. Haj, ja so nadziju, zo budze najwjetshi džel wot nich zbožny. Poſta nich namakaſtajke poczinki, iž we jich wobstejenjach ženie wocząkowal njeb. Tola mam paſ tež pohanskich džiwich. Tuthym prouciu so, kscheszanstwo pschindisz, a wojuju pscheczivo hręchę a budej. Drje je khetro częſke, iž i Khrystusowej wérje pschibobroczic; ale skonečnje so mi tola radzi i wulkej wjeskoſci, a tutu wjeskoſcę zaruna wschitke wobčežnosće.”

J. K.

Nowinski a powięscze.

Z nascheje diocesj.

Z Budyschina. Naž drugy biskopja Němskeje, je tež nasch hnadmny kniez biskop wot swjeczenja wschitkich swjathych hač do posta woſebitu pobožnosć wupisał, iž ma so kóždy piat i czesci najswjecziszeje wutrobę Jezuſowej dżerzez i wuproſchenju Bożeje pomoch we nětſichich czěſnosćach swoj, cyrkwie. We tachantſkej cyrkwi budze tutu pobožnosć kóždy piat po dopołnischich Božich ſlužbach.

Z Radwora. Nascha farſka cyrkiew je pschez darniwoſcę něfotrych dobro-

częstow nowu pyczu we stacionach kschijowohu pucza dostała. Niedzeli, 20. oktobra buchu tute staciony pszez guardianum rumburgskich kapucinow swieczone a z tym tež we naszej chrfci pobożnoſcz kschijowohu pucza zwadowana. Tamne dobroczyńscy su sebi z tym rjanty pomnik we wosadze a pszechem Bohom mhto dobroho skutka pschihotowale. Bóh zapłacę jim we czaſu a wiecznoſci. H. D.

Z w u k r a j a.

Z Varlin a. 12. oktobra mjeſcze Dr. Räß, biskop we Straßburku audiencu pola němſkoho khjora we Baden-Baden. Wón pschedſtajſeſche khjorej zrudne wobſtejenja Elsaſa, a proſchesche, zo tamne nabožne a ſchulſke zakonje, kij ſo we nowiſkim czaſu k počeczijſciezenju katholſkeje cyrkwe dawachu, ſo tola niebchu we Elsaſu naloželi, dokelz dyrbja mjez ludom wulku niezpoſkojnoſcz zbudzię. Woſobniſe lubuje lud tak mjenowanym ſchulſkim bratrow a ſchulſke fotry, a doweri jim radh swoje džeczi. Tohorunja proſchesche biskop, zo by ſo katholikam dowolito, tež wjetſche katholſke nowinu widawac̄. Hac̄ dotal drje mjeſachu tamne nowinu dowolnoſcz, we Elsaſ-Lothringen ſo rozm̄cherjecz, kij na znate niehanbitie waſchnijo katholſku cyrkę hanja, tamne pał, kij za jeje prawa wojuja, běchu začazane. Wo wotſtronjenjo tuteje niezprawnoſce biskop khjora proſchesche. Hac̄ je ſo jomu radziko, neſchtō wuſtukowac̄, drje ſo bórzy pokaza.

Z Varlin a. Biskop Kremenz z Ermlanda, kotromuž je kultusminister zaſtojnſke dokhody wot 1. oktobra wuplaćecz zakazał, je we wobſchernym piſmje nanajasniſcho dopokaſał, zo kniejerſtwo k tomu žanoho prawa nima. Na puczu zkoržby dyrbi tak biskop swoje a swojego biskopſkoho ſtoła prawa zamkojecz.

Z Varlin a. 21. oktobra zapocząna pruski ſejm z nowa swoje džela; we drugich němſkich krajac̄ ſtanje ſo teſame we najblízſkim czaſu. To budze jedyn z nowa wot liberalnych zapoſlancow, kij ſwoju czeſcz we wobſkorzowanju katholſkeje cyrkwe a hanjeniu jeje naležnoſcioſz pýtaj, pschi kózdej pschiležnoſci džiwne rycze ſlyſhcecz. To ſchtož ſu jich nowinu někto měſachy dohko piſali a pschihotowali, to budze we ſejmach zas klinic̄ecz a we thchſamych nowinach hiſceže junu wothkowac̄. Katholſch biskopſia ze ſwojim we prawdze japoſchtoſkym wopomnjenijskim piſmom budža drje tež husto wobjeczo liberalnych ryczow. We komorje kniezow pruskoſkego ſejma bu nowy pschedſyda wuzwoleny. Liberalna strona kniezow je tu ze 84 pschecžiwo 81 głosam na conservatiwnej stronje dobyła a hrabju Otto ze Stolberg-Wernigerode za pschedſydu wuzwolila. — We wſchelakich nowych zaſtonjac̄ ſo ryci, kij ſo ſejmę pschedpołoža. Hac̄ ſo ważny zakon we tak mjenowanym civilnym mandželſtwie, kij ſo někto wot jeneje wot miniftra k tomu wuzwoleneje komiſſije wuradžuje, hižom nětſiſhomu ſejmę pschedpołoži, njejo wěſte. Wěſte pał dyrbi bhez, zo ſo zakon pschecžiwo duchownym, kij ſwoju zaſtojnſku mōc njewužitnje wuziwaſu, pschihotuje, a hiſceže nětſiſhomu ſejmę pschedpołoži.

N a k u ſ k a. Dokelz ſtej delegacji wobeju poſoſcow khjorſtwa ſwoje dželo dokonjakoſ, ſu na 5. novembra zas ſejmę jednotliwych krajetowow a krajow powołane. Z Wina piſaja, zo budža zapoſlancz na kraju wuſtawu, kotraž njeje hiſceže powſchitkownje pschipóznata a ſebi porjedzenjo jara žada, pschisahac̄ dyr-

bječ. Ale tež tónle recept k zjednanju a k změřovávání krajov njebudže nicžo pomhací; Čechowje njeprůdža na sejm, Polach, Škowjencowje a tež někotři főderalniye zmysleni Němcy, kotsíž tohořuniya jednaniye položcovi hřejzorſtva z leta 1867 za spomožne nježerža, budža so tež na sejmach spiečzowací. Tež ve Wuheríškej položciv ročce mōc thý, kíž su z knježerístwom nješpolojni, pſchetož Serbja, Šchrawatojo, Škowakojo a Rumunijo maja hischče wſchelake žadací, schtož jim po prawdze ſkuſha. Ve Winje ryeži so wo thym, zo je hřejzor z něčijším ministerstwom tež nješpolojny a zo je pak zasý nowe ministerſtwu mōžne.

Z Prahi. Arcibiskopſki generalny vikar, kanonikus Adalbert Hron je, 68 let starý, zemřel. Wón bě wot arcibiskopa a wot chyloho duchowniſtwa jara cjeſejený. Hako zapoſlanc na čjeſkim ſejmje džeržesche ſo wón k historiſkej pravozařitacej ſtronje a je tež čjeſku znatu deklaraciyu podpiſal.

Z Prahi. Tudy munitje po krótké hřoroční ſobotu 19. oktobra nahle professor biblijich ſtudijow knjez Dr. Belhartický, kothž běſche jedyn z najmlodſich professorow tudomneje university. sk.

Z Winna. Kardinal-arcibiskop Rauscher je z domoſnoſćiu bamža a hřejzora 280,000 ſchějnakow z pſchedathch arcibiskopſkich ležowniſců a hischče 80,000 ſchějnakow ze swojoho zamоženja k fundaciji poſtaſit, z kotrejž ma ſo nizka mzda duchownych winskoho arcibiskopſtwa powyschecí. — Z Wuheríſkej piſaſa, zo je někotrych měſtach cholera wudhyrka, tola jenož slabje.

Z Romu. Bamž wudželſesche 18. oktobra wſchelakim knježini z Italskeje, Žendželskeje, Francózſkeje, Němſkeje a Ameriki powschitkownu audienciu, pſchi kotrejž buchu wſchitc hromadje bamžej pſchedſtajeni. Swjath wótc pſchi tym italsch, francózſch a ſendželsch ryežesche. Míjez pſchitomnymi běch u tež tſjo „quäkerovo“ we ſwojich dohlih ſulkach a bělých rubiſhkaſtch woſko ſchije. Hdyž bamž k nim pſchitupi, poſlaňchu ſo pokornje, a bamž ſticej ſim ruſti, kotruiž woni ponížne woſkoſhachu. Wón jich proſheſche, zo bychu ſtanlyli a ryežesche z nimi z najwjetschej pſcheczelniwoſćiu, kotaž jomu wſchěch wutroby dobuđe, kotsíž k njomu pſchiindu. Žedyn Francóza, kothž běſche tež pſchitomny, wopraſha ſo pſchi nim ſtejachch quäterow: „Njeſicže my protestantyo? Kaf móžecže my pſched bamžom ſo poſlaňhu?“ Wotmołwicu na to nječaſnomu praſcherjej: „Smj pſchiſhli, zo bychmy kr ala poſtrowili. Čeſčowajo njezaſlužene njezbožo klonichmy ſwoje kolena, a taſ poččinjwe doſahnjena wſhola ſtaroba, kaž tež dokež wěmy, zo jo Pius IX. dleje hac̄ 26 let duchowny wječh nad wjach hac̄ 200,000,000 naſchich ſobuczelovjeſek, poňnu naſ, zo joho ruſtu woſkoſhachmy.“ Hdyž ſo na to ſwjaty wótc trochu pſchelhodžowaſche, poſvedaſche, zo jo w mlodých ſtach rady hodžinu dohlo ſo pſchelhodžowaſ a tež hako biſkop hischče ſo na thym zwjefelaſ, a ſkonči ze ſlowami: „W tamnym čjaſu by mje wjele bóle bolalo, hac̄ džens, zo mam k tomu tajſe male měſtuo pſchi poſazane, kaž tule zahrodu.“ Potom ryežesche wo poſhorsku, kothž ſebi čjaſopisí a nowiny na joho ryežach pſchi audiencach bjeru a prajeſche: „Moje ſlowa ſo ſuža, dokež wěrnoſez wupraja. Wěrnoſez pak ſo bjezbožnym njeſubi.“

Z Roma. Wobydlerjo jenožo džela města Roma, kíž ſo Traſtevere

mjenuje, proſchachu ſvj. wółca we audiencu, zo bychu jomu wobkručili, zo ſo nijeſu na tamnej njehódnej harje wobdzili, wjèle mjenje ju zapocželi, kíž bě ſo 20. ſeptembra ſwječenju wobſadženja Róma z italſkimi wojakami we jich dželu města ſtała. Wjac hacž 3000 woſobow bě ſo we jenym ſalu Vatikanskoho hrodu zhromadžiko, kíž ſvj. wółca z wulkej mjeſoſeču powitachu. Ktež kíž mjeſeče ſvj. wółca w zhromadžinje tuthých ſvěrnych Fraſteverinow je italſke kniežerſtvo jara mjerzało, kaž to joho nowiny piſaja.

Francožſka. Bjez tým zo mjeſachu na ſejmje we Versaillesu monarchiſtojo (kíž thcedža kraleſtvo abo khejorſtvo) malu pſchewahu, změje pſchichodnje ſejm, hdyz ſo dotalný rozpuſchži, ſkoro ſamých republikanarjow. Nowe dopjeljnijowace wólbh ſu ſo mjenujec nimale wſchitke na tajſich, kíž ſu za republiku, doſtaké. Thiers, předh ſam monarchiſta, praji w najnowiſkim ſwojim ſpisu, zo je monarchiſke knježenjo we Francožſkej wěru do ſebje ſamoſho zhubilo, dokež bu tam za poſta lét pječ ſtróč zwrózene; duž bu kožda nowa monarchija we Francožſkej k nowej revoluciſſi wjedla. Tak je nětko wěſte, zo ſu wſchě tſi předawſche kniežeſke ſamlije ſwoj ſredit nimale doſpolnije zhubili a zo ſo republika tam pſchech bóle wobkruči. — Kaž Napoleonek tak ſo joho pſchiniſnikam hubjenje dže. Brýne Napoleon je z kraja wupokaſaný; general Bazain ſedži we wojerſkim jaſtiwe, dokež jemu winu dawaja, zo je Mež njeſtrjebaſchi a pod njeſchifluskym wu‐měnjenjom pſchepodaſ; wójniſki minister Leboeuf, kíž bě pſched wójni praſik, zo je wſchitko derje k wójni pſchihotowane, je ſkóńczenje wovrótnik; wójwoda z Grammont je na pluca ſtraſhne khorę atd.

Maležnoſeče towarzſtwa.

Sobuſtawh ua ſéto 1872: II. 339. farař Jak. Bensh z Nalbie; 340. Michał Czunla z Khelna; 341. Miftawſh Khlilan z Lutowcza.

Smilnje dary k dale wobſtaranju: Za ſvj. wółca. Njemjenowaný z Khróſeſje 5 nſl.

Za p o w o d į e n y h we Čzechach podachu hiſheje: Jan Duczman 1 tol.; Marija Duczmanowa 15 nſl.; pſchez Jak. Schoktu we Budworju hromadžene 5 tol. 3 nſl. 5 np.

Dary za cyrlej w Čornečach abo Vacžonju.

K czechſſii Bozej a k ſpomoženju duchow ſu dale woprowali: Quidam 9 nſl. 5 np. Hromadze: 6257 tol.

Z nakkadem ſpisacjela je wſchitka

H w ě z d a,

modlitna knižka za katholſkych kſchesczianow. Str. 184.

Přacjizna 6 a 18 nſl.

Pſchis. Tale knižka, ze wſchěmi nuzniſkimi modlitwami a pobožnoſezemi ſedži ſo ſwojeje maſoſce dla tež derje za woſakow.

Katholicki Poroč

Wukhadźa preňu a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy ežasopis,
wudawany wot towarzystwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschiuje.

Redaktor : Jurij Łusćanski.

Cislo 22.

16. novembra 1872.

Lětnik 10.

Žłoty kwas Jeju majestoscžow krala Jana a kralowny Amalije.

Žadny swjeczeń, kotryž je Boža hnada naschimaj wysokocžeszczenymaj krajsymaj staršimaj doczkačaz dała, swědczescze prawje zjawnie wo wulkej luboſczi a krutej swěrje cykohu kraja i kralowskej swójbje a jeje nětischemu wjeřehej, kralej Janej. Wón pokaza znowa, tak wysoko sebi saſki lud swojego krala wazi a česzczi. Cykohu kraju čzujeſche a zadžerža so hako jeniczka wulsa swójsba, kotrezej sobustawny we njetajenej luboſczi wutrobný džel bjeru na wjeselym podawku, kiz jeje staroscziw a dobrociw vjerdz z džakownej wutrobu psjedzimo Bobu swjeczi. Lětstotekli su rjany zwiažl, kiz mjez krajom a wjeřehowſej swójbu knieži, zwiažake a zrudne čiaſh a horke dopuszczenja, kiz wobeju potrechischtet, su tóufamy jeno wobkruczike. Tola lětstotekli starý zwiažl sam njezamozí tak žive, mocne zacžuzca, kiz so pſichet tak rjane dopelazhy wozjemidlu, we wutrobie ludu wubudicž. Weprawde kralowske pocžinki to su, kiz lud za swojego krala Jane a joho najwyšsichu mandželsku Amaliju tak mócnje zahori. Sprawnosć Žoho debi, tamna swědoninita sprawnosć, kiz nie jeno prawdu znacž ale ju tež čimicž wucži. Muderosej wuznamjenja wšichje jeho kroczele a stuſki, tamna mudroſć, kotrezej započatzk je bohaboj oſež. Tak rjane wosobue pocžinki njeſtach jomu tak ženi zabycz na wažne winewatoscze swojego wysokoho powołania, bhež jedyn staroscziw dobrociw wótc za swoje kraje džeczi. A na joho stronje, zrudne a wjesole podawki we luboſczi dželo, skutkuje we swojej nowej wótczinje hako smilna a luboſcžiwa krajna macz, nascha wyšek česzczenoma kralowna Amalija. — Bjež samokwalby smiechu prajicž, zo žadym lud na zemi njeby pſich podobnym swjeczenju rjeſiſche dopokazy swěrnejše psjewiſnosće, džeczomiske luboſcze a česzczenomosće podawał, hako saſki lud pſich swjeczenju žłotoho kwasu swojego majestoscžow krala Jane a kralowny Amalije. Njech su tute žadne dopokazy zarunanja za wšeke horke nazbenjenja předadwſich čiaſow, njech štódke deponujeczo na nje dołho traje a wječzor Jeju žiwenja zwieseli.

Wjele měsacow dołho pschihotowaſche ſo lud wſchęch powołanjow, we wſchickich dželach kraja k hódnemu wobdzelenju tak żadneje krajneje swjatočnoſcze. We městach a na wſach pschinje ſo kózdy dobrý wótczinc mały wopor k złotokwaſnomu darej. Thſach pilnych a wuſtojnich rukow précowachu ſo na zhotowjeniu thſsamych. Schtwórk a piatki buchu wſchelake deputacieje k zbožo pschenju a k pschepodaczu darow pschi-puszczenie. Schtwórk pschiidźechu 12 hodžinach stanu kralowſteje ſwójny a tamni wſyocu knieja a knienje, kiz ſu w kralowſkej a najwyhſichſcej krajnej ſlužbje, woſobnie tež ministerjo, deputacija krajnej komorow, wſchelakich wuczeńych wuſtawow, kaž Lipſkowſkeje univerſity, towařſtwa wědomnoſcziow, gymnaſijow a seminarow, tež deputacija katholiskoſko duchownſtwa wiedzienia wot hnadownogo knieza biskopa, deputacija lutherſkoho duchownſtwa a wjele druhich krajnych deputacijow. Pschedsydaj krajnej komorow pschinjeſeſchtaj we mjenje kraja rjanym dar, 200,000 toleř wuczeńjach k tomu zo by ſo pod zarjadowaniem a mjenom Jeju majetoſcziow dwoje stipendium, jene k lepschomu žónſkoho ſplaſha, druhe za poſchwitomne kubłowanjo założito. Hnuth džakowaſche ſo kral deputacji komorow a pschiwza dar, kotryž jomu nowu pschi-ležnoſcz k dobrociſimoſci dawa. Tež krajne hłowne město pschinje pschez swojego nieſtečanoſti 20,000 toleř Jeju majetoſciam k dobrociſinskim ſtukam.

Piatk dopoldnia pschiwza kral najprjedy pschez wojerske deputacieje zbožopschecza tamnih druhokrajnych regimentow, kiz joho mjenio wjedu, a na to deputaciju ſatſkoho wojska, wiedzenu wot pólnoho marſhala, krónprynca Alberta a prynca Jurija, wobſtejacu z wojniſkoho miniftra Fabrice, wſchęch generalow a kommandeurow. Wojniſki minister mějeſcie rjanu wot wojerſkoho ducha wožiwjeniu rycz, we kotrej wón začuzia ſwérh a pschiwiſnoſcze za kralonku ſwójku kaž wutrobnego džala kraje nanajpodwołniſcho wupraji. Wokolo 12. hodžinu zapoczątku we wulfie parady poſlanci cuzych wjerchowſkich dworow do kralowſkoho hrodu pschihadzecz. Najprěni bě hrabja Beust, kiz haſko rakufi poſlanc swojemu předanshomu kralowſkomu kniezej zbožo pschecz pschinidze. Po nim zaſtupnik francózſteje republiki, marquis de Gontaut Biron. Na to pschihadzachu zapoſlanch z swoimi mandželskimi a wyhſichimi zaſtojniskami, kiz druhe kraje pschi naſchim kniejeſtviſe zaſtupja, abo kiz běchu woſebicze wot swojich wjerchow k zbožopschenju wotpoſlani. Na to pschinidze deputacija, kiz po chlym kraju hromadzhen pjenjeſnym dar, 43,000 toleř wuczeńjach pschepoda, kiz ma ſo pod mjenom „złote ſtipendium“ założicž a kotrej móže kral po swojim zpodobanju zrjadowacz a ſtudowachm wudželecz. Tež tutón dar pschiija kral z nutrñym džakom. Dale pschiidźechu potom hiſhce wosebite deputacieje ze wſchelakich dželow, kotryž kral we wosebitej audiencjach pschiija, mjez druhim tež deputacija Lipſkowſkich ſtudentow.

Po ſkönčenju tuthych wosebithych audiencow podaſhaje ſo kral a kralowna do ſtrow wylie ſurjowych wrotow (Georgenthor); tu běchu złotokwaſne daru wuſtajene. To ſu lute drohe, jara wuſlojne z wulfie pröcu dželane wéch. Wulfie rubh, pschinje wuschite z woponami a druhimi pschiſtſchym znamjeniem wudebjene. Krasuh baldačin, abo kaž ſo praji, njebjesa z złothym wuschite, pod kotrymž budze kral a kralowna pschi chrkwiſkej swjatočnoſci ſedzecz. K tomu dwaj ſtolaj a puſt k klezjenju wſchę nanajkrasniſho zhotowjenie. Najrjeuſhi wot žónſkich rukow

zhotowjeny dar je wulki rub na bledo wot brunoho somota, darjeny a wuszhith wot knjenjow wjerchowstich a hrabińskich Schönburgstich swójbów. Mjez wjele druhimi darami spomnimy jeno hiszce na dar kužijskich žónskich, pschedpodath pschez knjegini generalowu z Montbé, schpanstu sczemu, na kotrej je serbski kwas pschedstajen. Psihi tuthym daru namaka so jara pschnje a krasnje do somota zwiazane Album we kotrejz so fotografije wszych salstich mestow, kiz maja wjach hacz 2,000 wobhulerow, namakaju. Też dar Serbow, statuja, njewjeslu, złoty wenc podawajo pschedstajaca wot deputacije Serbow pschinjescena zbudzi kędznośc a spokojośc.

Hdyż běshtej so kral a kralowna za tute dary, hnijomne swědzenja lubosče podzałomaloj, džeshtej na balkon z fotrohož može jedyn do hrodowoho dwora wi- dżecz. Tu je wjeselo a žiwienjo. Krajna deputacija z krajiny „Voigtlanda“ pschi- wiedże howjazh skót z voigtlandskeje rach a to 1 byla, 2 suczelnej kruwje a 6 su- czelnych jakojców z wotrocžtom a dżowku na waschnjo tamneje krajiny drasczenej. Podobny dar pschinjese abo wjele wjach pschiviedże a pschivieze też deputacija draždanskoho krajnoho sudništa; rěblowaný wós z 2 shlyhmaj konjomaj, 2 kruwje z jenec jakojcu, pluh, koſu, sudebjia za mloko a butru, kurjenc z wjesolymi kurymi, rjanh honacz powita krala ze swoim znathm spěwom. Čyk czah bu woziwieny pschez wotrocžkom we somotowej a dżowki we staroněmskej drascze. Po dwemaj wustupi kral z hrodu na balkon, ale hdyż na dworje žadne žiwienjo wuſlada, pschinidze tež dele do dwora; ryczeſche z jenaisjej pscheczelnoſciu z kuejemi deputacije a tež z wotrocžkami a džowlkami. Wosobne wjesolo činjeſche Tomu krasný flót.

Sobotu pscheczinishtej najwyschshej jubilejskej mandželskej we średzinje swojeje swójbh kaž wysokich hosczi, kiz běchu z drugich wjerchowstich swójbów k Jeju swiedzenju pschischli. Mjez nimi je najpredy k mjenowanju, němksi khezor a pruski kral a joho najwyschsha mandželska, kaž tež pruski krónpryne, kiz sobotu popoknju tjoch pschijedžechu a so na dwornisheju wot krala Jana a wszych stavow nasheje kralowskeje swójbh, a wjele drugich wysokich kniezow nanajscheczelniczho witachu. Džen předy bě hžom pruska kralowa wudowa, sotra nasheje kralownej pschijela. Z Ratuskej bě tu arcwojwoda Karl Ludwig, z Vajerskeje pryne Karl Theodor, wobaj kaž je znate, pschichodnej synai najwyschsheju jubilejskej man- dželskeju. Wjele drugich wysokich hosczi němksich wjerchowstich swójbów, kiz su z nashei kralowskej swójbu spscheczeleni, běchu pschischli, zo býhu džel brali na wjeskoſczi naschoho kraja.

Rjedzela bě za cyrkwiſku swjatočnoſc postajena. We kralowſkim hrodze bu jedyn wulki paradesal k klapali pschihotowanym a nanajskrasnisho wudebjenym. Wołtar z Bozej matru, na kózdej stronje tsi swěch, bě tu natwarjeny, psched nim rjane plachty wupschestrjene, tamny krasný darjeny baldachin stajeny, kiz halke so tu we swojej rjanoſczi pokaza, na wobemaj stronomaj běchu pulth k kleczenju abo stoh k sedzenju zestajane. $\frac{1}{2}$ 10 zapocžinasche so sal pjelnicz z wysokimi hoscjemi. Hnadinu kniez biskop pschewodžanh wot 8 duchownych pschinidze w biskopſkim ornacze, a wosta psched wołtarjom kleczo, dónz Jeju majestosej kral Jan ze swojej najwyschshej mandželskej a ze swoimi druhimi najwyschishimi hoscjami nje- pschinidze. To sta so hnydom po džesacjach we rjenje zradowanym pschinnym čahu.

Šdjęt běchu najwyšsche knjeſtwa na swoje města, mějſeſche knjez biskop we ſebžnje poſluchacej zhromadzijne rjanu rycz:

„Bóh je luboſcž, a ſtotož we luboſcži wotanie, wotanie we Bohu a Bóh we nim.“ Tak cítam h we wtrobje luboſcze ſwj. japoſchtoła Jana 4, 16.

Kralowſkej majefteſci. Požběhowaca ſwiatocžnoſcz najzádiſchoho rjadu pſchi- wjedze Waju dženja k woktarjej Knjeza. Pſched wjèle thſac ſwojſom je Boho hnada Washej kralowſkej majefteſci wuznameníka, cjeſuň a wjeſoň džen ſwiecžicž, na kotrýmž zwiaſt Waju wtrobow pſched 50 létami ſo we cyrkwi wobkručzi a žohno- wanjo ſwj. ſakmenta dôſta. A pod tak wyſokoradoſtnymi wobſtejnoscžemi je Wamaj dowolene, tutón ſwiecžen ſobericž. Boho ſwiatocžnoſcz ſo powyſschi a powjetſchi pſchez pſchitomnoſcz a nutrne wobbzelenjo němſkoho khězora a pruſkoho krala, joho najwyſscheje mandželskeje, němſkeje khězorki a pruſkeje kralowny, dweju wyſokocžesčomnecju kralownow, ſwakowej a ſotrow, horbzimſkoho krónprynca Něm- ſkeje a Bruſkeje, dweju horcolubowanemu pſchichodnemu ſhnow haſo zaſtupníkom wy- ſokeju wjeſchow Ratuskeje a Bajerskeje a tak wjèle z pſchecžnych wyſokich wjeſchow a wjeſchowſkow. Z radoſciu a ze sprawnym ſpodobanjem wotpočjuje Washeju majefteſczow wóćko na nutrnej lubowaných ſtawach kralowſkeje ſwojſby. A zo by měra wjeſloſce polna byla, pſchitupi k tomu tak hnuiomne wobbzelenjo cykloho ſalfskoho ſwojej pſchinarobženej kralowſkej ſwojſbie, ſwěrniye podatohu luda, kiz pſchez thſacore rjane znamjenja a dopočazh ſwoju cjeſcžomnoſcz, džakownoſcz a luboſcž kralowſki- maj jubilejſkimaj mandželskimaj wozjewia. Tu je wěſci pſchisluſhne a sprawne, z žohnowanej knjeznu z Nazareta prajiež: „Njech wulkosći moja duscha ſenjeza, a mój Duh njech ſo zraduje we Bohu. Wulke wěch je wón na mni cžiniš, mi- ſciwih je wón wot k ſplaha k ſplahej.“ Zo pak bhahu ſo zacjucža, kiz w tutej ſwiatocžnej hodžinje wtrobje Washeju kralowſkej majefteſczow hľuboko hmuja, ſo hač runje ſlabje wuprajili, dovolče mi, zo na to pokazam, tak nadobnje je ſo lu- boſcž Boža we wobzanknjenju mandželſtwa a tež pſchi najčežſchich pruhowaných wozjewika.

We wěrje do knježenja mudrjeje pſchedwidžomnoſce mōžemih my za njebjefte dopuſhčenjo mēč, hdyž ſo dwě wtrobje namakataj, a pſchez wyſokowaženjo po- cžinſkom we luboſcži puež ſiwijenja džetej a wjeſelo a zrudobu mjez ſobu dželitej. Ale haſo woſebicže hnadihpolne dopuſhčenjo my khwalimy, hdyž we tuthym ſwia- thym zwiaſku jene taſke ſo ſpóznacžo a zo zrozemjenjo a jene tak mudre a luboſcžiwe ſtukowanjo jenož na druhiho, jena tak ſtajna pſchezienoſcz we myſlenju a žadanju, we ryczenju a ſtukowanju ſo poſaže, zo je kóžde woprawdžite pſchetonhnjenjo tak rjanoho zwiaſka cžiſcze wuzanknjenie. Jenu tak ſpodžinu pſchezienoſcz je dobrotčiwy Bóh Waschimaj kralowſkimaj Majefteſczomaj daril a tohodla Boho my khwalimy. Pſchi tym pak ſo tola tež dopomnimy na ſlowa wulkoho cyrkwiſkoho wuzerja Hawſchyna: „Cžlowiek njezamóže ničo bjez hnady, ale tež hnada njezamóže ničo bjez njoho.“ Haj Washej majefteſci ſtej zwostakoj we luboſcži Božej, kóžde nowe ranjo a wjeſor ſlub ſtajneje luboſcze a ſwěry tomu ſenjeſi cžinjo, w najnutri- ſkej pſchezienoſci Waju wtrobu a duschu ſebi pſchiblizujujo a poſhlivuju, zo vyſtaſtaj pſchech mocniſho k tomu požběhuſkoj, kiz je nas wſchitkich ſylnoſcz: IežusAchrystus,

U tak wofta wot Waju zdalene, schtož može wutroby pscheloricj. Tež we żohnowaniu Waju swjatoho mandżelskoho zwjažla je so Woža luboſcz žiwila. Najrjeńsche žohnowanjo mandżelskoho zjenoczenja je po woli nasheje swjateje chrfwje, zo we luboſcji zjednoczenej duschi ſebi pucž i njebju poſazujetej a tudy hžom pschez luboſcz a pschezjenoscž njebieske wjesela wobajetaj. Tutomu žohnowanju najwyhſichich duschow bliži ſo potom žohnowanjo na džeczoch. Schtož znaje ſłodke wjesela nana a maczerje, hdž Majdobrećzimski Waschimaj kralowſtimaj majestosćomaj 9 nadžiupoſkych, bohače wobdarjenych džeczi wobradži. Schtož ſłodke wjesela, hdž Woj we najwerniſhim dopjelnjenju Waju winowatosčow hako starszej, we woporniwej starosci za zbožo džeczi njewustanjeschtej; dobre symjo na dobru rolu, do wutroby džeczi syheschtaj a je ſhabdzeč a ſiotere plody pschinjescž widgeschtej? Etomu ſluscha tež wosebje džeczowska čeſczomnoſcz, luboſcz a džakownoſcz — dobrzych džeczi najrjeńscha deba — pschez kotrež tak rjane swojbne žiwienjo we Waju najwyhſichim domje ſo namaka. Kiel ſłodku wjesoſoſcz pschinjese Waju kralowſtimaj Majestosćomaj najblíjschi zaſtženih čas? Ze sprawnym wjeselom hlađa ſakſti lud na lubowaneju rycerſteju kralowſteju ſhnow, kž we nuzowanej wójnje za čeſcz a prawo Němſteje ſwérnje a wubérnje swoju winowatosč dopjelnishtej, zo němſki khězor na najčeſczomniſche waschnjo jeju zaſkužbhy pschipózna. Ze wſhem prawom hlađa tež ſakſti lud na jeju najwyhſichnej mandželskej, rjanej pschitladej žónſkich pocžinkow, kž we dolkim času dželenja wot lubowaneju mandželskeju we ſlukach mitoſce bjez pschecatza ſo wuznamjenjeschtej. Kiel ſłodke wjesela pschihuſuje Wamaj kęzeczo luboſnych wnułkow, (džeczidžeczi), na kotrychž nadžija na wobſtaczo naſheje pschinarodženeje kralowſkeje swojbh wotpoczuje. Ale Bóh njewostajti Waju tež bjez tróſhta we čeſzličnich pruhowanjach, z kotrymž wón Waschej kralowſkej Majetosći domaphta, hdž Wamaj 6 lubowanej džeczi we najrjeńschej starobie, 3 z nich z najbožomniſchego mandželsta i ſepchomu žiwienju wotwoła. Bóh dari Wamaj tež tu njewufanknite lužobh najrjeńschoho tróſhta, wón lijeſche hojach balzam do ranjenych wutrobow pschez nutrnu ſobuželnoſcz ſakſloho ludu. Hdž ſwiate piſmino nas wucži, zo Bóh swojim jandželam i ſpóznaču dawa, ſchto člowiekow na zemi potrjechi, potom móžetej Waschej kralowſkej Majetosći zbožnje wericž, zo drohe pschekraſnjene dushe horjeka we towarſtwje zbožnych jandželow na džensisku rjanu hodžinu žohnowajo hladaju.

D tak chcemh wysokoczeſczeni we Chrystusu zchromadženi něko Majdobrećzimskoho proſheč, zo by nanaſbohatſcho ſwoje žohnowanjo wulinh do wutroby naſchoho drohoho krala a naſheje droheje kralowny, zo býſtaj hiſchęze wjele lět i wjeselu ſwojeje najwyhſichsheje swojbh, i čeſczi naſheje ſwjateje chrfwje, i zbožu a žohnowanju naſheje luboſeje mótežimy mjez nami pschebymaloj.

Po tutej wſhem wutroby hnijazh rheži, bu jubilejſke mandželſtwo po waschnju ſwj. chrfwje požohnowane, a jubilejſkej starszej džeschtaj, pschewodžanej wot wſhichich pschitomnyh do dwórskeje chrfwje, hdžet tu nanaſswjatocznichno khwalibn hřelusich: „Tebie my Boha khwalimy“ ſpěvaný. Chrwinsku ſwiatocznoscž roznjese hrimace tselenjo kanonow a mócnje klinčata wojerska hudžba po clym hlownym měſče a joho woknoſeži, a zbudži we wutrobach wjele thſacow nutrue zaczucza

wjeseła a dżaka. Draždansh běchu z czymy pschepjelnjene, a zwonkowne swjatočnoſće, kaž krasne wudebjenjo mosta, naměsta psched hrodom a khatolskej chrkwi, hrodowneje hasy, czeſn̄ wrota, kij běchu k powitanju němſkoho khezora na Wilhelmonym naměſce natwarzene a wosebnje wjeczorne wobswělenjo, su wěſci kózdeho zwjescelské a wulch spokojile.

Tęž we wschitkich druhich městach a wsach Sakskeje běchu wjsche chrkwiſtich swjatočnoſćow tež wschelake zwonkowne, cykli kraj wobdželi so tak na žadnym swjeczenju lubowaneje kralowskeje swojby, cykli lud proſhesche z pobožnej wutrobu za czaſne a węczne zbožo wjskokoczeſczej krajnej starszej. Wóh chęk joho nutrne próſtiv̄ hnadnje wuslyſhczę.

Nowinki a powjescze.

Z nasheje diocesji.

Z Budyschina. Kaž je znate, běchu tež fakſy Serbja za czeſtn̄ dar k złotomu mandželskomu jubileju Feju Majestosćow hromadžili. Za nahromadženj wunosk̄ je dreždanski dwórski złotnik Wigand rjanu figurę jako blidomu nastawu (Tafelauffaſz) ze slobora khumsktne wudželał, imieniujc serbsku njewiestu w borce a ze wschēmi podrobnoſćemi wuphſchenu, kotaž złoth wenc w ruch djerzi. Na podstawku su róże jako znamjenja luboſće a kuziſki wopon, kaž tež tele poſwjeczace napismo: „Feju Majestosćomaj kralej Janej a kralowej Amalii k złotomu kwasieji 10. nooembra 1872 strowjo a zbožo pscheja swěrni fakſy Serbja. Skawa!“ Pschihotowach wubjerk w Budyschinje (ff. Smoleś, Hörnił a Jakub) bě so za to starak, zo by deputacia Serbow směla Majestosćomaj tónle dar pschedpodac̄ a zbožo pschec̄. Dofelz so 12 deputirowanych pschizwoli, wubra pschihotowach wubjerk (hdźż so krótkoſće časa dla zhromadžizna djerzec̄ njehodžesche) mužow ze wschelakich serbskich stronow, w kotrychž běſche so poměrnie najwjaſh woprowało. Běchu to tuczi katholisch: Wagner ze Smolic, Libšč z Hunjowa, M. Kołka z Khróſcic, Wawrik z Kanec, M. Ěgorlich z Jaworh, a Kummer z Lazka; luthersch Serbja běchu: Keřk (Strauch) z Rodec, Hanowski z Budyschina, Pietrasch ze Židowa, Albert z Rachlowa, Smola z Leszchaw a Schrybarz ze Stachowa. Tale deputacia mějesche z druhimi tu czeſc̄, piat 8. novembra w kralowſlim hrodze Majestosćomaj pschedstajena bycz. Wjednik a rycznik běſche k. kubler Keřk jako zapoſlanc druhzej komory naſchomu kralej hizom znath. Po němſkim zbožopscheczu prajesche kral pschedzeluje: „Běch wočaſkował, zo wie w serbskej ryczi poſtrowicze;“ na czeož k. Keřk proji: „zo mohto tón krócz Doho Majestosćji dwoje, serbske a němſke poſtrowjenjo (kaž je imieniujc hewaſ pschi serbskich deputaciach bylo) pschedolke bycz.“ Na to wobroči so kral k wschitkim so-buſtawam deputacije, woprascha so, hacž su wschitkich Serbja a podžakowa so skončnje za wopokaſanu luboſć a wschitkich Serbow swěrnu pschivisnoſć. Deputirowani doſtachu wot dwórkohu marſhalſtwia billett do swjedzeuſkoho pschedstajenia, kij bě njedželu w theatrie, hdźż móžachu zaſy wschitkich wosebných kralowſkich hoſci widzec̄ a so sobu na tej czeſc̄i zwjescelic̄, kotaž bu z tajkej swjatočnoſću

na schimaj kralowskimaj Majestoscjomaj dawana. Psihipomnicz chcemj, zo su kujiske knjenje a žonske (zemjanske kaž drugie měschčanske a wjesne) kožowu zaštarwu da-rike, na kotrejž běsche na pječiž polach serbski kwaſnih čah wuschith ze 12 kwaſnihmi parſchonami a z tajkime ſerbskim podpiſmom ze ſwiatoho piſma (I. Chron. abo Paralip. 18, (17), 27): A sy počał nětk žohnować tón dom twojeho wotročka, zo by stajny byl před tobū; přetož ſtož ty požohnuješ, to je požohnowane wěčnje. Tohorunja je zajimawe wjedzecj, zo pſchi ſwie-đenju we kralowszej ſamilií jedyn bjez „živymi wobrazami“ ſerbski kwas pſched-ſtaſesche; pſchi tym běsche maty pryne August hako ſerbski braſtla a pryneceſna Mathilda halo ſerbska rjewejſta wuhotowana.

M. H.

Ž Budyschina. Bjez tymi zaſlužnimi mužemi, kotrejž je naſch kral pſchi ſkladnoſci swojeho jubileja rjad wudželik, je tež naſch naſdostojniſchi k. kau-nikus kapitular a ſenior Hoffmann; wou doſta rycerſki kſhiž zaſlužnogho rjada.

Ž Budyschina. „Krajan“ nowa ſerbska protyla na lěto 1873 ſo cijifczej a budže ſo za někotre thdženje mōc rozpoſlacz. Psiheczelow teje ſameje na to ſedžnich cijinimy.

Ž dreždžanskeje diöceſy.

Ž Dreždžan. Jeſu majestoczi, kral Jan a kralowna Amalia, ſtaj i džakownomu wopominanju swojeho mandželskohu jubileja 10000 toſer i tomu poſtaſkoj, zo bh ſo dan kózdomo lěta mjez hódných mandželskich roždželska, kž ſwoj poſtaſlennych mandželski jubilej ſwiečza.

Ž Dreždžan. Němſki křežor je pſchi pſchiležnoſci mandželskohu jubileja naſchoho krala a kralowny Dreždžanam wulke wjeselo a dobrotu pſchihotował, dowolo, zo moža ſo hrodžiſhce, kž běchu we woſolnoſci Dreždžan we lěče 1866 natwarjene, wottorhačz.

Ž Dreždžan. We prěnjej komorje naſchoho ſejma wuſadzuje ſo někto nowy ſchulſki začoń. Psihichodnje wjac wo tym.

Ž wukrāja.

Ž Barlinia. Knježerſtwa ſu někto tež ſpóznali, zo dýrbi pſchech dale ſo rožſcherjacej powſchitkomnej nuzh mjez dželawym ſudom na nělajke waschnjo ſo napſchečzo ſtupaž, zo njebh cykle cžlowejſte towarzſtvo do najwjetſchoho ſtracha pſchihſto. Tu khwilu maja ſo tohodla we Barlinje konferency, na kotrejž ſo tež wot rakufskoho knježerſtwa wotpóſkani mužojo wobdžela. Tola wulku nadžiju, zo budže we tutych konferencow prawy pucž namakacž, nichtón nima. Ze za-koñemi ſo tomu wotpomhačz njeħodži. Deno cyrk a nabožniſtvo ze ſwojimi wuczbami a ſredkami zamozji zas lepsche čaſhy pſchinječz. Tak doſho pač, hacž budže ſo cyrk we jeje ſkutkowanju zadžewacž a jeje mōc na towarzſhne žiwjenjo ſamacž kaž hacž dotal pſchez liberalne zakonje, tak doſho budže tež hubjeniſtvo mjez cžlowejſkim towarzſtrom pſchibjeračz.

Württembergſka. Tudy njeſpotoknoſez pſchibjera dokež ſo za wójſko tak wulke wudawki cžinja. 17 millijonow žada ſebi minister wójny a to je za

kray, kij ma jeno 2 millijonaj wobydlerjow jara wjele. Przedh wuczinjachu wudawki za wójsko jeno $2\frac{1}{2}$ millionow.

Naležnoścje towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1872: ff. 342. Mikkawich Vojdrich z Hasslowa; 343. Mikk. Kubica z Horn; 344. Jakub Hornig z Radworja; 345. Michał Kocor z Schunowa; 346. Jan Schäfer ze Schunowa; 347. Petr Kurjat z Schunowa; 348. Mikkawich Lebza z Nowoslic; 349. Michał Manjok z Pěstec; 350. Jurij Kózlek z Nowoslic; 351. Jan Kubasch z Brzegu; 352. Jan Grubert z Radworja; 353. Janek Schekta z Panczie; 354. młonk Schliž ze Swinarnje; 355. Jakub Schela z Brzanta; 356. Anna Mužikowa z Budyschina.

Dobromóny dar za towarzstwo: H. M. 5 nsl.

Dobromóny dar k dalewobstaranju: Za powodzeny we Czechař: Mikk. Lebza z Nowoslic 15 nsl.

Dokelž lěto k konej běži, prosymy wo zaplacenje wscitelskich zařazlych pschinostek.

Dary za cyrkę w Czornebach abo Baczuju.

W czeſcej Bożej a k spomoženju duszow fu dale woprowali: Jurij Hempel z Baczuju 15 nsl.; pschez f. P. Innocensa 1 tol. 20 nsl.; J. J. P. 25 nsl.

Hromadže: 6260 tol.

Wóndanje buchu tute akcije „gesellenhausa“ wulosowan: 51. 32. 72. 63. 151. 37. 44. 69. 114. 17. 137. 66. 110. 52. 142.

Měloti Serbja chedža na swj. Handrija do Philippdorfa hicž. Schtóż chce so pschizantycz, tomu so wozjemja, zo so po dokořiščich temschach we tačanskej cyrkwi z Budyschina wotendže.

Nowe knihi.

Novena, t. j. dźewjeć dnjow pobožnosć k česći zbožnoho naroda našoho zbožnika Jězusa Chrystusa. Wot 16.—24. decembra rano po Jutrach w Radworju dzeržana. Spisał 1764 Michał Wałda, farař. Wudał H. Dučman 1872. — 10 stronow. Płaćizna: 12 np.

Wenc kniežnow abo Wobrjadu a modlitwy pschi nutswjedzenju, drasčenju a stajenju kniežnow cistercijskoho rjada. Pominjenka na 10. díjen septembra 1872. — H. Dučman. 22 stronow. Płaćizna 2 nsl.

Duchowna Różowina

Swjateje Marije maczerje božej a pschezy czisteje kniežny.

Spisal Handrij Dučman.

W rjanym zwiażku z barběnym swjeciątkom 2 tol., w frénim czornym swjeciątkom 1 tol. 12 nsl. 5 np., te same broszirowane 1 tol. 5 nsl.

Ciſfciak L. A. Donnerhaſ w Budyschinje.

Katholicki Posał

Wukhadźa prēnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolētna płaćizna na pósće
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy ežafopis,

wydawany wot towarzystwa S.S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : **Jurij Łusčanski.**

Cislo 23.

7. decembra 1872.

Lětnik 10.

Advent a jutuje.

Advent, za nas čas pschihotowanja na wysoči swjedzeń hodow je zas pschihot. Hač runje won do najzrudnišchoho časa we lecze padnje, ma tola blizskeje wjeskołosze dla, kotrejž nas wjedże, ueschto lubozne na sebi. Swjedzeń hodow napjelni džen' kóždoho wěriwoho křesćzana ze swjatej wjeskołosze a kaf njedyrbjal tež hízom advent, kijz nas na pschihot zbožnika pschihotuje, podobne zaczucza we naſchej wutrobie wubudzic? Skolo „advent“ rěla tak wjele hafo pschihot, a ſchtyri ujedzele psched hodami mjenuja so tohodla tak, dokelž su postajene k wopomijeczu na tamie 4 thsach lét, we kótrhž pobožni wócojo staroho zakonja žadosečzachu za ſlubjenym swěta zbožníkom, dokelž su postajene tež k naſhomu pschihotowanju na pschihot křyſtowym do naſchich wutrobow. Vyh njewočaujemy naſjeho zbožniika wjac we mjasu, ale my žadam, zo by do naſchich wutrobow pschihot ze swojej hnadi a mocu. A k tomu mamy jo my we advencze hódnje pschihotowac. Kaž něhdom po wobondzenym hréchu pschez ſlubjenju jenoho wumoznika prēnje ranjsche zerja zrudnu noc trochu rozwětlichu, kaž tute ſlubjenjo po džižho z nowa a wěsczjego wozjewane, we wutrobach ludow a woſobuſe wuzwolenoho ludu Božoho horcu žadoseč za njebejskim pomocníkem wubudzi, tak mamy tež my we času adventa dobruth křesćzanskoſto swětka pschech džakowniſto pschihot, a pschech mutnijšego žadac, zo by zbožniit nadobnje ze swojej hnadi k nam pschihot, nas roſhwěſlik a poſylnik. Naſche pschihotowanjo we advenczu ma woſobuſe wobſtac we poníznym pokutnym zmýſlenju, we pobožnym dōstacza ſvj. ſakramentow. Na to pokazuje nas ſvj. cyrkę ze ſwojimi zwonkownymi waschnjemi. Barba, kijz wona na ujedzelach adventa, a na dnjach, na kotrejž žadyn woſebite swjedzeń ujepanje pschi Božich ſlužbach trjebje, je ſijonkowa, barba žarowanja a poſutý, dokelž nas advent dopomni na wócew staroho zakonja, kijz žarowachu zo ſu

njebjesa pschez hréch zanknjene, dokež nas advent napomina, pschez polutu sebi je zas zaſtujicž a wotewrič. Na Bożej mſchi njeſpěwa ſo Gloria, dokež tutón ſpěw bu pschi Ježuſowym narodže z njebjes pschinjenesy, tehdom hafle napjelni wjeſoth mér wutroby čłowjekow, kijz dobreje wole ſu. Kwoſne wjeſela ſu zaſazane, dokež ſo z čihoſtu adventa njeznjefu. We přjedawſkich čiaſach poſczachu ſo kſcheczenjo tež we čiaſu adventa; dokež paſ tutón ſpomožený ſlutk we cyklu cyrkwi poruczený njebe, taž poſt psched jutrami, pscheska wón z kſcheczanſtej horliwoſću přeñich čiaſow.

Advent paſ ſo woſebje jedyn čiaſ czechen ja na jzbóžniſcheje knježenj Marije, nic jeno teho dla, zo jedyn z jeje najrjeniſich ſwjedzenjow, wopomnjenjo na jeje njeſoblakowane podječzo, do njoho panje, ale tež tohoda dokež ſo we měſchniſlich pacjerjach wſchēdnie czechci a khwali. Wona je, kijz zbožniſka čłowjeſtu wapſcheczo njeſe, kijz nam pschitup k joho hnadže wotewri. Wſchēdnie paſ pschinjese ſo Bohu tomu knjezej wopor Božej mſchě pschez zaſtupnu proſtrwu ſwia-teje Marije a to híjom psched raiſchim ſwitanjom. Tute raiſche kemiſche mje-nuja ſo tohoda „jutnje“. Nano zahe, hdzej je we nětſiſchim čiaſu hiſtice čiema, je tuta Boža mſcha, zo býchmy ſo my pschez to dopomili na duchownu čimu, we kotrejz ſo čłowjefli ſplah psched Chrystuſowym narodom namala, do-pomili paſ tež na čimu, kijz we wutrobie čłowjeka knježi, kijz je hréchnej počijsnjeny, kotrehož hnada Boža njerozwiſli. Nocna čihoſta leži na kraju, tola na dobo zaſlinczi z cyrkwinieje wěže raiſchi zwón, kijz daloko ſwoj zhynek roznijefe. Tutou hlos z wysoka dopomni nas na hlos ſwj. profetow, kijz ſo we pohanſlej noch ſkyſtecz daſchu a čłowjekow na bliſli pschitkad zbožniſka dopomnjaſhu a jich z hréch-noho ſpanja wubudzachu. Ale taž ſo jich hlos wſchelało pschimza, taž njenamaka tež raiſchi zwón, kijz na jutnje woła wſchudzom jenajſtu poſkuſhnoſc̄. Njech jeno lud we naſtich ſerbiſlich wosadach taž dotal radu a pilnje na njón poſlucha, a jutnje tež dale taž khwalonje wophta. Jutnje nježerža ſo we ſijowkowej barbje, we barbje adventa, ale we běkje, dokež ſo pschez nje woſebje najcjeſciſcha knježna Marija czechci. Tute jeje czechenjo, zjednoczene z nutrnej žadoczu za zbožniſkom a joho hnadu je najlepſche pschihotowanjo k ſwjedzenju hodow. Dolež taž je wona něhdyn ſwetej zbožniſka pschinjefka, taž dōſtanjem my tež nětko naj-wěſciſcho pschez nju pschitup k joho hnadže. Myhdom na zapocžatku Božej mſchě wupraji ſo žadocz za zbožniſkom. „Rosuſje njebjesa z horjela, a mróciele njech deſhczuſja Sprawnoho. Žemja wotewri a wupłodz Zbóžniſka.“ Taž zapo-čina ſo jutna Boža mſcha. We ſelciſi tejeſameje čiſtaja ſo ſlowa profetij Izaje, z kotrejmiž tutón ſwiaty muž staroho zaſonja wulkı džiw pschipoweda: „Hlej knježna budže podječ a porodži syna, a joho mjenou budže Emmanuel rělač.“ Žadocz za ſlubjenym zbožniſkom, kijz ſo na zapocžatku Božej mſchě wupraji, na-mala swoje dopjelnjenjo we radoſtym poſoſtviſje jandžela Gabriela, pschez kotrej bu Marija k macjeri dohlo žadanohho zbožniſka wuzwolena. Tute poſoſtivo jandžela Gabriela a pschizwolenje ſwj. knježny Marije k joho ſlowam je ſwiate ſčenjo jutnje Božej mſchě. My ſo we duchu wróćimy to tamnoho čiaſa mjez wočłowjeczenjom a narodom syna Božeho, do tamnoho čiaſa, we kotrejž zohno-wana mjez žónſtimi wot ducha ſwjatohho podjate ſlowo džewjecž měſacow pod-

swojej vntrobu noschesche. Na tute swjate potajnošće my njemóžemh myſſlicz, bjez toho, zo so jedyn njebh tež dopomniš na tu, liž l dopjeljenju tamnyh potajnošćow tak spomožnje sobuslukovata, a tohodla čeſči so nastvječiſcha knježna ze wschém prawom tak rjenje na jutnjach, my wobdželimy so na wjesołych zacju-zach Marije, macjerje naſchoho zbožnika a winh naſcheje wjesołoscze. Z njej a pschez nju čcemy tež my l Jezusej pschińc. Zo pač by jutna adventiſka pobožnoſć za nas spomožna byla, dyrbimy my žiwu žadosej wubudžic, zo by so zbožnik duchownje we nami narodžil, t. r. wſchu čzmu wot nas zahnal a nas ze swojej swětloſću rozwśtelik, zo by wſchu ſlaboſć wot nas wzal a nas ze swojej hnadi poſhlnil. Tola my čzamah tež hiſčeze na jedyn druhi pschilhad naſchoho zbožnika pschi dopjeljenju wſchitich čzafow, a l tudomu pschithadej so pschihoto-wacj my njemóžemh zabhcj. Tohodla dopomni nas cyrkej wſchēdnie na tutu winowatosc ſpěvajo na kōncu jutnjow: „Hlejze, tón Šneje budže pschińc a wſchitich joho swječzi z nim, a wone budže wulka swětloſć na tamnym dnju, alleluja.

Duchowna róžownia (Nowa pacžerjaca kniha).

Staroſć za duchowne zbožo katholſkich Serbow je bjez druhim tež l tomu wjedla, iich z potrebnymi modleſtſtimi knihami zaſtaracz; pschetož woprawdhe modlič móžesf so tola jenož w tej ryczi, kotrūž doſpołnje rozmisf. A tak wjèle l doſpołnomu rozmijenju ſkuſha, někotryžkuli njewé abo njewopomni! Wſchēdnu cuzu rycz rozmisf abo ryczecz a w njej swoju duſku l Bohu pozběhowacj, je dwoja, jara rozdželna wěc.

Tohodla dyrbimy kōždu ſerbſtu pacžerjacu knihu z wulkim džakom pomitacj. Někotryžkuli Serb njewé hiſčeze, kač wulku prócu a tež tak wjèle pjeniez ſebi to žada, tajku abo drugu knihu wudacj. My pač njehamh jomu to tudj rozeſtajec, ale čcemy jomu radſcho tu nowu wjetſchu knihu wopisacj, kotrñž je pilný ſerbſki ſpifowacj, knjez kaplan Dučzman w Radworju runje wudal a lotraž je w expedicijach Poſoka we wſchelakim zwjazku na pschedanu.

Tale kniha je, ſchtož čcemy najprjedy ſpomnicz, wofejje za ſerbſki młodh lud wudata a tohodla je w rjantym krótſkim kacžanskoſerbſkim piſmje abo prawo-piſu čiſtečana. Młodži ludžo pač kacžansle piſmiki ze ſchule hjo tak derie znaja, kaž te wurožlowane nětko tak mjenowane němske (ſchwabachſte). Toho runja tu hnydom pschistajamh, zo je rycz pschistojnje čiſta a zo ſu cyrkwiſke pacžerje z kacžanskoſko pschekozene, nic z husto njetrébniſe rozečechnenohho němskoho pschekozla. Wuciženi Serbja wjedža, ſchto ma to na ſebi.

Kniha, z duchownej dowolnoſću wudata (na čož piſmili C. L. S. poſlaguju) ma mjeno: Duchowna róžownia swjateje Marije, macjerje Božeje a pschech čiſteje knježnih t. r. (kaž je w pschedelkowje wulkadžene) róžowa zahrodla najzbóžniſcheje knježnih a Macjerje božeje z kwětkami, kotrž móža so l jeje čeſči ſcheci-pacj a do lubožnoho wěnca pobožnoſće ſpletowacj. Swjate piſmo, wuprajenja wſchelakich ſwiatych, cyrkwiſke knihi (missale a brevir) a druhé ſpiſy ſu pschi thym wujzite; tola zestajenjo a zrijadowanjo je prenjoſtne (originalne), tak zo by ta kniha kōždomu tež wjetſhomu piſmowſtwu čeſči čzinila.

Wona wopščija na wjach hacž 500 wudebjentch stronach dwaj dželat. Preñi džel rěka: „Žiwjenjo s. Marije wopominane na 31 dňach mejskeje pobožnoſće z wulkadowanjom lauretanſkeje litanije a z rozpominanjom ważnych wěrnoſćow a winowatoſćow křesćjanſkoho žiwjenja.“ Kaž z toho wukhadža, je za kóždý džen meje (abo tež za drugi čas) najprjedh něchtoto ze žiwjenja s. Marije, potom wulkadowanje jenoho abo dweju pomjenowanjom s. Marije z lauretanſkeje litanije a skónečnije napominanjo za křesćjanſke žiwjenjo. Wschitko je jara wustojnie a wuzitnje zestajene.

Druhi džel ma napismo: „Cřesćowanjo s. Marije zriadowane po jeje rócznych swjedzenjach, hromadze z wubjektom wſchelakich pobožnoſćow za ważne potřebnoſće a naležnoſće pobožnoho křesćjana.“ W tym namačaja so tute wěch: Manischa pobožnoſć, wſchelake pozdyski wobdzien, Wjeczorna pobožnoſć, pacjerje na Božej mschi, myſhpov, spowiedna a wopravieńska pobožnoſć. Na to sežehuji cřesćowanjo s. Marije w advencje, w meji a na sobotach a potom na wſchitke pſchitazane, kaž tež jenož cyrkwijske a tu a tam swjete swjate dny swj. Marije — Thčle swjathch dnow je z člka 27. Psjhi kóždym swjedzenju je najprjedh stawizna abo wěrnoſć naspomniena, na kotrej so swjedzeni zložiſe, na to sežehuji woſebita Boža mscha, kaž so wot duchownoho ťačonſch ſpěwa, a k tomu woſebite pobožnoſće, modlitwy a litaniye. Skónečnje su po cřesćowanju s. Marije pſchitajene wſchelake pobožnoſće, hdzej su zasj modlitwy a litaniye (k wutrobi Ježuſowej, wimjenje Ježus, wo najswjetcjskim ſakrameneže, k cřesći s. Józefa, k wſchitkim Swjatym), pobožnoſć na puczowanju k hnadownomu městinej, wotpuſtne pacjerje atd.

K rjanhm kniham je tež rjane swjecžatko s. Marije ze ſerbskim podpismom pſchi-date, k jenym barbjene, k druhim na worcelu ryte. Tež zwjazk knihow je wu-phſcheny z wucjifczenym krasnym wobrazom s. Marije z Ježusdžecžatkom a ze swjatym Křižom. Tak su skónečnje tež čili Šerbja ſpokojeni, kotrejž dotalne ſerbske modlitke knihi tež zwontownie doſč rjane njeběchu a lotiž jenož tohodla němſke ſupowacu!

Kónzimy z wutrobnym pſchecžom, zo by so tale wopravdze we wſchim kraſna kniha bjez Šerbami rozſchěrita a Božu cřesći a křivalbu najzbóžniſcheje Inježnij Marije ſpěchowala.

M. H.

Nowinki a powjeseče.

Z naſheje diöceſh.

Z Budhſchin a. Njedželu 10. novembra swjecžesche towarzſtwo katholſkich rjemjeſniſtich swój pjatih założenſki swjedzeni. Najprjedh hrajeſtej so na džiwadle dwaj truchaj, jedyni ważnih („Meister Faustgerecht“) a jedyn ſortnych („Das Hunnenthal“); poſleni woſobnije so jara ſpodbabaſche. Wobdzelenjo bě prawje nahladne, tež hnadny k. biſkop pocžeſci towarzſtwo ze swojim wophtom. Po džiwadle běſche zhromadna wjeczér, pſchi kotrejž bě na 200 ludži. Towaržchna wjefoloſć wupraji ſo pſchecž wſchelake pſchipitki a ſlawy. Bal, kij na to ſežehowasche, skónečni towarzſwowyh swjedzeni. Boh žohnuj dale tute, woſebje za mlody rjemjeſniſti lud wujitne towarzſtwo.

З Kłoschtra Marijneje Hwězdy. Psched wosebitez wot ministerstwa zjawnego wuczeřstwa wotpóslanej komisji, wotpołozhku pjez kniežnow naschoho Kłoschtra kħwalobnię swoje pruhowanja za lidoje schule. Schéstej kniežnje, tiz chħeshe pruhowanjo cżiniež, bu tefame spusħċenje, dokelž jeje attesth, tiz b' pschi wobstatym pruhowanju w Ğejnej dostała, so za dosahace dżerzachu. Dwé z tutxek kniežnow bëschtej za khamnej spóznatej, na wħijskij holċiż schulach, kajkej je w Kłoschtriskim institucjē, hallo wuczeřech pschednošħowacż.

З Worllec. Schtwortk 28. novembra b'za naschu wjes a cyku wołok-nosz wiesoħi swiedżeń. Młodej mandżelskij, kniež grofa Franc Stolberg nad Worllecami a Jaſenici a joho knieni mandżelska, Marija Mładlena rodž. grofina Hoenebroeck, busħtaj pschi jeje nutseżżejnjenju swjatocznje witanaj. Psħażiñ cżah, wołko poħla mužjikh z Worllec, Smježkec, Wudworja, Hórkow, Jaſenich, Hranich, Serbiskich Paſtie na rjanxh konjach pod wiedjenjom I. schosarja Wornacja powita jeju na mjezach nēħdujshoho worklečanskoho kniežoho poddanstwa a jehasche potom psched nimaj k Worllecам. Pschede wsu psħepodawachu serbse druzki wench a buketh, a potom b' też schulskia młodžina stajena, kotrejż wuczeř I. Jurk powitanisku rħeq dżerżeſe. Na dworje samym holdowachu jumaj grofinszaj zaſtojnijch. Ħewak z wołoknoscje zhromadżenj lud spewasche pozdżisħo kħerlujix k' powitanju. Młodżemh so nadžieč, zo budże so naschomu mħbedenu kniežtlu pschi nami prawje zpodobač, a zo budże psħebħwanjo a skulkowani jo mlodeje grofis, za naši katholiki serbsej lud spomožne, dokelž je jei kħwalba dobrogħiwe īnjenje k' nam hiżo psħijsħa.

З pruskej Lužic.

З Kulowa. Swérny dželaczeř we bożej winch jo na 18. novembra z toho swěta so minyk: kniež Miklawšch Ěgorlich, wuczeř we Sulsħech swojeje starobr̄ 62 lét a 22 dnjów. Wón je 1838 do schulſteje stužby stupiš a jo ju 34 lét z wulkiem żohnowanjom zaſtał. Hallo sejħħowar a naħwilu wuczeř we sulħħowskij schuli jo wot duchowneje wħiħnosče kniež Hendrich Radicki z Kulowa powołanij. — Też młoda miłosćżiva sotra z Kulowa je na 9. novembra we Königshütte we hōrnej Schleziskej swój czaſnh bēh dokonjaka, Bartroňka Ěgažschnerec, 22 lét 5 měsacow stara.

З wulraja.

З Neisse. Tidh wumrje 14. novembra założerka a prenja powšikkowna pschedstejiczerka zjenczenistiwa zaſtużbnych „schērich sotrow”, cżejżomna Marija Merkert, we starobr̄ 55 lét. We lēče 1842 radzi so ji zjednoczenistwo „schērich sotrow” założiż, a něko ma woni hiżom 450 sobustawow, tiz we 10 diċċesach we 80 kħejx hallo wustojni wuczeřki młodoseże abo miłosćżive wothladarki kħorix spomožnje skutluja. Też we Saksej su psħi-pusħċenje we Dražđanach a Lipsku. We czaſu wójny w lēče 1866 biehu też we Budyschinje.

Němſka. Zendżelsch biskopja wupraja we zjawnnej addessy biskopam Němſkej swoje wieselo na njebojaznijni horliwym zamkowjenju katholiskej chirkwie a jeje prawow we wojowaniu, tiz je we němſkim kħejoristwje psħecżiwo chirkwi wudyrilo.

3. Varšava. Pruski sejm bu 12. novembra z nowa wotewrzeni a to přeni kórcz hžez Wojskich službow, za „kraj bohabojoſeče a pobožnych pocjinkow” tež něſchtu nowe. Druha komora, we kotrejž ma liberalna strona wulku wjetſchinu, dopjelni knjezeſtwu wſchē žadanja a tak bu tež zakon, wokreſnij rjad nastupach, z nowa po spěchnym wuradženju po zpodobanju ministeria pschiwzath. Komora knjezow paſ, hžom tutón nowy zakon w poſlentim zhromadženju sejma zacjính, njebudže drje tež něko jón pschiwzacz, a njecha tež druhomu zakonie, kž ma z cyla zestajeno přenjenje komorh po zpodobanju liberalneje stronh pscheměnicz, pschihloſowacž. Tola pruske knjezeſtwo wě ſebi pomhač. Kral wuzwoli ſebi z knjezeſtwu podatých wjetſchich zaſtojnikiow, bohatych tublerijow a pschekupcow nowych knjezow a pōſczele jich do přenjeſe komorh a z pomocu tuthych ma knjezeſtwo wjetſchinu. Tak ſtanje ſo to tež najſkerje nětko, a z wulcej cípnoſcžu wocjaluju ſo wſchēdnie imena tamrých zbožomnyh, kž maja dospolnu dowěru nětſiſchoho pruskoſko knjezeſtwa.

3. Varšava. 27. a 28. novembra jednaſche druha komora ſejma zas we nabožnych naſeſnoscžach a knjezeſtwo mějſeſche pschiležnosć z nowa swoje zmýſlenjo pschecživo katholſkej cyrkwi psched cykym krajom woziewicz. Znatn katholſti zapoſlanc Reichensperger bě namjet ſtajſ, zo by ſo wot ſejma wobzanſko, zo knjezeſtvo na gymnaſiju we Braunsberku protestkatholſkomu a wot swojoho biskopa z cyrkwiſkoho zhromadženſta wuzanknenomu duchownemu Wollmanej dale dowoliko njeby, kſcheszansku wucjbu za katholſkich wucjencow pschednoſchowacž. Na druhi džen ſtaji ſlawny katholſki zapoſlanc Mallinckrodt namjet, zo by komora wobzanſka, zo ſo wukaz kultusministra, kž ſobuſtawam duchownych zjednoczenjow a rjadow na zjawnych ſchulach wucjicž zakaza, z krajnej wuſtawu njeznejſe. Woboj wjedzeſtſtai ſwoje namjeth z wjele a wažnymi winami na ryčniwe waſchnjo zamkowicž a a podpjeracž a njezprawnoſć napſchecžiwnych jaſnije dopolazacž. Kultusminister Dr. Falk mějſeſche žkaj dnaj, dokelž dyrbjeſche jomu cjeſko panječ, ſwoje wukazy zamkowicž. Nic pschez ſwoju procu a doňu ryč doby wóni wulku wjetſchinu hlosow za ſo, ale dokelž bě wothloſowanjo pschecživo namjetomaj Reichenspergera a Mallinckroda do předla hžom wotrycjan. Po prawym ſu wſchē ryče we naſchich ſejmach podarmo, dokelž wotsud zaſonja a namjeta, kž ſo do komorow pschinjeſe, je předy hžom wěſty, předy hacž ſo wuradženjo we nim zapocjina. Wothloſowanjo ſtanje ſo kruče po stronach a tohodla dobudže kózdy krócz mocniſcha strona, njech ma tež mjeniſchina prawdu a wjele wažniſche winy na ſwojej stronje. Zo ſo wažne zaſonje na tute waſchnjo dokonjeſa, njebudže za kraj a lud ſpomožene.

3. Varšava. Mějena „nowych knjezow” ſu nětko znate. 25 nowych ſtawow je kral do přenjeſe komorh powołał, a to woſobnje z liczbų wysokich krajnych zaſtojnikiow a generalow.

Němſka. Straſchny wichor, kž we poſlubnej Němſkej 13. a 14. novembra knjezeſtve, je ſurowu ſchłodu načjinik, woſobnje na brohach narańſchoho morja (Ostsee), na kupje Rügen a we Pomorskej. Woda pscherazh najkruczishe hačenja, a lijeſche ſo we mócných žolkach pschez ſchërole krajinh, pschez wjetſchishe a wjetſchishe ſtuſajo. Twarjenja, kž doſče kruće njebečhu, buchu ſpawalene, do drugich ſtuſaſhe woda wjele kohci wysolo, wjele ſkotu we nich zahlinh. Tež

człowiekojo namakału we dżiwich żółtach zrudnu smjercz. Zamiożenjo hewał nic jara bohateje krajinu bu tak zniczene, haj też płodna zemja ich zahanow bu wotniesena, tak so lęta zańdu, prjędy z nowa nieplodny mórski pěšk so płodnej zemju píchemeni. Wschudżom so tohodla smilne darch za wbohich powodzenych hromadža.

Rakuška. Na město tak zache zemrjetoho Dr. Feßlera je khejor kanonika Dr. Binder-a za biskopa we St. Pölten pomjenował, schtož we chlej biskopskej woſadze wulku wjesołosz pſchihotowa.

Italska. Nowy miloszini słutk namaka we Italſkej wjele pſchipóznacza, mjenuje so „Barnabasowy pjenjež”. Pſchez njón ma so mjenujcy tamnym italſkim biskopam, lotrymž italſke knieżeſtiwo dokhody zapréje, t pomoc pſchinč. Hromadzenjo Barnabasowoho pjenježka zapoczą so we Milanje a Cremona a za cykł słutk bu swj. Barnabas jako patron wuzwolentj, dokelž je wón jako towarzish swj. Pawołka najprędy we wýchſcej Italiji kſcheszjanstwo roſchérjak. Tak su dopielnjenye tamne słowa swj. wótna, lotrež won 27. oktobra 1871 t nowopomjenowanym biskopam prajesche: „Džice tak z dowěru t waschim woſadam a hdźż wam knieżeſtiwo dokhody zapréje, budža wériwi, tiz mi Pětrowy pjenježk dawaju, tež za was so staracz wiedziec.”

Schweidiska. We času, we lotrymž so surowischo halo hdź prjędy pſchecziwo katholskej chrkwi załhadža, zwieseli so jedyn, tak wona we krajinach, z lotrychž bu pſchez reformacion cziszcze zahnata, zas nowe korjenje czieri. Tak bu katholska chrkwe we Schweiđiskej, Norwegen a Dänemark potkoczeia, we Schweiđiskej so cziszcze zhubi. Tola wobydlerjo tamnych krajow su nabožniſchi halo wjele druhich ludow a njewéra ujejo tam tak rozschérjena. Pſched 45 létami bě do-wolene, zas zlawnje Božu mſchu džerzeč, a to we friędž murjow jenohu jaſtwa we Stockholmje, to bu dovolene woſobuje na próſtu tehdomijske kralowny. Jeje moch a pobožnej horliwoſci ma so woſobuje džakowacž, zo je někto hinał, a zo su t najmjenshom z džela tamne katholskej chrkwi tak napschecziwne zakonje zbeh-nijene. We Stockholmje maja katholikojo někto chrkje a we wſchelakich dželach města tsi ihapale, z jenej kózdej je tež ſchula za hólcjata a holečjata zjednočena. Najnowiſchi wjesoły podawok je swjeczenjo chrkwe we Malmö, we ważnym měscie južneje Schweiđiskeje. Mřechnik hrabja Stolberg-Stolberg, rodzony ze Schlebzynskeje ma we założenjo chrkwe najwjetschu zaſlužbu. Swjeczenja bu chrkje na swj. Michała. Z daloka a bližka běchu so katholikojo zhromadžili, zo bychu so na žadnej swjatocznosci wobdzeli, a tež wjele protestautow tu běſte. Mřechnik za tutu nowu woſadu, hrabja Stolberg měsječe swjedzense pređowanjo. Chrkje ſtoji na jenym z najhlowniſkich blakow města, pſci njej fara a ſchula. Tuta nowa ſtacija je ważna, dokelž Malmö je pſchekupske město, tiz so kózdy m lětom bôle zbehá.

Chrkwinski powěſtnik ze serbſkich woſadow.

Z Radwerja. Kſcheczeni: Jurij (+), s. Milt. Donata z Radwerja; Hanža (†), dž. Milt. Järscha z Radwerja; Hanža Khrystiana, dž. Jana Strehle z Měr-kowa; Jakub, s. Jana Schmarandra ze Ždžerje; Hanža Wladlena, dž. Jana Kubascha

ze Bždžerje; Hana Wilhelmina, dž. Bžedricha Forkera z Čzornocho Hodlerja; Michał, s. Jakuba Wjeraby z Khelna; Miklawš, s. Ernsta Cimmera z Khelna; Madlena, dž. Michała Kmećca z Lutercja; Jakub, s. Milt. Lukascha z Radworja; Hana Maria, dž. Jana Kmećki z Kanijenjeje; Marija Madlena a Miklawš Pěr, dž. a s. Augusta Vicki z Khelna; Miklawš, s. Jakuba Lubka z Bronja; Kathryna, dž. Michała Schenka z Radworja. — Zemrieczi: Chrystiana, mandž. Jana Sujska z Now. Bronja, 67 l. 7 měj.; Pěr Ryčerja z Radworja, 77 l. 7 m.; Handrij König z Radworja, 70 l.; Augusti Arnold z Měrkowa, 45 l. 7 m. 12 dn.; Madlena, mandž. Milt. Järscha z Radworja, 30 l. 1 m. 2 dn.; Marija, mandž. Michała Spittanla z Radworja, 47 l.; knj. Jan Žur, wuczer we Bždžeri, 59 l. 9 m. 19 dn.; Marija, dž. Michała Müllera z Khelna, 13 l. 8 m. 3 dn.; Marija, wud. njeb. Jakuba Mahra z Radworja, 77 l.; Hana, wud. njeb. Jana Wöftcho ze Strožiščia, 67 l. 10 m.; Madlena, wud. njeb. Jurija Měrczinka z Khelna, 80 l. 19 dn.; Pěr Möhn z Radworja, 49 l. 13 dn.; Hana, mandž. Jana Lorence z Now Boranec, 71 l. 5 m. 18 dn. Wěrowani: Michał Nowak z Radworja z Hanu Schotčicę z Kuha; Heinrich Grofa z Kulowa z Hanu Spitanec z Radworja.

Maležnoſeče towarſtwa.

Sobustawu na lěto 1872: k. 357. Marija Kmećyna z Budyschina; 358. Mich. Buscha z Radworja; 359. Michał Schekta z Měrkowa; 360. Franc Měrczink z Vělczech; 361. Jan Měrczink z Vělczech; 362. Bul je Bernjan; 363. mřknk Wawrik z Kanec; 364. Hanža Lehmanowa z Radworja; 365. Marija Kaschporta z Kanijenje; 366. Handrij Gude z Kiny; 367. Šchesar M. Koška z Marijnoho Dola; 368. Michał Bräuer z Wotrowa; 369. Jak. Bul z Wotrowa; 370. Jakub Čumpjela z Kaschec; 371. Jakub Čejšťka z Wotrowa; 372. Hana Čejmjerka z Neuhofa.

Na lěto 1871 a 1870: G. z R.

Dobrovolsky dar za towarſtvo: sč. M. K. z M. D. 7 nsl.

Dary za cchrkej w Čzornečach abo Bacžonju.

Ke cžesceji Božej a k spomoženju dřichow su dale woprowali: M. Kubasč z Pažic 2 tol.; Š. P. 1 tol.; z Vorščicē k božej cžesceji 1 tol.; M. Müller z Vorščicē 13 tol.; M. z Čj. 5 tol.; Hanža Heblakowa z Khasewa 15 tol.; njenien. z Radworja 1 tol.

Hromadže: 6298 tol.

Dokelž so ujemozu kóždomu wosebje za te rjane a wutrobu powitanjo džakovac̄, kotrež bu mi a mojej mandželskéj pschi najnu nutřezehujenju pschihotowane, dha wuprajam z tuthym wščitkum, kiz su so na tym wobdžili, w mojim a mojeje mandželskeje mjenje najnutruňschi džak za wopokazanjo luboſeče a pschiwiſnosče, kotrež bu uamaj pschi naj powitanju zjawnje a horšivje wobswědczenie. Ke tomule džakej pschiſtajam te pschečjo, zo by tajke pschečzne zmyſlenjo tež bjez nami dale wobſtało.

Worlech, 30. novembra 1872.

Franc groſa Stolberg.

Katholicki Posel

Wukhadźa prěnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cyholētna płacična na pósce
a w knihařni 17 nsl.

Ludowy ežaſopis,

wuđawany wot towarzstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor : Jurij Lusčanski.

Číslo 24.

21. decembra 1872.

Lětnik 10.

Sejmiskomu zapołkancej kniezej kublerzej Keřkej (Strauej)
w Rodecach.

Dželbranje, kotrej je serbški lud wótenoho kraja na Naju złotolwaſnym jubileju wopokazał, taž tež tón charakteristiſki čestuh dar, kij je depu-tacia, wot Was wjedzona, Namaj pschepodala, staj Naju wysoch zwjeselitoj a Naju wutrobje derje činiloj. Moj so tohodla nutzenaj čujemoj, za tole woposazane dželbranje Wam, jaſo wjedzerej deputacie, a wſchitkim, kofsiſ ſo na čejſtym daru wobdzeliču, Naju najwutrobníſchi džak z tutym wuprajieſ.

W Drežđanach, 30. nov. 1872. Jan. Amalia.

Schto maja katholikojo we našchim času činiče?

Wot nělotrych lět jow duje mócný witsik pscheziwo wjchomu, ſhtož je katholiske; po zdaczu straschnie čaſy ſo za chrej pschiblizili; mócní njeſiſchezejojo wuſtujuja z mocu a z leſcu, zo býchu nam najdrožſhi poſkad, prawu wěru rubili. Thsach týchnych katholikow poſladuja we tutej dñiach k njebju a zdychuja knieza chrejwe we radu a pomoc, z thſac jazykow thſki jedny praſchenjo, k čomu tute njejmělne zakhadženjo powiedze? Schto móže jedyn činiče za zamłowjeju katholiskeje chrejwe, za zdherženjo swojeje wěry, za woblhowanjo kſcheczanskeje zdželawoſcje? Na tute praſchenja chce katholicki Posel na konci lěta swojim čítarjam wotmłowicž.

Keždy ma ſo prćowacž wěrnoſcje swojeje wěry prawje doſpołnje ſpóznacž a teſame tež ſtajnie bjez bojoſcje wuznacž. Čim lepiej jedyn ſwoju wěru znaje, čim krucziſcho budže jedyn tež k ujej džerzecž, haſo k bójſkim wěrnoſcjam, kij nam čěmnoſcje tutoho swěta rožswětla a nam prawy puč k njebjeſkej wótežinje poſka-

zuja. Čjohodla wotpanje tak wjèle wot praweje wěry, a zabłudži so na wopacźne schężežki, hač jeno tohodla, dokelž wěrnośje wěry jeno popołocjije znajachu. Tak mohli tak imenowani protestifikatholikojo tak pschećzivo cyrkwi harowacż, hdj bychu wjedżeli, zo je to katholska wěrność, schtoż powšchitkowny koncil we wěrnościach wěry poſtaj, tak mohli so pschećzivo njezmôlnomu wuczeńſtwie bamja tak wuzběhowacż, hdj bychu wjedżeli, zo jo tuta wěrność na słowa swj. pišma podpjera, we katholickiej cyrkwi so we wšichcach časach wěrjesche a wuczeńſche a z drugich wěrnościow, wucžbu we cyrkwi naſtupach, nuznje ſzéhuje. Na nich hodža so ze wšichem prawom słowa japoſchtola Judaſha nałožić: „Woni hanja, schtoż njeznoja.“ We naſkich časach, hdzej so tak wjèle we wěrje a nabožniſtwie ryci a piſa, tež tam, hdzej tute węch njeſluſtheja, hdzej so nabožniſtwo tak hani a směcha, dyrbi jedyn doſpołniſho swoju wěru znacż, zo so jedyn njebj pschez wucžby a lejcz napſchećzownikow woſlepicz a zawiesz dał. Ale tež bjez bojoſče wuznacż ma jedyn swoju wěru a čjohodla moht so jedyn to boječ? abo čjohodla směl so jedyn to hańbowacż? Wutrobith čłowiek, tij swoje pſcheswědczenjo so wozjewicž njeboji, so wſchudźom čjeſczi, tež wot swojich napſchećzownikow; bojažny paſ so zacipije, byrnje so jomu to tež zjawiſje njeuwupraſilo. Abo móžemj my jeno ho čłowieka čjeſczi, tij so mjelečo za katholickiego wudawa, we zjawnym žiwienju paſ so toho hańbuije, haj snadź, hdjž pſahležnoſć sobu pſchinjeſe, we ſtuktu swoju wěru přeje, abo snadź jeje wěrnoſče sobu hani, jeno tohodla, dokelž wěſik wot horjeka někto runje pschećzivo katholickiej cyrkwi móciuje duje? Móžemj my čłowieka čjeſczi, tij so boji Bože ſkužby wophtowacż a druhe swjate waschnja swoje cyrkwi wobkedybowacż, dokelž mohto jomu tuta swěra pschećzivo cyrkwi někaſtu čjaſnu ſchłodu abo njezpodobanjo swojich pſchedſtajenych pſchinjeſc. Taſti čłowiek njeſchihotuje ſebi tež żanu čjeſcž pſchez taſke njerozomne zadžerzenjo. Taſta boječ pſched čłowiekam i njeſchiue ničo druhe, hač hańbu a zacpečo, cyrkwi paſ wulku ſchłodu. Njeſchielojo cyrkwie njebjichu tak wjèle zamožili, njebjichu so zwěrili, tak njehańbicze wustupowacż, njebjili jich k tomu lenjoſc a boječ katholikow zkhroblita. Kępsche fpóznačzo najheje ſwjateje wěry a njebojažne wuznawanjo tejeſameje je tak wažna winowatoſc za naſch čas.

Zo jedyn njebj we naſchim za wěru tak straschnym čaſu we tutón najdrožſhi poklad swojoho žiwienja pſchiſhoſ, dyrbi so jedyn tež njeveriwyh a ſažených ludzi paſež, pſched wſchitkimi cyrkwi njeſchięzelskimi piſmami na ſedźbu bracż. Schtoż towarzſtwu taſkich ludzi radę pyta a dokho we nim pſchewywa, njebudże je wopuſchięz bjez toho, zo njebj na jenej abo druhej wěrnoſci dwělowacż zapocząnał. Kaž dobre čjerſtwe jabkuſo we forbje zhuinowych dokho čjerſtwe njevoſtauje, iaf tež njeſmōže wěriwy čłowiek we towarzſtwie njeveriwyh dokho swoju wěru wobkadowacż. Tohodla poruczi Bóh Abrahame, swoje pſchećzelſtwo a swoju wótcinu wopuſchięz, zo njebj wot pſchibojſtwa natyſnijenu, swoju prawu wěru pſchisadźiſt. Tohodla je tak wuzitna węc, zo nowe towarzſtwia, katholickie faſina so założaja, we nich so pſchez dobre pſchednoski a pſchećzne rozułowjenja wſchitcy wě wěrje wobkruczeja. Jedyn njeſmē proječ, taſte towarzſwa njeſju předy byli, a tola ſmy my naſch wěru wot naſkich wólców dōſiali. Čjaſy ſu so někto pſhemienili, njeſchielojo na-

košnja wschelale nowe frédkí, tohodla dýrbimy tež my nowe brónje trjebac̄, a kajke nowe brónje zamóžeja derje zrjadowane a mudrje wjedzene katholske towařstwa do rukow podac̄. Runje tak straschnie, kaj wobkhad z njewérivymi ludžimi, je tež čítanjo njewérivých písmow. Wot japoschtoſtich časow jow njejo cyrkę pſchestala napominac̄, zo bychu wériwi tutomu strachnej čětali. Kaf zrudne ſcžehwki njeſſu runje tajſe njewérive píſma na kraj a lud hžiom pſchinjeſte. Francózſka mjeſteſte na koncu zandženohho ſtotetka zrudne ſwědčenje za to dawac̄. Ze nje-móžna wěc, zo moht jedny pſchi wſchédnym čítanju njewérivých nowinow čiſtoſež wěh wobkhowac̄. A hdyž nachtón praji, ja sym tak kruhy we mojej wérje, zo mi čítanjo njewérivých písmow ſchłodzež njeniže, tón runje tak njerozomnje ryeži, kaj tamny, kij praji zo ma tak ſtrony žoldk, zo smě k ſwojim jěbzam tež wſchědnie něſhto jedu wzac̄ bjez ſchłody za ſwoju ſtrowotu. Tón zaplači ſwoju njerozomnoſež we krótkim ze živjenjom. We žantym dobrým katholískim domje nje-dýbi tohodla dobra katholska nowina pobrachowac̄, we kotrejž ſo najwážniſche podawki we cyrkvi a kraju rozeſtajeja a roziudzeja a pſchecžiwo cyrkvi činjene na-pady wotražea. Tuta potřebnoſež je tež woſebje potřebnoſež naſchoho časa, dokež hdyž njeſchecželojo cyrkvi pſchecž wulke a male nowiny, brožurki a nauwěſhki, bludh a kžé rozſchérjeja, dýrbja ſo zamkowjenju wěrnoſeže tež k najmjenſhomu něſhto ſtač. Tež wſchédny džívvaly muž, kij ma pſchi džele tež pſchiležnoſež ſwoju wěru husto honic̄ a pſchimac̄ ſlyſhcež, dýrbi nježele abo druhé ſwo- bodne hodžimy wužic̄, zo by pſchecž čítanjo dobrých písmow tamny pſchivat̄ jěb zas zhubit̄.

Zena tſecža winowatoſež, na kotruž paſ ſo jeno ſpomni, dokež we naſchich wobſtejnoscích kajkeje wajnoſeže nimia, je, zo kždyž tež ſwoje prawa do krajiných komorow a němſkoho rajchstaga wužwolec̄, pilnuje a ſwědomiſeze naložuje. Hdyž bychu we wſchěch krajach wériwi katholíkojo ſo na wólbach wobdželiſti a zapóſlancow do komorow ſčali, kij bychu ſo za wérne zbožo kraja a nic za wužitk jeneje ſtrony starali, kaf by potom móžno bylo, zo by liberalna ſtrona wſchudžom taſku pſchewahu měla a ju ſtronisch k wudawanju tak nježneſliwých zakonjow wuživac̄ mohla, kaj ſmy to Bohu žel zhońic̄ dýrbjeli. My katholíſch Serbja njebudzeny wěc pſheměnic̄, tola paſ mamy tež tute pravo ſwědomiſeze naſožec̄, zo nam naſche ſwědomijo njeby lénjoſež porokowalo.

We času paſ, we kotrymž tak drohe ſublo, kaj naſcha wéra je, we strasche ſtoji, dýrbimy paſ my tež hotovi bjež, male wopory tež radh k jeje zamkowjenju pſchinjeſež. To ſtanje ſo najpſchihodníſho, hdyž tamne towařſtwa podpjeram, kij ſu začožene k zdžerženju abo k rozſchérjenju kſcheschanskeje wěry, abo k podpieranju ſwj. móteca. Tajke towařſtwa zamóža, kaj nozhojenje to dopočaza njele dobroho a ſpomožnoho ſlukowac̄. Wjele kraſniſche plody paſ bychu wone hischeze poſkazowali, hdyž bychu wſchitch katholíkojo za ſwoju winowatoſež ſpóznali, hato ſobu-ſtawh tuthym we naſchim času tak nužnym towařſtwam pſchisluſhcež, a tak male wopory za powſchitkomne naſežnoſeže ſwj. cyrkvi pſchinjeſež. Tu woſobuje po-čazm řhonjske miſſioniske towařſtwo k rozſchérjenju katholíſceje wěry mijez pohanami, towařſtwo ſwj. Bonifacia, k podpieranju katholíkow, kij mijez druhowériwymi něm-

¶ich kraju býdla a towarzstwo swj. Michała, kotrehož sobustawh čedža pšežez malý lětny pschinofště swj. wółca, kotrejuž su i wjedzenju chrkwoje nuzne dovhody ze swojich kraju rubjene, podpjeracž. To su tsi towarzstwa, kotrež dyrbi we našchim času kóždy wérny katholik podpjeracž. My smy we jenym času živi, we kotrejž jedyn ze samym modlenjom swoju winowatoſež jako katholik njedopjelni. Vole hač hdy předy dyrbi jedyn hotový býč, za katholiku wéru dželacž a ſtukowacž a tež wopory pšchinjeſež, zo jedyn njeby něhdý trjebał dželicž wotjud tamnoho lénijoho wotrocžka, kíž bu na nohomaj a rukomaj zwiaſzany, do najhórſcheje čjmy čjšnjeny.

Nowinki a powjeſcze.

z naſheje diöceſy.

z Budhſchi na. Naſche towarzstwo je ze swojim naſkadem zash katholiku protyku „Krajan“ wudalo, kotaž so w expedicijach Póška a pola klamarjow za $2\frac{1}{2}$ uſl. pſchedawa. Wona je wot l. kaplana Dučmana jara derje spisana. W protyčnym džele namačajch wšchě trébne abo wužitne wěch, taž w předadſich lětnikach; jenož „chrkwinſta protyka“ je krótko podata, dokelž běſche tak wot wſchelatich stronow žadane bylo. W pſchidawku nadendžesčh najprjedy rjane powjeſańčko z wjeſnomožnega žiwjenja, kíž budje so starym a młodym wěſče lubicž. Zajimawh je tež zapis wobydleſtwa městow a wjow, do serbſkich katholickich chrkwioſ zafarowanych a pſchipokazanych. Tam móžesčh widzecž, kaž wjele hde katasṭrowych čjſtow, kaž wjele wobydlerjow a kaž wjele w tym katholikow je. Wopominjenja hódne su tež „zlate ſłowa z horta Piusa IX.“, wuczahi ze 14 wot njojho džeržaných ryczow, kaž tež „Pohlad na wažniſche podawki zařízenoho lěta“. Pſchidate su někotre mjeňsche naſtawki a směſčki. Móžemž z pſcheswědečenjom wuprajiež: Tale protyka njedýrbiala w žanym katholickim serbſkim domje pobrachowacž!

M. H.

z Budhſchi na. Srjedu 18. decembra bu we wurjadnej hlownej zhromadžiznje, l. komthur J. Smoler jenohloſnje za pſchedsydu „Mlačižich Serbskeje“ wuzwolent.

z Radwora. Dotalſchi pomócnh wuczeř we Radworju, l. Petr Scholka bu 6. decembra jako statny wuczeř wot tačantskoho konfistorija wobkručeny a 16. decembra pšež l. fararja Nowaka do swojoho zastojuſtwa zapoſazany.

z dreždžanskeje diöceſy.

z Dreždžan. Kaž vý swojim času powiedane (hl. Kath. Bos. čj. 5) su wěſtym ludzjom foty kſhesčjanſkeje luboſeže, kíž někto dwě lěcie w Josefiniskim wuſtawje z dowolnoſćju swětneje wychinoſeže tak ſpomožne ſtukuj, wot zapocatka ſow na puczu byli a liberalnym zapoſlanc Ludwig ſtaji namjet we druhej komorje, zo by so knježerſtvo proſylo, zo býchu fo tamne foty ze ſlužby pſchecžili, dokež ſo jich ſtukowanjo z § 56 krajeje wuſtawu njezniſe. Toho namjet bu tehdom jenej deputaciji l. dalschemu wuradženju pſchepodath. Po wjacorych wuradženjach we tutej wěch čchjiche někto deputacija Ludwigowh namjet we komorje l. pſchivzacžu

porucječz, hacžrunje móže jeno njeznjeliwe wuskładowanjo abo wjèle wjach wjer-
czenjo tamnoho paragrafa krajneje wustawę sotry kschesčanskeje luboſcze potrjechic̄.
Tola pschi poslennim wurdženju depuatacje wožjewi kultusminister, zo budže kral
sam so starac̄, zo so sotry kschesčanskeje luboſcze z druhimi wucežkami pschemienja.
Z tym bě Ludwigowý namjet njetrébn̄ a tohodla so tež na stronu položi. Libe-
ralna strona we Sakſkej tak znowa pokaza, zo swoje nijeno z njeprawdu nosy,
zo njejo njeſliwa pſchečzivo druhowériwym a hinaf zmyšlenym, ale zo na to džela,
thſamých potkocžec̄. Hdyž kniježestwo, kiz ma tola najprénje prawo, swoje za-
konje wuskładowac̄, skutkowanjo tamnych sotrow pſchez krajnu wustawu zakazanu
nježerži, mož sebi jedyn tola nadječz, zo tež wjetšina komor, kiz so liberalna
khvali, zakon njeznjeliwych nakožec̄ njebudže, wosobinje hdyž sebi jedyn pomysli,
zo bě skutkowanjo sotrow we Josefinskim wustawje tuije, a pschi tym tola tak
wujitne a spomožne. Wt ministeria wotpóšlana komisija je hakte lēſa so sama
we wubjernym zarjadowanju a wjedženju šchulow pſcheswědc̄ita. Pſchez zavjedženu
mudru złutniwoſc̄ bě móžno, nětko wjac khudyml džec̄om pſchiležnoſc̄ dobroho
wočchnjenja podac̄ hac̄ předy, tak zo bě lētja 88 khudyml džec̄i a 24 khudyml
zemjanſtich džowkow we wustawje. Swětne katholske wucežki, kiz su wosobinje
nětko jara čežen k dōstazu, njemóža za tuſamou mždu skutkowanž, a tak budža so
dyrbječ džec̄i z wustawa puschczęc̄, zo byhu tola pſchiměřene pjenječy dosahali.

Z Drezdān. Kujez superior kan. Franc Stolle, kiz je pſched 14 lētami
„Katholisches Kirchenblatt“ we Lipſtu wudawač zapocjał, a kiz je dotal taž khwa-
lobnje redakciju wjedk, je ju nětko zložit, a dwórski předar k. Ludwig Wahl, budže
nowinu na tesaame waſhniu dale wudawač.

Z w u k r a j a.

Z Philippdorfa. Z pſchečzelnoho lista žhonimy, zo budže nětko do-
hotowjena hnadna klapka we Philippdorfje 13. januara, na 7. wopominjenstiu
dnju spodžitwnoho wožjewienia najzböñiſcheje kniježny Marije, swježena a pschi tym
prěni kroč wopor Wožjeje mſchě Bohu tomu Knijezej pſchinjeſeny. Wot jenožo
duchownoho z Wiens bě k tomu jedyn rjony, z drohimi kamjenjemi a rjanymi
swježatkami wudebjeny kheluch darjeny. Krasne rězwo (Mležgewand) so k tomu
we klóſchtrje ſwj. Worschle we Praž k džela a dari so wot jeneje zemjanki z Něm-
ſteje. Klapka sama, po byzantinskym waſhniu molowana, podawa ze swojim
z hwěždami poſtyhm wjelbom, ze rjenje ze złotym wudebjenym stokpami a wo-
bieče ze krasnje molowanymi woſnami luboznym poſlad. Na ſeženje pschi woltarju
je nischa, do kotrejž statua z kararifsoho marmora pſchividže, kiz so we Münſteru
džela a wožjewienjo ſwj. Marije pſchedstaſa. Tuſama dari hrabinka Naczniſka,
rodžena prynceſna Dettingen Wallerstein. — Małeczo wuńdże 5. zeſhiw k piſma
„Maria, Heil der Kranken“, kiz zas wjehelate wuſlyichenja pobožnych pacžeri a
spodžitne wuſtrowjenja powjeda, kiz ſu ſo we lētomaj 1871 a 1872 ſtate. — Za
twarijenjo chrfwje kiz z klapku hromadu wiſy, a kotrejž murje ſo hižom pſchez
prěnje woſna wuzböhna, dari ſo we lēže 1872 hac̄ dotal 10,000 ſchěnatow, a
to bjez toho, zo by ſo najmjenſha prōſtwa činiła. Pſchelwari ſak ſo 25000

schésnakow. Tola Bóh pomha dale, kaž je hacž dotal tał widzownje pomhał a na bniadnym měsće we Philippendorfje budža thsach we czechnych a duchownych naleznoſcach wuczel phacž, a píchez zastupnu prostwu maczerje Bożeje tež pomoc namakacž.

Z Barlina. Kaž je znate, je pruske kniežerstwo wojskemu biskopej Namyszanowskomu píšti wupokazanju z joho wysocej slúžby tež znamjenja biskopſkeje hódnosće, mitru a biskopski stab wzalo. Towařstwo němickich zemjanow je jomu nětko nowy krajinu stab a mitru wóndanjo dariko. Píšti jeju písherepodacžu wupraji so wosebje, kaž zlé je katholikam tamne njeprzeczelſke zadžerzenjo kniežerſta czechko. Zo by so ranjenej biskopſkej hódnosći píšiſtischna czechz wopokaſala, dowoli ſebi towařstwo němickich zemjanow stab a mitru znamjenja biskopſkoho zaſtojnſtwa daricž, a píšež to tež japoſchotſku wutrobitosć, kaž swérnu wobſtajnoſć píšipóznacž, z kotrejž je biskop prawa chrkyje tak njebojanije zamkowiaſ.

Něm ſka. Z wſchěch dželov Němſkeje píshindu nowinki, zo maja ſchulſke ſotry wſchelakich kongregaciorw we wětym, najbóle jara krótkim času swoje ſkulſtowa we ſchulach zaſtaſicž, a zo maja ſo jich města ze swětymi wuczerjemi wobſadzieč. Schkoda, kíž ſo píšež tutón njezneſliwy wukaz jednotliwym ſchulſkim wosadam ſtanuje, kaž tež woſobnje katholiskej mlodoſeži, njeſta ſo nětko derje wobličicž. Sotry zpokojishu ſo jeno z malej mzdu a czechachu tež wot tuteje kudsony džęzom wſchelake dobroty, píšti khorocži bucha z druhimi ſtrowymi písheměnjené a hdyz njemóžachu staroby abo druhich wiuow dla ſchulſke města wjac zaſtaſicž, njepanhchu ſchulſkim wosadam k wobſežnoſći. Z luboſežu dowěrichu jím starshi swoje džęciž, wjedžo zo je lěpſhim a staroſežim ſhukam písherepodacž njemoža. Swětna wyschnoſć, kíž ma dohlađ ſchulow, njezamoži ſotram najmijenschoho poroka czechicž. Za katholisku mlodoſež a jeje wobſežnjenjo njeſožeshe ſo ſchulſta wosada lěpje staracž, hacž, hdyz ſwoju ſchulu ſotram duchownych kongregaciorw dowěri. Kaž budže pak nětko móžno ſchulſte města wobſadzieč. Hacž dotal bě hížom wjac thsac městow we ruskach pomocnikow, dokesz pruhowaní wuczerjo pobrachowachu, a tola zwazi ſo kniežerſtvo z wjele ſtow městow wuschtne wuczerki wuhnacž, bjez toho zo by wjedžalo, kaž budže tute města wobſadzieč móć. Na kſhiwdu, ſotraž ſo wbohim ſotram ſtanje, kíž dyrbja tak kniežerſkej namoch ſo podacž, swoje wuzwolene powołanjo wopuſczeſicž, na to ani njeſpominamy. Wo prawdže tutón zakon ujejo wuſchoł z wótcowſſeje staroſeže za ludowe zbožo, to dyrbí kóždy ſpóznač, a lud dyrbí cylu dowěri tajſkomu kniežerſtwu zhubicž, kíž tak ſtronisch knieži.

Natuf ſka. Sejmny jednotliwych kraleſtwow a krajow ſu zaſy rozyvupiſhczene a nětko je ſo rajchſrat (krajna rada) zhrademdzif, do kotrohož přenjeje komory bacu tež 11 nowi kniezojo, kaž ſo wóndanjo w Pruskej ſta, powołani. Samo ſo rozhym, zo ſu to kniezojo, na kotrychž móže ſo nětežiſche ministerſtwo ſpusczeſicž. Tola tutón rajchſrat woſtanje njeđospolny, dokesz wſchelake ſejmy a jich kraje, tak imenowana ſtrona prawa (Rech:spartei) njecha wo nim nicžo wjedžecž. Su to wosebje ſlowjenjo w Czéſkej a Morawje, Němcy w Tyrolſkej a Horniuej Natuf ſkej. Zo pak by nětežiſha němſkocentraliſta ſtrona kniežerſtvo wobrhowala, chec na rajchſracze nowy wólbny zakon wurađiciež a wobzantiniež, po kotrymž ſo hnydom

po wołrjesach do rajcherrata wuzwola, nic wjach ze sejmow. Tola to budże nowe sphytancisko, tijż też wobstacza mēs njemōże. Nēteżishe kniejeſtvo podc̄ijschęzuje dotal z najwjetſchej furowiszcju wiſhliſtich hinač zimyſlenych, woſebje nowym, kotrež drugi puež k zbozu khežorſtwia radja. — Wuheſki rajcherrat, tijž hižo dawno wu- radžuje, dawajſche wóndanjo wulki poħořiſk pichez zwadu bjez ministeř-pſchedydu Louhahom a zapoſtancom Eſermatoniom. Tutón wumjetowaſche ministeř, zo je wón na njeħodne waschnjo swoje wyſoke zaſtojnſtvo k rozmouženju swojoho bohatſtwa nat. żonak a wiedzeſche to tež dopokazac; na czož dyrbjeſche minister woſtupic, hacżrunje ſo jara zapjeraſche, doſelz pſchi taſtik poroſtach ujemōžesche joho ani joho ſtrona pſched kralom zamokwecj.

Z Roma. Swjath wótc, tijž je Božu džak, pſchech ſtrowy, dóstawa ſkoro wiſhodnie ze wiſchęd dželom swęta rjane dopokoży wérneje luboſeże a ſwēneje pſchimiznoſeže. Mjez tym hacż ſwētne kniejeſtwa we někotryh krajach pſchech zjawniſcho na tym dželaja, katholikow wot Roma dželic, a pſchez katholiku cyrkę czjescze zběhnyč, dawaja katholikojo pſchech wēſčiſho zuamjenja woſkruczenje ſwērh k swojomu wiđownomu wjerſcej. Tak pſchinjese deputacija žonſkich na ſwēcenjenju njewoſlakowanohu podječza ſwj. Marje nie jeno bohaty pětrowy pjenjeſt, ale tež krasne album, do kotorož běchu wjac hacż 100000 žonſkich a kniejnow z Italſtej, Rakuskej, Němſtej, Fendželskej a t. d. swoje imena zapisali.

Z Roma. Wědomoſez pod italskim kniejeſtowem we Romje fežecj njecha. Prjedy tak ſylije wophtana universita ma jeno 70 pſchivoſkuharjow.

Z Roma. 11. decembra zemrje tudh general dominikanow, B. Jandel.

Z Francózſka. Politiske žiwijenjo je tu jara zaſhmijatane a njeſwěſte je hiſcheze, kota ſtrona ſkoncžnje dobuđe, hacż Francózſka republika woſtanje abo ſo zas do monarchije pſheměni. Bycz jo zda, haſo by monarchija na pſcheſtelach woſobniuje injez wiſchichimi generalami pſchibjera. Nabožne žiwijenjo pak za to we wiſchęd dželach woſydlereſtwa pſchibjera. Pokazaja to woſobniuje tež zwonkewne cyrkwiniske ſnjatocžnoſeže a proceſſiony. Tak pſchinjesechu na duju njewoſlakowanohu podječza najzbóžniſche kniejeſt 708 namórfſkich (matroſow) Bohu tomu kniezej ſwój džak pſchez zjawný proceſſion, na kotrejž ſo tež wjèle drugich woſobniuje. Proceſſion wiedzeſche ſo do noweje cyrkwe we Aurey we krajinje Bretagne.

Amerika. Archiſkop a duchownſtvo we San Francisko je tež protest wudako pſchečzivo pſcheſzehanju klóſtterſkich rjadow katholiskeje cyrkwe we nowym němſtym khežorſtwje.

Naležnoſće towarſtwa.

Sobuſlawy na leto 1872: ff. 373. Pětr Čzumpjela z Wetrewa; 374. Jakub Bräuer z Budyschina; 375. Jakub Čzemjera z Čzemjeric; 376. Pětr Bjarsich z Čzemjeric; 377. Jan Kocja z Bremjenja; 378. Madlena Wawrikowa z Ratiworja; 379. Miſkawſch Žeffa z Brenja; 380. Jan Schmarander z Bzjerje; 381. Hanža Müllerowa z Bersheze; 382. Miſkawſch Newak z Graicuy; 383. Michał Jurk z Różanta; 384. Boſežij Lehman z Różanta; 385. Jakub Klimant z Różanta; 386. Miſkawſch Čejſla z Horlow; 387. Michał Kuba z Pěſkec; 388. Jakub Klimant z Pěſleć; 389. Boſcij Rħežka z Różanta; 367. rendant Besser z Marijnejje Hwězdy.

Na lěto 1871 depłacjí: M. L. z R.

Dobrewolny dar za towařstwo: M. W. z R. 5 nsl.

Zemrjetý sobustawy: wuczer M. Czorlich we Cnischecach.

Cyrkiwiński powieśćnik ze serbskich wojsadów.

Z Budyschina. Kschezeni: Hana Katha, dž. Jakuba Nězaka z Vělcjec; Emma Marija Hanža, dž. Petra Barjenka z Djezničec; Jan Jakub, s. Jakuba Wencela z Djezničec; Paweł Józef, s. Julia Kunasta z Budyschina. — Zemrjecji: Michał Pietash abo Bjarisch z Radworja, 62 l.; Hana zwidowiona Renzowa z B., 79 l.; Jan, s. ujebey Iana Loreca z B., 22 l. 8 měs.

Dary za církvi w Czornebach abo Vaczonju.

A církevi Božeji a k spomoženju dusichow su dale v uprowali: Jan H. z Kozaric 4 tol.; J. Piech ze Smijeczec 1 tol.; pschez k. Innocence 1 tol.

Hromadze: 6304 tol.

Z našadem našeho towařstwa je wuslata a pschedawa so we expedicijach Pošta a pola klamarjow za $2\frac{1}{2}$ nsl.:

Krajan.

Katholska protyka za Hornju Lužicu na lěto 1873.

Z našadem spisacjela su wuslata a horža so pschez expedicije dóstacj:

Duchowna Różownja

swjateje Marije maćerje božeje a přecy čisteje knježny. Spisał Handrij Dučman. 1872. 518 stronow.

W rjanym zwjazku z barbjenym swiecžatkom 2 tol.; w śremim zwjazku a z cíornym swiecžatkom 1 tol. 12 nsl. 5 np.; broszireowane 1 tol. 5 nsl.

Z tutym číslom dokonja „Katholski Posol“ swój džesaty lětník. Tež we nowym lěče budže won na tefame waschynjo, kajž dotal wukhadzecz a nadžija so, zo sebi nowych pscheczęci dobudze. Hac̄z runije je we poslenim lěče papjera a cíiščež drózšchi, ujecha tola Posol placziznu powysčicž, zo by tak tež kóždomu možno bylo, sebi jón džerzecž. Zo pak ujebey pschi tym towařstwo škodou mělo, dvrbjal so kóždy pscheczęci Posola za joho rozschérjenjo staracz, zamozicžiši cíitarjo pak tež dobrovoluje male dary wysche placzizny podawacž. Pschez to budže towařstwo tež moc spěšnich „Zimjenja Swjathych“ wudawacž. „Katholski Posol“ bu tež we netko díkoujanym lěče wot znatoho cíusčlerja wschelačo pschimam, wěste sadž z dobrej wolu z nastawkow wzate, zo býchu so potomi hanicž mohle. My ujejsmy ženi tajkomu čłowjekej wotmłowjeli, dokelž joho podobnoho nařazenomu jej u džerzimy, kotrež hdyž so narazý, hroznu žadlawu won rozschérja.